

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

2026 KPSS

KPSS'YE GİRECEK TÜM ADAYLAR İÇİN!

✓LİSANS ✓ÖN LİSANS ✓ORTAÖĞRETİM

TÜRKÇE DERS NOTLARI

MEB TÜRKÇE KAZANIMLARI VE AKADEMİK KAYNAKLAR
ESAS ALINARAK HAZIRLANMIŞTIR.



ÜCRETSİZ
KONU ANLATIM
VIDEOLARINA
ULASHMAK İÇİN
TARA!



Kadir GÜMÜŞ

KPSS

Türkçe Ders Notları

Yazar

Kadir GÜMÜŞ

Kapak Tasarımı & Dizgi

Benim Hocam Dizgi Birimi

Redaksiyon

Erkan ALTINTAŞ

ISBN

978-625-5847-72-0

Benim Hocam Yayınları

Yeni Batı Mah. 2401. Sk. No: 18 Yenimahalle / ANKARA

Web/Mail

www.benimhocam.com - bilgi@benimhocam.com

Tel

0312 385 59 50

Baskı

Tarcan Matbaacılık Yayıncılık Sanayi

İvedik Caddesi No: 417 Yenimahalle - ANKARA

Tel: 0312 384 34 35 Belgeç: 0312 384 34 37

Matbaa Sertifika No

47663

**Kim korkar
KPSS'den?
Benim Hocam
Varken!**

Bu kitabın her hakkı saklıdır. Bu kitabın basım-yayın satış hakları Benim Hocam Yayınlarına aittir. Hangi amaçla olursa olsun yayıncı kuruluşun izni olmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik elektronik, manyetik, fotokopi ya da başka yöntemlerle basılması ve çoğaltılması yasaktır.

Sevgili Yol Arkadaşım,

Merakla beklediğiniz buluşma zamanımız geldi. Hem KPSS'ye hazırlamaya hem de sizi motive etmeye geldim. Dersi öğrenmeniz mühim! Ama tecrübe paylaşımı da mühim! Tecrübelerimi sizinle paylaşmaya geldim. 2007 yılında KPSS'de Türkiye 1.si oldum. Peki nasıl? İşte bunu videolarda anlatacağım. Sizinle bu süreci muhteşem bir şekilde geçireceğiz. Sizden ricam soru bankamı (tamamı karekod çözümlü) almanız ve anlattıklarımı harika bir şekilde pekiştirmenizdir. Ondan sonra da denememle harika bir bitiriş yapacağız. Birlikte başaracağız...

O zaman “başarı programımızı” açıklıyorum:

1. Ders notlarıyla videolarımızı harika bir şekilde izlemeye başlıyoruz. Videolarda size ödevler de vereceğim.
2. Ödevler için kullanacağımız kaynaklar:
 - Ders Notlarım (2026)
 - Parla Dil Bilgisi Soru Bankam (2026) → 14 videoda 14 günlük KAMP
 - Soru Bankam (2026)
 - Parla Paragraf Soru Bankam (2026) → 14 videoda 41 günlük KAMP
3. Ödevlerde çözemediğiniz her soru için MUTLAKA karekod çözümünü izleyin. İnanın böyle oturuyor her şey.

Bu arada gözüme sürme çekmiyorum. Doğuştan :)

Esen kalın...

Kadir GÜMÜŞ

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

1) SES BİLGİSİ	7
2) SÖZCÜKTE YAPI	18
3) SÖZCÜK TÜRLERİ	35
4) SÖZ GRUPLARI - CÜMLENİN ÖGELERİ - CÜMLE TÜRLERİ	96
5) YAZIM KURALLARI	121
6) NOKTALAMA İŞARETLERİ	145
7) ANLATIM BOZUKLUKLARI	161
8) SÖZCÜKTE ANLAM - CÜMLEDE ANLAM – PARAGRAF	171
9) SÖZEL MANTIK	221

ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

1. ÜNLÜ TÜREMESİ

- **Kelimenin başına, ortasına ya da sonuna ünlü gelmesidir.**
 - Dar - cık > dar - **a** - cık
 - Az - cık > az - **ı** - cık
 - Genç - cik > genc - **e** - cik
- **Pekiştirilmiş sözcüklerde de görülebilir:**
 - Gündüz > Güpgündüz > Güp - **e** - gündüz
 - Çevre > Çepçevre > Çep - **e** - çevre

DİKKAT

Bazı kaynaklarda “öpücük, gülücük” sözcükleri ünlü düşmesi olarak geçer. Kesinlikle yanlıştır. Çünkü “-cık, -cik” küçültme ekleri fiile değil, isme gelir. “Gül-,öp-” fiil olduğu için fiilin sonuna gelmesi mümkün değildir.

Y	göl - ü - cük
A	öp - ü - cük
N	↑
L	Ünlü Türemesi
I	
Ş	

D	göl - üş - cük
O	öp - üş - cük
Ğ	↓
R	Ünsüz Düşmesi
U	

DİKKAT

Sırlılık
Çırpıç

Bu pekiştirmelerde hem ünlü türemesi hem ünsüz türemesi vardır.

2. ÜNLÜ DÜŞMESİ (HECE DÜŞMESİ)

- Türkçede bazı sözcükler ünlü ile başlayan ek aldıklarında, türetme ve birleşme esnasında ünlü kaybına uğrar. Buna “**ünlü düşmesi**” ya da “**hece düşmesi**” adı verilir.

Aşağıdaki şekillerde karşımıza çıkabilir:

- a) **Organ adları ve ikinci hecesi dar bazı sözcükler sonlarına ünlü ile başlayan bir çekim eki geldiğinde zayıf olan orta hece ünlülerini düşürür:**

- Fikir > fikrim
- Sabır > sabrımız
- Bağır > bağırında
- Resim > resmi
- Omuz > omzun
- Şehir > şehri
- Kayın > kayını

- Bu örneklerdeki sözcükler, çekim eki alırken yani çekime girerken ünlü düşmesi olmuştur.

DİKKAT

Eğer bu kurala uyulmazsa yazım yanlış olur.

Zehiri (YANLIŞ) Zehri (DOĞRU)

DİKKAT

Bazı ikilemelerde ikinci kelimenin dar ünlüsü düşmez:

- Nesilden nesile
- Burun buruna
- Devirden devire
- Omuz omuza

DİKKAT

Özel isimlerde ikinci hecenin dar ünlüsü düşmez: Rasim'i gördüm okulda.
Bazı sözcüklerde ikinci hecenin dar ünlüsü düşmez: Adam avucunu açtı.

b) Sözcük türetme esnasında yapım eki geldiğinde de ünlü düşmesi gerçekleşebilir:

- Evir - im > evrim
- Uyu - ku > uyku
- Bükül - üm > büküm
- Sarı - ar - > sarar
- Kavuş - ak > kavşak
- Ayır - ım > ayırım
- Yalın - ız > yalnız
- Buyur - uk > buyruk
- Yanıl - ış > yanlış
- Çevir - e > çevre

c) Birleşik sözcüklerde birleşme esnasında ünlü düşmesi gerçekleşir:

- Fikir eylemek > fikreylemek
- Resim etmek > resmetmek
- Kayıt olmak > kaydolmak
- Kahrır olmak > kahrolmak

- Birleşik sözcüklerin oluşumu sırasında iki ünlü yan yana gelirse bu ünlülerden biri ya da bir ünlüyle bir ünsüz düşer. Buna “ünlü aşınması” da denir. Bu özellik yazıya geçebilir.

- Kahve altı > kahvaltı
- Ne asıl > nasıl
- Ne için > niçin

d) Şiirde ölçüye uydurmak amaçlı ünlü düşmesi de gerçekleşebilir:

- N'eyleyim
- N'olur
- Karac'oğlan

DİKKAT

Ünsüzle biten sözcüklerin sonlarına eklenen “ile” sözcüğünün “i” ünlüsü düşer; ünlüyle biten sözcüklerde ise araya “y” ünsüzü gelir.

- Ali ile > Ali'yle
- Araba ile > arabayla
- Düş ile gerçek > düşle gerçek
- Sen ile ben > senle ben
- Kapı ile > kapıyla

DİKKAT

Ek - filin “i” kökü de kimi sözcüklerde düşer; sonu ünlü ile bitenlerde ise araya “y” ünsüzü gelir. Bunlar da yazıya geçebilir.

- Koşmuş idi > koşmuştu
- Hasta idi > hastaydı
- Kapı idi > kapıydı

DİKKAT

İsim tamlaması şeklinde oluşan bazı birleşik sözcüklerin sonundaki iyelik eki düşebilir:

- Kadı + köyü > Kadıköy
- Bakır + köyü > Bakırköy

e) “Yeşil” ve “kızıl” sözcüklerine fiil yapım eki “-er, -ar” eklendiğinde de sözcüklerin sonundaki “-ı, -i” düşer.

- yeşil - er - > yeşer - (mek)
- kızıl - ar - > kızar - (mak)

- Bu durum hem “ünlü düşmesi” hem de “ünsüz düşmesi” olduğunu gösterir.

3. ÜNLÜ DARALMASI

- Sonu “a, e” geniş ünlüleriyle biten fiiller, “-yor” ekinin gelmesi ya da “y” sesinin etki etmesi ile daralarak “ı, i, u, ü” ünlülerine dönüşür. Bu olaya “**ünlü daralması**” adı verilir. Türkçede çok karşılaşılan bir durumdur:

- baş - la - yor > başlıyor
- göz - le - yor > gözlüyor
- oyun - a > oynuyor
- izle - yor > izliyor
- de - yor > diyor
- kal - ma - yor > kalmıyor
- ye - yor > yiyor
- ara - yor > arıyor
- kan - a - yor > kanıyor

DİKKAT

Her zaman “-yor” eki daraltacak diye bir durum yoktur. Bazen sadece “-y” sesi de daraltabilir:

- de - (y)e > diye
- ne - (y)e > niye
- ye - (y)ecek > yiyecek
- de - (y)ecek > diyecek

DİKKAT

Ünlü daralması ile şimdiki zaman eki (i-yor) karıştırılmamalıdır:

- Bak - ı - yor, al - ı - yor

Daralma yoktur. Daralma olması için “**bakamak, alamak**” gibi fiillerin olması gerekir. Bu sözcüklerde iki ünsüz arasına yardımcı ünlü gelmiştir. “**bak - yor**” ekleşmesinde iki ünsüz yan yana geldiği için araya “ı” ünlüsü yardımcı ses olarak gelmiştir.

4. KÖKTE ÜNLÜ DEĞİŞİMİ

- “Ben” ve “sen” zamirlerine yönelme durum eki geldiğinde “e” ünlüsünün “a” ünlüsüne dönüşümüdür.
- Ben + e > bana
- Sen + e > sana

ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

1. ÜNSÜZ YUMUŞAMASI (ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ)

- Türkçede sözcük sonu “p, ç, t, k” ünsüzleriyle biten sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde bu ünsüzlerin “b, c, d, g, ğ” ünsüzlerine dönüşmesidir.
- Sert - süreksiz ünsüz (ç, k, p, t) ile biten bir sözcükten sonra ünlüyle başlayan bir çekim ya da yapım eki gelirse sözcüklerin bazılarında sonda bulunan ç sesi c’ye, k sesi g/ğ’ye, t sesi d’ye, p sesi b’ye dönüşür. Buna “**ünsüz yumuşaması**” denir.
- **Ünsüz yumuşamasına örnek olabilecek bazı çok heceli sözcükler:**

- yoğurt > yoğurdu
- kapak > kapağa
- kalıp > kalıbın
- kırık > kırığa
- içlik > içliğin
- yaprak > yaprağın
- allık > allığın
- kepenk > kepengi
- bellek > belleği
- tüfek > tüfeği
- gözlük > gözlüğe
- başlık > başlığı
- piring > pirincin
- yolluk > yolluğa
- kabuk > kabuğun
- umut > umuda

ÖZET

Ünsüz Yumuşaması	Ünsüz Benzeşmesi
p → b	c → ç
ç → c	d → t
t → d	g → k
k → g / ğ	
Sert → Yumuşak (ÜNSÜZ YUMUŞAMASI)	Yumuşak → Sert (ÜNSÜZ BENZEŞMESİ)

DİKKAT

Tek heceli sözcüklerin çoğu bu kurala uymaz. **Ünsüz yumuşamasına aykırılık** denir.

- çöp > çöpün
- kat > katın
- sat > satın
- bat > batı
- bit > bitî
- tüp > tüpün
- kaç > kaçın
- yak > yakı
- bot > bota
- et > eti
- çek > çeki

"Tüm tek heceli sözcüklerde yumuşama olmaz." diye bir kural yoktur. Bazı tek heceli sözcüklerde yumuşama gerçekleşebilir.

- Dert - i > derdi
- Çok - u > çoğu

Ünsüz yumuşamasından etkilenen bazı tek heceli sözcükler:

- dip > dibi
- git- > gidin
- yurt > yurdu
- borç > borcu
- at- > adım
- yak- > yakı

DİKKAT

Bazı yabancı kökenli sözcükler de bu kuraldan etkilenmez.

- edebiyat > edebiyatı
- hayat > hayatı
- kaset > kaseti
- ceket > ceketî
- mütefik > mütefikî
- iştirak > iştirakî
- hukuk > hukuka
- tebligat > tebligatı
- evrak > evrakı
- ahlak > ahlakî
- blok > bloku

DİKKAT

Özel isimlerin yazımında bu kural uygulanmaz. Sadece söylenişte yumuşama yapılır.

- Mahmut - a > Mahmut'a
- Ürgüp - e > Ürgüp'e

2. ÜNSÜZ BENZEŞMESİ (ÜNSÜZ SERTLEŞMESİ)

- Türkçede sert ünsüzlerle (f, s, t, k, ç, ş, h, p) biten sözcüklerden sonra "**c, d, g**" ünsüzleriyle başlayan bir ek (-ci, -ce, -cik; -gi, -gin; -di, -de, -den...) gelirse ekin başındaki "c, d, g" ünsüzleri, kendilerinden önce gelen sert ünsüzlerden etkilenecek şekilde sertleşir ve **c > ç'ye, d > t'ye, g > k'ye** dönüşür. Buna "**sert ünsüz benzeşmesi**" ya da "**ünsüz sertleşmesi**" denir.

Sert ünsüzle biten sözcük	"c, d, g" ünsüzleriyle başlayan ek	Benzeşme (Sertleşme) olayının gerçekleşmesi	Değişim
Ağaç	-da	-ta	Ağaç - da
Simit	-ci	-çi	Simit - ci
Küs	-gün	-kün	Küs - gün
			Ağaç - ta
			Simit - çi
			Küs - kün

Bazı Örnekler

Geçgin	Geçkin
Kaçgin	Kaçkin
Bitgi	Bitki
Atgi	Atkı
Etgi	Etki

Biçgi	Biçki
Çalışgan	Çalışkan
Kalkdı	Kalktı
Türkce	Türkçe
Yurtdaş	Yurttaş

DİKKAT

Bazı eklerde ve birleşik sözcüklerde ünsüz benzeşmesine aykırılık olur. Yani ünsüz benzeşmesi gerçekleşmez: üçgen, beşgen, Ahmetgil, çocukcağız, üstgeçit

3. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

- Seslerin birleşmesi sırasında söyleyiş güçlüğü veya zayıf sesler sebebiyle bir ünsüzün düşmesidir.
- Sözcüğün sonu "k" ünsüzü biterse ve "-cık /-cik; -cak/cek; -rak /-rek" küçültme ekleri gelirse sözcük sonu "k" ünsüzü düşebilir:**
 - minik + cık > minicik
 - çabuk + cak > çabucak
 - alçak + cık > alçacık
 - küçük + rek > küçürek
- Sözcüğün sonu "k" ünsüzü ile biterse ve "l" yapım eki gelirse sözcük sonu "k" ünsüzü düşebilir:**
 - ufak - l- > ufal-
 - alçak - l- > alçal-
 - seyrek - l- > seyrel-
- Birleşik sözcüklerde başta "ast" ve "üst" sözcüğü olduğu zaman ünsüz düşebilir:**
 - ast - teğmen > asteğmen
 - üst - teğmen > üsteğmen
 - ad - daş > adaş

4. ÜNSÜZ TÜREMESİ (ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ)

- Ünsüz ile biten sözcükler ünlü ile başlayan ek aldıkları zaman gerçekleşebilir:**
 - zan - ı > zannı
 - zam - ı > zammı
 - hak - ı > hakkı
 - af - ı > affı
 - his - i > hissi
- Ünsüz ile biten kelimeler "etmek, olmak" gibi yardımcı fiillerle birleştikleri zaman gerçekleşebilir:
 - af etmek > affetmek
 - haz etmek > hazzetmek
 - his etmek > hissetmek
 - hal etmek > halletmek

DİKKAT

Yan yana gördüğünüz her iki harfe "ünsüz türemesi" demeyiniz!

■ Cennet, belli, git - ti → Ünsüz türemesi YOKTUR.

5. KAYNAŞTIRMA ÜNSÜZÜ (YARDIMCI ÜNSÜZ) (KORUYUCU ÜNSÜZ)

- Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde araya giren "y, ş, s, n" ekleridir.
 - kapı - ı > kapı - y - ı
 - biri - i > biri - s - i
 - yedi - er > yedi - ş - er
 - yapı - ın > yapı - n - in

6. ULAMA

- Ünsüzle biten bir sözcükten sonra ünlü ile başlayan bir sözcük gelirse öndeki sözcüğün sonundaki ünsüz harf arkasından gelen ünlü harfe bağlanarak okunur:
 - Bir ekmek al.
 - “Bi-rek-me-kal” şeklinde okunur. “r” harfi arkasından gelen “e” harfine, “k” harfi arkasından gelen “a” harfine bağlanarak okunur.

7. DUDAK ÜNSÜZLERİNİN BENZEŞMESİ

- Türkçede “n” ve “b” seslerinin yan yana gelmesiyle oluşur. “b” sesi dudak ünsüzüdür ve kendinden önce gelen “n” sesini “m” sesine dönüştürür. Çünkü “n” sesi dudak ünsüzü değildir ama “m” sesi dudak ünsüzüdür.

- çenber > çember
- kanbur > kambur
- tenbel > tembel
- tanbur > tambur

DİKKAT

Özel isimlerde bu benzeşme gerçekleşmez: Safranbolu – Saframbolu (Y)

Birleşik sözcüklerde bu benzeşme gerçekleşmez: Binbaşı, sonbahar

8. GÖÇÜŞME (METATEZ)

- Bir ses olayıdır ama yazım kurallarına aykırılık arz eder. Halk dilinde günlük konuşmada karşımıza çıkar.
- yaprak > yarpak
- ekşi > eşki
- kibrit > kirbit

Sözcüklerdeki harfler arası yer değişimidir.

ÜNLÜLER

DUDAK ŞEKLİ	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

ÜNSÜZLER

Ünsüzler: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.

Ünsüz Harfler	Sert Ünsüzler	Yumuşak Ünsüzler
Süreklî Ünsüzler	f, h, s, ş	ğ, j, l, m, n, r, v, y, z
Süresiz Ünsüzler	ç, k, p, t	b, c, d, g

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU (KALINLIK - İNCELİK UYUMU)

- Çok heceli Türkçe sözcüklerin ünlüleri, **kalinlık - incelik** yönünden uyum içinde bulunur.
- Çok heceli bir sözcüğün ilk hecesindeki ünlü kalın ise ondan sonraki hecelerin ünlüleri de kalın; ilk hecedeki ünlü ince ise ondan sonra gelen hecelerin ünlüleri de ince ünlü olmak zorundadır. Buna **büyük ünlü uyumu kuralı** denir.

- Bilinenler (Hepsi İNCE ÜNLÜ)
- Aşağıdan (Hepsi KALIN ÜNLÜ)
- Temizlenmişler (Hepsi İNCE ÜNLÜ)

Bu örneklerin hepsi büyük ünlü uyumuna uyar.

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU İLE İLGİLİ ÖZEL DURUMLAR

- **Tek heceli sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz.**
 - Üç, dert, dört, grup, çöp...
- **Yabancı kökenli sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz. Ancak bazı yabancı kökenli kelimeler değişikliğe uğrayarak uyuma girmiş, bazılarıysa uyuma girmemiştir.**
 - Cihan, analiz, ekstra: **UYMAZ**. Yabancı kökenlidir.
 - Perspektif, monoton, randıman: **UYAR**. Ancak yabancı kökenlidir.
- **Birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumu söz konusu değildir.**
 - Biraz, akşamüstü, Karahisar, yardımsever
- **Bazı Türkçe sözcükler zaman içinde değişime uğramıştır. Uyuma uyan kelimeler zaman içinde uymaz hâle gelmiştir.**
 - ana → anne
 - alma → elma
 - kangı → hangi
 - kardaş (karındaş) → kardeş
- **Türkçede ekler büyük ünlü uyumundan etkilenir.** Sonlarına geldikleri sözcüklerin son hecelerindeki ünlüden etkilenerek ünlüleri değişir.
 - Kapı - dan, sergi - den, gel - di, kal - dı

-yor, ken, -ki, -daş, -leyin, -gil ve -mtırak tek biçimli ekleri eklendiği sözcüğe uyum sağlamadığı için bazı durumlarda uyuma aykırılık teşkil eder.

- Akşamki, yoldaki > **UYMAZ**
- Akşamleyin, sabahleyin > **UYMAZ**
- Seviyor, beğeniyor > **UYMAZ**
- Yeşilmtırak > **UYMAZ**
- Gönüldaş > **UYMAZ**
- Yaşlıyken, akşamken > **UYMAZ**
- Aligil, halamgil > **UYMAZ**

-yor, -ken, -ki, -leyin, -daş, -gil ve -mtırak ekleri değişime uğramadıkları için kurala uymaz.

- Benimki, seninki > **UYAR**
- Öğleyin > **UYAR**
- Kaçıyor > **UYAR**
- Sarımtırak > **UYAR**

-yor, -ken, -ki, -leyin, -daş, -gil ve -mtırak ekleri yine değişime uğramamıştır ama eklendikleri sözcüklerle uyum içinde oldukları için kurala uyarlar.

KÜÇÜK ÜNLÜ UYUMU (DÜZLÜK - YUVARLAKLIK UYUMU)

Küçük ünlü uyumu iki kuraldan oluşur:

- a, e, ı, i → a, e, ı, i
- o, ö, u, ü → a, e
u, ü

1. Çok heceli Türkçe sözcüklerde düz ünlülerden (a, e, ı, i) sonra düz ünlüler gelir.
 - Bileceğiz, gecelik > Küçük ünlü uyumuna da büyük ünlü uyumuna da **UYAR**.
 - Sevda, nihayet > Küçük ünlü uyumuna **UYAR**.
2. Çok heceli Türkçe sözcüklerde, yuvarlak ünlülerden sonra (o, ö, u, ü) ya dar - yuvarlak ünlüler (u, ü) ya da düz - geniş ünlüler (a, e) gelir.
 - İğne, güneş > **Küçük ünlü uyumuna uyar**.
 - radyo > **Küçük ünlü uyumuna uymaz**.

DİKKAT

“-yor” eki bazen büyük ünlü uyumuna uysa da küçük ünlü uyumunu her zaman **BOZAR**.

- Bitiyor, kazıyor

“-yor” ekinden dolayı küçük ünlü uyumuna aykırıdır.

DİKKAT

“o ve ö” ünlüleri çok heceli Türkçe sözcüklerde sadece ilk hecede bulunabilir.

- **Radyo, fotoğraf** > “o” ünlüsü ilk heceden başka hecede bulunduğu için küçük ünlü uyumuna uymaz ve bu yüzden yabancı kökenlidir.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerde altı çizili kelimelerdeki ses olaylarını bulunuz.

- A) Kaybolan spor araba, ara sokakta bulundu.
- B) Hiç kimsenin, yağmurun bile böyle minicik elleri yok.
- C) Yaptığın işi beğendin mi?
- D) Başladığı yerde bitti bu yolculuklar.
- E) Kahrımızı sözle anlatmak istedik.
- F) “Bu sonucu tahmin etmeliydik.” diye çıktı.
- G) Günlerimiz kaldığı yerden devam ediyor.

ETKİNLİK CEVAPLAR

- A) **Kaybolan:** Kayıp + ol- → **Ünlü düşmesi, ünsüz yumuşaması**
Sokakta: Sokak + da → **Ünsüz benzeşmesi**
- B) **Böyle:** Bu + öyle → **Ünlü düşmesi**
Minicik: Minik + cik → **Ünsüz düşmesi**
- C) **Yaptığın:** yap - dık - ın → **Ünsüz benzeşmesi, ünsüz yumuşaması**
- D) **Başladığı:** Başla - dık + ı → **Ünsüz yumuşaması**
Bitti: Bit - di → **Ünsüz benzeşmesi**
- E) **Kahrımızı:** Kahr + ımız + ı → **Ünlü düşmesi**
Sözle: Söz ile → **Ünlü düşmesi**
- F) **Sonucu:** Sonuç + u → **Ünsüz yumuşaması**
Diye: De - y - e → **Ünlü daralması**
- G) **Kaldığı:** Kaldık + ı → **Ünsüz yumuşaması**
Devam ediyor: Devam et-(i) yor → **Ulama, ünsüz yumuşaması**

TEST

1. I. Can yoldaşın olmazsa olmasın
II. Yalnızım diye hayıflanmayasın,
III. Eğilmiş üstüne gökyüzü masmavi
IV. Bir anne şefkatine müsavî.
V. Üç adım ötede deniz

Numaralanmış dizelerin hangisinde ünlü daralması örneği vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Psikolojik bir varlık olan bireyin davranışlarının içinde bulunduğu sosyal bağlamdan soyutlanarak açıklanması imkânsız gibi görülmektedir. (II) Girişimcilik olgusunun sosyal bir kurum olan aile üzerinden yorumlanması bir gereklilik olarak görülebilir. (III) Kişilik özelliklerinin genetik ve çevresel faktörlerin bileşimi olduğu düşünülürse çevresel faktörlerin sosyal yapı olduğu, sosyal yapının ise aile, okul, din vb. bileşenlerden oluştuğu da göz önüne alınırsa sosyolojinin girişimcilik üzerinde birçok bileşeni yoluyla etkisinin olabileceği değerlendirilebilir. (IV) Aile kurumunun girişimcilikteki rolünü ortaya koyarken öncelikle yaklaşımlardan yararlanılması sosyolojik çalışmalar için bir gerekliliktir. (V) Yaklaşımlar da sıraya girerek metodolojik ve kuramsal yaklaşımlar olarak ayrılmaktadır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, ünsüz yumuşaması örneği vardır.
B) II. cümlede, ünsüz düşmesi örneği bulunur.
C) III. cümlede, ünlü düşmesi örneği vardır.
D) IV. cümlede, ünsüz benzeşmesi örneği bulunur.
E) V. cümlede, kaynaştırma ünsüzü olan sözcük vardır.

3. Hızla gelişen teknolojinin toplumları yaklaştırdığı, toplumlar arası etkileşimin kaçınılmaz olduğu son yıllarda; eğitim sistemlerinin bireye egemenliği hemen hemen tüm uluslarca ele alınmaktadır.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerin hangisinde birden fazla ses olayı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Bilgi toplumunun inşasında önemli katkılar sağlayan bilim merkezleri, 1960-70'lerde yaygınlaşmaya başlamıştır. Bilim merkezleri, çocuk, genç ve yetişkinlere yönelik sergiler ve uygulamalarla toplumun tüm kesimlerine bilimi sevdirenler diyerek açılmışlardır. Diğer taraftan

bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek Dünya ile entegre bir toplum oluşmasına önemli katkılar sunar. Bilim merkezleri öğrenciler için etkili bir okul dışı öğrenme ortamı oluştururken öğretmenler için de hem öğretme becerilerinin artmasına hem de öğretme motivasyonlarının yükselmesine yardımcı olur.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcükte, kaynaştırma ünsüzü vardır.
B) II. sözcükte, ünsüz benzeşmesi vardır.
C) III. sözcükte, ünsüz yumuşaması vardır.
D) IV. sözcükte, ünlü daralması vardır.
E) V. sözcükte, ünsüz düşmesi vardır.

CEVAPLAR 1. B 2. B 3. C 4. C

SES BİLGİSİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. "Bir Dağ Dibinde Gece Vakti Birlikte Raks İçin Söylediğim Başlangıç" adlı şiirin içinde dağ kelimesi hiç geçmiyor. Ama şiirin başlığı ile şiirde toprakla gök arasında çizilen resim, bir dağ imgesinde birleşiyor.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü düşmesi
B) Ünsüz yumuşaması
C) Ünsüz benzeşmesi
D) Ünlü daralması
E) Ünsüz türemesi

2024 - KPSS LİSANS

2. Apartmanın daracık kapısından içeri girer girmez içim ürperdi. Onun bu binaya her gün girişini, merdivenleri tırmanışını hayal ettim. Kimi zaman yanındakilerle gülüştüğünü, kimi zaman sinirlendiği birilerine söylendiğini duyuyor gibi oldum. Hatta bir an sanki topuklu ayakkabılarından çıkan telaşlı tıkırtılarla burnumun dibinde belirecekmiş gibi hissettim.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü türemesi
B) Ünlü düşmesi
C) Ünsüz türemesi
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Ünlü daralması

2024 - KPSS ÖN LİSANS

3. Şehir hayatı, kuşlar için bazı riskleri beraberinde getiriyor. Binalar, camlar ve gökdelenler her yıl milyonlarca kuşun hayatını kaybetmesine yol açıyor. Şehirlerdeki doğal alanların insanlar tarafından işgal edilmesi; kuşları, küçük yuvalarını inşa ettiğimiz binalarda yapmaya mecbur bırakıyor.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz düşmesi
B) Ünlü düşmesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Ünlü daralması

2023 - KPSS LİSANS

4. İleri yaşına rağmen hep genç hissetti kendini. Yüzünün aydınlığı ve gözlerinin ışıltısı, gönül bağı kurduğu çevresini sıcak duyulara boğardı. Yanına gelip aç ayrılan, hoşnut kalmayan hiç olmazdı.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz türemesi
B) Ünlü daralması
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünlü düşmesi
E) Ünsüz düşmesi

2022 - KPSS ORTAÖĞRETİM

5. Yazar, son çıkan kitabında birçok insanın erken yaşta karşılaştığı çeşitli zorlukları ufacak bir kızın yüreğinden bize aktarıyor. Öyle ki bu samimi üslup okuyucuyu da hemen sarıp sarmalıyor.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz düşmesi
D) Ünlü daralması
E) Ünlü düşmesi

2022 - KPSS LİSANS

6. Bazen çocukluğumuza ait bir şarkıyı tekrar dinlediğimizde veya sokakta yürürken bize tanıdık gelen ve bizi saniyeler içinde o çok özlediğimiz anılarımıza götüren kokuyu aldığımızda her günün eşsiz ve değerli olduğunu anlıyoruz. Ancak bu düşüncenin ömrü bir koku kadar uçucu, şarkı kadar kısa oluyor.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünlü düşmesi
D) Ünsüz düşmesi
E) Ünlü daralması

2022 - KPSS LİSANS (İPTAL)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü düşmesine uğramış bir sözcük yoktur?

- A) Onun için yaptığım onca şeyden sonra bu olay sabrımı taşıran son damla oldu.
B) Ağır yaralarına rağmen doktorun izni olmadan hastaneden çıktı.
C) İnsanların birlikte hareket ettiği sürece başarılı olabilecekleri zaten bilinen bir gerçek.
D) İsteklerini emreden bir üslupla dile getirmeye devam edersen yanında kimse kalmayacak.
E) İkindiye devrilen günün tadını dakika dakika çıkarmak insana huzur veriyor.

2022 - KPSS ÖN LİSANS

SÖZCÜKTE YAPI

KÖK

- Bir kelimenin, daha küçük parçalara ayrılmayan, anlamlı en küçük parçasına **kök** denir.
- Fakat kökü bulmak kelimenin dibine kadar -bir ya da iki harfe kadar- inmek değildir. Kelimenin tamamı ile anlamlı en küçük parçaya inmektedir.
- “Kitap” kelimesinin köküne “kit” demek yanlıştır. Anlam ilgisi yoktur.
- “Vakit” kelimesinin köküne “vak” demek de yanlıştır. Çünkü anlam ilgisi yoktur.
- “Balık” kelimesinin kökü “bal” olamaz. Çünkü anlam ilgisi yoktur.

Kökler türlerine göre iki çeşittir:

1. İsim Kökü

- Bir varlığı, niteliği, ilgiyi veya duyguyu en kısa biçimde tanıtan köklere denir.
- a) **Varlık kökleri:** Kalem, tahta, sıra...
- b) **Nitelik kökleri:** Çılgın, güzel, iyi...
- c) **Duygu kökleri:** Vay, eyvah, tüh...
- d) **İlgi kökleri:** Siz, biz, onlar...
- e) **Yansıma kökler:** Doğadaki seslerin taklit edilmesiyle doğmuşlardır.
 - çat - ırıtı, gürül - tül, miyav - la

İsim köklerine:

- “-mak / -mek” ekleri **gelemez**.

İsim kökleri:

- Cümle içinde isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem olarak kullanılabilir.
- Genel olarak üç heceyi geçmez: kelebek, araba...

2. Fiil Kökü

- İş, oluş, hareket ve durum bildiren köklerdir.
- “-mak/-mek” eki **getirilebilir**.
- git-, sev-, al-, oku- ...

Şimdi de “ortak kök” ve “sesteş kök” terimlerini inceleyelim:

ORTAK KÖK (KÖKTEŞ)

- Hem isim kökü hem de fiil kökü olarak kullanılan köklere denir. Ama mutlaka aralarında anlam ilişkisinin olması gerekir.

	İsim Kök	Fiil Kök
Güven	Güven duygusu herkeste bulunmaz	Herkesten çok ona güvendi .
Boya	Birkaç kutu boya bize yetecek.	Duvarları maviye boyadım .

- **Örnekler:** damla / damla -, güreş / güreş -, barış / barış -, savaş / savaş -...

SESTEŞ KÖK

- Yazılışları aynı ama anlamları farklı olan, isim kökü ve fiil kökü olarak kullanılabilen, en önemlisi de **aralarında anlam ilişkisi olmayan köklerdir**.

	İsim Kök	Fiil Kök
Gül	Gül yetiştirmek, emek ister.	Bu oyuna herkesten çok güldü .
Yüz	Yüz ündeki gülümseme hiç eksilmedi.	Otelin havuzunda saatlerce yüzdü .

- **Örnekler:** kan / kan-, geç / geç-, taş / taş-, kır / kır-...

⚠ DİKKAT

Ortak kökte mutlaka bir anlam bağlantısı vardır. Ama sesteş kökte bir anlam bağlantısı yoktur.

BAZI SÖZCÜKLERİN KÖKLERİNİ BULALIM

FARKLI ÖRNEKLER

Başladı	■ baş (İsim kökü)
Kaçırmış	■ kaç- (Fiil kökü)
Değindi	■ değ- (Fiil kökü)
Sağladı	■ sağ (İsim kökü)
Çevre	■ çevir- (Fiil kökü)
Benzedi	■ beniz (İsim kökü)
Söyledi	■ söz (İsim kökü)
Çatırtı	■ çat (İsim kökü/yansıma)
Dilemiş	■ dil (İsim kökü)

Yapısı	■ yap- (Fiil kökü)
Alanların (yüzeyi)	■ alan (İsim kökü)
(Yüksek) kesimler	■ kes - (Fiil kökü)
Bölgeler	■ böl - (Fiil kökü)
Sızlattı	■ sızı (İsim kökü)
Toplunun	■ top (İsim kökü)
Batı	■ bat- (Fiil kökü)
Duygu	■ duy- (Fiil kökü)
Yağmur	■ yağ- (Fiil kökü)
Bitki	■ bit- (Fiil kökü)
Yaşadı	■ yaş (İsim kökü)
Yalnız	■ yalın (İsim kökü)
Kavşak	■ kavuş- (Fiil kökü)
Umut	■ um- (Fiil kökü)
Bilişsel	■ bil- (Fiil kökü)
Tükürmüş	■ tü (İsim kökü/yansıma)
Yeşerdi	■ yeşil (İsim kökü)
Yaklaşmış	■ yakın (İsim kökü)
Esinlenmiş	■ es- (Fiil kökü)

EK BİLGİSİ

- **Ek:** Tek başına anlamı yoktur ama eklendiği sözcüğe anlam kazandırır.

Yapım Eki	Çekim Eki
Eklendiği sözcüğün anlamını ve türünü değiştirir.	Eklendiği sözcüğün anlamını ve türünü değiştirir.

ÇEKİM EKLERİ

İsim Çekim Ekleri	Fiil (Eylem) Çekim Ekleri
Çoğul eki İyelik ekleri İsmi Hâl (Durum) ekleri - Yalın durum eki (Eki yoktur.) - Belirtme durum eki (-i) - Yönelme durum eki (-e) - Bulunma durum eki (-de) - Ayrılma durum eki (-den) Tamlayan (İlgi) ve tamlanan (İyelik) eki Eşitlik eki (-ca/-ce) İsmi yüklem yapan ek-eylem	Kip (Haber – Dilek) ekleri Şahıs ekleri Birleşik Çekim Yapan Ek-fiil - bil-ecek-i-di - bil-ecek-i-miş - bil-ecek-i-se NOT: Bu kısım fiil bölümünde detaylı olarak anlatılmıştır.

İSİM ÇEKİM EKLERİ

1. Çoğul Eki	2. İyelik Ekleri	3. İsmi Hâl (Durum) Ekleri	4. Tamlayan (İlgil) ve Tamlanan (İyelik) Ekleri	5. Eşitlik Eki (-ca/-ce)	6. İsmi Yükleme Yapan Ek-Filil
● -lar / -ler ■ Ağaç - lar ■ İnek - ler	● İsimlere gelerek aitlik / sahiplik anlamları verir. ■ (benim) ev - im 1. tekil iy. eki ■ (senin) ev - in 2. tekil iy. eki ■ (onun) ev - i 3. tekil iy. eki ■ (bizim) ev - imiz 1. çoğul iy. eki ■ (sizin) ev - iniz 2. çoğul iy. eki ■ (onların) ev - leri 3. çoğul iy. eki	a. Yalın Durum: Sözcük hiçbir hâl (durum) ekini almadıysa yalın durumdadır. Diğer ekleri alabilir. ■ Oda çok güzel ■ Odam çok hoş. b. Belirtme (Yükleme) Durumu: -i ■ Sınıf - i temizle! ■ Tüp - ü al! c. Yönelme (Yaklaşma) Durumu: -e ■ İş - e git! ■ Odam - a yürüdü. d. Bulunma (Kalma) Durumu: -da ■ Yol - da kaldı. ■ Durak - ta bekledi. e. Ayrılma (Çıkma) Durumu: -dan ■ Sınıf - tan ayrıldı. ■ Mahalle - den çıktı. Açıklama: "Evim" kelimesi iyelik eki almıştır. Hâl (durum) eki almamıştır.	● Belirtili isim tamlamalarında kullanılır. a. Tamlayan (İlgil) eki: ■ Tırtıl - in göz - ü ■ Ütü - (n)ün fiş - i b. Tamlanan (İyelik) eki: ■ Yol-un son - u ■ Duvar saat - i	● Sınıf - ca gittik. ● Biz - ce kazanır.	Konuşan Ali'ymiş. Konuşan - Ali'ydi. Konuşan Ali'dir. ↓ (Çekim eki)

1. Çoğul (Çokluk) Eki: -lar / -ler

- sıra - **lar**
- minder - **ler**

DİKKAT

Çoğul ekini, fiillerde kip ekinden sonra gelen 3. çoğul kişi / şahıs ekiyle **kariştirme!**

■ Telefon - **lar**

İsim İsmi'nin arkasına geldi.

■ Bul - **du** - **lar**

Fiil Görülen 3. Çoğul kişi eki
Geçmiş Zaman eki

22 2. Tamlayan / İlgili Eki: Belirtili isim tamlamalarında tamlayana gelir. Tamlayan ile tamlanan arasında ilgi / bağıntı / ilişki kurar.

- | | |
|------------------------|--------------------|
| ■ Ders - in | son - u |
| ■ Kedi - (n) in | tüy - ü |
| ■ ben - im | defter - im |
| ■ Kitab - ın | baş - ı |
| ■ Sen - in | saç - ın |

Tamlayan / İlgili Eki
Tamlayan

Tamlanan / İyelik Eki
Tamlanan

3. İyelik Eki: Bir varlığın kime ya da neye ait olduğunu bildirir. Aitlik / sahiplik anlamı verir.

- (Benim) El - **im** 1. tekil iyelik eki
- (Senin) El - **in** 2. tekil iyelik eki
- (Onun) El - **i** 3. tekil iyelik eki

- (Bizim) El - **imiz** 1. çoğul iyelik eki
- (Sizin) El - **iniz** 2. çoğul iyelik eki
- (Onların) El - **leri** 3. çoğul iyelik eki

DİKKAT

3. tekil iyelik eki ile 3. çoğul iyelik ekini **KARİŞTİRMA!**

TAMLAYAN

adam - **ın**

İlgili / Tamlayan eki

TAMLANAN

el - **ler** - **i**

Çoğul eki 3. Tekil İyelik Eki

Tamlayan, tekil olduğu için "el - ler - i" sözcüğündeki "-ler" ve "-i"yi ayıracağız, birine "çoğul eki", diğerine "iyelik eki" diyeceğiz.

TAMLAYAN

adam - **lar** - **ın**

(ÇOĞUL) İlgili/Tamlayan Eki

TAMLANAN

el - **leri**

3. Çoğul İyelik Eki

Tamlayan çoğul olduğu için tamlanandaki "-leri" ekinin tümü 3. çoğul iyelik eki olur.

4. İsim Hâl (Durum) Ekleri:

- a. **Yalın Hâl (Durum)** : Sözcük, hiçbir hâl (durum) eki almaz. Yapım eklerini ve başka ekleri alabilir.

Yol çok güzeldi.
Yalın hâl

Saç - **ım**
1. tekil
iyelik eki

(Sadece iyelik eki almıştır.
Hâl eklerinden hiçbirini
almadığı için yalındır.)

b. Belirtme Hâli (Durumu) : -i / -ı / -u / -ü

- İsimlere gelir. Cümledeki belirtili nesne, bu eki alır.

- Sınıf - ı temizledi.

Belirtme Durum Eki

- Çay - ı kaldırdı.

Belirtme Durum Eki

DiKKAT**3. tekil iyelik eki ile belirtme durum ekini KARIŞTIRMA!**

- Saç - ı taranmış.

İyelik ekidir.

Kimin saç?

Onun saç

- Pul - u yerde buldum

Pulun kime ait olduğu belli değil, o yüzden iyelik eki olamaz. Belirtme durum ekidir.

DiKKAT**Bir isme hem 3. tekil iyelik eki hem belirtme hâl eki gelebilir:**Onun ev - i - (n)i bulamadım.

İyelik Eki Belirtme durum eki

Önce iyelik sonra belirtme hâl eki gelir.

c. Yönelme (Yaklaşma) Hâli (Durumu) : -a / -e

- Kalem - e

- Kıyı - (y) - a

d. Bulunma (Kalma) Hâli (Durumu) : -da / -de

- Kalem - de

- Kıyı - da

Göz - de yaş kalmadı

Bulunma hâl eki

Göz - de öğrenciydim.

Yapım ekidir. Sözcüğün türü ve anlamı değişmiştir.

e. Ayrılma (Çıkma) Hâli (Durumu) : -dan / -den

- Araba - dan

- Ütü - den

Yurt-tan ayrıldım.

Ayrılma hâl eki

Yollar - dan bir - iİlgi - dan tamlayan durumundadır.

Tamlayan eki olan

"-ın/-in" ekinin

yerini tutmuştur.

Su - dan sebepler

Yapım eki

durumundadır.

Sözcüğün anlamını

ve

türünü değiştirmiştir.

FiİL ÇEKİM EKLERİ**KİŞİ (ŞAHİS) EKLERİ**

Ben	1. Tekil Kişi	Kap - tı - m, gör - se - m
Sen	2. Tekil Kişi	Kap - tı - n, gör - se - n
O	3. Tekil Kişi	Kap - tı, - Ø, gör - se, - Ø
Biz	1. Çoğul Kişi	Kap - tı - k, gör - se - k
Siz	2. Çoğul Kişi	Kap - tı - nız, gör - se - nız
Onlar	3. Çoğul Kişi	Kap - tı - lar, gör - se - ler

HABER KİMLERİ**a. Görülen (Bilinen - Belirli) Geçmiş Zaman: -di**

Fiil	Görülen Geçmiş Zaman Eki	Kişi Eki
At-	-tı	-m
Sor-	-du	-n
Çık-	-tı	-Ø
Ser-	-di	-k
Bak-	-tı	-nız
İn-	-di	-ler
OLUMSUZLUK: -MA : oku - ma - dı - m		

b. Duyulan (Öğrenilen) Geçmiş Zaman: -miş

Filil	Duyulan Geçmiş Zaman Eki	Kişi Eki
At-	-miş	-im
Sor-	-muş	-sun
Çık-	-miş	-Ø
Ser-	-miş	-iz
Bak-	-miş	-sınız
İn-	-miş	-ler
OLUMSUZLUK: -MA : oku - ma - mış - im		

c. Şimdiki Zaman: -yor /-makta

Filil	Şimdiki Zaman Eki	Kişi Eki
At-	- (i) yor	- um
Sor-	- (u) yor	- sun
Çık-	- (i) yor	- Ø
Ser-	- (i) yor	- uz
Bak-	- (i) yor	- sunuz
İn-	- (i) yor	- lar
-makta: gez -mekte -yim		
OLUMSUZLUK: kaç - MI - YOR -sun		
Ünlü daralması: -ma > -mı		

d. Gelecek Zaman: -ecek

Filil	Gelecek Zaman Eki	Kişi Eki
At-	acak	-im
Sor-	acak	-sın
Çık-	acak	- Ø
Ser-	ecek	-iz
Bak-	acak	Sınız
İn-	ecek	ler
Ünsüz yumuşaması: - acak > -acağ		
OLUMSUZU: al - MA - y - acağ - im		

e. Geniş Zaman: -r,-ar,-er

Filil	Geniş Zaman Eki	Kişi Eki
At-	- ar	- im
Sor-	- ar	- sın
Çık-	- ar	- Ø
Ser-	- er	- iz
Bak-	- ar	- sınız
İn-	- er	- ler

OLUMSUZ ÇEKİMİ (-maz)

Yapmam	Yapmayız
Yapmazsın	Yapmazsınız
Yapmaz	Yapmazlar
NOT: Birinci kişilerde "z" düşmüştür. gel -mez - em, gel -mez - iz	

DİLEK KİPLERİ

a. Gereklilik Kipi: -meli

Filil	Gereklilik Kipi	Kişi Eki
At-	- malı	- (y)im
Sor-	- malı	- sın
Çık-	- malı	- Ø
Ser-	- meli	- yiz
Bak-	- malı	- yiz
İn-	- meli	- yiz
OLUMSUZU: yap - ma - malı - (y)im		

b. Şart Kipi: -sa

Fiil	Şart Kipi	Kişi Eki
At-	- sa	- m
Sor-	- sa	- n
Çık-	- sa	- Ø
Ser-	- se	- k
Bak-	- sa	- nız
İN-	- se	- lar

OLUMSUZU: kal - ma - sa - m

c. Emir Kipi: Ek yok (Getirilen ekler kişi ekidir)

Fiil	Emir Kipi	Kişi Eki
At-	- -	- -
Sor-	- Ø	- Ø
Çık-	- Ø	- sın
Ser-	- -	- -
Bak-	- Ø	- in/iniz
İN-	- Ø	- sinler



NOT

Diğer kiplerde 3. tekil şahıs / kişi eki yokken emir kipinde 2. tekil / şahıs eki yoktur.
(Sen) gel - Ø - Ø (0) gel - Ø - sin

3. tekil şahısta şahıs/kişi eki vardır.)

d. İstek Kipi: -a / e

Fiil	İstek Kipi	Kişi Eki
At-	- a	- (y)ım
Sor-	- a	- sın
Çık-	- a	- Ø
Ser-	- e	- lim
Bak-	- a	- sınız
İN-	- e	- ler

YAPIM EKLERİ

- Eklendiği sözcüğün anlamını veya türünü değiştirir. Yani yeni bir sözcük türetir.
- Yeni oluşturulan sözcük genellikle eskisi ile yakın anlam ilişkisine sahiptir.
- Yapım eki almış sözcük: **GÖVDE**

Baş	-	lık
İsim kökü		İliYE

İSİMDEN İSİM YAPIM EKLERİ

- İsme gelir ve bu ek geldikten sonra yeni bir isim türer.
- Sözcüğün türü değişmez lakin anlamı değişir.

-lık	Tuz - luk
-lı	Acı - ılı
-ce	Türk - çe
-men	Türk - men
-sal	Kum - sal
-mtırak	Sarı-mtırak
-tı	Tıkır - tı
-msı	Beyaz - ımsı

-cü	Göz - cü
-sız	Tuz - suz
-cil	Ben - cil
-cı	Yol - cu
-daş	Yol - daş
-inci	Bir - inci
-er	Bir - er
-cik	Kedi - cik
-leyin	Sabah - leyin

İSİMDEN FİİL YAPIM EKLERİ

- İsim soylu sözcüklerden fiil yapan eklerdir.

- le	Yol - la -
- al	Az - al -
- kır	Fış - kır -
- msa	Ben - imse -
- leş	Pay - laş -

- l	İnce - l -
- a	Yaş - a -
- et	Yön - et -
- len	Ev - len -
- sa	Su - sa -
- da	Civil - da -

FİİLDEN İSİM YAPIM EKLERİ

- Fiil kök veya gövdelerine gelerek isim, sıfat gibi isim soylu sözcükler veya fiilimsileri oluşturan eklerdir.

- im	Geç - im
- ce	Düşün - ce
- ak	Uç - ak
- ge	Böl - ge
- giç	Bil - giç

- ik	Bit - ik
- ım	Bak - ım
- inti	Kes - inti
- it	Geç - it
- kan	Çalış - kan

- Tüm fiilimsiler yapım ekidir.

İsim - Fiiller	Sıfat - Fiiller	Zarf - Fiiller
- iş - mek - ma	- an - ası - mez - ar - dik - ecek - miş	- ip - ince - erek - madan - dıkça - maksızın - a... -a - r... -mez -alı

FİİLDEN FİİL YAPIM EKLERİ

- Bir fiilden yeni bir fiil yapan eklerdir.

- dir-	Yaz - dir -
- ş-	Kaç - ı ş -
- n-	Gör - ün -
- msa-	Duy - umsa -
- t-	Uza - t -

- l-	Duy - ul -
- ar-	Kop - ar -
- i-	Kaz - ı -
- la-	Tep - ele -

SÖZCÜĞÜN YAPISI

1. Basit Sözcük

Yapım eki **almamış** sözcüktür.

- Kök biçiminde de olabilir.
- Sadece çekim eki almış da olabilir.
 - Bul - du - m**
 - Bul-:** fiil kökü
 - du:** görülen geçmiş zaman kip eki
 - m:** 1. tekil şahıs eki

AÇIKLAMA: Tüm ekler çekim eki olduğu için yani yapım eki almadığı için basit sözcüktür.

2. Türemiş Sözcük

- Yapım eki almış olan sözcüktür. Bir tane yapım eki alması yeterlidir.

- Çekim eki ister alsın ister almasın.

Der - gi - ler - im

Der-: fiil kökü

-gi: fiilden isim yapım eki

-ler: çoğul eki

-im: iyelik eki 1. tekil şahıs

AÇIKLAMA: Verilen örnek türemiştir çünkü “-gi” yapım eki almıştır

BİRLEŞİK FİİLLER

3. Birleşik Sözcük

En az iki sözcüğün birleşmesinden oluşur: EK(FMF)

a. **İsim + İsim** ⇒ Ayak + kabı, millet + vekil

b. **Sıfat + İsim** ⇒ Kırık + kale, bu + gün

c. **İsim + Fiil** ⇒ Gece + kondu, imam + bayıldı

d. **Fiil + Fiil** ⇒ Çek + yat, uyur + gezer

DİKKAT

1. Birleşik sözcükler sözcük türü kayması yoluyla oluşabilir:

Bıçer + döver: İki fiilin birleşiminden oluşmuştur ama şu an yani birleştikten sonra isim olarak kullanılır.

Sanat + sever: Bir isim bir fiilin birleşiminden oluşmuştur ama şu an birleştikten sonra isim olarak kullanılır.

2. Birleşik sözcükler anlam kayması yoluyla oluşabilir:

Kazan + dibi: İki ismin birleşiminden oluşmuştur. Birleştikten sonra yine isimdir. Yani sözcük türü kayması yoktur. Ama anlam kaymıştır. Her iki isim de anlamını yitirmiştir.

3. Ses kaynaşması yoluyla oluşabilir:

Kayın + ata: Ünlü düşmesi vardır. (kaynata)

Ne + asıl: Ünlü aşınması vardır. (nasıl)

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Birleşik fiiller de "birleşik sözcük" sayılır.

1. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

İsim + et-

eyle-

kıl-

ol-

bulun-

buyur-

Kaybol-

Güçlü kıl-

Nazar eyle-

Hazır bulun-

Emir buyur-

Zikret-

2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Anlamını kaybederek yeni anlam değeri kazanmış.

Gözden düş-

İç geçir-

Etekleri tutuş-

3. Kurallı Birleşik Fiiller

a) **Sürerlilik:** “-e kalmak”, “-e durmak”, “-e gelmek”

Donakalmak, gidedurmak, süregelmek

b) **Tezlik:** “-i vermek”

Yapıvermek

c) **Yaklaşma:** “-e yazmak”

Öleyazmak

d) **Yeterlilik:** “-e bilmek”

Yapabil-, bulabil-

Yapama-, bulama- ⇒ Yeterlilik fiilinin olumsuz

ETKİNLİK - 1

Aşağıda numaralanmış sözcüklerin köklerini bularak köklerin türünü yazınız.

Bir fikir adamı veya sanatçı gibi topluma mâl olmuş kişilerin aile hayatı, çocukluk yılları ve yaşadığı çevre bu kişilerin daha sonraki hayatlarının arka planını oluşturur.

I II III IV V

ETKİNLİK - 1 CEVAP

I. Sanat - ıII. top - lumIII. hayat - ıIV. yaş - a - dık -V. Çevir - e

İsim kökü

İsim kökü

İsim kökü

İsim kökü

Fiil kökü

ETKİNLİK - 2

Aşağıda numaralanmış sözcükleri yapıları bakımından inceleyiniz.

Tercüme dersleri, onun eğitim öğretim hayatının sonunda ilk defa kendini gösterebileceği bir şans durumundadır. Hocalığa ilk adımını da burada atan

I

II

III

IV

V

Eyüboğlu; işini çok seven, mütevazı duruşu ve yaşantısı ile dikkat çeken bir özellik gösterir.

VI

VII

I II III IV V VI VII

ETKİNLİK - 2 CEVAP

I. eğit - im: **Türemiş**

Fiil k. FİYE

II. göster - ebil - ecek - i: **Birleşik**

Fiil k. Yeterlilik

FİYE 3.tk. iyelik eki

Birt. Fiil (Sıfat - fiil)

III. hoca - lık - a: **Türemiş**

İsim k. İİYE Yönelme hâl eki

IV. at - ım - i - n - i: **Türemiş**

Fiil k. FİYE

3.tk. Kaynaştırma Belirtme
iyelik harfi hâl eki
e.V. bu - ara - da: **Birleşik**

İsim K. İsim k. Bulunma hâl eki

VI. dur - uş - u: **Türemiş**

Fiil k. FİYE 3. tk iyelik eki

VII. yaş - a - ntı - (s): **Türemiş**İsim k. İFYE FİYE Kaynaştırma 3. tk iyelik eki
harfi

TEST

1. Hem insanın biyolojisini, hem de toplumun koşullarını çok iyi bilen Çehov, dünyanın bilimsel, insan ilişkilerinin süssüz, yalın gerçekliğini görür ve böylece insanı çözebilir.
- I II III IV V

Bu cümlede numaralanmış sözcükler yapılarına göre ikiyeşerli gruplandırıldığında hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yılbaşı gecesi. Çiftlik sahibi generalin gece gündüz eğlenmekten başka bir şey düşünmeyen kızı Nelli yorgun, yarı kapalı gözlerle odasında aynaya bakar. Soluk, gergin yüzü elindeki ayna gibi kıpırtısız.
- I II III IV V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, birleşik yapılıdır. B) II. sözcüğün kökü isimdir.
C) III. sözcük, türemiş yapılıdır. D) IV. sözcük, hem yapım hem çekim eki almıştır.
E) V. sözcük, basit yapılıdır.
3. (I) Misafirlerle kalkıp çalışma odasına geçtiler. (II) Bir buçuk metre yüksekliğindeki büyük heykelin üstüne ipekli kadifeden, kızıl parlaklık veren bir örtü atılmıştı. (III) Birbirine kenetlenmiş iki büyük ve zarif böcek heykeliydi bu. (IV) Bakır rengi iri kanatlarının üstünde et rengi mat bir boya vardı. (V) Gövdeleri birbirine yapışmış, yekvücut olmuştu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde tüm sözcükler basit yapılıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
4. Dedikodudan kim hazzetmez ki!... Ben sadece onu sevdiğimi söylemekle kalmayacağım, "Dedikodu etmeyenlerden hoşlanmam." Anlatayım. Ama daha önce söyleyeceğim bir şey var, sırası geldi. Dikkat ettinizse dedikodu etmeyenlerden dedim, yapmayanlardan demedim, demeyeceğim de. O yapmak fiili yok mu? Artık fenama gidiyor. Gazetelere, kitaplara bir bakın, her yere burnunu sokuyor. Etmek, eylemek, kılmak yok, hep yapmak. Hele ajans, elinden gelse, hani gelmiyor da değil, Türkçeden bütün fiilleri atacak, bir o yapmayı saklayacak: beyanat yapmak, hücum yapmak, hâdise yapmak, bilmem kimin bilmem kime yaptığı beyanatta...

Bu parçada,

- I. yardımcı fiille oluşturulmuş birleşik eylem,
II. tür kayması yoluyla oluşturulmuş birleşik sözcük,
III. anlamca kaynaşmış birleşik eylem

hangilerinin örneği vardır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız II D) II ve III E) I, II ve III

CEVAPLAR 1. E 2. D 3. D 4. E

SÖZCÜKTE YAPI - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Alanda ağaç, yok denecek kadar az. Tek tük kırmızı yemişleri parıldayan ardıç, ahlat gibi dikenli çalı ve bitkiler var. Bunların nasıl
I
olup da büyüyemedikleri pek çabuk anlaşılıyor. Dallarının çoğunu
II
daha taze iken keçiler kemirmiş, bir iki karış boyunda yere yatık çalıları
III
hâline getirmiş. Keçiler her yıl süren taze filizleri kırıptıkları için bunları
IV
bir türlü boy atamamış yere serilmiş kalmıştır.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangisi, kökünün türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2023 - KPSS LİSANS

2. Sabah olmuştu. Kapının aralığından bembeyaz ışık çizgileri parlıyordu.
- I II
- O hiç böyle dalıp kalmazdı, güneş doğmadan uyanırdı. Doğruldu,
- III
- musandıradan uyanırdı. Ayakkabılarını giymeden yürüdü. Hızla sürmeyi çaktı. Birdenbire açılan kapıdan dükkânı dolduran aydınlığın
- IV V
- içinde, bıyıkları yeni terlenmiş delikanlıyı gördü.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi kökü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2019 - KPSS LİSANS

3. Ürdün'ün güney ucunda bulunan Akabe, ülkenin en turistik bölgelerinden biri. Dört mevsim tatile gidilebilen şehir; deniz ve su altı I tutkunlarını kendisine çekiyor. Kızıldeniz'in rengârenk balıkları ve eşsiz II kumsalları, kışın III ılık geçmesi, burayı dünyanın dört bir yanından akın IV akın gelen V dalgıçların uğrak noktası hâline getiriyor.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi farklı bir kökten türemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2020 - KPSS ORTAÖĞRETİM

4. Halikarnas Balıkçısı; I üslubunu mektuplarıyla başarılı bir şekilde yansıtır II çünkü yalnız bir konu, bir yaşantı ya da bir düşünce üstüne yazmamıştı III onları. Balıkçı, mektuplarını bu yönlerin IV tümünü bir araya getirerek yaşa- V ya yaşaya kaleme almıştı. Sesi ve sözü vardı yazdığı mektuplarda.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi iyelik eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 - KPSS ÖNLİSANS

5. Türklerin savaş tarihleri kadar büyük ve muazzam bir kültür tarihleri
I
de vardır. Bu büyük tarih içinde; taşta ruh katan mimari eserleri, zengin
II
ve bir o kadar etkileyici müzikleri, tarihin ilk çağlarından kalan sözlü
III
edebiyatları sayabileceğimiz gibi bunlara binbir tattan oluşan lezzetleri
IV V
de ekleyebiliriz.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi belirtme durumu eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 - KPSS LİSANS

benimhocam

6. Canlı türlerinin hızlı bir şekilde yok olmaya başlaması, insanlığı tehdit
I
eden en önemli sorunlardan biri. Yapılan bir araştırmaya göre türlerin
yok oluş hızı, geçtiğimiz yüzyıl boyunca yüz kat kadar artmış. Bu
II
durum; tür kayıplarını önlemeye yönelik projeleri, önemli bir çevre
koruma hedefi hâline getirmiştir. Koruma stratejilerinin tespiti ise araş-
III IV
tırma yöntemi belirleme konusunda araştırmacıları zorlamaktadır.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangisi diğerlerinden farklı bir çekim eki almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2021 - KPSS LİSANS

33

7. Yeryüzünün yapısıyla hayvancılık arasında yakın bir ilişki vardır.
I
Hayvancılıkla uğraşan topluluklar, yaz başlarında yüksek dağlara
II
ya da bozkır alanların başka yerlerine göçerek hayvanlarını otlatır.
III
Ülkemizde yörükler, yazları hayvanlarını otlatmak için Torosların
yüksek kesimlerine çıkar, ekim ayının başlarından itibaren de sahil
IV
bölgelerindeki otlak alanlara döner.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi, yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 - KPSS LİSANS

8. Gözlerden uzak küçük su kaynakları pek çok balık türü için yaşam
I
alanlarının insanlar tarafından kirletildiği büyük nehirlerle kıyasla daha
II
güvenli yerlerdir. Ancak şu günlerde bu akarsularda yaşayan binlerce
III
balık bir başka korkunç tehditle karşı karşıya: istilacı türler.
IV
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2021 - KPSS LİSANS

SÖZCÜK TÜRLERİ – 1

- Sözcük türü, cümlede sözcüğün görevidir. Bir sözcük cümlede “isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem, fiil” olabilir.

Sözcük türü sorulduğunda şunlara bakılır. →

İsim (Ad)
Sıfat (Ön Ad)
Zamir (Adıl)
Zarf (Belirteç)
Edat (İlgeç)
Bağlaç
Ünlem
Fiil (Eylem)

AD (İSİM) SOYLU SÖZCÜKLER	FIİL (EYLEM) SOYLU SÖZCÜKLER
- İsim (Ad) - Sıfat (Ön Ad) - Zamir (Adıl) - Zarf (Belirteç)	Fiil (Eylem)
EDAT (İLGEÇ) SOYLU SÖZCÜKLER	
Tek başına anlamsız olup gruplaşarak anlam kazananlar. - Edat (İlgeç) - Bağlaç - Ünlem	

İSİM (AD)

Canlı - cansız varlıkları, kavramları karşılayan duygu ve düşünceleri anlatmaya yarayan sözcüklerdir.

1. Varlıklara Verilişlerine Göre

- Cins (Tür) İsmi:** Aynı türden varlıkları karşılar. Benzerleri oldukça fazladır: *masa, sıra, kalem, silgi...*
- Özel İsim:** Tek olan, tam ve benzeri bulunmayan varlıkları karşılar: *Alp Dağları, Tuna Nehri, Anadolu Meydanı, Karabaş...*



DİKKAT

Bazı cins isimler özel isim olarak da kullanılabilir:

- Tatilde denize gitmeyi düşünüyoruz.

Yukarıdaki cümlede “deniz” sözcüğü cins isimdir.

- Yıllar sonra Deniz’le bir terminalde karşılaştı.

Yukarıdaki cümlede “Deniz” sözcüğü, özel isimdir.

Bazı özel isimler cins isim olarak kullanılabilir:

- Ay’da yaşam olmadığı kanıtlandı.

Ay, özel isimdir.

- Yüzü ay gibi parlaktı.

Ay, cins isimdir.

DİKKAT

"Güneş, dünya, ay" sözcükleri gezegen adı olarak kullanıldığı zaman özel isimdir. Gezegen adı olarak kullanılmadıkları zaman cins isimdir.

- Güneş'in Dünya'ya olan uzaklığı değişirse bu, felaketlere yol açar. (Dünya ve Güneş, özel isimdir.)
- Bir güneş gibi doğdun dünyama. (Güneş ve dünya cins isimdir.)

DİKKAT

Cins (tür) adları bazen türün tamamını karşılayıp "genel" anlamda kullanılır. Bazen de türün bazılarını ya da birisini karşılayıp dar anlamda kullanılabilir.

- Müzik, ruhun gıdasıdır. (Müzik, genel anlamda kullanılmıştır.)
- Radyoda tanıdık bir müzik çalıyor. (Müzik, özel anlamda kullanılmıştır.)

ÖRNEK

Karadeniz'in hırçın dalgalarına karşı koymak isteyen Ali Kaptan, balıkçı teknesiyle bir sağa bir sola savruluyordu. Ayşe'yi, Nureddin'i, Binnaz'ı düşündü yani çocuklarını. Bu hengameden nasıl çıkacağını bilmiyordu. Güzel şeyler düşünerek korkularından uzaklaşmayı denedi. Ayder Yaylası'nı, Uzungöl'ü düşündü. Yüzünde bir tebessüm belirdi. Gülliver'in Maceraları'ndaki gibi kayıp bir adaya çıkmayı hayal etti.

Bu parçadaki altı çizili sözler, özel isimdir.

2. Karşılıkları Varlıkların Sayılarına Göre

- Tekil İsim:** Sayıca bir tek varlığı karşılar.
- kuş, balık, kelebek
- Çoğul İsim:** Sayıca birden çok varlığı karşılar.
- kuşlar, balıklar, kelebekler

DİKKAT

"lar/-ler" eki her zaman çoğul anlam vermez. Geldiği sözcüğe farklı anlamlar da kazandırır:

- Özel ada çokluk anlamının yanında "benzerleri" anlamı da verir.
 - Bilmediğimiz nice Yahya Kemaller, Edip Canseverler var.
- Tarihteki önemli uluslar, hanedanlıklar, boylar vs. için kullanılır.
 - Kayılar, Peçenekler...
- Abartma anlamı katar.
 - Güneşler kadar sıcak bir yazdı.
- Yaklaşıklık anlamı katar.
 - Yirmili yaşlarımda tanıdım onu.
- Geniş zaman kipine güç katar.
 - Akşamları yürüyüş yaparım.
- Ailesi anlamı katar.
 - Binnazlar tatile çıkmış.



NOT

“-lar/-ler” ekleri bazen eklendiği sözcüğün değil sahiplerinin (tamlayanın) çoğulluğunu da gösterir.

- Üç kardeş sabırsızlıkla babalarını beklediler.
 - Çoğul olan baba değil, kardeşlerdir.
- Dededen kalma küçük bir bahçeleri vardı.
 - Çoğul olan bahçe değil, kardeşlerdir.



DİKKAT

Özel isme gelen “-lar /- ler” eki kesme işaretiyle ayrılmaz.

- Nice Fuzuliler, Bakiler geldi, geçti.

Hatta daha sonra bu sözcükler ek alsada dahi kesme işaretiyle ayrılmaz.

- Türklerden, Kayırları

- c. **Topluluk ismi:** Çoğul eki almadan birçok varlığı karşılayan isimlerdir: tabur, alay, düzine, deste, sürü...



DİKKAT

Topluluk isimleri de çoğul eki alabilir. Bu durumda grupların çoğulluğunu bildirmiş olur.

- Ordumuz yeni bir destan yazdı.
- Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir.



NOT

Bazı sözcükler, ad aktarması yoluyla topluluk adı özelliği kazanabilir. Fakat sadece ad aktarması (mecazimürsel) varsa topluluk adı sayılır.

- Sınıfı yeniden boyamaya karar verdi.

↓
Tekil isim
- Sınıf, maça hazırlanıyor.

↓
Topluluk adı
(Ad aktarması yoluyla)

3. Karşıladığı Varlıkların Niteliğine Göre (Varlıkların Oluşlarına Göre)

- a. **Somut isim:** Beş duyu organımızın en az biriyle algılayabildikleri: ısı, ışık, ses, gölge...
- b. **Soyut isim:** Beş duyu organımızın hiçbirleriyle algılayamadıklarımız: korku, endişe, heyecan

37



DİKKAT

Bazı somut sözcükler, cümle içerisinde mecaz anlam kazanarak soyutlaşabilir. Bazen de soyut sözcükler somutlaşabilir.

- Bize sıcak davranmasını bekliyordum. (Mecaz yoluyla soyutlaştırma)

Soyutlaştırma

- Yıllarca onun gölgesinde yaşad.

	ASIL ANLAM: SOMUT	CÜMLEDEKİ ANLAM: SOYUT
Gölge	Karartı	Himaye

Somutlaştırma

- **İyilik**, bazen susar bazen emreder. (Kişileştirme yoluyla somutlaştırma)

	ASIL ANLAM (İYİLİK): SOYUT	CÜMLEDEKİ ANLAM: SOMUT
İyilik	İyi olanın niteliği	Kişileştirme yapılmış ve somutlaştırılmıştır.

İSİMLERDE KÜÇÜLTME EKLERİ

“-cik, -cek, ceğiz, -ce, -msı, -mtırak”

Bebekceğiz	Acıma
Mavimsi	Maviye yakın, maviden aşağı
Yeşilmtırak	Sarıya yakın, sarıdan aşağı
Minicik	Sevgi
Bebecik	Acıma, sevgi
Tepecik	Küçültme

benimhocam

38

DİKKAT

Kuşçağız, kanadı kırılmış; uçamıyor.

Küçültme adı

Minicik elleri vardır.

Küçültme sıfatı

Ada, buradan minicik görünüyor.

Küçültme zarfı

NOT

Maymuncuk

Gelincik

Bademcik

Küçültme adı değildir.

Kalıplaşmıştır. Acıma, sevgi vb. anlamda değildir.



NOT

Küçültme ekleri zamirlere de gelebilir:

■ şuracık, şuncağız...

İSİM ÇEKİM EKLERİ

- İyelik Eki (Tamlanan Eki):** İsimlere gelen ve aitlik bildiren eklerdir. Zamirlere de gelebilir.

1. TEKİL	(Benim) Forma + m	(Benim) El + im
2. TEKİL	(Senin) Forma + n	(Senin) El + in
3. TEKİL	(Onun) Forma + sı	(Onun) El + i
1. ÇOĞUL	(Bizim) Forma + mız	(Bizim) El + imiz
2. ÇOĞUL	(Sizin) Forma + nız	(Sizin) El + iniz
3. ÇOĞUL	(Onların) Forma + ları	(Onların) El + leri

- İlgi Eki (Tamlayan Eki):** İsim tamlamasının tamlayanı ile tamlananı arasında ilgi kurar. Belirtili isim tamlamalarında tamlayanı, tamlanana bağlar.

Yol + un	son + u
Ev + in	baca + sı
Çocuk + un	saç + ı
Ben + im	dert + im
↓	↓
İlgi eki Tamlayan eki	İyelik eki Tamlanan eki

DİKKAT

İsim tamlamalarının ikinci unsuru iyelik ekidir.

Veli	(n) in	para	(s)ı
tamlayan	tamlayan (ilgi) eki	tamlanan	tamlanan (iyelik eki)

NOT

İyelik eklerini karıştırmamalıyız!

TAMLAYAN
Kedi - nin
ilgi
(Tamlayan eki)

TAMLANAN
yavru - lar - ı →
Tamlanan eki Çoğul 3.tekil
iyelik eki

Tamlayanı yani "**kedi**" tekil olduğu için 3. tekil iyelik kullanılmıştır.

Kediler - in
Tamlayan ilgi
(Tamlayan eki)

yavru - ları →
Tamlanan 3. çoğul
iyelik eki

Tamlayan yani "**kediler**" çoğul olduğu için 3. çoğul kişi iyelik kullanılmıştır.

3. İsmi Durum (Hâl) Ekleri:

a. Yalın Durum	Sözcüğün ad durum eklerini almamış durumudur. Yani diğer ekleri; mesela çokluk ekini ve iyelik ekini alabilir. Ayak, evim, günler
b. Belirtme (Yükleme) durumu + i	Çay + ı getir! Sen + i aradım.
c. Yönelme (Yaklaşma) durumu + e	Yol + a çık! Kapı + (y) a koş!
d. Bulunma durumu + de	Sınıf + ta otur!
e. Ayrılma durumu + den	Oda + dan çık!

NOT

Ayrılma hâl eki olan "+dan, +den" bazı durumlarda eklendiği sözcüğün anlamını değiştirip yapım eki görevi üstlenebilir. Hatta bazı durumlarda ilgi eki (tamlayan eki) görevi de üstlenebilir.

1. Ayrılma Durum Eki Görevi

■ Tabakı masa + **dan** al!

↓
Ayrılma durum eki

2. İlgi (Tamlayan) Eki Görevi

■ Öğrenciler + **den** biri seni sordu.

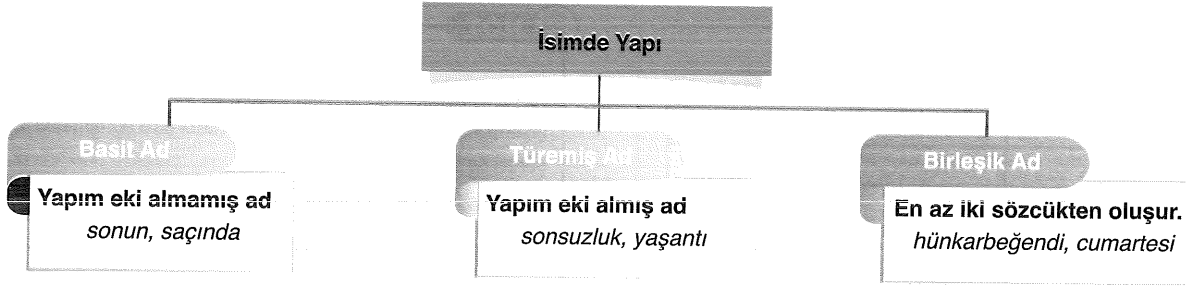
↓
+ in

Tamlanan; sayı, soru, ve belgisiz olursa "+in, +in" yerine "+dan, +den" gelebilir.

3. Yapım Eki Görevi

■ Su + **dan** sebepler

Yapım eki, anlam ve tür değiştirmiş ve ismi sıfat yapmıştır.



ETKİNLİK - 1

Aşağıda numaralanmış isimlerin yapılarını yazınız.

Her birey ve toplum varlığını ve gücünü sahip olduğu değerlere borçludur. Bu yüzden birey ve toplumların eğitim sürecinde değerler eğitime önemli görevler düşer. Değerler eğitimi, toplumun sahip olduğu değerlerin sonraki kuşaklara aktarılma sürecidir. İnsan hayatının başköşesinde bu değerler olduğu bilinmelidir.

I. II. III. IV. V.

ETKİNLİK - 1 CEVAP

I. Güç - ü - (n)ü : **Basit**

İsim kökü
3. tk. Belirtme
iyelik eki hâl eki

İsim çekim eki

IV. Kuşak - lar - a : **Basit**

İsim k. Çoğul eki
Yönelme hâl eki

II. Bir - ey : **Türemiş**

İsim k. İYİ

III. Sür - e - ç - i - (n) de : **Türemiş**

Fil k. FİYE İYİYE 3. tk. Bulunma
iyelik e. iyelik e. hâl eki

IV. Baş - köşe - (s)i - (n) de : **Birleşik**

İsim k. İsim k. 3. tk. Bulunma
iyelik eki hâl eki

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki isimleri karşılarındaki özelliklere göre eşleştirin.

1. Evde	a. Soyut isim
2. Yollarda	b. Birleşik isim
3. Huy	c. Topluluk ismi
4. Bozkır	d. Çoğul ve bulunma hâl eki almış isim
5. Tuzsuz	e. Özel isim
6. Başlıktan	f. Hem yapım hem çekim eki almış isim
7. Yaşantısız	g. Sadece yapım eki almış isim
	h. Birden fazla yapım eki almış isim
	i. Bulunma hâl eki almış isim

ETKİNLİK - 2 CEVAP

1. i 2. d 3. a 4. b 5. g 6. f 7. h

TEST

- I. İnsan; yalnız doğar, yaşar ve ölür.
II. Bizi yalnız büyük mutluluklar avutur.
III. Büyük kalabalıklarda yalnız yaşamak da zor.
IV. Ben de yalnızdım, sizler gibi.
V. Yalnız kedilerin huysuz olduğu söylenebilir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde "yalnız" sözü isim görevinde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- Çözülen bir demetten indiler birer birer

Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun
II III
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun
IV V

Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, topluluk adıdır.
B) II. sözcük, türemiş isimdir.
C) III. sözcük, birden fazla çekim eki almış isimdir.
D) IV. sözcük, soyut addır.
E) V. sözcük, birleşik isimdir.

CEVAPLAR 1. D 2. B

SIFAT (ÖN AD)

Varlıkları, adları niteleme ve belirtme görevinde kullanılır. Adların önüne gelerek sıfat tamlaması oluşturur. Öyle ki bir yerde sıfat varsa sıfat tamlaması da vardır.

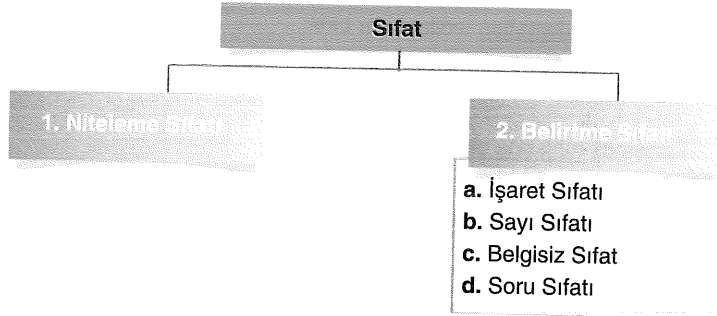
DİKKAT

Sıfatlar aslına bakılırsa bir isimdir. İsim soylu sözcük olarak geçer. Bir adı niteleyip belirttiğinde sıfat olarak anılırlar.

Sıcak, her zaman iyi değildir. (**Sıcak**: İnsanı ısıtan hava)

Sıcak havalarda, deniz ne güzeldir. (**Sıcak**, ismin önüne gelerek sıfat (**ön ad**) olmuştur.)

42



1. NİTELEME SIFATLARI

Varlıkların renk, biçim gibi yapısal özelliklerini ortaya koyan sıfatlardır.

- İsme sorulan “Nasıl?” sorusuna cevap verir.

- İyi çocuk
- Kırmızı elma
- Kalın kazak
- Mükemmel durum
- Uzun yol

DİKKAT

“lık, -lı, -cı, -sız” ekleri de addan niteleme sıfatı tüdretir.

Bahçe - lık	arazi
Acı - lı	salça
Tuz - suz	çekirdek

- İri iri, kıpkırmızı elmaları topladı.

Nit. sıfatı Nit. sıfatı

- Berrak sulardan içip geldim.

Nit. sıfatı

- Diz boyu papatyaların içine daldım.

Nit. sıfatı

- Uzun ince bir yoldayım.

Nit. sıfatı

DİKKAT

Pekiştirme ve küçültme sıfatları da niteleme sıfatı sayılır.

- Pekiştirme Sıfatı

- Yemyeşil ova
- Sapsarı limon
- Güpgüzel masa
- Büyük mü büyük oda
- Kuru kuru sözler

- Küçültme Sıfatı “-ce, -cik, -msi, -mtırak, -msi” ekleriyle yapılır.

- Büyükçe oda, minicik eller, mavimsi gömlek

DİKKAT

Ünvan Sıfatı: İsmi önüne ya da arkasına gelebilir. Farklı bir sıfat türüdür. İsmi arkasına gelebilen tek sıfat, ünvan sıfatıdır.

- Terzi Necmettin ■ Ali İhsan Bey ■ Mustafa Kemal Paşa

2. BELİRTME SIFATLARI

a. İşaret Sıfatı

- Bu yol ■ Böyle insan ■ Öteki ev ■ Buradaki sınıf
 ■ Şu park ■ Şöyle hikâye ■ Beriki oda ■ Şuradaki bina
 ■ O kitap ■ Öyle roman ■ Oradaki durak
- Karşı yolda o çocuğu gördüğümde çocuk, etrafa gülücükler
 iş. sıf. iş. sıf.
 atarak bu sokağa girdi.
 iş. sıf.

NOT

Her işaret eden sözcüğe işaret sıfatı denmez! İsme sorulan "Hangi?" sorusuna cevap vermelidir.

- Bu çocuğa bunu vermeme istedi.
 iş. sıf. iş. zamiri

Cevap vermezse işaret zamiri olur. Onu ileride göreceğiz.

b. Sayı Sıfatları: Adların sayısını, ölçüsünü belirtir.

- Asıl Sayı Sıfatı:** İsme sorulan "kaç" sorusuna cevap verir: üç dilim pasta, iki kişi, sekiz parça...
- Sıra Sayı Sıfatı:** İsme sorulan "kaçıncı" sorusuna cevap verir: birinci sıra, üçüncü kulvar...

DİKKAT

"ncı/-nci, -ıncı/-inci" eklerini alırlar.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

İlk	sıra
Ortanca	sıra
Son	sıra
↓	↓
Sıra Sayı Sıfatı	İsim

- "ıncı/inci" eki almadan da sıra sayı sıfatı olabilir.

- Üleştirme Sayı Sıfatı:** İsme sorulan "kaçar" sorusuna cevap verir: birer dilim, ikişer kişi...

DİKKAT

"ar/-er, -şar/-şer" eklerini alırlar. Rakamla yazılamaz. Yazılırsa yazım yanlış olur.

3'er ⇒ YANLIŞ

Üçer ⇒ DOĞRU

4. **Kesir Sayı Sıfatı:** İsme sorulan “**kaçta kaç**” sorusuna cevap verir:
%40 kâr, 1/3 su, **çeyrek** altın, **yarım** ekmek...

- **Yedi** kişi okuldan çıktı.

Asıl sayı sıfatı

- Yarışa **ikinci** sıradan başlayıp yarışta **dördüncü** oldu.

Sıra sayı sıfatı

Sıra sayı sıfatı değil.

İsmi önüne gelmemiş.

- İlk evini de **son** evini de sattı.

Sıra sayı

Sıra sayı

sıfatı

sıfatı

- **Üçte** iki elma mı, **yarım** portakal mı yersin?

Kesir sayı

Kesir sayı

sıfatı

sıfatı

- c. **Belgisiz Sıfat:** İsimlerin nicelik (sayı) yönüyle belirsizliklerini ifade eder.

- **Bazı** insanlar

Hiçbir zaman

- **Biraz** ekmek

Birtakım insanlar

- **Bütün** mahalle

Birkaç kitap

- **Bir** gün ortadan kayboldu.

Her kişi

- **Tüm** doğa

⚠ DİKKAT

“**Bir**” sözcüğü hem sayı sıfatı hem niteleme sıfatı hem de belgisiz sıfat olabilir.

Yerine,

Tek bir adet getirilirse ⇒ **SAYI SIFATI**

Herhangi bir getirilirse ⇒ **BELGİSİZ SIFAT**

Aynı getirilirse ⇒ **NİTELEME SIFATI** olur.

Bir gün mutlaka başaracaksın.

Bir ay sonra yurda dönecek.

İkimiz de **bir** boydayız.

⚠ DİKKAT

“**Bir**” sözcüğü niteleme sıfatının önüne gelirse “**sayı sıfatı**” niteleme sıfatının arkasına gelirse “**belgisiz sıfat**” olur.

Bir tatlı huzur almaya geldik, Kalamış’tan.

Tatlı **bir** huzur almaya gelmişler.

⚠ DİKKAT

Belgisiz sıfatlar bitişik yazılır:

Birkaç öğrenci

Hiçbir an

Birtakım duygular

⚠ NOT

“**Birtakım**” sözcüğü sadece belgisiz kullanımda bitişik yazılır. Aksi hâlde ayrı yazılır.

Bir takım porselen

Birtakım zorluklar

Sayı sıfatı

Belgisiz sıfat

- **Başka** insanlar tanımalıyız.

Belgisiz sıfat

- **Hiçbir** insan bunu kabullenmez.

Belgisiz sıfat

- **Herhangi** bir işle uğraşıyoruz.

Belgisiz sıfat

- **Hiçbirini** senin kadar tanımadım.

Belgisiz sıfat değildir. Çünkü ismin önüne gelmemiş.

Sözcük, belgisiz zamirdir.

- **Birkaç** öğretmen soruları hazırladı.

- **Birkaçı** soruları hazırladı.
gisiz sıfat değil. Önünde isim yok.
gisiz zamirdir.

- **Birçok** aday, başvuruda bulundu.

- **Birçoğu** başvuruda bulundu.
İgisiz sıfat değil. Önünde isim yok.
İgisiz zamirdir.

 NOT

Binlerce otomobil Yüzlerce ağaç Onlarca insan

Belgisiz Sıfat

- d. **Soru Sıfatı:** İsimlerin niteliğini, herhangi bir özelliğini soran sıfatlardır. Bu sözcüklerin yerine konan sözcükler de sıfattır.

- **Nasıl** bir ev alacaksın? (Geniş bir ev)
- **Hangi** arabayı beğendin? (Bu arabayı)
- **Kaç** kişi geldi? (Üç kişi)
- **Kaçıncı** sokakta oturuyor? (Üçüncü sokak)

Bir adı niteleyen veya belirten birden fazla sıfat olabilir.

Yeni, temiz, büyük, geniş, ferah bir evdi,
Nit. S. Nit. S. Nit. S. Nit. S. Nit. S. Belgisiz S. İsim

Bir sıfat, birden çok adı niteleyip belirtebilir.

Yeşil vadiler, ormanlar, yaylalar ve bahçeler.
Nit.S İsim İsim İsim İsim

ADLAŞMIŞ SIFAT

Niteleme sıfatı ve isim ikilisinden isim düşürülürse adlaşmış sıfat ortaya çıkar.

- **Genc** adam, içten bir kahkaha attı.
Nit. S. İsim
- **Genc**, içten bir kahkaha attı.
Adlaşmış Sıf.

 NOT

Sıfatlar, isim çekim eklerini alınca adlaşır. Biz de buna **ADLAŞMIŞ SIFAT** deriz.

Âdem, yaşlı kadına yer verdi.
Nit. S. İsim

Âdem, yaşlıya yer verdi.
Adlaşmış Sifat

- Anlayanlar, anlamayanlara anlatsın
Adlaşmış Sifat Adlaşmış Sifat
- Gençler, toplumun aydınlık yüzü ve geleceği.
Adlaşmış Sifat
- Yükseklere kar yağdı, üşümedin mi?
Adlaşmış Sifat

 DiKKAT

Bir niteleme sıfatı, sıfat görevinde kullanılmamışsa adlaşmış sıfattır.

SIFAT TAMLAMASI

Bir ismin bir ya da daha fazla sıfat tarafından nitelendiği veya belirtildiği tamlamalardır.

- beyaz gömlekler ayrıntılı anlatım dar zamanlar
Nit. S. İsim Nit. S. İsim Nit. S. İsim
- üç kapı biraz ekmek o kitap
Sayı S. İsim Belgisiz S. İsim İşaret S. İsim

SIFATLARDA KÜÇÜLTME

Sıfat, “-ca/-ce, -msı/-msi, -mtırak, -cık/-cık” eklerini alıp ismin önüne gelir.

- **Büyükçe** masa
- **Yeşilimsi** gömlek
- **Sarımtırak** oda
- **Minicik** bahçe

SIFATLARDA PEKİŞTİRME

- “m, p, r, s” ile ikileme yoluyla yapılır:
- **Yemyeşil** vadi ■ **Büyük büyük** laflar ■ **Büyük mü büyük** tarla
- **Simsiyah** kazak ■ **Sıra sıra** dağlar ■ **Uzak mı uzak** gurbet
- **Tertemiz** cadde

SIFATLARDA YAPI

BASİT SIFATLAR	Yapım eki almamış sıfatlardır. ● Hoş kokular ● İyi günler
TÜREMİŞ SIFATLAR	Yapım eki almış sıfatlardır. ● Biber + li leblebi ● Tuz + suz salata
BİRLEŞİK SIFATLAR	En az iki sözcükten oluşur. KURALLI BİRLEŞİK SIFATLAR ● Sıfat tamlamalarının sonuna “-lı, -sız” ekleri getirilerek yapılır: ■ Kısa kol + lu gömlek ■ İki kapı + lı han ● Belirtisiz isim tamlaması bir isme sıfat olarak getirilerek yapılır: ■ Kömür karası göz ● Sıfat tamlamasının ismi ile sıfatı yer değiştirilerek yapılır. İsme iyelik eki getirilir: ■ Çatısı yıkık ev ■ Duvarı çökmüş bahçe ANLAMCA KAYNAŞMIŞ BİRLEŞİK SIFAT ■ Boşboğaz çocuk ■ Cancığer arkadaş

ETKİNLİK

Aşağıda numaralanmış sıfatların türlerini yazınız.

Ben bu gurbet ile düştüm düşeli,
I

Her gün biraz daha süzülmekteyim.
II

Her gece, içinde mermer döşeli,
III

Birçok soğuk yatakta büzülmekteyim.
IV V

Böylece bir lâhza kaldığım zaman,
VI

Son günüm yaklaştı görünesiye,
VII

Kalmadı bir adım yol ileriye;
VIII

Yüzünü görmeden ölürsem diye,
Üzülmekteyim ben, üzülmekteyim

ETKİNLİK CEVAP

- | | | |
|-----------------------|------------------------|---------------------|
| I. İşaret sıfatı | II. Belgisiz sıfat | III. Belgisiz sıfat |
| IV. Belgisiz sıfat | V. Niteleme sıfatı | VI. Belgisiz sıfat |
| VII. Sıra sayı sıfatı | VIII. Asıl sayı sıfatı | |

TEST

1. Sen de her şey gibi, yakınımda iken,
I
Sen de oluyorsun gözlerimde diken
Git, git benden uzak, uzak bir yere git;
II
Ne olur, içimde her zaman bir ümit,
III
Her uzak şey gibi öyle yalnız hayal,
IV
Yalnız rahiya, renk, şarkı hâlinde kal.
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangileri sıfattır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2. I. Şehirde bir kasvet,
II. Rüzgârda bu davet,
III. Enginde hürriyet,
IV. Serde gençlik varken,
V. Beyaz açılırken

Bu dizelerin hangilerinde sıfat vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

3. (I) Kent, heterojen bir sosyal gruptur. (II) Çeşitli etnik grupları, sosyal grupları, ayrı kültür ve inanç sistemlerinden insanları bir arada barındırır. (III) Kent, nüfus olarak kalabalık ve nüfus yoğunluğu fazla bir yerleşmedir. (IV) Kent ilişkileri; bireysel, soğuk ve özensizdir. (V) Kentte sosyal kontrol zayıftır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Kimsenin kimseye bu gözle bakmadığı karanlık dünyada bilinmeyen bir kusurum varsa sendendir. Hiçbir söze karşı çıkmam. Kimseye "Kaç evin var?" diye de sormam. Kimseyle de ilgilenmem.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I numaralı sözcük, işaret sıfatıdır.
B) II numaralı sözcük, niteleme sıfatıdır.
C) III numaralı sözcük, niteleme sıfatıdır.
D) IV numaralı sözcük, sayı sıfatıdır.
E) V numaralı sözcük, belgisiz sıfattır.

5. I. Belki de hayatımızdaki son şansını kullanıyoruz.
II. İyilerin kazanmaya daha yakın olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.
III. Kalabalıklar içinde çeyrek asır yaşayan da var üç çeyrek asır da...
IV. İnsan, çoğu zaman neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilemiyor.
V. Birçoğumuzun ölümüne savunduğu şeyler aslında lafûgüzaf.

Numaraianmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, sıra sayı sıfatı vardır.
B) II. cümlede, adlaşmış sıfat bulunmaktadır.
C) III. cümlede, kesir sayı sıfatı vardır.
D) IV. cümlede, belgisiz sıfat bulunmaktadır.
E) V. cümlede, işaret sıfatı vardır.

6. Okuyanın bir adım önde olduğu bu ülkede bazı insanlar okumadan da bir yerlere gelebiliyor. Peki sizce hangisi doğru?

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi sıfat (ön ad) değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAPLAR 1. A 2. A 3. D 4. D 5. E 6. E

ZAMİRLER (ADILLAR)

- İsim olmadıkları hâlde isim gibi kullanılan, isimlerin yerini tutan sözcüklerdir.

■ Binnaz, masaya eşyalarını koydu.

O, **oraya** **onları** koydu.

- İsim çekim eklerini alabilir:

Ad durum ekleri: onu, ona, onda, ondan, onca

Çoğul eki: onlar, bizler, sizler

Tamlayan eki: onun, senin, benim

Zamirler (Adıllar)

Sözcük Hâlindeki Zamirler

- Kişi (şahıs) zamiri
- Dönüşlülük zamiri
- İşaret zamiri
- Belgisiz zamir
- Soru zamiri

Ek Hâlindeki Zamirler

- İyelik zamiri
- İlgi zamiri

SÖZCÜK HÂLİNDEKİ ZAMİRLER

- a. Şahıs Zamirleri (Kişi Zamirleri): Kişi isimlerinin yerine geçen zamirlerdir.

■ “Kim?” sorusuna cevap verir.

- **Ben** **Biz**
- **Sen** **Siz**
- **O** **Onlar**

- İsim hâl eklerini alabilir.

➤ ben-i ben-e (bana) ben-de

➤ sen-i sen-e (sana) sen-den

DİKKAT

“Ben” ve “sen” yönelme durum eki aldığında kökte ünlü değişimi olur.

ben + e ⇒ bana, sen + e ⇒ sana

- b. Dönüşlülük Zamiri (kendi): Bir cümlede eylemin özne tarafından yapıldığını bildirmeye ve vurgulamaya yarar. Kişi zamirleriyle aynı özelliğe sahip olduğu için bazı kaynaklarda kişi zamiri olarak da kabul edilir.

- kendim kendimiz
- kendin kendiniz
- kendisi kendileri

BENİM HOCAM UYARIYOR!

İsimler gibi çekimlenir: kendi + m, kendi + ş, kendi + miz

İsmi hâl eklerini alabilir: kendi+m+i, kendi + m +e, kendi + m + de, kendi + m + den

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Özneyle birlikte kullanıldığında anlamı pekiştirir.

■ Elbiseyi ben kendim diktim.

■ Pakize kendisi yazdı.

(Anlatım bozukluğu değildir.)

c. **İşaret Zamirleri:** İsimlerin yerini işaret ederek tutar.

- **Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar**
- **Bunu** beğendim.
- **Şu** çok ağladı.
- **O**, yeni yoldur.
- **Bunlar** yeşil.
- **Şunları** getir.
- **Onlar** dolapta saklanır.



BENİM HOCAM UYARIYOR!

İsim çekim eklerini alabilir: Burası, şurası, orası, buraları, şuraları, oraları...

50



NOT

"O" sözcüğü şahıs isimlerinin yerini tutarsa **kişi zamiri**, insan dışındaki varlıkların yerini tutarsa **işaret zamiri** olur.

■ **O**, bugün gelmeyecek.
Kişi zamiri

■ **O**, fırından yeni çıktı.
İşaret zamiri

■ **O** gün hata yaptığımı anladım.
İşaret sıfatı



NOT

Sıfatlar, genellikle çekim eki almazlar. Ama zamirler çekim eki alabilirler.

■ **Bu** çocuğun doru söylediği ortada.
İşaret sıfatı

FAKAT! İstisnai durumlar olabilir.

■ **Bunu** anlamamı bekliyorum.
İşaret Zamiri

■ **Böyle** sorunlarla baş etmeye çalışıyor.
İşaret Sıfatı → İstisnai olarak ek almıştır.

İşaret Sıfatı - İşaret Zamiri Karşılaştırması

	İşaret Sıfatı	İşaret Zamiri
Bu	Bu kitabı okudum.	Bunu okudum
Şu	Şu evi tutmalıyız.	Şunu tutmalıyız.
O	O yoldan gidilmez.	Oradan gidilmez.
Böyle	Böyle iş görmedim.	Böylesini görmedim.
Şöyle	Şöyle iş istemem	Şöylesini istemem
Öyle	Öyle mekân görmedim.	Öylesini görmedim.

d. **Belgisiz Zamirler:** İsimlerin yerini belli belirsiz tutan zamirlerdir. Hangi ismin yerine geçtiği tam belli değildir.

- **herkes, kimse, birazı, birkaçı, birçoğu, kimi, kimisi, başkası, falan, falanca, bütünü, tamamı, hepsi...**
- **Herkes** işini yapıyor.
- **Falanca** yoldaşım olur.

➤ **Kimse** ödevini yapmadı.

➤ **Kimi** beni anlar.

➤ **Bazı** işçiler izinli. ⇒ Belgisiz Sıfat

➤ **Bazıları** izinli. ⇒ Belgisiz Zamir

■ Birkaçı	Bazıları	Hepsi	Birçoğu
■ Kimileri	Falanca	Kimse	Şey

BENİM HOCAM UYARIYORI!

Zamirler, İsim çekim eklerini alabilir: burası, şurası, orası, buraları, şuraları, oraları...

DIKKAT

İyelik eklerini aldığı nadir durum:

Kim + i + (s) i gelmemiş. (Ek yığılması kabul edilir.)

İyelik	İyelik
eki	eki
3. tk.	3. tk.

DIKKAT

İsmin hâl eklerini alabilir.

Herkes + i, hepsi + (n)e, falanca + dan

e. **Soru Zamirleri:** İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir. Bu sözcüklerin yerine sorduğu isimler getirilebilir. Yani cevapları isimdir.

- **Bize** ne aldın? (Nar)
- **Kim** konuştu? (Binnaz)
- **Nerede** okuyorsun? (Lisede)
- **Kaçı** bekledi? (Üçü)
- **Hangisi** değerli? (Kırmızısı)
- **Nereye** uzandın? (Rafa)

DIKKAT

İsim durum eklerini, iyelik eklerini alabilir.

Kim + i, kim + e, kim + de, kim + den, kim + im...

BENİM HOCAM UYARIYORI!

Soru zamirleri çekim eki alabilir lakin soru sıfatları çekim eki alamaz.

SORU SIFATI	SORU ZAMİRİ
Kaç kişi aradı?	Kaçı aradı?
Hangi yemek acılı?	Hangisi acılı?

ETKİNLİK

Aşağıdaki parçada numaralanmış zamirlerin türlerini yazınız.

O, eski bir sporcu olduğu için bunları iyi bilir. Antrenmanların nasıl
I II
yapılacağına herkesten önce kendisi karar verir. Nelerin yapılacağını
III IV V
yardımcılarıyla paylaşır. Bu yüzden kimsenin başaramayacağı şeyleri
VI VII
kolaylıkla yapar. Biz de ona saygı gösteririz. Bazı maçlarda kötü
VIII IX
sonuçlar alsak da biri bile ona bir şey söylemez. "Kimin aklına uydun?"
X XI XII XIII
diye kimse söylenmez.
XIV

ETKİNLİK CEVAP

- | | | |
|-----------------------|---------------------|---------------------|
| I. Kişi zamiri | II. İşaret zamiri | III. Belgisiz zamir |
| IV. Dönüşlülük zamiri | V. Soru zamiri | VI. Belgisiz zamir |
| VII. Belgisiz zamir | VIII. Kişi zamiri | IX. Kişi zamiri |
| X. Belgisiz zamir | XI. Kişi zamiri | XII. Belgisiz zamir |
| XIII. Soru zamiri | XIV. Belgisiz zamir | |

EK HÂLİNDEKİ ZAMİRLER

a. İyelik Zamirleri: İyelik ekleridir. Sözcüğün kaçınıcı şahsa ait olduğunu bildirir.

- (benim) ev-im (bizim) ev-imiz
- (senin) ev-in (sizin) ev-iniz
- (onun) ev-i (onların) ev-leri

b. İlgî Zamiri: Zamir olan "-ki" ekidir.

- Onun notları düşük, benimki yüksek.
(notlarım)
- Senin odan geniş, onunki dar.
(odası)



NOT

ÖSYM ek hâlinde zamir derse **ilgi zamiri** ve **iyelik zamirini** bulacağız. Sadece **zamir** derse **ek hâlindeki zamirleri** bulmayacağız!

4 Çeşit "ki" Vardır:

SIFAT YAPAN – ki	İLGİ ZAMİRİ OLAN –ki	BAĞLAÇ OLAN "ki"	EDAT OLAN "ki"	BAĞLAÇ OLDUĞU HÂLDE BİTİŞİK YAZILAN "ki"LER
- İsmi önüne gelir. "Hangi?" sorusuna cevap verir. "-ki" biçimindedir. - Kapıdaki eşyalar - Sabahki çay - Sendeki hırs BİTİŞİK YAZILIR.	- İsmi yerini tutar. "-mki, -nki" şeklindedir. - Beni + mki değişmiş. - Binnaz'ı + nki yine çağınmış. - Bizim evimiz güzel, Pakize'ni+nki güzel değil. BİTİŞİK YAZILIR.	- Bağlama görevinde kullanılır. - Gül ki genç kalasın! - Anladım ki hiç kimse sen değil. - Öyle güldü ki tüm sokak pencerelere koştu. AYRI YAZILIR.	- Cümle sonunda kullanılır. - Sana ne dedim ki? - Böyle de olmaz ki? AYRI YAZILIR.	S O M B A H Ç Z M İ a y a e a ü e l n s d l l n ğ l k a e k b k e a i k m i u ü r k i k k k i i i i

- Okulumda öğretmenlerim ve arkadaşlarım bana hep destek olur.
İy. z. İy. z. İy. z.
- Su testisi su yolunda kırılır.
İy. z. İy. z.
- Ayakbılarım iyi değil, seninkini alıp maça gideceğim.
İy. z. İy. z.



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Belirtili ya da belirtisiz isim tamlaması varsa iyelik zamiri mutlaka vardır.

Bu yolun sonu hayra çıkar.

↓ ↓
İlgi İyelik
tamlayan tamlanan
eki eki – iyelik zamiri

Ses tonu ürkütücüyü.

↓
İyelik tamlanan eki – iyelik zamiri



NOT

Sözcükler, türlerini cümledeki kullanımlarına bağlı olarak kazanırlar. Bir sözcük bazen isim, bazen sıfat, bazen zamir olarak da kullanılabilir.

Bu hayat böyledir.

Bu, böyledir.

İşaret. İsim
sıfatı

İşaret zamiri

ALİŞTIRMALAR

Koyu yazılmış sözcüklerin türlerini altına yazınız.

1. **Genç**, durmaksızın koşuyor ve izini kaybettiriyor.
2. **Sen** de benim hatalarımdan birisin.
3. Binnaz, müvekkillerinden **birkaçını** ofisinde ağırladı.
4. **Bazılarını** sevemedim gitti.
5. İnsan, **güzel** şeyler istiyor her zaman.
6. **Sokağın** başına yürüyerek ilerledi.
7. **Kimse kimsenin** içini bilemez.
8. Ekmekleri topladı ve **hepsini** ekmekliğe koydu.

CEVAPLAR

- | | | |
|-------------------|--------------------|-------------------|
| 1. Adlaşmış sıfat | 2. Kişi zamiri | 3. Belgisiz zamir |
| 4. Belgisiz zamir | 5. Niteleme sıfatı | 6. İsim |
| 7. Belgisiz zamir | 8. Belgisiz zamir | |

ETKİNLİK

Aşağıdaki dizelerde geçen zamirleri bulunuz.

Malazgirt Ovası'ndaysanız bu sayfada
Bir zaman sınırlarıma geliyorsun
Tutsağın oluyorum sen acıyorsun
Esaretten beter ediyor bunlar
Sonra Sina'nın ortasında kalıyorum
Ellerinden tuttuğumda
Kerbela'ya dönüyor buralar
Selamsız geçtiğin
Ve beni terk ettiğin her yer
Filistin'de bir çocuk yüzünde mahzunlaşıyorum

ETKİNLİK CEVAP

sen: Kişi zamiri **bunlar:** İşaret zamiri **buralar:** İşaret zamiri
beni: Kişi zamiri

TEST

1. I. Hiç olmazsa unutmamak isterdim.
 II. Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar...
 III. Yalnız bırakmayın beni hatıralar.
 IV. Az yanımda kal çocukluğum,
 V. Temiz yürekli uysal çocukluğum...

Numaralanmış dizelerin hangisinde zamir vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Ben oraya koymuştum, almışlar,
 I
 Arasına sıkışık saatlerin.
 Çıkarır bakardım kimseler yokken;
 II
Beni bana gösterecek aynamdı, almışlar.
 III

Kışken ilkyaz, sularımda açardı;
 Buzlu dağlar gerisine kaçırarak ne vardı?
Eski defterlerde sararırmış yaprak.
 IV

Beni bana gösterecek anlamdı, almışlar.
 V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. İklim değişikliğinin ne kadar büyük bir rol oynadığını tam olarak ölçmek
 I
şu an için pek mümkün değil. Bunun için doğal ve beşerî unsurların
 II III
 bilimsel analizi gerekiyor. Ama bu da birkaç ay sürebilir ancak rekor
 IV
 yağış, iklimin nasıl değiştiğiyle doğru orantılı. Basitçe söylemek
 V
 gerekirse; daha sıcak hava daha fazla nem tutabilir, bu da yağmurun
 yoğunluğunu artırabilir.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri zamirdir?

- A) I ve II B) I ve III C) III ve IV
 D) II ve V E) IV ve V

4. (I) İlk Çağ filozofları, insan ve onun varlığı üzerine kafa yormuştu.
 (II) İnsanı doğadan ayırtırmadan bunu anlatmaya çalışmışlardır.
 (III) Hepsi varlık sorunsalı üzerine düşünce üretmiştir. (IV) Bu düşün-
 celer, bizi yeni arayışlara itmiştir. (V) Varlık – insan – doğa bağlamında
 filozofların açtığı yolda bugün de cevapsız sorular yok değil.

Bu parçadaki numaralanmış cümleler için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, kişi zamiri vardır.
 B) II. cümlede, işaret zamiri vardır.
 C) III. cümlede, belgisiz zamir vardır.
 D) IV. cümlede, kişi zamiri vardır.
 E) V. cümlede, dönüşlülük zamiri vardır.

CEVAPLAR 1. C 2. D 3. C 4. E

İSİM TAMLAMALARI (AD TAMLAMASI / TAKIMI)

TAMLAYAN	TAMLAYAN EKİ (İLGİ EKİ)	TAMLANAN	TAMLANAN EKİ (İYELİK EKİ)
Ağaç	ın	dal	ları

- Tamlayan da tamlanan da isim veya zamir olmalıdır.

a. **Belirtili İsim Tamlaması:** Tamlayanın da tamlananın da ek aldığı tamlama türüdür.

- Su - **(y)un** sıcaklığı - **ı**
Tamlayan Tamlanan
(ilgi eki) (iyelik eki)
- Tren**in** sesi, baş**ımın** ağrısı, komşu**unun** arabası, gözüm**ün** rengi, dizim**in** dermanı
- Bilirim, sonu yok bu aşk**ın**. (aşk + **ın** son + **u**)

b. **Belirtisiz İsim Tamlaması:** Tamlayan ek almaz, tamlanan ek alır.

- **ev** **ıç - ı**
Tamlayan Tamlanan
(iyelik) eki
Tamlanan

- Gün yüz - **ü** tarih ders - **i** lastik iz - **i**

c. **Zincirleme İsim Tamlaması:** En az üç isimden oluşur.

- **bahçe kapısının anahtarı**
- **yemek masasının örtüsü**
- İki adet isim tamlamasının iç içe geçmiş hâlidir diye özetleyebiliriz.

➤ Konyaspor(mac**ının** özet**i**)

➤ Binnaz'ın(okul**unun** yolu)

İSİM TAMLAMALARINDA DİKKAT EDECEKLERİMİZ

1.	Tamlayan ya da tamlanan zamir olabilir.	Tamlayan zamir olabilir. ■ Sen + in ev + in Tamlanan zamir olabilir: ■ Öğrenciler + in bazı + ları Tamlayan da tamlanan da zamir olabilir: ■ Şu + (n) un şura + sı
2.	Tamlayanın zamir olduğu hâllerde tamlayan düşebilir.	Tamlayanı düşmüş isim tamlaması ■ Saçların dağılmış. ■ Senin (saçların) dağılmış.
3.	Tamlanan eki düşebilir.	■ Ben + im araba + m her yokuşu çıkar. ■ Ben + im araba her yokuşu çıkar.
4.	Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan yer değiştirebilir.	■ Ortasında oturduk ovanın. ■ Ovanın ortası Tamlayan: Ovanın Tamlanan: ortası
5.	Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına sözcük ya da sözcükler girebilir.	■ Binnaz'ın yıllar süren başarısı ödüllendirildi. Tamlayan: Binnaz'ın Tamlanan: başarısı
6.	Birden fazla tamlayan, bir tamlanana bağlanabilir.	■ Otobüsün ve kamyonun lastikleri Tamlayan: Otobüsün, kamyonun Tamlanan: lastikleri

7.	Bir tamlayan, birden fazla tamlanana bağlanabilir.	■ Okulun öğretmenleri ve öğrencileri Tamlayan: Okulun Tamlanan: öğretmenleri, öğrencileri
8.	Tamlayan eki "-ın /-nın" yerine "-dan /-den" kullanılabilir.	■ Evler + in bir + i ■ Evler + den bir + i
9.	İsim tamlamasının tamlayana cümle şeklinde olabilir.	■ "Sevgi, emektir." sözü, değerlidir. Tamlayan: Sevgi emektir Tamlanan: sözü
10.	Belirtili ve belirtisiz isim tamlamaları, cümlede sıfat ya da zarf görevinde kullanılabilir.	Gün sonu döndüm. Belirtisiz isim tamlaması Zarf Zümrüt yeşili gözleri var. Belirtisiz isim tamlaması Sıfat
11.	İsim - fiiller, tamlayan ya da tamlanan olabilir.	Bak - ış - ın derinliği İSİM FİİL Tamlayan (Tamlayan)
12.	Adlaşmış sıfatlar, tamlayan ya da tamlanan olabilir.	Kötünün sonu ADLAŞMIŞ Tamlayan SIFAT (Tamlayan)

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki cümlelerdeki isim tamlamalarını bularak türlerini yazınız.

1. Çocuklar, salıncağın ipini sıkıca bağladı.
2. Motor sesi çok uzaktan duyuluyordu.
3. Okulumuzda öğrencilerden bazıları takıma seçildi.
4. Kapının üstündeki anahtar yere düştü.
5. Futbol takımımızın bu hâli bizi mutsuz etti.
6. Toplumlar sanatın gücüne ve etkisine inanmalıdır.
7. Bunun anlatılanlar gibi bir önemi olduğunu düşünmüyorum.
8. Kış, Ankara'nın dar sokaklarında çetin geçer.
9. Bizim ev, her zamanki gibi soğuk.
10. Yoluna güller döktüm senin.

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. **Salıncağın ipi:** Belirtili isim tamlaması
2. **Motor sesi:** Belirtisiz isim tamlaması
3. **Öğrencilerden bazıları:** Belirtili isim tamlaması
4. **Kapının üstü:** Belirtili isim tamlaması
5. **Futbol takımımızın hâli:** Zincirleme isim tamlaması
6. **Sanatın gücüne ve etkisine:** Belirtili isim tamlaması (Tamlayanı ortak)
7. **Bunun önemi:** Belirtili isim tamlaması (Tamlayanı zamir)
8. **Ankara'nın sokakları:** Belirtili isim tamlaması (Araya sıfat girmiş)
9. **Bizim ev:** Belirtili isim tamlaması (Tamlanan eki düşmüş)
10. **Senin yolun:** Belirtili isim tamlaması (Tamlayanı ve tamlananı yer değiştirmiş)

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki parçada bulunan isim tamlamalarını bularak türlerini yazınız.

Bilim insanları, hayal gücünün yanında sezgisi de kuvvetli olan insanlardır. İnsanın merakının sonucu, bilime ve öğrenmeye istekli oluşu, onu yeni bilgiler araştırmaya ve üretmeye teşvik etmiştir. Bundan hareketle bilimin doğasına girmeye çalışan bilim insanı, ilk araç olarak dahi zekâsını kullanmıştır. Daha sonra bilinmeyenden biline, yakından uzağa bilgilendirici bir şekilde ilerleyen metodik yaklaşımı ile jenerasyonlar arası periyotta farklı perspektiflerden bakmayı öğretmiştir.

ETKİNLİK CEVAPLARI

Bilim insanları: Belirtisiz isim tamlaması

hayal gücünün yanında: Zincirleme isim tamlaması

İnsanın merakının sonucu: Zincirleme isim tamlaması

Bilimin doğası: Belirtili isim tamlaması

Bilim insanı: Belirtisiz isim tamlaması

Jenerasyonlar arası: Belirtisiz isim tamlaması

ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

Genellikle fiilleri, bazen de sıfatları ya da başka zarfları durum, zaman, yer - yön, soru ve miktar yönünden belirten sözcüklerdir.

a. **Durum Zarfları:** Fiilin durumunu, nasıl yapıldığını bildiren sözcüklerdir. Fiillere sorulan "nasıl" sorusunun cevabıdır.

Örnek: Hızlı, yavaş, güzel, çirkin, iyi, hoş, berbat, güzel...

- At, **hızlı** koşuyor.
- Okula **yürüyerek** geldi.
- Olanları **sakince** anlattı.
- Tatili **anlata anlata** bitiremedi.



NOT

Kesinlik Zarfları: "Mutlaka, kesinlikle, elbet, şüphesiz, kuşkusuz, asla, katiyen, elbette, yüzde yüz" gibi ifadelerdir.

- Bu işi **mutlaka** başaracak.
- İşin içinden **kesinlikle** o çıkacak.

Olasılık Zarfları: "Belki, sanırım, galiba, ihtimal, herhâlde" gibi ifadelerdir.

- **Belki** üstümüzden bir kuş geçer.

Dilek Zarfları: "Keşke, umarım, inşallah" gibi ifadelerdir.

Varsayım Zarfları: "Varsayalım, diyelim, tut ki, diyelim ki" gibi ifadelerdir.

Yineleme Zarfları: "Yine, ikide bir" gibi ifadelerdir.

- **Aslında bunlar durum zarfı olsa da kaynaklarda bu adlarla da geçer.**

b. **Zaman Zarfı:** Fiillerin ne zaman yapıldığını bildiren sözcüklerdir. Fiillere sorulan "ne zaman" sorusunun cevabıdır.

- Biz **her gece** hayallere dalarız.
- **Her sonbahar geldiğinde** maziye dalarım.
- **Yazın** yeni bir maceraya atılacağım.

- Ben, zorluklara **artık** göğüs gereceğim.
- Zamanı **şimdi** değerlendirmeliyiz.
- **Gün doğmadan** evine ulaşacak.



NOT

Anlama dikkat edilmelidir. Bu sözcükler bazen isim görevinde kullanılabilir.

- Buralara **akşam** erken iniyor. (İsim)
- Misafirler, **akşam** gelecek. (Zarf)
- **Yarın** aydınlık olması çalışmaya bağlıdır. (İsim)
- Millî takım, yurda **yarın** dönecek. (Zarf)

c. Yer - Yön Zarfı: Fiilin yöneldiği yeri bildiren zarflardır.

- “Nere?” sorusuna cevap verir. **EK ALMAZ.**
 - **Yukarı** çıktı.
 - **Aşağı** baktı.
 - **Biraz** öte git.
 - Az **beri** gel.
 - Kedi, **içeri** girdi.
 - Çocuklar **dışarı** çıktı.
 - Herkes **yukarı** bakıyor.
 - O da **aşağı** indi.



NOT

Ek almazlar. Ek alırlarsa isim olurlar.

Binnaz, **yukarıda** duruyor.

İsim

Binnaz **yukarı** çıktı.

Yer yön zarfı

Yer - yön zarflarını yön bildiren sözcüklerle karıştırmamalıyız.

Yüklü kamyon **sola** döndü.

Zarf DEĞİLDİR!

d. Azlık - Çokluk (Miktar) Zarfları: Miktar bildiren zarflardır. “Ne kadar?” sorusuna cevap verir.



NOT

Sadece fiilin değil; sıfatın, zarfın, adlaşmış sıfatın miktarını da bildirir.

- Derse **epey** çalışmış. (Fiili derecelendirmiştir)

- **Çok** iyi bir insandı.

Miktar Zarfı → Sıfatın derecesini bildirir.

- Onu **hiç** görmedim.

- **Biraz** gülelim.

- **Fazla** koşma!



NOT

Zarflarla sıfatlar birbirine karıştırılır. Sıfatlar isimden önce gelerek isimleri niteler. Zarflar ise eylemi niteler.

- **Bunaltıcı** bir havada ilerledik. (Sıfat)
- Hava bugün **bunaltıcı** görünüyor. (Zarf)

NOT

Derecelendirme görevi vardır.

1. **daha**: Üstünlük, çokluk anlamı verir.

- Bu kıyafet **daha** alımlı.
- **Daha** çalışkan olmalısın.

2. **en**: En üstünü belirtir.

- Hayatımızın **en** mutlu günüydü.
- Bu sınava **en** çok ben çalıştım.

3. **çok, pek, fazla, oldukça**: Pekiştirme veya aşırılık ifade eder.

e. Soru Zarfları: Fiilleri soru yoluyla tamamlayan zarflardır.

- Okulu **ne zaman** bitireceksin?
- Bu konuyu **ne kadar** anladın?
- Kitabı **neden** bitirmedin?
- **Ne** bakıp duruyorsun?
- Bu hayata **nasıl** alıştın?

DİKKAT

“Ne” sözcüğü “neden, niçin” anlamında kullanılırsa, **ZARF**; bir ismin yerini tutarsa **ZAMİR OLUR**.

- **Ne** dönüp duruyor, havada kuşlar? (Zarf)
- Dolapta **ne** aradın? (Zamir)

“Ne” sözcüğü “hangi” anlamında ismin önüne gelirse **SIFAT OLUR**.

- Akıncılar **ne** gün döner yurduna?

KAYNAKLARDA DEĞİŞİK İSİMLERDE GEÇEN DİĞER ZARFLAR

Üstünlük zarfı	daha	Bu, daha iyi görünüyor.
En üstünlük zarfı	en	Bu, en büyük mutluluktur.
Gösterme zarfı	işte	İşte geldik, gidiyoruz.
Yineleme zarfı	tekrar, yeniden	Bu notlara tekrar bakmalıyız.
Kesinlik zarfı	elbette, kesinlikle, mutlaka	Elbette güneş yeniden doğar.
Olasılık zarfı	galiba, herhalde	Bu işi galiba o planladı.

ZARFLARDA PEKİŞTİRME

- **Ağır ağır** çıkacaksın bu yokuştan.
- Onu görmeye **yapayalnız** gidecekti.
- **Yapayalnız** çocuklara hediye verdi.
- **Ağır ağır** söğütleri tek başına kaldırdı.

ÖRNEK

- Yağmur başlayınca İÇERİ girdi.
Zaman zarfı Yer – yön zarfı
- Sabahleyin İÇİNİ ÇEKE ÇEKE geldi.
Zaman zarfı Durum zarfı
- Oldukça kilolu olması onu HİÇ üzmedi.
Miktar zarfı
- ŞÖYLE konuştum. GÜZEL anlattım. Pek anlaşılamadım.
Durum zarfı Niteleme sıfatı Miktar zarfı

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde bulunan zarfları bularak türlerini yazınız.

1. Akşam, sahil boyuna dalgalar vurur.
2. Bu hikâyede bir kaybeden bir kazanan her zaman vardır.
3. Bunca eşyayı tek başına yukarı çıkardı.
4. Son şansını kötü kullandı.
5. Gençlerbirliği bu akşam şampiyonluk maçına çıkacak.
6. Sararan yapraklar dökülmeye yüz tutar, sonbaharda.
7. Benim için bak yeşil yeşil.
8. Konuyu açtığımda beni anlamadığına kanaat getirdim.
9. Bize de bir gün hayat gülen yüzünü gösterir.
10. "Bu, benim başıma nasıl geldi?" diyor, duvardaki tabloya dalıyordu.
11. Her şey gün gibi ortada duruyordu.
12. Seni en güzel günlerimde tanıdım ama beni biraz anlasaydın.
13. Elbet gelecek, güzel günler.

ETKİNLİK CEVAP

1. Akşam: Zaman zarfı
2. Her zaman: Zaman zarfı
3. Yukarı: Yer – yön zarfı
4. Kötü: Durum zarfı
5. Bu akşam: Zaman zarfı
6. Sonbaharda: Zaman zarfı
7. Yeşil yeşil: Durum zarfı
8. Konuyu açtığımda: Zaman zarfı
9. Bir gün: Zaman zarfı
10. Nasıl: Soru zarfı
11. Gün gibi: Durum zarfı
12. Biraz: Miktar zarfı; En: Miktar zarfı
13. Elbet: Durum zarfı

Soru Sıfatı	Soru Zamiri
■ İsme soru sorar.	■ Cevabı, isim ya da zamirdir.
■ Cevabı sıfattır.	• Kaçı gelmiş? (Beşi) • Nerede durmuş? (Durakta) • Ne getirmiş? (Sebze) • Nereye uğramış? (Pazara) • Kim bilmiş? (İpek) • Kimi bulmuş? (Binnaz'ı) • Kime bakmış? (Veyset'e) • Kimden almış? (Taner'den)
	↓ Soru zamiri ↓ İsim
Soru Zarfı	
■ Eyleme / eylemsiye soru sorar	
• Neden aramamış? • Niçin gelmemiş? • Ne ağlıyor? • Ne zaman büyüyecek? • Ne kadar okumuş? • Nasıl yaşamış?	
↓ SORU ZARFI ↓ FİİL	
↓ Soruların cevabı zarftır.	

ETKİNLİK

Aşağıdaki parçada numaralanmış sözcüklerin türlerini yazınız.

İnsanlık tarihi ekonomik kaynakların birey ve toplumun
1

kendi ihtiyaçlarını karşılaması oranıyla doğrusal bir gelişim
2 3

ve dönüşüm süreci yaşamaktadır. Avcılık ve toplayıcılık ile başlayan
4

ekonomik yaşam günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmelerle
5

yeni bir sürece girmiştir. Endüstriyel devrimle hız kazanan bu
6 7

süreçte minimum maliyetle maksimum üretim düzeyi gerçekleştirme
8

hedefleri güdülmüş ve kıt kaynaklarla sınırsız ihtiyaçlara cevap verme
çabası toplumun değer yargılarını, sosyokültürel normlarını ve yaşam
koşullarını ve bunların türevlerini yeniden şekillendirmiştir.
9 10

ETKİNLİK CEVAP

- | | | | | |
|----------|----------|----------|----------|----------|
| 1. Sıfat | 2. Zamir | 3. Sıfat | 4. İsim | 5. Zarf |
| 6. Sıfat | 7. Sıfat | 8. Sıfat | 9. Zamir | 10. Zarf |

TEST

1. Çok yorgun görünüyorum, beni bekleme kaptan.

I II
Seyir defterini başkası yazsın.

III
Çınarlı, kubbeli, mavi bir liman.
IV

Beni o limana çıkaramazsın...
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi zarftır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Onunla ilk defa nerede karşılaştın?
II. Beni nasıl anlayamazsın?
III. Olanları ne zaman anlatmayı düşünüyorsun?
IV. Hangi zamanda böyle kazanç elde edilebilir?
V. Onunla karşılaşıncı ne yaptınız?

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde soru anlamı zarfla sağlanmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

3. Şüphesiz Einstein son yüzyılın en önemli bilim insanlarından biridir.
I
Günümüzde geçerliliğini sürdüren teorilerinin olması, onun büyüklüğünü
II
ortaya koyar. İleri görüşlü bir fizikçi olması dışında azmiyle de hayli
III IV
öne çıkmıştır. "Bilim insanı nasıl güncelliğini koruyabilir?" sorusunun
V
yanıtı, Einstein'dır.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük, en üstünlük zarfıdır.
B) II. sözcük, zaman zarfıdır.
C) III. sözcük, yer – yön zarfıdır.
D) IV. sözcük, miktar zarfıdır.
E) V. sözcük, soru zarfıdır.

4. Henüz bir iş bulamadı. Ama önümüzdeki hafta bulacağını düşünüyö-
I II
rum. "Sonra tekrar arayacağım." dedi. İsteyerek aradı ama bulamadı.
III IV
Hangi iş olsa yapar aslında.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi belirteç değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Bilim insanlarının merak ettiği ve ilgi duyduğu bir konu vardır. (II) Onlar, bu konuyla ilgili her ayrıntıyı öğrenmek isterler. (III) Ayrıntıları öğrendikçe ortaya sorulacak yeni sorular çıkar. (IV) Bir bilim insanı için sorular hiç bitmez! (V) Sorularına yanıt bulur ama.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde zarf vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

6. Akşam sessizliğin ta kendisiydi.
I
Severek yaşadım aslında
II
Hiçbir zaman pişman olmadım
III
Varlığım bir bahardı onun için
Şimdi anlıyorum
IV
Yarın da anlayacağım
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

PRATİK EDAT TABLOSU			
EDAT	CÜMLEDE KULLANIM		VERDİĞİ ANLAM
ile	Bisiklet ile	geldi.	vasıta / araç
için	Kaçmak için	saklandı.	amaç
gibi	Ay gibi	parlak.	benzetme
kadar	Senin kadar	yorgun.	karşılaştırma
-e kadar	Sabaha kadar	uyumadı.	zaman
-e karşı	Sabaha karşı	geldi.	zaman
-e doğru	Öğleye doğru	çıktı.	zaman
-e rağmen	Sana rağmen	başardım.	zorluk
-e karşın	Matematiğe karşın	kazandım.	zorluk.
-e ait	Bana ait	bahçe var.	sahiplik
-e değin -e dek	Gece yarısına dek	düşündüm.	zaman
-den önce	Okuldan önce	maç yapardık.	zaman
-den sonra	Konferanstan sonra	yemek yeriz.	zaman
-den dolayı	Ali'den dolayı	başaramadı.	sebeup
-den beri	Dünden beri	düşünüyor	zaman
-den ötürü	Benden ötürü	küsmüş.	sebeup
-den başka	Senden başka	kimsem yok.	dışında
değil	Ahmet değil		olumsuzluk
mi	Ucuz mu?		soru
EDAT (İLGEÇ)	Edat grubu/öbeğı		

EDATLAR (İLGEÇLER)

Tek başına anlamı olmayan, sözcükler arasında anlam ilgisi kuran cümleye anlam katan sözcüklerdir.

- Gül **gibi** çocuk sararıp soldu.

Gibi: Tek başına anlamı yok lakin cümle içinde "benzetme" anlamı vermiştir.

Bazı edatlar: ile, gibi, için, kadar, göre, sanki, -e doğru, e değin, -den dolayı, -den ötürü, -den beri, -den sonra...

- Edatlar, kendilerinden önceki ve sonraki sözcükler arasında anlam bağlantısı sağlar.
 - Anlaşmak **için** geldik. (Amaç)
 - Bana **göre** bu çalışma yeterli. (Kanaat, fikir)
 - Su **kadar** aziz memleketim. (Benzetme)
- **Edatlar cümleden çıkarılınca anlam bozulur ya da daralır.**
 - Kuş **gibi** ürkek adımlarla ilerledi.
 - Kuş **ürkek** adımlarla ilerledi. → **ANLAM DEĞİŞTİ.**

"İLE" EDATİ: Araç ilgisi, durum ilgisi vb. kurar.

- Okula otobüs ile geldim. (Vasıta)
- Arkadaşlarımla dolaşıyorum. (Birliklilik)
- Araba hızla ilerledi. (Durum)



BENİM HOCAM UYARIYOR!

"ile" sözcüğü hem edat hem de bağlaç olarak kullanılır. "ile" sözcüğünün olduğu yere "ve" sözcüğünü koyduğumuzda,

Anlam bozulursa → EDAT

Anlam bozulmazsa → BAĞLAÇ olur.

- Sorunlar, ivedilikle çözüldü. (Edat)
- Elmayla portakal gribe iyi gelir. (Bağlaç)

"GİBİ" EDATİ: Benzetme, karşılaştırma, yaklaşıklık anlamı katar.

- Adam kurt **gibi** açılmış. (Benzerlik)
- Binnaz **gibi** çalışmıyorsun. (Karşılaştırma)

"İÇİN" EDATİ: Amaç - sonuç, neden - sonuç ilgisi kurar.

- Sevmek **için** yaratılmış bu gözde yaşlar niye? (Amaç - sonuç)
- Çalışmadığı **için** düşük not aldı. (Neden - sonuç)
- Benim **için** bunlar anlamsız. (Görelilik)
- Senin **için** bunları beğendim. (Özgünlük ilgisi)

"E GÖRE" EDATİ: Kanaat bildirme, karşılaştırma anlamları katar.

- Bize **göre** yolun sonu geldi. (Kanaat)
- Elbise, boyuna **göre** uzun duruyor. (Karşılaştırma)

"KADAR" EDATİ: Karşılaştırma, ölçü, aşağı - yukarı, yakınlık anlamı katar.

- Benim kadar sosyalsin. (Eşitlik ilgisi)
- Benim evim kadar güzeldi evi. (Karşılaştırma)
- Akşama kadar beni aramış. (Zaman)
- Üç kadar kedisi var. (Aşağı yukarı)

“E DOĞRU” EDATİ: Yönelme anlamı katar. (-e doğru)

- Eve doğru yürüdü.

⚠ DİKKAT

“Doğru” kelimesi cümlede **tek başına başka sözcük türleri** olarak kullanılabilir.

- **Doğru** insanlardan ol! → **SIFAT**
- Öğrencilerine **doğru** davran. → **ZARF**
- Ona **doğruları** söylemeliyiz. → **İSİM**
- Sabaha **doğru** yola çıkmalıyız. → **EDAT**

“DEN BAŞKA” EDATİ: Hariç tutulduğunu bildirir. (-den başka)

- Kederden **başka** bir şey kalmadı geriye.

“ÜZERE” EDATİ: Amacıyla, koşuluyla anlamı verir.

- Yola **çıkmağ üzere** hazırlandı.

“Mİ” EDATİ: Soru edatıdır.

- Aradığını bulabildin **mi**?

⚠ DİKKAT

“yalnız, ancak, bir, tek” gibi edatlar, kullandıkları cümlede **SADECE** anlamı verirse **ZARF**; **FAKAT** anlamı verirse **BAĞLAÇ** olur.

- Bu hataya düşen **yalnız** sen değilsin. (**Zarf**)
- Bunu söyle **yalnız** herkese söyleme. (**Bağlaç**)

“DİYE” EDATİ: Seni seviyorum **diye** geldim.

Zaman İlgisi Kuran Bazı Edatlar

■ -e dek	■ Sabaha dek uyumadı.
■ -e değın	■ Akşama değın çalıştı.
■ -den önce	■ Senden önce o geldi.
■ -den sonra	■ Senden sonra sarardım, soldum.
■ -e kadar	■ Öğleye kadar işlerini bitirdi.

Benzerlik İlgisi Kuran Bazı Edatlar

■ gibi	■ Cennet gibi ülkede yaşıyoruz.
■ -cileyin	■ Dert çeken var mı bencileyin .

Bu edatların dışında kalan Türkçede kullanılan diğer edatlar

■ -den dolayı	■ Hatandan dolayı seçilmedin.
■ -den ötürü	■ Senden ötürü gelmek istemiyorum.

- Edatlar, cümlede başka sözcüklerle birleşerek **ZARF** ya da **SIFAT ÖBEĞİ** oluşturabilir.

SÖZCÜK	EDAT	SÖZCÜK + EDAT EDAT ÖBEĞİ	SIFAT
Kuş	gibi	Kuş gibi	Kuş gibi çocuk

SÖZCÜK	EDAT	SÖZCÜK + EDAT EDAT ÖBEĞİ	ZARF ÖBEĞİ
Kuş	gibi	Kuş gibi	Kuş gibi uçtu

- Edatlar, cümlede yüklem olarak dahi kullanılabilir.
- Çektiğim çileler **senin içindi**.



NOT

Edat öbekleri / grupları cümlede sıfat, zarf ya da isim olarak kullanılabilir.

Dağ gibi adam



Edat öbeği, sıfat durumunda

Babam, dağ gibiydi



Edat öbeği, isim durumunda

Dağ gibi haykırdı.



Edat öbeği zarf durumunda

BAĞLAÇLAR

68

- Tek başlarına anlamları yoktur. Edatlar gibi cümleye yeni bir anlam katmazlar. Sözcükleri, söz gruplarını ve cümleleri bağlarlar.
- Sözcükleri birbirine bağlar.

Binnaz	ve	Dudu	okula gitti.
Binnaz	ile	Dudu	çarşıda buluştu.
Binnaz	ya da	Dudu	parayı alsın.
Binnaz	veya	Dudu	pasta yapsın.

- Söz gruplarını birbirine bağlar.

Binnaz'ın defteri	ve	İpek'in kitabı	kaybolmuş.
Salonun kapısını	ya da	odanın camını	kapatın.

(İsim tamlaması)

(İsim tamlaması)

- Cümleleri birbirine bağlar.

Çok çalıştı	ama	başaramadı.
Beni duydu	fakat	umursamadı.
Konuş	lakin	fazla sürmesin.
Güzel görünüyordu	ancak	çok pahalıydı.

- Tekrarlı bağlaçlar

İster	çalış	ister	kitap oku.
Hem	seni	hem	kendimi düşündüm.
Ne	konuştu	ne	güldü.
Ha	Hasan kel	ha	kel Hasan

- Bağlaçlar, cümlede bağımsız bir öge olmaz. Diğer ögelerin içinde kullanılabilir.

- **Binnaz ve İpek** derse gelmedi. → "Binnaz ve İpek" → Özne Bağlama grubu

İSİM	BAĞLAÇ	İSİM	BAĞLAMA GRUBU
Binnaz	ve	İpek	Binnaz ve İpek

- Bağlaç olan "ile" ayrı da yazılabilir bitişik de yazılabilir

- Binnaz'la İpek
- Binnaz ile İpek

“de” bağlacı

Bağlaç olan “de”	Hâl eki olan “de”
Cümleden çıkarılınca anlam bozulmaz. AYRI YAZILIR.	Cümleden çıkarılınca anlam bozulur. BİTİŞİK YAZILIR.
Kitap da aldık.	Eşyalar dolabı mda kalmış.
Anlamış da sezdirmemiş.	

“ki” bağlacı

- Ayri yazılır ve bağlama işlevindedir.
- Anladım ki hiç kimse sen değil.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Sıfat ve zamir olan **-ki** **BİTİŞİK** yazılır.

NOT

Ayrı yazılan de → dahi



bile her zaman bağlaçtır.

■ ise

■ Ayrı yazılan “ki”

BENİM HOCAM UYARIYOR!

ÖSYM'nin tüm sınavlarında ayrı yazılan tüm “ki”ler bağlaç sayılmasına rağmen TDK, Temmuz 2024 değişikliğinde “ki”nin edat da olabileceğini söylemiştir:

- Oğlunu aramaz mı **ki**? (Şüphe ve pekiştirme anlamı verdiğinde)
- Bu da yapılmaz **ki**! (Yakınma, kınama vb. duyguları anlatmak için)

4 çeşit “ki” vardır.

SIFAT YAPAN – ki	İLGİ ZAMİRİ OLAN –ki	BAĞLAÇ OLAN “ki”	EDAT OLAN “ki”	BAĞLAÇ OLDUĞU HÂLDE BİTİŞİK YAZILAN “ki”LER
■ İsmi önüne gelir. ■ “Hangi?” sorusuna cevap verir. ■ “-ki” biçimindedir. • Kapıki eşyalar • Sabahki çay • Sendki hırs BİTİŞİK YAZILIR.	■ İsmi yerini tutar. ■ “-mki, -nki” şeklindedir. • Beni + mki değişmiş. • Binnaz’ı + nki yine çağırılmış. • Bizim evimiz güzel, Parkize’ni+nki güzel değil. BİTİŞİK YAZILIR.	■ Bağlama görevinde kullanılır. ■ Gül ki genç kalasın! ■ Anladım ki hiç kimse sen değil. ■ Öyle güldü ki tüm sokak pencerelelere koştu. AYRI YAZILIR.	■ Cümle sonunda kullanılır. ■ Sana ne dedim ki? ■ Böyle de olmaz ki? AYRI YAZILIR.	S O M B A H Ç Z M İ a y a e a ü e l n s d l l n ğ l k a e k b k e a i k m i u ü r k i k k k i i i i

ÜNLEMLER

- Sevinme, üzülmeye, korku, şaşırma, acıma anlamları veren sözcüklerdir.

ANA ÜNLEMLER	BAŞKA SÖZCÜK TÜRLERİNDEN ÜNLEME DÖNÜŞMÜŞ SÖZCÜKLER	İKİLEME VE YANSIMALARDAN ÜNLEME DÖNÜŞMÜŞ SÖZCÜKLER
Ah! Ey! Vah! Ya! Üf!	Yazık! İnsanlık! Tanrım! Güzel!	Küt! Tüh tüh!

70

- Sonlarında ünlem işareti kullanılır.
 - Ey insanoğlu!
 - Tüh, yine geciktik!
- Emir de belirtebilir duygu da belirtebilir.

ÜNLEM	İSİM	ÜNLEM GRUBU
Ey	insanoğlu	Ey insanoğlu!
Eyvah	yandım	Eyvah yandım!



DİKKAT

1. Normalde isim ya da fiil olan bir sözcük cümlede ünlem olarak kullanılabilir:

- "Üç gün bana yeter!" deyip uzaklaştı.
- Ali! Yanıma gelecek misin?

2. Normalde ünlem olan bir sözcük cümlede isim ya da fiil olarak kullanılabilir:

- **Ah! Vah!** → Ahlar vahlar içinde pozisyon kaçtı.
Ünlem ünlem İsim isim
- **Eyvah** → Eyvahlar içindeyim. → Eyvahlanma artık.
Ünlem İsim Fiil

ETKİNLİK

Aşağıda numaralanmış cümlelerin türünü bulunuz.

1. Kültür, yaşadığımız dünyada insanın geleceğe doğru sağlıklı adımlar atmasını sağlayan önemli bir unsurdur.
1 2 3
2. İnsan, her zaman doğrunun peşinden koşarken yalnız doğru adımları atmaz çünkü doğruya ulaşmak için insanın yanlışa da düşmesi gerekir.
4 5 6 7
3. Ne yaptığını bilen birey, ne yapması gerektiğini anlar yalnız bunu hiçbir zaman tam ve eksiksiz yapamaz.
8 9 10 11 12
4. Hem gerçek hem hayal, iç dünyamızda var olan soyut ve kavramsal bir şeydir ve insan nereye giderse gitsin hayal ve gerçeği iç içe yaşayacaktır.
13 14 15
5. Sabaha karşı çıktığımız yolda, engellerin birçoğuyla karşı karşıya kaldık ve bu hengameden sadece birkaçımız çıkabildi.
16 17 18
6. Bizler yarının neler getireceğini bilemezken geleceğe dair sürekli planlar yaparız.
19 20 21 22
7. Dünyanın en uzak köşelerinde bile insanlar yaşar ve onların da hayalleri, umutları vardır.
23 24 25
8. İnsanın doğaya hâkim olma arzusu; doğayı katletme, insanın kendi geleceğini kendi elleriyle mahvetmesi ile sonuçlanmıştır.
26 27 28
9. Oysa herkes önce kendine zarar verir, başkası kendisi en büyük rakibidir insanın.
29 30 31 32
10. Geceyi, gündüzü ve zamanın her anını büyük bir gayretle işleyenler ancak geleceğe bir şeyler bırakabilir.
33 34 35 36

ETKİNLİK CEVAP

1. Sıfat	2. Edat	3. Sıfat	4. Zarf	5. Zarf	6. Bağlaç	7. Edat	8. Zamir	9. İsim
10. Bağlaç	11. Zamir	12. Zarf	13. Bağlaç	14. Zamir	15. Zamir	16. Edat	17. Zamir	18. Zamir
19. İsim	20. Zamir	21. Edat	22. Zarf	23. Zarf	24. Bağlaç	25. Zamir	26. İsim	27. Zamir
28. Edat	29. Bağlaç	30. Zamir	31. Zamir	32. Zarf	33. İsim	34. Sıfat	35. Sıfat	36. Zarf

TEST

1. I. Bursa'da bir eski cami avlusu,
II. Küçük şadırvanda şakırdayan su;
III. Orhan zamanından kalma bir duvar...
IV. Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
V. Eliyor dört yana sakin bir günü.

Bu dizelerin hangisinde edat vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Avrupa'daki savaş, Almanya'nın teslim olmasıyla Mayıs 1945'te bitti. (II) ABD ve Japonya arasındaki savaş yaklaşık 4 yıl sürdü. (III) ABD, Japonya'yı işgal girişimlerine başladı ancak bu, ABD için çok çetin bir savaş olacaktı. (IV) O dönemki ABD hükûmeti tahminlerine göre Japonya topraklarında en az 500 bin Amerikan askerinin ölmesi söz konusu olabiliyordu. (V) ABD, silahla bomba geliştirme çalışmaları da yapıyordu ve bu bombalar, 1945 yazında artık kullanıma hazırıldı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde edat ve bağlaç vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) İklim değişikliğinin olumsuz etkileri, doğrudan ya da dolaylı olarak görülebilir. (II) Bazı etkiler tahmin edilebilir düzeydeyken bazıları ancak sonuçları ortaya çıktığında fark edilebilir. (III) Isı değişimleri, sellerin yoğunluğunu ve oluşum sıklığını etkileyebilir. (IV) İnsanlar ve diğer tüm canlılar, iklim değişimi nedeniyle farklı sorunlarla karşı karşıya kalabilir. (V) Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin, insan sağlığı, toplum ve ekonomi üzerindeki etkileri birbiri ile yakından ilgilidir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, bağlaç vardır.
B) II. cümlede, sıfat ve zamir bulunmaktadır.
C) III. cümlede, belirtili ve belirtisiz isim tamlaması vardır.
D) IV. cümlede, edat bulunmaktadır.
E) V. cümlede, bağlaç kullanılmamıştır.

4. I. Başımın üstünde dönen bulut
II. Sevda mısın sen, bulut musun?
III. Tavus kanadından, öyle pembe,
IV. Ne de gerginliksiz, tozam tozam
V. Öyle ele geçmez, kayıcı, uzaksıl.

Numaralanmış dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. dizede, belirtili isim tamlaması vardır.
B) II. dizede, edat kullanılmıştır.
C) III. dizede, belirtisiz isim tamlaması vardır.
D) IV. dizede, bağlaç kullanılmıştır.
E) V. dizede, edat ve bağlaç vardır.

SÖZCÜK TÜRLERİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. ALS hastalığının yanlış katlanmış proteinlerin kümelenip birikmesiyle ilişkisi olduğu biliniyordu. Yeni bir araştırmada, bu sürecin bağırsak bakterileri tarafından üretilen proteinlerle başlama ihtimali üzerinde duruldu. Bağırsak bakterilerinin ürettiği amiloid proteininin incelendiği araştırmalarda, bunun yapısal anlamda beyindeki sorunlu proteinlere çok benzediği fark edildi.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangileri niteleme görevinde kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

2017 - KPSS LİSANS

2. Her sevginin başlangıcı ve süreci, o sevginin bitişinin getireceği sonsuz boşluk ve yalnızlıkla dolu. Belirsizlikler arasında belirlemeye çalıştığımız yaşam gibi. Sevgi isteği, kendi kendine yaşamı kanıtlama dileği kadar büyük. Birisiye yan yana olmak, kendi mevcut diyetini unutmak mı?

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Belgisiz sıfat
B) Belgisiz zamir
C) Niteleme sıfatı
D) Kişi zamiri
E) İşaret sıfatı

2024 - KPSS LİSANS

3. İlhan Berk, Türk edebiyatının en etkili şairlerindendir. Hayattayken II
 şiirsel arayışlarından hiç vazgeçmedi, ömrünün son yıllarında bile tek-
 rara düşmedi. Sınırsız III bir yenilik ve genişlemeydi onun derdi. Şiirleri,
 ondandır, hep IV diri kaldı. Şiir yazma uğraşı bir tutku olarak daima V sürdü
 onda.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2020 - KPSS LİSANS

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "fena" sözcüğü diğerlerinden farklı türdedir?

- A) Burası gerçekten de çok fena kokuyor.
 B) Fena hâlde kızgın olan çocuk, bütün oyuncaklarını döktü.
 C) Merdivenlerden inerken bileğimi fena burktum.
 D) Fena konuşmadı bence, dinleyiciler ilgiyle takip ettiler.
 E) Karnım fena acıktı, bir şeyler mi yesek!

2016 - KPSS LİSANS

5. Yerie gök arasına bir perde gibi gerilen dağların yamaçlarında, âdeta
I
bir yılan gibi kıvrılan dereleri, bel veren tepeleri aşarak durmaksızın
II
ilerliyorduk. Güneş, dağların zirvelerine altından bir urgan çekmişti
batariken. Dağ kıvrımlarını dolaşan ve zirveleri Güneş'e bağlaya bu
III
urgan ansızın birkaç yerden koptu, kırıldı ve dağların ardına düştü.
IV
Artık her şey gece de nen siyah örtünün altına girmişti.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangisi, türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2022 - KPSS LİSANS (İPTAL)

benimhocam

6. (I) Bugüne kadar yaptığım mülakatların hemen hepsiyle ilgili hoş hatıralarım var. (II) Bu hatıralardan birkaçına kitabımın giriş bölümünde yer verdim. (III) Kitapta yer alan metinlere fazla müdahale etmedim. (IV) Yalnızca yazım birliğini sağlamak için küçük düzenlemeler yaptım. (V) Özetle, sıkılmadan okuyacağınızı ümit ettiğim bir kitap yazdım.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, belgisiz zamir vardır.
B) II. cümlede, işaret sıfatı vardır.
C) III. cümlede, miktar zarfı vardır.
D) IV. cümlede, niteleme sıfatı vardır.
E) V. cümlede, yer-yön zarfı vardır.

2020 - KPSS ORTAÖĞRETİM

75

CEVAPLAR 1. C 2. D 3. C 4. B 5. A 6. E

KARMA SÖZCÜK TÜRLERİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Sonbaharda İstanbul, bir ressamın paleti kadar renklidir. Kuruyan yapraklar bulutları, bulutlar da denizi rengârenk boyar. Bir de lodos çıkmışsa insanın başı döner bu cümbüşün içinde kendini sokaklara atıveresi gelir. Martılar, adalar çağırır kendine.
- I
II
III
IV

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Edat - zarf - sıfat - zamir
B) Bağlaç - sıfat - zamir - zarf
C) Edat - sıfat - isim - sıfat
D) Bağlaç - zarf - zamir - sıfat
E) Zarf - sıfat - zarf - zamir

2022 - KPSS LİSANS

2. Cisimler, ısındığında veya soğunduğunda ya enerji kazanır ya da enerji kaybeder. Gece yanan bir ateşin karşısında ayakta durursanız vücudunuz ateşe dönük tarafı, diğer tarafınıza göre kaybettiğinden daha fazla enerji kazandığı için ısınır. Sirtınız ise havaya, kazandığından daha fazla enerji verdiği için soğuyarak üşür.
- I
II
III
IV

Bu parçada altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- | | I | II | III | IV |
|----------|------|-------|-------|----|
| A) isim | edat | zarf | sıfat | |
| B) zarf | isim | sıfat | zarf | |
| C) isim | edat | sıfat | zarf | |
| D) zarf | isim | sıfat | edat | |
| E) sıfat | isim | zarf | edat | |

2022 - KPSS ÖN LİSANS

CEVAPLAR 1. A 2. D

FİİL (EYLEM)

- Bir iş, oluş ve hareket bildiren sözcüklerdir.

Hareket Anlamına Göre Fiiller

İŞ - KILIŞ BİLDİRENLER	DURUM BİLDİRENLER	OLUŞ BİLDİRENLER
Nesne almış ya da alabilecek fiillerdir. "Neyi? Kimi?" sorularına cevap verir.	Nesne almamış ya da alamayacak fiillerdir. "Neyi? Kimi?" sorularına cevap vermez.	Doğada, kendi irademiz dışında gelişen fiillerdir.
■ Kitabı çabucak okudu. ■ Çocuklar dondurmayı yedi.	■ Küpesini kaybeden Binnaz, ağladı. ■ Bebek, saatlerce uyudu.	■ Çocuğun tırnakları uzamış. ■ Meyveler çok çabuk çürüdü.

Çekimli Fiiller: Herhangi bir kip ekiyle çekimlenmiş fiildir.

Fiil kökü / gövdesi	Kip eki	Kişi (Şahıs) eki
Yaz-	dı	m
Gezin-	di	m

KİŞİ (ŞAHIS) EKLERİ

- Fiilleri (Eylemleri) kimin yaptığını bildirir.

BEN	1. Tekil	Yaz - dı - m Yaz - mış - ım Yaz - a - yım
SEN	2. Tekil	Yaz - dı - n Yaz - mış - sın Yaz - a - sın
O	3. Tekil	Yaz - dı - Ø Yaz - mış - Ø Yaz - a - Ø
BİZ	1. Çoğul	Yaz - dı - k Yaz - mış - ız Yaz - a - lim
SİZ	2. Çoğul	Yaz - dı - nız Yaz - mış - sınız Yaz - a - sınız
ONLAR	3. Çoğul	Yaz - dı - lar Yaz - mış - lar Yaz - a - lar

HABER KİPLERİ

a. Görülen (Bilinen - Belirli) Geçmiş Zaman: -di

Fil	Görülen Geçmiş Zaman Eki	Kişi Eki
Bak-	- tı	- m
Dur-	- du	- n
At-	- tı	- Ø
Sar-	- dı	- k
Geç-	- ti	- nız
Bul-	- du	- lar
OLUMSUZLUK: -MA : bul - ma - dı - m		

b. Duyulan (Öğrenilen) Geçmiş Zaman: -miş

Fil	Duyulan Geçmiş Zaman Eki	Kişi Eki
Bak-	- miş	- im
Dur-	- muş	- sın
At-	- miş	- Ø
Sar-	- miş	- ız
Geç-	- miş	- siniz
Bul-	- muş	- lar
OLUMSUZLUK: -MA : bul - ma - miş - im		

c. Şimdiki Zaman: -yor /-makta

Fil	Şimdiki Zaman Eki	Kişi Eki
Bak-	- (i)yor	- um
Dur-	- (i)yor	- sun
At-	- (i)yor	- Ø
Sar-	- (i)yor	- uz
Geç-	- (i)yor	- sunuz
Bul-	- (u)yor	- lar
-makta: gel - mekte -yim OLUMSUZLUK: bul - MU - YOR -sun Ünlü daralması: -ma > -mu		

d. Gelecek Zaman: -ecek

Fil	Gelecek Zaman Eki	Kişi Eki
Bak-	- acak	- im
Dur-	- acak	- sın
At-	- acak	- Ø
Sar-	- acak	- ız
Geç-	- ecek	- siniz
Bul-	- acak	- siniz
Ünsüz yumuşaması: - acak > -acağ OLUMSUZU: al - MA - y - acağ - im		

e. Geniş Zaman: -r, -ar, -er

Fil	Geniş Zaman Eki	Kişi Eki
Bak-	- ar	- im
Dur-	- ur	- sun
At-	- ar	- Ø
Sar-	- ar	- ız
Geç-	- er	- siniz
Bul-	- ur	- lar

OLUMSUZ ÇEKİMİ (–maz)	
Yazmam	Yazmayız
Yazmazsın	Yazmazsınız
Yazmaz	Yazmazlar
NOT: Birinci kişilerde “z” düşmüştür. bil -mez / - em, bil - mez - iz	

DİLEK KİPLERİ

a. Gereklilik Kipi: -meli

Fil	Gereklilik Kipi	Kişi Eki
Bak-	- malı	- (y)ım
Dur-	- malı	- sın
At-	- malı	- Ø
Sar-	- malı	- (y)ız
Geç-	- meli	- (y)iz
Bul-	- malı	- sınız
OLUMSUZU: bul – ma – malı – (y)ım		

b. Şart Kipi: -sa

Fil	Şart Kipi	Kişi Eki
Bak-	- sa	m
Dur-	- sa	n
At-	- sa	Ø
Sar-	- sa	k
Geç-	- se	niz
Bul-	- sa	lar
OLUMSUZU: bul – ma – sa – m		

c. Emir Kipi: Ek yok (Getirilen ekler kişi ekidir.)

	Fil	Emir Kipi	Kişi Eki
1. Tekil	-	-	-
2. Tekil	As-	- Ø	- Ø
3. Tekil	As-	- Ø	- sın
1. Çoğul	-	-	-
2. Çoğul	As-	- Ø	- in / - iniz
3. Çoğul	As-	- Ø	- sınız

NOT

Diğer kiplerde 3. tekil şahıs / kişi eki yokken emir kipinde 2. tekil / şahıs eki yoktur.

(Sen) bil – Ø – Ø, (o) bil – Ø – sin



(3. tekil şahısta şahıs/kişi eki vardır.)

d. İstek Kipi: -a / e

Fil	İstek Kipi	Kişi Eki
Bak-	- a	- (y)ım
Dur-	- a	- sın
At-	- a	- Ø
Sar-	- a	- lım
Geç-	- e	- siniz
Bul-	- a	- lar

FİİLLERDE ÇEKİM (FİİLLERDE ZAMAN)

1. BASİT ZAMANLI (ÇEKİMLİ) FİİLLER	Bir adet kip eki bulunur.	Dur - malı - (y)ım Aç - sa - nız Bu - (u)yor - uz
2. BİRLEŞİK ZAMANLI (ÇEKİMLİ) FİİLLER	Birden fazla kip eki bulunur.	HİKÂYE BİRLEŞİK ZAMAN FİİL + KİP + KİP (-Dİ) Al - miş - tı (Duyulan geçmiş za-manın hikâyesi) Kal - sa - (y)dı (Şart kipinin hikâyesi) RİVAYET BİRLEŞİK ZAMAN FİİL + KİP + KİP (-MİŞ) Bul - sa - (y)mış (Şart kipinin rivayeti) Sev - meli - (y)mış (Gereklilik kipinin rivayeti) ŞARTLI BİRLEŞİK ZAMAN FİİL + KİP + KİP (-SA) Bul - du - (y)sa (Görülen geçmiş zamanın şartı) Al - malı - (y)sa (Gereklilik kipinin şartı)

DİKKAT

1. Bil - miş - tir
 ↓ ↓

KİP EKİ BİLDİRME EKİDİR.

(1 KİP Kesinlik/olasılık anlamları verir.

VARDIR Kip eki olmadığı için birleşik çekim yapmaz
SADECE)

Basit Çekimlidir.

2. Her gün yaylaya çık - ar - dı → çık - ar - i - di → Birleşik Çekimli

FK Gen.Z. Ek fiil Geniş Zamanın
E. Hikâyesi

Masayı yukarı çık - ar - dı

→ çık - ar - dı → Basit Çekimli Fiil

FK FFYE Görülen
Geçmiş
Zaman E.

DİKKAT

Fiilimsiler ya da ek-eylem almış isimler çekimli eylem **DEĞİLDİR**.

KİP KAYMASI (ANLAM KAYMASI)

- Haber kipleri, her zaman temel anlamıyla kullanılmaz. Bazen bir kip ekiyle başka bir kip anlamı verilebilir. Buna kip kayması deriz.

KİPİN KULLANIM ŞEKLİ	GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN	ŞİMDİKİ ZAMAN	ŞİMDİKİ ZAMAN	ŞİMDİKİ ZAMAN
	Gerçeği öğrenirse yandım.	Her zaman seni düşünüyorum.	Yazın tatile gidiyoruz.	Hemen derse giriyorsun.
VERDİĞİ ANLAM	GENİŞ ZAMAN	GENİŞ ZAMAN	GELECEK ZAMAN	EMİR KİPİ
	Gerçeği öğrenirse yanarım.	Her zaman seni düşünürüm.	Yazın tatile gideceğiz.	Hemen derse gir.

YAPILARINA GÖRE FİİLLER

A. BASİT YAPILI FİİLLER

- Yapım eki almamış fiillerdir.
 - Mutluluğun resmini çiz - (i)yor - um. → Sadece kip eki almıştır. Kip ekleri çekim ekidir. Yapım eki almamıştır. O yüzden basit yapılı fiildir.

B. TÜREMİŞ YAPILI FİİLLER

- Yapım eki almış fiillerdir.
 - Hata yapmaktan kaç - ın - dı.
FK FFYE KİP EKI
Yapım eki aldığı için türemiş yapılı fiildir.
 - Bu işe yeni baş - la - dı.
İK IFYE KİP EKI
Yapım eki aldığı için türemiş yapılı fiildir.

C. BİRLEŞİK YAPILI FİİLLER

1. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller	2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller	3. Kurallı Birleşik Fiiller
İsim + et - eyle - ol - kıl -	Anlamını kaybetmiş. Yeni anlam değeri kazanmış.	Aşağıda gösterilmiştir.
Gider ol - Nazar eyle- Fark et- Güçlü kıl -	İç geçir- İçine kurt düş- Duymazdan gel-	Kurallı Birleşik Fiiller a) Süreklilik: “-e kalmak”, “-e durmak”, “-e gelmek” - Çocuğa bak<u>adur</u>. - Adam don<u>akaldı</u>. - Dünden bugüne ol<u>ageldi</u>. b) Tezlik: “-i vermek” - Yerinden kalk<u>ıverdi</u>. c) Yaklaşma: “-e yazmak” - Cüzdanı düşü<u>reyazdı</u>. d) Yeterlilik: “-e bilmek” “-ama, -eme” - Doğru cevaba ulaş<u>abilir</u>. - Doğru cevaba ulaş<u>amaz</u>. → Yeterliliğin olumsuz

EK-FİİL (i)

- “i-” fiili düşmüştür.
- Ek-fiillerin **iki işlevi** vardır:

1. Zaman eklerinin arasına gelerek BİRLEŞİK ZAMAN yapar.	2. İsimleri YÜKLEM yapar.
Kaçıyordu (Kaç - ıyor - i - di) Bulacaktı (Bul - acak - i - di) Kavuşmalıydı (Kavuş - malı - i - di)	Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı (i - di) Kapıda bekleyen Binnaz'dı. (Binnaz - i - di) Ek-Fiilin Duyulan Geçmiş Zamanı (i - miş) Kapıda bekleyen Binnaz'mış. (Binnaz - i - miş) Ek-Fiilin Şartı (i-se) Kapıda bekleyen Binnaz'sa... (Binnaz - i - se) (Yan cümle yargısı yapar.)
	Ek-fiilin Geniş Zamanı Ben çalışkım. Sen çalışkansın. O çalışkan/ çalışkandır. Biz çalışkanıız. Siz çalışkansınız. Onlar çalışkanlar/ çalışkandırlar. Uyarı: “-dır /-dir” görüldüğü gibi düşebilir.
	OLUMSUZU: değil Kapıda bekleyen Binnaz değildi. Kapıda bekleyen Binnaz değilmiş. Kapıda bekleyen Binnaz değilse... Kapıda bekleyen Binnaz değil/ değildir.

ETKİNLİK

Nil Nehri yılın belli zamanlarında yükselir. Her yıl bu düzenli olarak gerçekleşir. Böylece Mısır'da tarım yapılmasına olanak sağlar. Bu durum "tarih boyunca bu susuz ve kurak bölgede tarım yapılmasına imkân tanıyarak hayatın rahat ve bereketli devam etmesini sağlamıştır. Bu nedenle eski Mısırlılar Nil'e ilahi bir vasıf yükleyerek Hapi adında bir tanrı yaratıp ona ilahiler bestelemişlerdir. Nil'in taşması istenilen durum iken çok taşması felaket olarak düşünülmüştür. Cezer Dönemi'nde Nil'in taşmadığı zamanı Cezer şu şekilde ifade etmiştir: "Ümitsizlik içindeyim. Buğday dahi yok. Bu bir felaket habercisidir."

A) Bu parçadaki çekimli fiilleri yapılarına göre sınıflandırarak yazınız.

B) Bu parçadaki ek fiil almış sözcükleri yazınız.

ETKİNLİK CEVAP

A)

yükselir: Türemiş

bestelemişlerdir: Türemiş

gerçekleşir: Türemiş

düşünülmüştür: Türemiş

sağlar: Türemiş

ifade etmiştir: Birleşik

olanak sağlar: Birleşik

sağlamıştır: Türemiş

B)

İçindeyim: Ek fiilin geniş zamanı

İSMİ FİİL YAPMA

Yok: Ek fiilin geniş zamanı

GÖREVİNDE

Habercisidir: Ek fiilin geniş zamanı

KULLANILMIŞTIR.

FİİL ÇEKİMİ - KİP - KİŞİ - EK-FİİL TEST

1. (I) Bu hayatın bir parçası da hüznün. (II) Herkesin payına düşer, bir parça. (III) Hayatın vazgeçilmezi gibidir bu. (IV) Mutlulukla hüznün iç içe olduğu bir gerçektir. (V) İnsan, bilse de bunu, bir akşamüstü ansızın yorulur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde çekimli fiil vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

2. I. Sen varsan güzellik ve mutluluk var.
II. Bu da böyle bitecekti, ansızın.
III. Herkes, iyi insan da bir ben miyim kötü?
IV. Çok uzaklaşmadan ona ulaşmalıydık.
V. Hayatın siyahı kadar grisi de güzel.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde ek eylem diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) III ve V
D) II ve IV E) IV ve V

3. **Aşağıdakilerin hangisinde zaman – anlam kayması yoktur?**

- A) Bu yaz, yaz okuluna gitmeyi düşünmüyorum.
B) Her sabah doğa yürüyüşü yapıyorum.
C) Haftaya istediğimiz pikniğe gidiyoruz.
D) Çabuk, odana gidiyorsun!
E) Nasreddin Hoca bir gün göle maya çaldı.

4. "Uçak şimdi
Düşüyor"

I
Dedi yanımdaki.

II
Düşmenin bilmesem

III
İnmek olduğunu

IV
Azericede
Herhalde o saat
yüreğime inerdi.
V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözlerden hangisi birleşik çekimli fiildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAPLAR 1. D 2. D 3. A 4. E

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Fiilimsiler; iş, oluş, hareket anlamı taşıyan ancak cümlede isim, sıfat, zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir.

İSİM-FİİL (AD-EYLEM)	SIFAT-FİİL (ORTAÇ)	ZARF-FİİL (BAĞ-FİİL) (ULAÇ)
-iş, -me, -mek	-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş	-ip, -erek, -ınca, -dıkça, -maden, a...a, r...mez, -ken, -meksizin, -alı, -cesine, -dığında, -dıkta
Fiile yukarıdaki ekler eklenince fiil, İSİM hâline gelir.	Fiile yukarıdaki ekler eklenince fiil, SIFAT hâline gelir.	Fiile yukarıdaki ekler eklenince fiil, ZARF hâline gelir.
Her şeyi unut mak istiyordu. Kitap okum ayı sevenler var. Bu gidi ş bize yakışmadı.	Solan gül Gidile si yer Yan maz kâğıt Koş ar adım Tanı dık yüz Yapıl acak işler Ölmüş eşek	Onu gör üp uzaklaştı. Bekler ken yorulduk. Bizi gülere k karşıladı. Dur maksızın konuştu. Gid ince üzül düm . Gideli iki gün oldu. Yaz madan bekledi. Ölür cesine seviyordu. Koşa koşa geldi. Düşün düğünde anladı. Yatar yat maz uyudu.
İsim çekim eklerini alabilirler: ■ Oku - ma - (y)ı severim. ■ Oku - ma - (y)a alışı k ım. ■ Dinle - mak - tan sıkıl ma dım. ■ Oku - ma - lar - ı severim. Bazı isim-fiiller kalıplaşıp bir varlığa ad olabilir: ■ Dol ma ları hemen yedi. ■ Kaz ma yı bir türlü bulamıyor.	“-mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” sıfat-fiil eklerini kip ekleriyle karıştırmayınız! Dondurul - muş gıdalar zararlıdır. - muş : SIFAT-FİİL Tüm etler dondurul - muş . - muş : DUYULAN GEÇMİŞ ZAMAN Koş - ar adım uzaklaştı. - ar : SIFAT-FİİL Bu atlet hızlı koş - ar . - er : GENİŞ ZAMAN EKİ Gidil - ecek yol da bit - ecek . Sıfat fiil Gelecek zaman eki Dönül - mez yollar da bit - mez . Sıfat fiil Geniş zamanın olumsuzu Tanı - dık yüzlerle konu ş - tuk Sıfat fiil Gör, geç. zaman eki	“a” zarf fiil olabilir. Beşe on kal - a gel. Üçü beş geç - e geldi. DİKKAT “ken” ve “casına” çekim ekinden sonra gelir. Bu durumda önce çekim eki sonra yapım eki gelmiş olur. Yap - ar - ken Yap - ar - casına Geniş zaman eki Zarf fiil eki Geniş zaman eki Zarf fiil eki Çekim eki Yapım eki Çekim eki Çekim eki
İSİM - FİİL GRUBU SÖZCÜK + İSİM - FİİL Karşı koy - mak Son bak - ış	SIFAT - FİİL GRUBU: SÖZCÜK + SIFAT FİİL Sokakta koş - an	ZARF - FİİL GRUBU: SÖZCÜK + ZARF - FİİL Olayları anla - (y) ıp Sınıftan çık - arak

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki parçada geçen fiilimsileri bularak türlerini yazınız.

Cam tavan, kadınların kariyer basamaklarında yükselmesindeki yaş gibi engeller olup resmiyette var olmayan fakat kültürel, sosyal ve psikolojik temelde cinsiyet farklılıklarına dayanarak onların üst yönetim pozisyonlarına ulaşmasını sınırlandıran engellerdir. Bir başka tanıma göre cam tavan, iş yaşamındaki kadınların kariyerlerinde belli bir seviyeye kadar gelip adlandırılmayan sebepler ve önyargılar nedeniyle üst yönetim kadrolarından uzak tutulmasıdır. Tanımlardan görüldüğü üzere cam tavanın içeriğinde kültürel, sosyal, psikolojik varsayımlar ve önyargılar mevcuttur.

ETKİNLİK - 1 CEVAP

Yükselmesi: İsim-fiil **Dayanarak:** Zarf-fiil **Sınırlayan:** Sıfat-fiil
Olup: Zarf-fiil **Ulaşmasını:** İsim-fiil **Adlandırılmayan:** Sıfat-fiil
Olmayan: Sıfat-fiil **Gelip:** Zarf-fiil **Görüldüğü:** Sıfat-fiil
Tutulmasıdır: İsim-fiil

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilimsileri türlerine göre tabloya işaretleyiniz.

		İsim fiil	Sıfat fiil	Zarf fiil
a.	Geçen gün ömürdendir.			
b.	İnsan, her gün aynı şeyleri hatırlamak istemez.			
c.	Bu şehrin rüzgârlarında koşunca rahatlıyor insan.			
d.	Bazı şeylerin anlatılması çok zor.			
e.	Yollar, gönlümden gönlüne uzayıp gidiyor			
f.	Ben de şair olmayı isterdim.			
g.	Oysa herkes kaçıp kurtuluyor bu karanlıktan.			
h.	Bu da bir gurbettir, ruhuna işleyen acıdır insanın.			

ETKİNLİK - 2 CEVAP

a. Sıfat-fiil b. İsim-fiil c. Zarf-fiil d. İsim-fiil
e. Zarf-fiil f. İsim-fiil g. Zarf-fiil h. Sıfat-fiil

TEST

1. Sık sık, eğlenmek için, acımasız tayfalar
Yakalar kanadından bu deniz kuşlarını,
Ürkütücü sulara gemileri izleyen
Yolcuların yıllardır dost arkadaşlarını.

Bu dizelerde;

- I. zarf - fiil,
II. isim - fiil,
III. sıfat - fiil,
IV. kalıcı ad

hangileri vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. (I) Günümüz insanının en önemli problemi, yalnız kalma endişesidir. (II) İnsanın sosyal bir varlık olduğu düşünülürken bu endişenin yersiz olmadığı ortadadır. (III) Geçmişe kıyasla bugün yani dijital çağda kurulan sanal arkadaşlıklar, bu endişeye merhem olamıyor. (IV) Hâl böyle olunca, yalnızlık ya da yalnız kalma endişesi giderek kronik bir durum oluyor. (V) Yaşayış, korkuyu beraberinde getirdiği için bu kaygıları yok edip yüzleşmenin gerekliliği ortaya konmalıdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde tüm fiilimsi türlerine örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Toplum, kendi kuralları çerçevesinde bireye yol gösteren konumundadır.
II. Bireyin karşılaştığı sorunların çözümü, toplumda olabilir.
III. İnsan, düne dair ne varsa unutmak yerine onunla yaşamayı tercih etmelidir.
IV. Sanal ortamlar, bireyin üretkenliği önündeki en önemli engellerden biri olarak görülür.
V. Birey, yaşadığı topluma sırt çevirerek evcilleşen acılarıyla baş başa kalır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi sayısı diğerlerinden fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Bir tapınaktır doğa, sütunları canlı

I

Anlaşılmaz sözler duyulur zaman zaman

II

Sembol ormanları içinden geçer insan

III

Tanıdık bakışlar süzer gibidir sizi

IV

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözlerden hangileri fiilimsi değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

CEVAPLAR 1. C 2. E 3. E 4. B

ÇIKMIŞ SORULAR - FİİLİMSİLER

1. Çırak törpü çizgileriyle ışaretlenmiş tahta parçalarını uzatıyordu

I
fırıncıya. Bütün tahtalar birbirinden farklıydı, tahtalardan kimi
yontulmuş kimi dört köşeliydi. Fırıncıda bunların bir kayışa dizilmiş
II III
çiftleri vardı. Fırıncı kendi tahtalarının tepesine yazılmış adı arıyor,
IV

müşterilerinki ile karşılaştırıyordu. Müşterilerin tahta parçalarındaki
çentikler ile fırıncıdakiler birbirine tamı tamına uyuyordu; I, V, X gibi
Romen rakamları müşterilerce alınmış ekmeğin ağırlığını gösteriyordu.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2023 - KPSS LİSANS

2. (I) Babamın bir yazara fazlasıyla yetecek bin beş yüz kitaplık bir kütüphanesi vardı. (II) Bu kütüphanede bulunan kitapları henüz okumamıştım. (III) Ama hepsini tek tek tanır, kolay okunur kitapları bilirdim. (IV) Bazen bir gün sen de böyle bir kütüphaneye sahip olacaksın derdim kendi kendime. (V) Uzaktan baktığımda babamın kütüphanesi bana bütün âlemin İstanbul'dan baktığımız küçük bir resmi gibi gelirdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiile yer verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2022 - KPSS LİSANS

3. Orhan Gazi; büyük bir devletin ve medeniyetin kurucusu olmuş, Geyikli
I
Baba'nın diktığı çınarla sembolleşen devletin gövdesinin sağlamlaşmasını
II III IV
ve köklerinin toprağa kopmaz bir bağ ile tutunmasını sağlamış bir
V
şahsiyettir.

Bu cümlede altı çizili fiilimsilerden hangisi, türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2022 - KPSS ÖN LİSANS

4. Belli beliriz görünen ağartı, gecenin içinde bir ada gibi yüzüyor.
I
Baktıkça yukarıda bu koyu karanlıkta bile ton değiştirmeleri ile düzen-
II III
siz çizgiler oluşturan tepeler, tepeler de gölgeler hâlinde evler beliyor. Hiç yaşamadığım bu yerin donuk görüntüsünde, bir ana yurdun silik
IV
anısı gömülü. Sabırsızca oradan oraya çarpan kanatlarıyla, doğan günün ışıkları dağıtacak karşımdaki bu buzdan perdeyi.
V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2019 - KPSS ÖN LİSANS

5. İnsanların, başlarına gelen^I iyi veya kötü her olayı Olympos Dağı'ndaki insan görünümü mitolojik tanrılara bağladığı dönemde doğan Thales; mitolojiden doğa bilimlerine geçişin^{II} ilk adımlarını atar. Thales; olayların sebeplerini Olympos'ta değil, doğada arayarak^{III} tarihe geçer. Döneminde yadırgansa da akla ve somut gözleme dayandırdığı^{IV} fikirleri, pozitif bilimlerin atası olarak görüldüğünü^V sağlar.

Bu parçada numaralanmış fiilimsiler tür bakımından ikiyeşerli gruplandırıldığında hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2021 - KPSS LİSANS

6. NASA'nın Jüpiter'i incelemek^I amacıyla gezegenin yörüngesine gönderdiği Juno adlı uzay aracı, ağustos ayı başında önemli bir dönüm noktasını^{II} geride bıraktı. Katedeceği^{III} iki yakalama yörüngesinin ilkindeki^{IV} en uzak noktaya ulaşan Juno, dev gezegene geri dönmeye^V başladı. Apojove adı verilen bu en uzak nokta, gezegenden 8,1 km uzakta.

Bu parçada altı çizili sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük isim - fiil eki almıştır.
B) II. sözcük iyelik eki almıştır.
C) III. sözcük sıfat - fiil eki almıştır.
D) IV. sözcük aitlik eki almıştır.
E) V. sözcük zarf - fiil eki almıştır.

2020 - KPSS ÖN LİSANS

CEVAPLAR 1. B 2. D 3. D 4. E 5. C 6. E

FİİL ÇATILARI

3

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Fiil çatıları sadece "FİİL"lerde aranır.

Bu, harika bir **çalımdı**. → Çatı özelliği aranmaz çünkü isimdir.Hep onu **bekledi**. → Çatı özelliği aranır. Çünkü "bekle-" fiildir.

A. ÖZNESİNE GÖRE FİİL ÇATILARI

1. Etken Çatı	2. Edilgen Çatı
Yüklemdeki iş, özne tarafından gerçekleştirilmiştir. "-I, -n" edilgenlik eklerini ve "-ş" işteşlik ekini almaz. Gizli özne ya da gerçek özne olması gerekir. ■ Veysel seni aramış. ■ Bu gece de uyumadı. ■ İşi yapan: Veysel ■ İşi yapan: O	Yüklemdeki işi kimin yaptığı belli değildir. Eylemi gerçekleştiren başkasıdır ve bilinmez. "ı" ve "n" ekleri getirilerek yapılır. ■ Evlerin perdeleri kapa – n – dı. ■ En güzel resim seç – (i) l – di. Edilgen çatılı yüklemlere "KİM? ve NE?" sorularını sorduğumuzda aldığımız cevap gerçek özne gibi dursa da gerçek özne değildir. Yani işi yapan değildir. İşten etkilenen sözde öznedir. ■ Sınıf boya – n – dı. ■ Sözde özne: Sınıf (İşten etkilenen) "-ca / -ce, tarafından, nedeniyle" eklerini alarak işi gerçekten yapan ÖRTÜLÜ ÖZNE olarak olaya müdahil olur ama cümleinin edilgen olma olayını değiştirmez. ■ Festival, belediye tarafından yapıldı. ■ Okul, öğrencilerce süslendi.

3. Dönüşlü Çatı	4. İşteş Çatı
Özne, hem işi yapar hem de işten etkilenen varlıktır. İş kendi kendine döner. ■ “-l-” ve “-n-” eklerini alır. ■ Edilgen eylemlerden farkı: İşin kim tarafından yapıldığı bellidir. • Günlüce bahçede gez-(i)n-di. • Buna en çok o sev-(i)n-di.	İşin birden çok özne tarafından KARŞILIKLI ya da BİRLİKTE yapıldığını gösterir. ■ “-ş-” ekini alır. • Yine benimle karşı – la – ş – tı. • Ailesiyle sonradan gör – (ü)ş – tü • Anne kız bak – ı – ş – tı. ■ Bu örnekler “karşılıklı” anlamı vermiştir. • Olaya sınıftakiler gül – (ü)ş – tü. • Güvercinler uç – (u)ş – tu. • Çocuklar köpekten kaç – (ı)ş – tı ■ Bu örnekler “birlikte yapma” anlamı vermiştir.
■ “-l-” ve “-n-” eklerini alıyorsa yüklem EDİLGEN de olabilir DÖNÜŞLÜ de olabilir: • Adam ağaca sar - (ı)l - dı. DÖNÜŞLÜ ÇATI Sarılan kim?: Adam • Kalenin etrafı sar - (ı)l - dı EDİLGEN ÇATI Kalenin etrafını saran kim? Belli değil	Her “-ş-” ekini alan işteş kabul edilmez: • Bu ay paraya sık - (ı)ş - tı - m. • Evimiz seninle güzelle – ş – ti. “-ş-” ekini almışlar ama birlikte /karşılıklı anlamları verilmediği için işteş kabul EDİLEMEZ. Bazı sözcükler doğuştan işteş kabul edilir. Fiilin kendisinde “-ş-” eki olduğu için işteştir: • Savaş • Barış • Güreş

B. NESNESİNE GÖRE FİİL ÇATILARI

- Nesne, öznenin yaptığı işten etkilenen varlıktır.
- Fiille “neyi, kimi, ne” soruları sorularak bulunur.

1. Geçişli Fiil	2. Geçişsiz Fiil	3. Oldurgan Fiiller	4. Ettirgen Fiiller
Nesne almış ya da alabilecek durumdaki fiillerdir. Fiil “Neyi? ve Kimi?” sorularına cevap verir. Kısayol: Fiilin başına “onu” getirilirse geçişlidir. ■ Yazdı, çizmiş, gördü, atacak, tuttu...	Nesne almamış ya da alamayacak durumdaki fiillerdir. Fiil “Neyi? ve Kimi?” sorularına cevap vermez. Kısayol: Fiilin başına “onu” getirilmezse geçişsizdir. ■ “Sevindi, bağlandı, kızdı” gibi fiiller geçişsizdir.	Geçişsiz fiillere “-t-, -r-, -dır-” ekleri getirilerek yapılır. Geçişsiz fiiller geçişli yapılır.	Geçişsiz fiiller geçişli yapılır. Geçişli fiillere “-t-, -r-, -dır-” ekleri getirilerek yapılır. Geçişli fiillerin geçişlilik derecesi artırılır. İşi başkasına yaptırma anlamı verir.
■ Misafir, kırmızı terlikleri giydi. Neyi giydi? KIRMIZI TERLİKLERİ ■ Güzelce sildi. Neyi temizledi? Cevap vermemiş ama verebilir: MASAYI (Nesne almamış ama alabilir.)			

GEÇİŞSİZ FİİL	-t- -r- -dır	GEÇİŞLİ FİİL
Ağla -	- t -	Ağla - t -
Uyu-	- t-	Uyu - t -
Gül-	- dür-	Gül - dür -

GEÇİŞLİ FİİL	-t- -r- -dır-	DAHA GEÇİŞLİ FİİL İşi başkasına yaptırma
Çiz-	dir-	Çiz - dir -
Boz -	dur-	Boz - dur -
Al -	dır-	Al - dır -

- Oldurgan fiiller ve ettirgen fiiller de bir nevi “GEÇİŞLİ FİİL”dir.

ETKİNLİK

		Öznesine Göre	Nesnesine Göre
a.	Yeni bir anlayış ortaya çıktı.		
b.	Yaşananlar yeniden değerlendirildi.		
c.	Odanın eşyalarını taşıttı.		
d.	Misafirleri salonda bekledi.		
e.	Yaşadıklarını tekrar hatırladı.		
f.	Dersten sonra kütüphaneye gitti.		
g.	Bilmediği duygulara kapıldı.		
h.	Arkadaşlarıyla tatil boyunca haberleşti.		
ı.	Çocuğu küçük odada uyuttu.		
i.	Elindeki tüm parayı kaptırdı.		
j.	Düğüne gitmek için saatlerce süslendi.		
k.	Uzak diyarlara gitmek istiyordu.		

ETKİNLİK CEVAP

		Öznesine Göre	Nesnesine Göre
a.	Yeni bir anlayış ortaya çıktı.	Etken	Geçişsiz
b.	Yaşananlar yeniden değerlendirildi.	Edilgen	Geçişsiz
c.	Odanın eşyalarını taşıttı.	Etken	Ettirgen
d.	Misafirleri salonda bekledi.	Etken	Geçişli
e.	Yaşadıklarını tekrar hatırladı.	Etken	Geçişli
f.	Dersten sonra kütüphaneye gitti.	Etken	Geçişsiz
g.	Bilmediği duygulara kapıldı.	Dönüşlü	Geçişsiz
h.	Arkadaşlarıyla tatil boyunca haberleşti.	İşteş	Geçişsiz
ı.	Çocuğu küçük odada uyuttu.	Etken	Oldurgan
i.	Elindeki tüm parayı kaptırdı.	Etken	Ettirgen
j.	Düğüne gitmek için saatlerce süslendi.	Dönüşlü	Geçişsiz
k.	Uzak diyarlara gitmek istiyordu.	Etken	Geçişli

TEST

1. I. İnsanlık, kendine ve doğaya zarar veren şeylerden kaçınmalıdır.
 II. Kültür, geçmişle bugün arasındaki bağı teşkil eder.
 III. Suların yükselmesiyle birçok canlı suya kapıldı.
 IV. Hakem, ikinci yarıyı gecikmeli olarak başlattı.
 V. Başladığı yerde biter, tüm yolculuklar.

Numaralanmış cümlelerdeki fiillerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlelerin yüklemi, dönüşlü fiildir.
 B) II. cümlelerin yüklemi, geçişli fiildir.
 C) III. cümlelerin yüklemi, edilgen fiildir.
 D) IV. cümlelerin yüklemi, etken fiildir.
 E) V. cümlelerin yüklemi, etken fiildir.

2. Seni düşünmek güzel şeydir, ümitli şeydir.
 Dünyanın en güzel sesinden
 En güzel şarkıyı dinlemek gibi bir şey...
 Fakat artık ümit yetmiyor bana.
 Ben artık şarkı dinlemek değil,
 Şarkı söylemek istiyorum.

Nazım Hikmet Ran

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ek - fiil
 B) Etken çatılı fiil
 C) Basit yapıli fiil
 D) Geçişli fiil
 E) Dönüşlü fiil

3. İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
 I
 Kuşlar geçiyor, derken;
 II
 Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
 Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
 III
 Bir kadının suya değiyor ayakları;
 IV
 İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

Orhan Veli Kanık

Bu dizelerde numaralanmış fiillerden hangileri edilgen çatılıdır?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) II ve IV
 D) Yalnız III
 E) III ve IV

4. I. Yağız atlar kışnedi, meşin kırbaç şakladı,
 II. Bir dakika araba yerinde durakladı.
 III. Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
 IV. Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
 V. Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya

Faruk Nafiz Çamlıbel

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

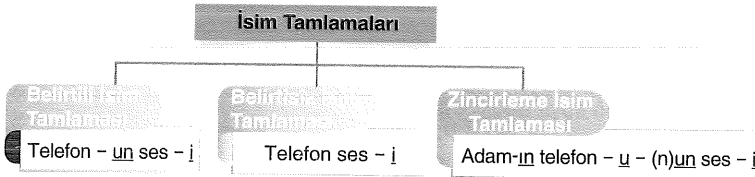
- A) I. dizede, yansımadan türemiş fiil vardır.
 B) II. dizede, geçişsiz fiil bulunmaktadır.
 C) III. dizede, edilgen çatılı fiil vardır.
 D) IV. dizede, oldurğan çatılı fiil bulunmaktadır.
 E) V. dizede, etken çatılı fiil vardır.

CEVAPLAR 1. C 2. E 3. D 4. D

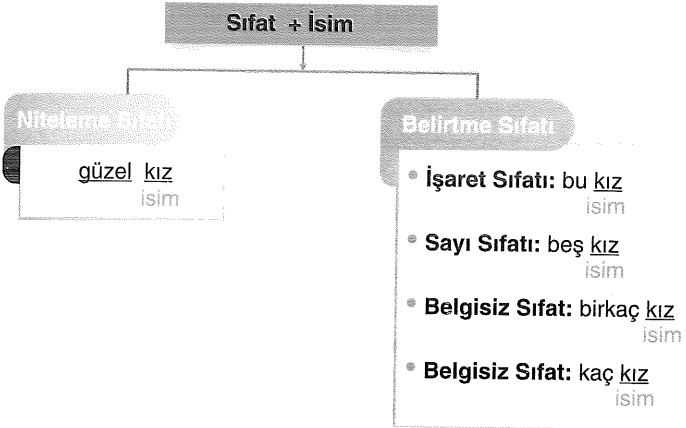
SÖZ GRUPLARI (ÖBEKLERİ)

- Cümle içinde birden fazla sözcükten oluşan ama tek sözcük gibi görev üstlenen yapılardır.

1. İSİM TAMLAMALARI



2. SIFAT TAMLAMASI



3. AİTLİK ÖBEĞİ +Kİ

⇒ büyük çatıda-**ki** çatlak

4. TEKRAR ÖBEĞİ

⇒ büyük büyük laflar
baka baka koştu

5. SAYI ÖBEĞİ

⇒ kırk dokuz
üç yüz on beş

6. EDAT (İLGEÇ) ÖBEĞİ

⇒ Tiyatroyu izlemek **için** bilet aldım.
Kuş kadar akı var.

7. BAĞLAMA ÖBEĞİ

⇒ Dünü **ve** yarını düşündü.
İster okula **ister** eve git.

8. ÜNLEM ÖBEĞİ

⇒ **Ey** insanoğlu!

9. İSİM-FİİL (AD-EYLEM) ÖBEĞİ

⇒ Sınavdan yüksek puan **almak** çok zor.

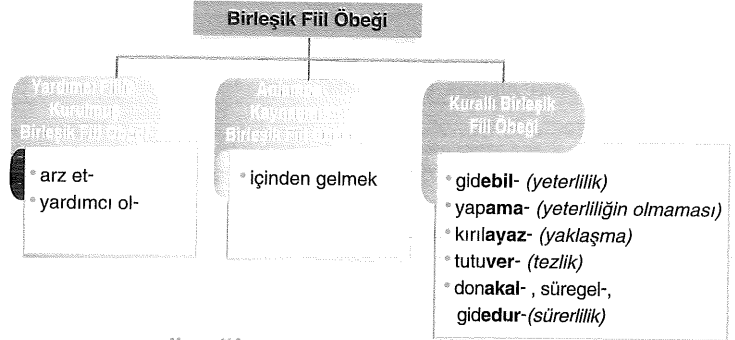
10. SIFAT-FİİL (ORTAÇ) ÖBEĞİ

⇒ **Ava giden** avlanır.

11. ZARF-FİİL (BAĞ-FİİL/ULAÇ) ÖBEĞİ

⇒ **seni düşündükçe**

12. BİRLEŞİK FİİL ÖBEĞİ



13. KISALTMA ÖBEĞİ: Önünde gizli bir fiilimsi olan öbeklerdir.

- **Dayanma Öbeği:** • **Saç - ı kısa** (olan) çocuk
- **Belirtme Öbeği:** • **Bin - i aşkın** (olan) taraftar
- **Yönelme Öbeği:** • **Güneş - e hayran** (olan) insanlar
- **Bulunma Öbeği:** • **Çalışmasın - da başarılı** (olan) öğrenciler
- **Ayrılma Öbeği:** • **Yurdun - dan uzak** (olan) insanlar

ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerdeki kelime gruplarını bularak karşılarına yazınız.

	CÜMLE	KELİME GRUBU
a.	Hayatımız pamuk ipliğine bağlıydı.	
b.	Kendimiz kadar varız.	
c.	İyi günler göreceğiz, güneşli günler.	
d.	İster burada ister orada konaklayalım.	
e.	Teklifimizi kabul etti.	
f.	Onun olduğu yerde yaşamak, güzeldi.	
g.	On yedi en sevdiğim sayıdır.	
h.	Hayatta birer birer eksiliyorduk.	
ı.	Evinden uzak insanlar konuşuyordu.	

ETKİNLİK CEVAPLARI

- a. İsim tamlaması b. Edat öbeği c. Sıfat tamlaması d. Bağlama grubu
e. Birleşik fiil f. İsim-fiil grubu g. Sayı grubu h. Tekrar grubu
Sıfat tamlaması
ı. Kısaltma grubu

CÜMLENİN ÖGELERİ

ÖZNE	NESNE	DOLAYLI TÜMLEÇ (Yer Tamlayıcısı)	ZARF TÜMLECİ	EDAT TÜMLECİ	YÜKLEM
Gerçek Özne	Örtülü Özne	Belirtili Nesne	Belirtisiz Nesne		Bulunması gereken ilk ögedir. Çekimli fiil de olabilir. Ek-fiille çekimlenmiş isim de olabilir.
İşi yapan KİM? İşi yapan NE?	Neyi? Kimi? Nereyi? Hangisini?	Ne?	Neye? Neyde? Neyden? Kime? Kimde? Kimden? Nereye? Nerede? Nereden? Hangisine? Hangisinde? Hangisinden?	Nasıl? Ne zaman? Ne kadar? Nere?	Ne için? Kim için? Ne ile? Kim ile? Neye göre? Kime göre?

- Cümlelerin iki temel ögesi: YÜKLEM ve ÖZNE
- Yardımcı ögeler: Dolaylı tümleş (yer tamlayıcısı), zarf tümleş, nesne, edat tümleş

ÇIKMIŞ SORULAR-SÖZ GRUPLARI

1. (I) Şunu anlamamızı istiyorum ki doğal dünyada dokular, renkler, kokular yok. (II) Güzellik, çirkinlik doğal dünyada yok; hiç yok öyle şeyler. (III) Orası bir enerji çorbası ve kaos. (IV) Tam anlamıyla bunları alıp içimizde bir yerde bir dünya yaratıyoruz. (V) Her şeyin olup bittiği yer, kendi içimizde bir yer.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede edat grubu vardır.
B) II. cümlede sıfat tamlaması vardır.
C) III. cümlede belirtisiz isim tamlaması vardır.
D) IV. cümlede zarf-fiil grubu vardır.
E) V. cümlede sıfat-fiil grubu vardır.

2023 - KPSS LİSANS

benimhocam

2. Denizanasının, vücudunda ürettiği bir molekül olan yeşil floresan proteini 238 amino asitten meydana gelmektedir. Bu yapı; başka bir proteine, moleküle veya kimyasal reaksiyona ihtiyaç duymadan etrafına floresan yeşil ışık verir. Bu özelliğinden dolayı moleküler biyoloji, genetik mühendisliği ve biyomedikal alanlarında çalışan araştırmacıların bir hayli ilgisini çekmektedir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İsim-fiil grubu
B) Zarf-fiil grubu
C) Sıfat-fiil grubu
D) Edat grubu
E) Bağlama grubu

2020 - KPSS LİSANS

3. Unutulmaz yazar Dostoyevski'nin kahramanlarından *Hipolit Terantiyev*; insanları karşısına alıp çeyrek saat konuştuğunda onlara tüm gerçeği anlatabileceğini, onları ardından sürükleyerek dünyayı değiştirebileceğini düşünüyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Edat grubu
B) Zarf-fiil grubu
C) Sıfat-fiil grubu
D) İsim tamlaması
E) Sıfat tamlaması

2022 - KPSS LİSANS

4. Köşkün kapısından içeri girince ötesi berisi aşınmış hasır döşeli ve alçak tavanlı alt kat sofrası; basık merdivenlerinden kolaşca çıkıveren üst katı; insana ilk görüşte biraz boşluk ve yalnızlık hissi verirdi.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Edat grubu
- B) Belirtili isim tamlaması
- C) Zarf-fiil grubu
- D) Sıfat tamlaması
- E) Sıfat-fiil grubu

2018 - KPSS LİSANS

/benimhocam

5. Mantarlar; orman ve çayır ekosisteminin sürdürülmesinin, besinlerin geri dönüşümünün ve karbon tutulumunun ayrılmaz bir parçası oldukları toprakta ve bitkilerde bulunur. Geliştirdikleri moleküllerle can sıkıcı bazı sorunların çözümüne yardımcı olacak bir dizi fırsat sunar.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sıfat tamlaması
- B) Belirtili isim tamlaması
- C) Belirtisiz isim tamlaması
- D) Sıfat-fiil grubu
- E) Zarf-fiil grubu

2022 - KPSS ORTAÖĞRETİM

CEVAPLAR 1. A 2. A 3. A 4. A 5. E

CÜMLENİN ÖGELERİ

YÜKLEM

- Hareket bildiren veya cümleyi yargıya bağlayan ögedir.
 - Cümlede iş, oluş, durum bildirir.
 - Yüklem isim de olabilir fiil de olabilir.

Yüklem Bulunurken Dikkat Edilecek Noktalar:

1. **Yüklem çekimli fiil olabilir:**
 - Hayat, gülen yüzünü her zaman **göstermez**.
 - İnsan, gülmeyi her zaman **başarmalıdır**.
2. **Birleşik fiiller yüklem bulunurken parçalanamaz.**
Yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller ayrılmaz.
 - Başından geçenleri ilgili makamlara **arz etti**.
Anlamca kaynaşmış birleşik fiiller ayrılmaz. Yani bir anlamda anlamını kaybetmiş deyimleşmiş söz grupları ayrılmaz:
 - Yeni elemanın çalışkanlığı nedeniyle **gözden düştü**.
3. **İsim soylu bir sözcük de ek-fiil olarak yüklem olabilir.**
 - Bu dersten yüksek alan tek kişi, **Binnaz'dı**.
(Ek-fiil almış isim)
 - Bu korkulu rüyayı anlatan kişi, **sendin**.
(Ek-fiil almış zamir)
4. **İsim tamlamaları ayrılmaz.**
 - Karanlık sokakta görünen tek şey, **Ahmet'in gölgesi**ydi.
(Ek-fiil almış belirtili isim tamlaması)
 - Öğrencileri törene hazırlayan, **müzik öğretmeni**ymiş.
(Ek-fiil almış belirtisiz isim tamlaması)
5. **Sıfat tamlamaları ayrılmaz.**
 - Gölgesinde oturduğumuz ağaç, **büyük cınardı**.

6. **Edat grupları ayrılmaz.**

- Arkadaşım, **benim** gibiydi.

7. **İkilemeler ayrılmaz.**

- Taşlar, **iri iriydi**.

8. **Fiilimsiler yüklem olabilir.**

- Tek derdi, **seni görmekt**i.

(Ek-fiil almış isim fiil)

9. **İki veya daha fazla özne tek yükleme bağlanabilir.**

- Bu yılki sınavda İpek, Binnaz ve Behzat **derece yaptı**.
- "derece yaptı" yüklemine "İpek, Binnaz ve Behzat" öznesi bağlanmıştır.

10. **Yargı bildirmeyen eksilteli cümlelerde yüklem olmaz.**

- Bu kasvetli hava; dün, bugün, yarın...

ÖZNE

İşi yapan, cümlede yargıyı gerçekleştiren ögedir.



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Önce yüklem, sonra özne bulunmalıdır. Özellikle özne bulunmadan nesne bulunursa yanlış sonuçlara ulaşılabilir.

- İşi yapan kim?

- İşi yapan ne?

sorularıyla özne bulunur.

İyilik

İyinin harcıdır.

Özne: İyilik (isimden oluşur.)

Gençler	sıra sıra	dizildiler.
Özne: Gençler (adlaşmış sıfat)		
Biz	gerekeni	yaptık.
Özne: Biz (zamir)		
Yolun sonu	yavaş yavaş	beliriyor.
Özne: Yolun sonu (belirtili isim tamlaması)		

GERÇEK (AÇIK) ÖZNE

- İş yapan özne açık bir şekilde cümlede bulunur.
 - Sokak kedileri miyavlıyor.
- Özne: Sokak kedileri

GİZLİ ÖZNE

- Özne açıkça yazılmamıştır ama rahatlıkla bulunabilir.
 - Şahıs ekleri özneyi bulmamıza yardımcı olur.
 - Eşyalarını odanın ortasına yığıdı.
- Özne: (O)

SÖZDE ÖZNE

- Edilgen çatılı eylemlerde işten etkilenen ögedir.
 - Kapılar erken saatlerde aç-(ı)l-dı.
- Kapanma işinden etkilenen ne: kapılar (sözde özne)

ÖRTÜLÜ ÖZNE

- Edilgen çatılı eylemlerde “-ca/-ce, tarafından, nedeniyle” ek ve sözcüklerini alarak işi yapanı dolaylı gösteren ögedir. Bu öge “zarf tümleci” olarak kabul edilir.

- Etkinlikler **belediye tarafından** düzenlendi.

Örtülü özne: belediye tarafından

- Altın, **insanlarca** değer görüyor.

Örtülü özne: insanlarca



DİKKAT

“Örtülü özne” öge bulunurken “zarf tümleci” sayılır.

NESNE

- İşten etkilenen ögedir.
- Yüklem ve özne bulunduktan sonra bulunmalıdır.

Aşağıdaki sorularla bulunabilir:

Belirtili Nesne		Belirtisiz Nesne
Neyi?	Nereyi?	Ne?
Kimi?	Hangisini?	
■ Belirtme hâl ekini almıştır.		

- Yaşadığımız her şeyin değerini bilmeliyiz.

Yüklem: bilmeliyiz

Özne: biz

Belirtili nesne: Yaşadığımız her şeyin değerini

- Çocuklar elma ve nar yedi.

Yüklem: yedi

Özne: çocuklar

Belirtisiz nesne: elma ve nar

- **Kolay olanı seçmiş**, derler.

Yüklem: derler

Özne: onlar

Belirtisiz nesne: Kolay olanı seçmiş (Nesne cümle şeklindedir.)

DOLAYLI TÜMLEÇ (YER TAMLAYICISI)

- “-e, -de, -den” eklerini alır.

■ Kime?	■ Kimde?	■ Kimden?
■ Neye?	■ Neyde?	■ Neyden?
■ Nereye?	■ Nerede?	■ Nereden?
■ Hangisine?	■ Hangisinde?	■ Hangisinden?

102

DIKKAT

Dolaylı tümleş mutlaka “-e, -de, -den” eklerini alır. Lakin bu eki alan her ögeye dolaylı tümleş denmez. Zaman anlamı verirse ve sebep (neden) ilgisi varsa **zarf tümleci** olur.

Örneğin,

Seni gördüğümde ufacak bir çocuktun.

Yüklem: ufacak bir çocuktun.

Özne: sen

Zarf tümleci: Seni gördüğümde (“Ne zaman?” sorusuna cevap verir ve zarf tümleci olur.)

(Aşağıdaki örneklerde kalın yazılmış ögeler dolaylı tümleçtir.)

- **Küçük barakanın kapısında** kocaman bir kilit vardı.
- Amcam, **bu mahallede** çocukluğunu geçirmiş.

ZARF TÜMLECİ

ZAMAN BELİRTEN	DURUM BELİRTEN	YER - YÖN BELİRTEN	MİKTAR BELİRTEN	SORU BELİRTEN
Ne zaman?	Nasıl?	Nere?	Ne kadar?	Aşağıdaki soru sözleridir: Nasıl? Ne zaman? Ne kadar? Niçin? Niye?

- **Keyfimiz yetince** yola çıkarız.
Ne zaman yola çıkarız? : Keyfimiz yetince
- Bunu **henüz** anlatmadım.
Ne zaman anlatmadım?: henüz
- Gidiyorum **gözyaşlarımı döke döke**.
Nasıl gidiyorum?: gözyaşlarımı döke döke
- Otobüs, sokağın sonundan **geri** geldi.
Nere geldi?: geri

DIKKAT

“Aşağı, yukarı, ileri, geri” gibi yer-yön bildiren ifadeler “yer-yön zarfı” olduğunda “zarf tümleci” olur. “-e, -de, -den” eklerini aldıklarında “dolaylı tümleş” olur.

Otobüs **ileri** gitti. (zarf tümleci)

Otobüs **ileriye** gitti. (dolaylı tümleş)

Otobüs **ileride** durdu. (dolaylı tümleş)

- Onunla **biraz** konuştu.
Ne kadar konuştu? : biraz

● Sorular da zarf tümleci olur:

- Ne kadar konuştun?
- Nasıl yürüdü?
- Ne zaman başladın?

EDAT TÜMLECİ

- Yüklemin anlamını "birliktelik, amaç, karşılaştırma, neden" ilgilere etkiler.

- "ile, için, -e göre, -e karşı" edatları ile kurulur genelde.

- Ne için? ■ Kim ile? ■ Neyden dolayı?
- Kim için? ■ Neye göre? ■ Kimden dolayı?
- Ne ile? ■ Kime göre?

sorularına cevap verir.

- Bizi dinlemek için gelmiş.
- Anlatılanlara göre sen de suçlusun.
- Okula trenle gittik.
- Yanlışlarından dolayı kovuldu.

DİKKAT

İçinde edat bulunmasına rağmen "zaman", "ölçü" ve "durum" anlamı katan öğeler zarf tümleci olarak kabul edilirler.

- Hayat, rüzgâr gibi geçiyor.
- Arabayı caddeye doğru sürdü.

3 BENİM HOCAM UYARIYOR!

"ile" edatı soyut anlamlı bir kelime ile grup oluştursa zarf tümleci olur.

- Yaşananları **olgunlukla** karşıladı. (olgunluk ile)
- Bu sözleri **öfkeyle** söyledi. (öfke ile)

DİKKAT

Bağlaçlar, ünlemler cümle dışı unsurdur.

- Konuştum **ama** sözümü dinletemedim.
- **Hey!** Kimse yok mu?

CÜMLEDE SORU ANLAMINI SAĞLAYAN ÖGEYİ BULMA

TEKNİK 1

Soru sözcüğüne cevap ver. Cevap hangi öge ise soru o ögeyi buldurmaktadır.

- Kim bana yardım edecek? → Binnaz yardım edecek.
Özne Özne

- Bunu bulan kimdi? → İpek'ti.
Yüklem Yüklem

- Nerede bulunmuş? → Evde bulunmuş.
Dolaylı Dolaylı
tümleç tümleç

- Anahtar neredeymiş? → Evdeymiş.
Yüklem Yüklem

TEKNİK 2

“mı/mi” soru edatının olduğu cümlelerde “mı/mi” hangi ögeden sonra ise soru o ögeyi buldurmaktadır.

- Okula ← mı gittiniz? → **Dolaylı tümleş**
Dolaylı Yüklem tümleş
- Binnaz ← mı anlatmış? → **Özne**
Özne Yüklem
- Onu bugün ← mü bulmuş? → **Zarf tümleş**
Belirtili Zarf Yüklem nesne tümleş
- Okuldan çıktın ← mı? → **Yüklem**
Dolaylı Yüklem tümleş

CÜMLEDE VURGU

1. **Yüklem → Fiilse → (Vurgu → Yüklemden bir önceki ögededir.)**

Vurgu
Seni dün gece **burada** bekledi.
Yer Yüklem Tamlayıcısı

2. **Yüklem → İsimse → (Vurgu → Yüklemde.)**

Vurgu
Seni gören kız, **Ayşe'ydi**.
Yüklem

3. **Yüklem → Baştaysa → (Vurgu → Yüklemde.)**

Vurgu
Kaçtı Ali hiç haber vermeden.
Yüklem

Vurgu
Sonbahar'dır, beni benden alan mevsim.
Yüklem

4. **“mı/mi” varsa → (Vurgu → “mı/mi”den önceki ögededir.)**

Vurgu
Seni **görmüş** mü?
Yüklem

Vurgu
Ali **seni** mi aramış?
Belirtili Yüklem Nesne

5. **Soru sözcüğü varsa → (Vurgu → Soru sözcüğündedir.)**

Vurgu
Çocuk buraya **nasıl** gelmiş?
Zarf Tümleş

ÖGENİN AÇIKLAYICISI

- Ara sözcükler, ögelerin açıklayıcısı olabilir.
 - **Ayşe teyzem**, **ailenin neşe kaynağı**, **yemekleri hazırladı**.
Özne Öznenin açıklayıcısı Belirtili Yüklem nesne
 - **Evinde**, **ufacık dünyasında**, **çok mutluydu**.
Dolaylı Dolaylı tümleşin Zarf Yüklem Tümleş açıklayıcısı Tümleş

CÜMLE DIŞI UNSURLAR

ÜNLEMLER

- **Eyyvah!** Bu yükü taşımak sana mı kaldı?

Cümle dışı Özne
unsur

- Eğer cümle dışı unsur sorulursa bilin ki ünlem soruluyordur. Cümlede ünlem arayın!

- **Gizli özne:** Öge sıralamasına dâhil edilmez. (Kim açtı? O: Gizli özne)

- Kapıyı korkarak açtı.

Cümlenin öge sıralaması: Belirtili nesne – zarf tümleci – yüklem

Cümlenin öge sayısı: Üç

- **Gizli özne, öge sıralamasına da öge sayısına da dâhil edilmez.**

Ara sözler / Cümleler:

- Ara söz veya ara cümleler, cümlede herhangi bir ögenin açıklayıcısı olabilir veya hiçbir ögenin açıklayıcısı olmaz.
- Her iki durumda da ara söz veya ara cümleler, cümle dışı unsurdur.

- Tarihî yapı, Selçukludan kalma cami, restore ediliyor.

Özne Öznenin açıklayıcısı Yüklem
ara söz
Cümle dışı unsur

- Ali'yi, belki bilirsiniz, çok severim.

Belirtili Ara Cümle Zarf Y.
Nesne (Cümle dışı Tümleci
unsur)

- **İki cümleyi bağlayan ya da hiçbir ögeye dâhil edilemeyen bağlaçlar:**

- Alacağını aldı ve uzaklaştı.

Belirtili Yüklem Yüklem
nesne Bağlaç - Cümle dışı unsur

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin öznelere bularak türlerini yazınız.

	CÜMLE	ÖZNESİ	ÖZNEİN TÜRÜ
1.	Herkese aynı şeyleri söyledi.		
2.	Derdimin dermanı sende bulunur.		
3.	İşçiler, komisyonca sınava alındı.		
4.	Ovalar bana çok dardır.		
5.	Yüzüne bakınca kıyamaz insan.		

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. O / Gizli özne 2. Derdimin dermanı / Sözde özne 3. İşçiler/Sözde özne - komisyonca / Örtülü özne (Zarf tümleci)
4. Ovalar / Gerçek özne 5. İnsan / Gerçek özne

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerini yazınız.

	Cümle	Yüklem
1.	Beğenmediğin bu tuhaf anlatı, bizim hikâyemizdir.	
2.	Kaybolan şey, gençliğimizden bize emanet olan gücümüzdür.	
3.	Çocuk ele avuca sığmıyor, sağa sola koşturmaktan.	
4.	Yalnız güneşli günlere emanet ettim, iyi huylarımı.	
5.	Zamanın bir yerinde durup düşünüyor insan.	

106

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. bizim hikâyemizdir (**Belirtili isim tamlaması**)
2. gençliğimizden bize emanet olan gücümüzdür (**Sıfat tamlaması**)
3. ele avuca sığmıyor (**Deyim, Anlamca Kaynaşmış Bileşik Fiil**)
4. emanet ettim (**Yardımcı Fiille Kurulmuş Birleşik Fiil**)
5. düşünüyor (**Fiil**)

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin öge dizilişini yazınız.

	Cümle	Öge Dizilişi
1.	Bir yaralı güvercin seni anlattı.	
2.	Mecnun gibi çöllere düştüm.	
3.	Sana bir ağustos başağı getirdim.	
4.	Sonu gelmez sorulardan ibarettir insanoğlu.	
5.	Sana durulanmış kelimeler söyledim.	

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. Özne / belirtili nesne / yüklem
2. Zarf tümleci / dolaylı tümleş / yüklem
3. Dolaylı tümleş / belirtisiz nesne / yüklem
4. Dolaylı tümleş / yüklem / özne
5. Dolaylı tümleş / belirtisiz nesne / yüklem

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde vurgulanan öğeleri yazınız.

	Cümleler	Vurgulanan Öge
1.	Ben seni hiç sevmedim.	
2.	Yorgun akşamlarda söylediğimiz şarkıları sevdim.	
3.	Bir çiçeğe benzemeni sevdim.	
4.	Ben sana "Gülüm!" demem.	
5.	Yalnız acı bir tat kalıyor geriye.	

benimhocam

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. Zarf tümleci
2. Belirtili nesne
3. Belirtili nesne
4. Belirtisiz nesne
5. Özne

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde ara sözün hangi ögeyi açıkladığını yazınız.

	Cümle	Ara Sözle Açıklanan Öge
1.	Bu şehri, çocukluğumun incisini, hiç unutmadım.	
2.	Ayşe, biricik arkadaşım, terfi etmiş.	
3.	Evinden, yıllardır ayrı kaldığı yuvasından, uzaktaydı.	
4.	Herkesin gözdesi, Binnaz, sonunda savcı oldu.	
5.	Beni, hani unutmadığın dostunu, umarım üzmezsin.	

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. Belirtili nesne
2. Özne
3. Dolaylı tümleç
4. Özne
5. Belirtili nesne

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde soru hangi ögeyi buldurmaya yöneliktir? Yazınız.

	Cümle	Sorunun buldurduğu öge
1.	Dar zamanlarda neden beni aramadın?	
2.	Bu kapıyı açan, hanginizdi?	
3.	Öğretmen sana mı gel dedi?	
4.	Bunca işi tek başına yapan Binnaz mıydı?	
5.	Nerede kaldı bu otobüs?	

108

/benimhocam

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. Zarf tümleci
2. Yükleme
3. Dolaylı tümleş
4. Yükleme
5. Dolaylı tümleş

TEST

1. Felsefenin insan yaşamını derinden etkilediğini düşünen birçok filozof, aydınlanmanın felsefeyle olabileceği düşüncesini delirmişçesine savunmuştur.

Bu cümle nin öge dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne - belirtili nesne - zarf tümlecisi - yüklem
 B) Belirtili nesne - özne - yüklem
 C) Özne - yüklem
 D) Belirtili nesne - yüklem
 E) Özne - zarf tümlecisi - yüklem

2. İnsanın ruh-beden ilişkisi üzerinde duran Klages; ruhun bedenini anlamı, bedenini de ruhun dışlaşması olduğuna vurgu yapar.

Bu cümlede altı çizili öge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne
 B) Dolaylı tümleç
 C) Belirtili nesne
 D) Belirtisiz nesne
 E) Yüklem

3. İnsan haklarına eleştirel bir gözle yaklaşan kültürel görecelilik anlayışına göre bu, mümkün değildir.

Bu cümle nin doğru şekilde ögelerine ayrılmış şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan haklarına / eleştirel bir gözle yaklaşan kültürel görecelilik anlayışına göre bu/ mümkün değildir.
 B) İnsan haklarına eleştirel bir gözle yaklaşan kültürel görecelilik / anlayışına göre / bu / mümkün değildir.
 C) İnsan haklarına eleştirel bir gözle yaklaşan kültürel görecelilik anlayışına göre / bu / mümkün / değildir.
 D) İnsan haklarına eleştirel bir gözle / yaklaşan kültürel görecelilik anlayışına göre / bu mümkün değildir.
 E) İnsan haklarına eleştirel bir gözle yaklaşan kültürel görecelilik anlayışına göre / bu / mümkün değildir.

4. Servetifünun Dönemi'nin en önemli sanatçılarından Tevfik Fikret, ...

Bu cümle, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa öge sıralaması "özne, zarf tümlecisi, yer tamlayıcısı, yüklem"den oluşur?

- A) en verimli çağında bu eserlere göz atmıştır.
 B) her dönemde eserlerini özenle yazmıştır.
 C) o dönemlerde şiirlerini yayımlamıştır.
 D) Cenap Şahabettin'le 1908 yılında tanışmıştır.
 E) Tanzimat Dönemi'ni eleştirmemiştir.

5. (I) Seni bu duruma düşürenler, sonunda anladı yaptığı yanlış. (II) Kimsesizler de anladı yaptığı yanlışları. (III) Yanlışları anlamak, çare midir? (IV) Net bir çözüm, düşünülmektedir. (V) Düşününce bulunur her şeye çare.

Bu parçadaki cümlelerden hangisinin öznesi sıfat-fiil grubudur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Seni görmeyi hep istedim.
II. Seni görünce hemen uzaklaştı.
III. Sana değer vermek, tek idealimdi.
IV. Kalem ve defter aldım dün gece.
V. Akşama doğru yanına gelirim.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenmez?

- A) I numaralı cümlelerin nesnesi, isim-fiil grubudur.
B) II numaralı cümlelerin zarf tümleci, zarf-fiil grubudur.
C) III numaralı cümlelerin öznesi, isim-fiil grubudur.
D) IV numaralı cümlelerin öznesi, bağlama grubudur.
E) V numaralı cümlelerin zarf tümleci, edat grubudur.

CÜMLENİN ÖGELERİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Hubble Uzay Teleskobu yaklaşık 8000 yıl önce patlayan devasa bir yıldızla ait kalıntıların küçük bir bölümünü geçtiğimiz günlerde keşfetti.

Bu cümlede öge dizilişi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Belirtisiz nesne - zarf tümleci - yer tamlayıcısı - yüklem
 B) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
 C) Özne - zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
 D) Belirtili nesne - yer tamlayıcısı - zarf tümleci - yüklem
 E) Özne - belirtisiz nesne - yer tamlayıcısı - yüklem

2024 KPSS - ÖN LİSANS

2. Yüksek duvarların ortasındaki büyük kapının önünden geçen yol ---- Fatih devrine götürürdü insanı.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlede ögeleri sırasıyla "Özne - Zarf Tümleci - Yer Tamlayıcısı - Yüklem - Belirtili Nesne" şeklinde olur?

- A) etrafındaki sıra sıra dizili ağaçları kaplayan sarmaşıkların oluşturduğu karanlık tünelden
 B) büsbütün eski bir zamandan kalma, daha hiç üzerinde yürünmemiş, bozulmamış hâliyle
 C) aralardan kıvrım kıvrım ilerleyerek Osmanlı Dönemi'nden kalma sarnıçların gizlendiği yerde
 D) Bizans Dönemi'nin karanlık dehlizlerinden ordularıyla ve kanunlarıyla insanlığa ışık tutan
 E) üzerinde duran ve birbirine sıkça girmiş hanımeli çiçeklerinin süslediği çitler

2022 KPSS - LİSANS (İPTAL)

3. (I) Burası; köye bir hayli uzak, eski mi eski bir su değirmeniydi. (II) Güneş sırtların arkasındaki boşluğa gömülünce değirmen, gölgeler bürünüp kararmaya başladı. (III) Yalnızca yüksek kavak ağaçlarının tepelerindeki yapraklar, birer renkli fener gibi bir süre daha ışıklı kaldı. (IV) Onlar da sönüp kaybolunca değirmen, gecenin karanlığına gömülmüş kimliksiz bir ses hâlini alırdı. (V) Bazen de rutubetli bir hamam gibi en kısık sesi bile abartarak sabaha kadar uğuldardı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yalnızca özne ve yüklemden oluşmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2018 KPSS - LİSANS

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi öge sıralanışı bakımından diğerlerinden farklıdır?**

- A) Tatlı bir esintiyle etrafa yayılan çiçeklerin kokusu bir Akdeniz şehrinin nasıl olabileceğini düşündürdü bana.
 B) Gün gelip de eli ekmek tutan bu genç adam, yardımını esirgemişti güzelim köy çocuklarından.
 C) Yazmaktan usanmayan bu şair, sevginin en büyük değer olduğunu anlatacak bütün insanlığa.
 D) Sabah vakti ufukta beliren gün ışığı, yeni bir günün umut ve heyecanını hissettiriyordu şehrin sakinlerine.
 E) Annesinin kendisine verdiği öğütleri dikkatle dinleyen çocuk, asla çıkarmazdı onları aklından.

2022 - KPSS LİSANS

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öge dizilişi "özne - belirtili nesne - yer tamlayıcısı - yüklem" şeklindedir?

- A) Papart Ormanı ve Karçal Dağları gezisi, farklı şehirlerden gelen on iki fotoğraf gönüllüsünün Trabzon'da buluşmasıyla başladı.
- B) Birbirini ilk kez gören insanlardan oluşan bu ekip, yaklaşık iki saat sonra Borçka'ya, gezinin başlangıç noktası olan ilçeye ulaştı.
- C) Yolda birbirleriyle tanışan fotoğraf gönüllüleri, burada, kızarmış alabalık, salata ve baklavadan oluşan bir öğle yemeği yediler.
- D) Yemekten sonra yoluna devam eden grubu, ilk defa gittikleri bu vadide sonbaharın renkleri ve nefis yansımaları karşılamıştı.
- E) Karçal Dağları'nın eteklerine serilen ve Karadeniz'in yağmurlarıyla can bulan Papart Vadisi, farklı tonlardaki tüm renkleri içinde barındırıyordu.

2022 - KPSS ÖN LİSANS

6. Yıllar sonra beklenmedik bir anda seninle karşılaşmak beni derinden etkiledi.

Bu cümlenin öznesi, aşağıdaki kelime gruplarından hangisiyle oluşmuştur?

- A) İsim - fiil grubu
- B) İsim tamlaması
- C) Sıfat tamlaması
- D) Zarf - fiil grubu
- E) Sıfat - fiil grubu

2022 - KPSS ORTAÖĞRETİM

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öznesi, sıfat tamlamasından oluşmuştur?

- A) Eserleri kapsamlı biçimde ele alınıp incelendiğinde satırlar arasında bir anlam denizinin saklı olduğu fark edilir.
- B) Eserinin ötesine geçip kendini her kuşaktan okura kabul ettiren kimsedir halkın sanatçısı.
- C) Eserin her ayrıntısını özümseyerek derinliklerine inen dikkatli bir okur, farklı tatlara ve tarifsiz hislere rast gelir.
- D) Romanın yazarı, kurgusal eserlerinde bile kahramanlarını kendisiyle özdeşleştirerek okuruna sunuyor.
- E) Yazar, denemelerinde titiz ve dikkatli biçimde yazdığı cümlelerinde her bir sözcüğün hakkını vermeye çalışıyor.

2022 - KPSS ORTAÖĞRETİM

CEVAPLAR 1. B 2. B 3. A 4. E 5. E 6. A 7. C

CÜMLE TÜRLERİ

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE	ÖGE DİZİLİŞİNE GÖRE (YÜKLEMİN YERİNE GÖRE)	ANLAMINA GÖRE	YAPILARINA GÖRE
1. İsim (Ad) Cümlesi 2. Fiil Cümlesi	1. Kurallı Cümle 2. Devrik Cümle 3. Eksilteli Cümle	1. Olumlu Cümle 2. Olumsuz Cümle 3. Soru Cümlesi	1. Basit Cümle 2. Birleşik Cümle a. Girişik Birleşik Cümle b. Şartlı Birleşik Cümle c. İç İçe Birleşik Cümle d. Ki'li Birleşik Cümle 3. Sıralı Cümle a. Bağımlı Sıralı Cümle b. Bağımsız Sıralı Cümle 4. Bağlı Cümle 5. Ara Sözlü Cümle

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

1. İsim (Ad) Cümlesi

- Cümlelerin yüklemi isim ya da isim soylu bir sözcük (zamir, zarf, edat, bağlaç vs.) tür.
- Ek-fiil alarak yüklem durumuna geçer.
 - Bu muhitteki tüm evler, **genişt**i.
 - Bu dersten başarılı olan tek kişi, **İpek**'ti.
 - Elindeki defter, **mavi kapaklı**ydı.
 - **Soğuk bir gündü**, seninle tanıştığımızda.

2. Eylem (Fiil) Cümlesi

- Yüklemi çekimli fiil olan cümlelerdir.
 - Konuya yeniden **başlamalı**ydı.
 - **Gidiyorum** gurbeti gönlümde duya duya.
 - **Anlatacağım** olan biten ne varsa.

ÖGE DİZİLİŞİNE GÖRE CÜMLELER

1. Kurallı Cümle

- Yüklem sona olduğu cümlelerdir.
 - Onunla ilgili hep güzel şeyler **duyduk**.
 - Aradığını sonunda **bulmuştuk**.

2. Devrik Cümle

- Yüklem in son da olma dı ğı cümlelerdir.
- Yükle m, cümle nin son unda de ğil de her han gi bir yer in de bu lunur.
 - Bir güz sa ba ğı **uyanmışım** der in uy ku dan.
 - **Geldim** iş te mevsim gi bi ka pı na.
 - Bir an bi le **bitmedi** fa ni dün ya nın der di.

3. Eksiltili Cümle

- Ta ma mla nma yan, eksik bı ra kı lan ya da baş ka bir ifa de yle yü kle mi bu lun ma yan cümle ler dir.
- Ar dım da bü yük kü çük te sel li ler...
(var dı) de me mi ş. Yü kle m ya zıl ma mı ş tır.

DİKKAT

Bazı cümleler eksiltili gibi görülebilir. Yani cümlelerin sonundaki “dır” ek-eylemi düşmüş olabilir. Bunu ayırt etmek için cümlelerin sonuna zihnimizden “dır” eki getiririz. Bu tür cümleler eksiltili cümle olamaz.

- Bu ğün gün ler den pa zar. (Bu ğün gün ler den pa zar dır.)

ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

114

1. Olumlu Cümle (Biçimce ve Anlamca)	2. Olumsuz Cümle (Biçimce ve Anlamca)
● Yargının gerçekleştiğini, gerçekleşeceğini ya da gerçekleşebilir olduğunu bildirir. ● Bir özelliğin var olduğunu söyler. ● Olumsuzluk unsurları yani “-ma/-me, -maz/-mez, -sız/-siz, yok, değil” bulunmaz. ■ Dün yine yapayalnız dolaştım yollarda. ■ Amcam, kalp krizi geçirdi. ■ Fırtınada gemimiz battı.	● Yargının gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini ifade eder. ● Yükle m de olum su zlu k un su rla rı ya ni “-ma/-me, -maz/-mez, -sız/-siz, yok, değil” kullanılır. ■ Şükür, kimse ölmedi. ■ Burası, kötü bir yer değil. ■ Gencin hiçbir derdi yok.
Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Cümle	Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Cümle
● Yükle m de olum su zlu k un su ru var dır a ma cümle ler in an la mı olum lu dur. ■ Ya şa na nla ra an la m ver me dim değil. Biçimce: Olumsuz (-me, değil) Anlamca: Olumlu (Anlam verdim.) ■ Hu zu rum yok değil. Biçimce: Olumsuz (yok, değil) Anlamca: Olumlu (Huzurum var.)	● Cümlelerde olumsuzluk unsuru bulunmadığı hâlde olumsuz anlam ihtiva eden cümlelerdir. ■ Şimdi gel de ona inan. Biçimce: Olumlu Anlamca: Olumsuz (Ona inanılmaz.) ■ Ne arayan ne de soran var. Biçimce: Olumlu Anlamca: Olumsuz (Arayan soran yok.)

3. Soru Cümlesi

- Bir durum ya da olay hakkında bilgi almak için kullanılır.

Beni ne zaman dinledin?	Bunu nerede buldun?
	Sözde Soru Cümlesi: Yine soru cümlesidir lakin bilgi almak için sorulmaz. Cevap bellidir. Zıt anlam vermek için kullanılır genellikle. ● Bunları yapacak gücüm mü var? ● Bu güzel romanları kim istemez?

YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

1. Basit Cümle

- İçinde tek yargı bulunan cümlelerdir.
- Bir adet çekimli fiil ya da ek-eylem bulunan cümlelerdir.
 - Ben hep seni **düşünürüm**.
 - O da **iyi bir insandı**.
- **Basit cümlelerde yüklem dışında fiil ya da fiilimsi bulunmaz.**

2. Birleşik Cümle

- Bir adet temel yargı ve istenildiği kadar yan yargıdan oluşan cümlelerdir.
- a. **Girişik Birleşik Cümle:** İçinde fiilimsi bulunan cümlelerdir. Yan cümlecigi fiilimsiden oluşur.

İnsan, üzülünce	ağlıyor.
Yan cümle -unca: zarf-fiil	Temel cümle

Seni taniyıp	seninle olmak	güzel
Yan cümle -üp: zarf-fiil	Yan cümle -mek: isim-fiil	Temel cümle

Görüldüğü gibi iki adet fiilimsi olduğu için iki adet yan cümle vardır.

O zaman formül: Fiilimsi sayısı = Yan cümle sayısı

- b. **Şartlı Birleşik Cümle:** Yan yargısı yani yan cümlecigi “-sa” şart ekiyle kurulan cümlelerdir.

Beni ararsan	yine aynı yerdeyim.
Yan cümle	Temel cümle

Anlatırım	duyarsan sesimi
Temel cümle	Yan cümle

- c. **İç İçe Birleşik Cümle:** Cümlenin içinde cümle unsuru vardır. Doğrudan anlatım cümleleri bu tanıma uyar: Kapıya “**İçeri girilmez!**” yazılmış.

- d. **ki’li Birleşik Cümle: (İlgi Cümlesi):** İki yüklem birbirine “ki” bağlacıyla bağlanmıştır.

- Anladım **ki** hiç kimse sen değil.
- Bilmiyorum **ki** anlatayım.

3. Sıralı Cümle

- Birden fazla cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile art arda sıralanmasıdır.
- Birden fazla yüklem birbirinden virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile birbirinden ayrılır.

Sana seni anlatamam	,	isyan edersin.
---------------------	---	----------------

Görüldüğü gibi iki cümle sıra sıra dizilmiştir.

En az iki yüklemlilik bir cümledir.

2'ye ayrılır:

a. Bağımlı Sıralı Cümle	b. Bağımsız Sıralı Cümle
En az iki cümle arasında öge ortaklığı vardır.	En az iki cümle arasında öge ortaklığı yoktur.
■ Bu filmi dün izledim, çok beğendim. Ortak öge: Ben – gizli özne Bu filmi – belirtili nesne ■ Olay yerine ulaştık, uzaktan baktık. Ortak öge: Biz – gizli özne Olay yerine – dolaylı tümleç	■ Ben hep çalıştım, sen gezip dolaştın. ■ Bilmediğim bir yola saptım, sen beni uyarmadın.

DİKKAT

Virgüllü her gördüğünüzde sıralı cümle demeyiniz. En az iki cümle gerekir.

Örneğin;

- Sabahları helva, ekmek, çaydır benim kahvaltım.

Bu cümle basit bir cümledir. Çünkü birden fazla cümle de yargı da yoktur.

4. Bağlı Cümle

- Birden fazla cümlelerin “bağlaç” ya da “bağlaçlar” yardımıyla birbirine bağlanmasıdır.

Bir gün unutmamış insan	ama	bazı şeyleri asla unutmamış.
Gecenin orta yerinde durdum	ve	güneşi bekledim.

DİKKAT

Her bağlacın olduğu cümleye bağlı cümle demeyiniz. En az iki cümlelerin olması ve bu cümlelerin bağlaçla ya da bağlaçlarla bağlanması gerekir.

Örneğin;

- Kuzey rüzgârları **ve** bozkır ayazı üsütüyor insanı.

Bu cümle basit bir cümledir. Çünkü bağlaç olan “ve” cümleleri bağlamamıştır. İsim tamlamalarını bağlamıştır.

5. Ara Sözlü Cümle

- İki virgül ya da iki kısa çizgi arasında cümlelerin ilgili ögesini açıklayan cümledir.

Bakkal Hasan'ı, **babamın kadim dostunu**, ziyaret ettim.

Onun Malatya'da, **kayısı diyarında**, birçok ahababı var.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerin tür özelliklerini doğru biçimde tabloya yazınız.

CÜMLE	ANLAMINA GÖRE	YÜKLEMİN YERİNE GÖRE	YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE	YAPISINA GÖRE
1. Seni aramak ve seni bulmak benim işimdir.				
2. Bunları öğrettin sen ve anlattın her şeyi.				
3. İyi birine benziyordu.				
4. Ben senden vazgeçmeyi düşünmedim hiçbir zaman.				
5. Seni sevdim ve her zaman sevdiğimi hissettim.				
6. Her şeyin bir sonu olduğuna inanmadım.				
7. Sanki bu kadar sorunun içinden çıkacağız.				
8. Sen de git, beni unut!				
9. Gün gelir, acın geçer.				
10. Bu, senin eserindir.				
11. Onlarda para yok değil.				

ETKİNLİK CEVAPLARI

1. Olumlu - kurallı - isim - girişik birleşik	7. Biçimce olumlu anlamca olumsuz - kurallı - fiil - basit
2. Olumlu - devrik - fiil - bağlı cümle	8. Olumlu - kurallı - fiil - bağımlı sıralı
3. Olumlu - kurallı - fiil - basit cümle	9. Olumlu - kurallı - fiil - bağımsız sıralı
4. Olumsuz - devrik - fiil - girişik birleşik	10. Olumlu - kurallı - isim - basit
5. Olumlu - kurallı - fiil - bağlı	11. Biçimce olumsuz anlamca olumlu - kurallı - isim - basit
6. Olumsuz - kurallı - fiil - girişik birleşik	

TEST

1. İnsan aklının bilimsel gelişmelere yetmediği söyleniyor.

Bu cümleyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlamca olumsuz cümledir.
B) Yüklemine yerine göre kurallı cümledir.
C) Yan cümle temel cümlenin öznesi durumundadır.
D) Yapısına göre girişik birleşik cümledir.
E) Yüklemine türüne göre fiil cümlesidir.

2. Araştırmalarla ortaya çıkan sonuç, bireylerin biyografilerinin toplandığı biyografik çalışmaların ulusal ve uluslararası kullanımının son zamanlarda artış gösterdiği.

- I. Girişik birleşik cümledir.
II. Kurallı cümledir.
III. Fiil cümlesidir.

Bu cümleyle ilgili öncüllerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) Yalnız II
D) II ve III
E) I, II ve III

3. On dokuzuncu yüzyılda sanatta realizm akımının etkisiyle fotoğraf, sanatçıların doğal manzaraları; mimari yapıları; toplumsal durumları ve insanları belgelemek için kullandıkları bir araç olarak önem kazanmaya başlamıştır.

Bu cümleyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Olumlu, devrik, sıralı bir fiil cümlesidir.
B) Olumsuz, kurallı, basit bir fiil cümlesidir.
C) Olumlu, kurallı, girişik birleşik bir fiil cümlesidir.
D) Olumsuz, kurallı, bağlı bir fiil cümlesidir.
E) Olumlu, kurallı, sıralı bir isim cümlesidir.

4. I. Kültürel yapının bozulması, gelecek kuşaklar için tehlike arz eder.
II. Toplamlar, sanatçıları sayesinde kültürel birikimi muhafaza ederek yaşar.
III. Birçok dış ve iç etki, aileyi dolayısıyla toplumu iyi veya kötü yönde etkileyerek ona yön verir.
IV. Toplumdaki etnik unsurların varlığı toplum mozaığının oluşmasına katkı sunar.
V. Bireyin başat amacı, toplum bütünlüğüne hizmet etmektir.

Numaralanmış cümlelerden hangisi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

CEVAPLAR 1. A 2. B 3. C 4. E

CÜMLE TÜRLERİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. (I) Doğanın en başarılı mimarları olarak kabul edebileceğimiz *oecophyllalar*, dokumacı karıncalardır. (II) Bunlar, mantarların üzerinden atlayarak eğlendikleri gibi, mükemmel yuvalar inşa etmeyi de biliyorlar. (III) Yuvalarını yaparken yaprakları dolma sarar gibi kıvrarak birbirine sıkıca kenetleyip karınca köprüsü oluşturuyorlar. (IV) Bu iş için özel yetiştirilmiş yavru karıncaları dikiş makinesinin iğnesi gibi kullanıyorlar. (V) Birleştirilmesi gereken noktaları, salgıladıkları ipekle dikiyor bu yavru karıncalar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yüklemnin türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2018 - KPSS ORTAÖĞRETİM

2. **Aşağıdakilerden hangisi sıralı cümledir?**

- A) Cam; 4.000 yılı aşkın zamandır kum, çakmak taşı ya da kuvarstan yapılmaktadır.
B) Arabalardaki çok katlı ön camlar, iki levhanın arasına bir plastik tabakası koyularak üretilir.
C) Pürüzsüz bir yüzey elde edilmesi için cam, kalay üzerinde kalınlığı her yerde eşitlenene kadar sıvı hâlde tutulur.
D) Vitraylar; küçük, renkli cam parçalarının kurşun şeritlerle birbirine eklenmesiyle yapılır.
E) Cam üfleme ustaları sıcak, erimiş cam madenini keser; içine borudan hava üfleyerek şekillendirir.

2014 - KPSS LİSANS

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Üsküdar'da doğan sanatçı, farklı hocalardan ebru sanatını öğrenmişti.
- B) O da tıpkı annesi gibi ebru sanatına özel bir ilgi duyuyordu.
- C) Ebru sanatıyla ilgilenen herkesin işe temelden başlaması gereklidir.
- D) Öğrencilerinden, ebru sanatını gelecek nesillere aktarmalarını ister.
- E) Ebru sanatında kullandığı çeşitli çiçek motiflerine papatyayı da ekledi.

2022 - KPSS ORTAÖĞRETİM

4. (I) *Gılgamış Destanı* en eski edebî eserlerden biri olmasıyla tanınır. (II) Babil versiyonunu içeren en eski tabletlerin MÖ ikinci bin yılın başında yazıldığı sanılmaktadır. (III) Bu metin 11 tablete yazılmış olan yaklaşık 3.600 mısradan oluşur. (IV) Destan, Gılgamış'ın ebedî hayat arayışının hikâyesini anlatır. (V) Destanın şöhretine rağmen ondan günümüze kalan tek şey, Gılgamış'ın Uruk kenti çevresinde yaptırdığı surdur.

Bu parçadaki numaralandırılmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdaki-lerden hangisi yanlıştır?

- A) I, kurallı ve birleşik bir cümledir.
- B) II, olumlu bir fiil cümlesidir.
- C) III, kurallı ve olumlu bir cümledir.
- D) IV, bağlı ve olumlu bir cümledir.
- E) V, kurallı bir isim cümlesidir.

2015 - KPSS LİSANS

YAZIM KURALLARI

BÜYÜK HARFLERİN YAZIMI

● Cümleler büyük harfle başlar:

- Bilim, toplumların gelişmesini sağlar.
- Şairin ilk şiirlerinde lirizm hâkimdir.



BENİM HOCAM UYARIYOR!

İki noktadan sonra yazılan cümle ve özel adlar büyük harfle başlar. Ancak iki noktadan sonra cümle niteliğinde olmayan örnekler büyük harfle başlamaz.

- Karşı kıyıda seslendi: Burada balık var, buraya gel!
- Hayatımda tek kişiye hayranlık duydum: Mustafa Kemal Atatürk.
- Masada bunlar duruyordu: kâğıt, kalem ve eski bir defter.

Tırnak ve parantez içine alınan örneklerle başlayan cümlelerde tırnak içindeki ilk sözcük büyük harfle başlar:

- "Yurdumuzun güzellikleri, eşsizdir."
- (Seni hep sevdim.)

Bir cümlede tırnak ya da parantez içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve bu cümlelerin sonuna gereken noktalama işareti konur:

- Âkif "Ödevlerinizi bana göstereceksiniz!" dedi.
- Köyümü (Köy sözcüğünü de çekinerek yazıyorum.) çok özlediğimi hatırladım.

İki kısa çizgi arasına yazılan açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz.

- Çocuklara anlamlı – tıpkı ilk gençlik yıllarındaki gibi – bir bakış attı.

"Güneş, dünya, ay" sözcükleri yıldız ve gezegen adı olarak kullanıldığı zaman özel isimdir. Gezegen ve yıldız adı olarak kullanılmadıkları zaman cins isimdir.

- Dünya'nın uydusu olan Ay, Güneş gibi Dünya'yı ısıtmaz. (Özel isim)
- Senin güneş kadar sıcak bakışların dünyamı yakıyor. (Cins isim)

Rakamlardan sonra özel isim gelmezse küçük harfle başlanır.

- 2026 yılı, ülkemizin yükselme yılı olacak.

● Dizeler genellikle büyük harfle başlar:

- İçimi titreten bir sestir her gün.
- Saat her çalışında tekrar eder:
- "Ne yaptın tarlanı, nerede hasadın?"

1. Özel adlar, büyük harfle başlar.

- Namık Kemal, Behçet Necatigil, Ankara...

● Takma adlar da büyük harfle yazılır:

- Koca Çınar (Rifat Ilgaz)
- Yazı Makinesi (Ahmet Mithat Efendi)
- Kirpi (Refik Halit Karay)

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar:

- Vali Recep Yazıcıoğlu
- Kemal Öğretmen
- Abdülhak Hamit Bey

3. Akrabalık adı olup lakap veya ünvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar:

- Baba Hakkı
- Nene Hatun
- Hala Sultan



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar:

- Nevzat dayım, köye ev yaptı.

4. (VALİ ÖRNEĞİ) Makam ve ünvan adları bazen cümlede özel ismin yerine kullanılır. Bu durumda olan makam ve ünvan adları büyük yazılır.

- Dün Vali bizimle konuştu bu hususu.
- Açılışı Kaymakam yapacak.

5. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar:

- Sayın Rektör,

6. Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar.

- Değerli Meslektaşım,

7. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar:

- Sarıbaş, Karkağan, Sarıkız, Zeytin...

8. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar:

- Çerkez, Türk, Kayı, Kınık...

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar:

- Türkçe, İngilizce, Kazakça, Kırgızca...

8. Devlet adları büyük harfle başlar:

- Türkiye Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti...

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:

- Allah, Müslüman, İslam, Budizm...



BENİM HOCAM UYARIYOR!

"Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar:
Dolandırıcılığın allahı,
Eski Yunan tanrıları...

10. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:

- Neptün, Mars, Halley



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar:

- Sen benim dünyamsın.
- Bu odanın güneş almadığını söylemeliyiz.

11. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır:

- Doğu felsefesi
- Batı özentisi



DIKKAT

"Batı, Doğu" sözcükleri yön bildirdiğinde küçük yazılır:

- Anadolu'nun doğusu
- Ege'nin batısı

13. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar:

- Afrika
- Doğu Anadolu
- Keçiören

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:

- Ayder Yaylası, Ankara Çayı, Fırat Nehri, Munzur Çayı...

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar:

- Havzan Mahallesi, Atatürk Bulvarı, Anadolu Meydanı

⚠ DİKKAT

- Asya kıtası
- Avrupa kıtası

Çünkü "Asya ve Avrupa" kıta anlamına verir.

- İl, ilçe, köy, semt vs. adlarında "ili, ilçesi, semti, köyü, kasabası, şehri ..." sözcükleri küçük harfle yazılır.
 - Ankara ili, Etimesgut İlçesi, Kınık köyü
- Mahalle, cadde, bulvar, sokak vs. adlarında sözcüğün ilk harfi büyük yazılır.
 - Fatih Mahallesi

Deniz, nehir, göl, geçit, dağ, ırmak, kanal, plato vb.

Ağrı Dağı, Dicle Nehri, Cihanbeyli Platosu, Zigana Geçidi, Süveyş Kanalı, Tuz Gölü

İl, ilçe, belde, köy, kasaba vb.

Ankara ili, Kahramankazan ilçesi, Kayı köyü, Yenimahalle semti, Uzungöl beldesi, Balıksı kasabası

Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak vb.

Atatürk Mahallesi, Kızılay Meydanı, Menekşe Sokak, Ziya Gökalp Caddesi, İsmail Gaspıralı Bulvarı

16. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:

- Çankaya Köşkü, Fatih Köprüsü, Ankara Kalesi, Zafer Anıtı...

17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır:

- Hisar'dan, Boğaz'a...

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

- Gazi Üniversitesi, Türk Dil Kurumu, Türk Yurdu Derneği...

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

- Ticaret Kanunu, Sağlık Bakanlığı Tüzüğü, Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği...

20. Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kas- tedildiğinde büyük harfle başlar:

- Gazi Eğitim Fakültesi yeni bir projeye imza attı. Buna göre Fakülte yeni bir program uygulayacak.

21. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar:

- Kaplumbağa Terbiyecisi tablosu, Düşünen Adam heykeli, Evet İsyan şiiri...

⚠ DİKKAT

Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz:

- Hürriyet gazetesi, Varlık dergisi...

BENİM HOCAM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında “ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de” sözleriyle “mı, mi, mu, mü” soru eki küçük harfle yazılır:

- Vatan yahut Silistre, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Diyorlar ki

Özel adın tamamı büyük yazıldığında “ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de” sözleriyle “mı, mi, mu, mü” soru eki de büyük harfle yazılır:

- LEYLA İLE MECNUN

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar:

- Kurban Bayramı, Anneler Günü, Cumhuriyet Bayramı...

23. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır:

- Türkçenin Zenginlikleri Sempozyumu, Meslek Edindirme Çalıştayı...

24. Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar:

- Tanzimat Dönemi, Orta Çağ, Lale Devri...

25. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar:

- Konyalı, Türkçülük ...

BENİM HOCAM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Para birimleri büyük harfle başlamaz:

- lira, yen, avro, lîret, dinar, dolar...

DİKKAT

Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz:

- türkû, nihavent, acembuselik...

26. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar:

- Maraş dondurması, Antep fıstığı, Van kedisi...
- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:
 - Toplantı 2 Nisan’a ertelendi.
 - 7 Haziran Salı günü...

DİKKAT

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar:

- Bu yıl mayısın ilk haftası tatil.

- Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar:

- Otobüs Durağı, Genel Müdür

- Kitap, bildiri, makale vb.de ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

ÖRNEK

TÜRKÇENİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Türkçe

.....

Modern Türkçe

.....

SAYILARIN YAZIMI

1. Sayılar harfle de yazılabilir rakamla da yazılabilir:

- 49
- Kırk dokuz

DIKKAT

Saat, para tutarı, istatistik verileri, ölçü gibi değerlerde rakam kullanılır:

- 13.00'te
- 3.878.972 lira

2. Sayıları kolay okumak amacıyla içinde geçen "bin, milyon, milyar" sözleri yazıyla da yazılabilir:

- Maçı 36 bin 5 yüz 78 kişi izledi.
- 3 milyon 512 bin 700 dolara transfer yapıldı.

3. Banka işlemlerinde, çek - senet işlemlerinde ve parayla ilgili belgelerde sayıların bitişik yazılması zorunludur:

- 225,53 (ikiyüzyirmibeşTL,elliüçkr)

DIKKAT

Saat ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir:

- Saat on bire çeyrek var.

**BENİM HOCAM UYARIYOR!**

"Binbir" sayısı "çok sayıda" anlamında sıfat olarak kullanıldığında bitişik yazılır:

- Rüyamda binbir renkte çiçek vardı.

4. Romen rakamları ancak yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışlarında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların giriş bölümünün numaralandırılmasında kullanılır:

- XVI. yüzyıl
- II. Mehmet
- 11.IX.1967

5. Yüzde ve binde işaretleri yazılırken sayılarla işaret arasında boşluk bırakılmaz:

- %76, ‰70

**DIKKAT**

Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla belirtilir:

- 5'er → YANLIŞ
- beşer → DOĞRU

**NOT**

- 1'inci → YANLIŞ
- 2'inci → YANLIŞ
- 1'inci → DOĞRU
- 2'nci → DOĞRU

6. Adları sayılardan oluşan iskambil oyunları bitişik yazılır:
- altmışaltı, ellibir, yirmibir vb.
7. Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur:
- 32.322.600
8. Sayılarda kesirler virgülle ayrılır:
- 10,42 (10 tam yüzde 42)
9. Bayağı kesirlere getirilecek ekler alttaki sayı esas alınarak yazılır:
- $2/4$ 'ü (iki bölü dördü)

DEYİMLERİN YAZILIŞI

Deyimler ayrı yazılır:

- içi yanmak, kulak vermek, gözden düşmek...

İKİLEMELERİN YAZIMI

İkilemeler ayrı yazılır:

- hızlı hızlı, düşse kalka, şuradan şuraya...

DİKKAT

“m” ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır:

- süt müt, kapı mapı...

İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır:

- yan yana, baş başa, el ele, diz dize...

DİKKAT

Vurgusu son hecede bulunan birleşik kelimeler ve ikilemeler bitişik yazılır:

- anaerkil, ataerkil, babayığit, bastıbacak, boşboğaz, pisboğaz, büyükbaş (hayvan), camgöz, cingöz, elverişli, paragöz
- cırcır (böceği), cızbız, dırdır, yüzgöz (olmak)

Vurgusu ilk heceye kayan eş anlamlı ikilemeler bitişik yazılır:

- darmadağınık, karmakarışık

DİKKAT

- Birdenbire, gitgide, altüst (etmek) → BİTİŞİK

“de”NİN YAZIMI

- a. **Bulunma eki olan “de”:** Bitişik yazılır. Cümleden çıkarılınca cümlelin anlamı bozulur.
- Mahallede kimse yok.
 - 1965'te dünyaya gelmiş.
- b. **Bağlaç olan “de”:** Ayrı yazılır. “dahi” anlamı katar. Cümleden çıkarıldığında cümlelin anlamı genelde bozulmaz.
- Binnaz da bunu ima etti.
 - Ödevini bitir de gidelim.

“ki”NİN YAZIMI

- a. Sıfat yapan “ki”: Bitişik yazılır.
- Mağazadaki ceket almalısın.
- b. Zamir olan “ki”: Bitişik yazılır.
- Evin yolu güzel okulunki kötü.
- c. Bağlaç olan “ki”: Ayrı yazılır. (İstisnalar vardır.)
- Yola çıktım ki ne göreyim?
- d. Edat olan “ki”: Sana ne dedim ki?
- İstisna olarak bitişik yazılan “ki” bağlaçları:
- Sanki, oysaki, mademki, belki, hâlbuki, çünkü, meğerki, illaki

“mi” SORU EDATININ YAZIMI

- “mi” soru edatı sözcüklerden ayrı yazılır.
- Konuyu yeterince anlamış miydin?
- “mi” ikilemelerde pekiştirme anlamıyla da kullanılır. Yine ayrı yazılır.
- Yeşil mi yeşil

MASTAR EKİNİN YAZIMI

- mak/-mek + -a -e -ı -i → “k” ünsüzü düşer, araya “y” ünsüzü gelir.

	YANLIŞ	DOĞRU
yapmak + a	→ yapmağa	→ yapma (y) a
bilmek + e	→ bilmeğe	→ bilme(y)e

İKEN’İN YAZIMI

- Ayrı da bitişik de yazılabilir.
- sürer iken → sürerken
Doğru Doğru
- Ünlüyle biten sözcüğe gelince araya “y” ünsüzü girer.
- yolda iken → yolda(y)ken
Doğru Doğru

İLE’NİN YAZIMI

- Ayrı da bitişik de yazılabilir.
- İpek ile → İpek’le
Doğru Doğru
- Ünlüyle biten sözcüğe gelince araya “y” ünsüzü girer.
- Fazlı ile → Fazlı’(y)la
Doğru Doğru

PEKİŞTİRMELİ SÖZCÜKLERİN YAZIMI

- Bitişik yazılır.
- simsiyah, düpedüz, kıpkızıl, yemyeşil...

EK-FİİLİN YAZIMI

- “İdi, imiş, ise” ek-fiili eklendiğinde “i” ünlüsü düşer. Araya “y” girebilir.
- | | | | | | |
|-----------|---|------------|-----------|---|---------|
| başka idi | → | başka(y)dı | yapar ise | → | yaparsa |
| DOĞRU | | DOĞRU | DOĞRU | | DOĞRU |

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler

1. “-a, -e, -i, -u, -ü” zarf-fiil (ulaç) ekleriyle oluşturulan kurallı birleşik fiiller bitişik yazılır:
 - sorabildi, süregeldi, takılayazdı...
2. İsim soylu bir sözcükle “etmek, olmak, eylemek, kılmak” yardımcı eylemlerinden oluşan birleşik eylemlerde, isim unsurunda bir ses düşmesi ya da ses türemesi meydana gelmiyorsa sözcükler ayrı yazılır. İsim unsurunda ses düşmesi ya da ses türemesi oluyorsa bitişik yazılır:
 - resmetmek, zikretmek, zannetmek, kaybetmek...
 - hak etmek, fark etmek, sarf etmek, yok olmak...

128

DİKKAT

Yalnızca söyleyişte ses yumuşaması olan birleşik eylemler ayrı yazılır:

- ayırt etmek, azat etmek...

DİKKAT

Ses düşmesi ya da ses türemesi olmadığı hâlde bitişik yazılan istisnai söz grupları vardır.

- | | | |
|--------------|-------------|--------------|
| ■ menetmek | ■ defetmek | ■ katetmek |
| ■ menolmak | ■ defolmak | ■ katolunmak |
| ■ vadetmek | ■ gasbetmek | ■ cezbetmek |
| ■ vadolunmak | ■ darbetmek | ■ hamdetmek |
| ■ cemetmek | | |

3. Ses düşmesi olan birleşik sözcükler bitişik yazılır:

- nasıl (ne + asıl)
- kaynana (kayın + ana)
- sütlaç (sütlü + aş)
- pazartesi (pazar + ertesi)
- niçin (Ne + için)

4. İki ya da daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakapları bitişik yazılır:

- Alper, Birol, Gülnihal; Abasıyanık, Gökalp; Boynueğri Mehmet Paşa, Tepedelenli Ali Paşa, Yirmisekiz Mehmet Çelebi
- İki ya da daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş il, ilçe, semt gibi yer adları bitişik yazılır:
 - Balıkesir, Gümüşhane, Acıpayam, Pınarbaşı
 - Beşiktaş, Kabataş



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır:

- Kırşehir, Kırklareli, Suşehri; Atakent, Batıkent
- Uludağ, Karacadağ; Karadeniz, Yeşilırmak; Çengelköy, Yenimahalle
- İncesu, Karasu, Sarısu; Tınaztepe, Kocatepe

5. Kişi adları ve ünvanlarından oluşan meydan, mahalle, köy gibi yer adları bitişik yazılır:

- Kocamustafapaşa semti
- Karacabey ilçesi

6. Kelimelerden her ikisi ya da ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında **bitişik yazılır**:

- a. **Bitki adları**: devetabanı, kuşburnu, aslanağzı...
- b. **Hayvan adları**: yalıçapkını, çalıkuşu, bozbakkal..
- c. **Hastalık adları**: delibaş, karabaş...
- ç. **Alet, eşya**: balıkgözü, gagaburun...
- d. **Biçim, tarz, motif**: eşeksırtı (çatı), balıksırtı (desen),
- e. **Yiyecek**: kazandibi, karnıyarık
- f. **Oyun**: beştaş, dokuztaş
- g. **Gök cisimleri**: Altınkardeş (yıldız kümesi), Büyükkayı
- ğ. **Renk adları**: fildişi, narçiçeği
- h. **Oğlu, kızı sözleri**: eloğlu, elkızı

7. Her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak **bitişik yazılan kelimeler de vardır**:

- **Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları**: başkahraman, başhekim, başçavuş, başeser...

⚠ DİKKAT

ÖN

- **Bitişik (3 tane)** Önsezi, öngörü, önayak (öncü)
- **Ayrı (Diğerleri)** Ön ad, ön yargı, ön söz, ön muhasebe...

- **Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki "başı" sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları**: onbaşı, aşçıbaşı, elebaşı, usta-başı...

- **Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler**: ağababa, hanımanne, beyefendi, kadinnine, paşababa...
- **Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirisi belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak** **bitişik yazılır**.

8. **Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler** **bitişik yazılır**:

- aşevi, gözlemevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, yayınevi...

⚠ NOT

Kullanımdaki yaygınlık nedeniyle "eczane, hastane, pastane, postane, tersane" sözcükleri bu biçimde yazılmaktadır.

129

⚠ DİKKAT

bağ evi
dağ evi

AYRI YAZILIR.

ağaç evi
orman evi

9. **Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler** **bitişik yazılır**:

- çayhane, dershane, yazıhane; beyanname, seyahatname, siyasetname; amcazade...

10 -zede ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır:

- depremzede, kazazede...

11. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:

- albeni, ateşkes, unutmabeni; batçık, çekyat, kapkaç, örtbas, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz vb.

12. Ara yönler bitişik yazılır:

- kuzeybatı, güneydoğu

13. "Altı, üstü, üzeri" sözcükleri somut olarak yer bildiriyorsa ayrı, somut olarak yer bildirmiyorsa birleşik yazılır:

- akşamüstü, bilinçaltı, doğaüstü; akşamüstü, ayaküstü, gerçeküstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü; akşamüzeri, ayaküzeri...

14. Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır:

- darıdünya, ehvenişer, gayrimenkul, gayrimeşru, Kuvayımilliye, Misakımillî; hercümerç, hüsnükuruntu, hüsnüniyet...

15. Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır:

- darülaceze, darülfünun, daüssıla, fevkalade, hıfzıssıhha, hüvelbaki, şeyhülislam; aleykümselam, Allahualem, bismillah, fenafillah, hafazanallah, inşallah, maşallah, velhasıl...

16. -an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:

- cankurtaran, çöpçatan; barışsever, basınçölçer; değerbilmez, etyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, kuşkonmaz, tanrıtanımaz, varyemez; çokbilmiş, güngörmüş...

17. İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

- albastı, çıtkırıldım, gecekondı, hünkârbeğendi, imambayıldı, mirasyedi, papazkaçtı, şıpsevdi...

18. Her iki kelimesi de -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) belirli geçmiş zaman veya -r / -ar / -er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

- dedikodu, kaptıkaçtı, oldubitti, uçtuuçu; biçerdöver, göçerko-nar, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner...

19. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır:

- İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu, Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi...

20. Renk adıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır:

- akağaç, karadut; alabalık, beyazsinek, bozayı; akbasma, mavihastalık...

21. Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır:

- acembuselik, hisarbuselik, muhayyerkürdi...

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır:

- Ağır aksak, yürük aksak, yürük semai...

DİKKAT

Bazı sözcükler bitişik de ayrı da yazılabilir:

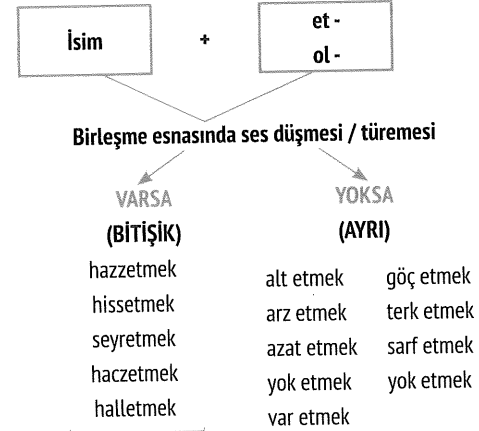
	AYRI	BİTİŞİK
BİR	lkide bir, herhangi bir, bir ara, bir an, bir zaman, bir kısım	hiçbir, birkaç, birçok, biraz, birdenbire ... (Belgisiz olduğu için)
EV	bağ evi, dağ evi, orman evi, ağaç evi	kitabevi, öğretmenevi, basımevi, aşevi, dünyaevi, babaevi, canevi...
ANA	ana cadde, ana dil, ana dili, ana kent, ana kara...	anaerki, anaokulu, anayasa
Baş	başa baş, baş belası, baş dönmesi...	başbakan, başaktörlük, başdanışman

ALINTI KELİMELEİN YAZIMI

paragraf	psikiyatr	alafranga	stüdyo
arkeolog	teyp	grup	trafik
natürmort	magma	kral	telgraf
tren	dogma	modern	kredi
gangster	psikolog	lüks	problem
orkestra	monolog	form	profesör
biyografi	elektrik	program	katalog
protein			

Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

DİKKAT



Araya "mı/mi" ya da "de" girerse ayrı yazılır:

seyir **mi** etmiş
seyir **de** etmiş

1. Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbirini veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

● Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

- ada balığı, deve kuşu, muhabbet kuşu, ağustos böceği, ateş böceği, cırcır böceği, at sineği, deniz yılanı, Ankara keçisi, fındık faresi, Afrika domuzu...

● **Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:**

- ayrık otu, güzelavrat otu, mantar ağacı, yer elması, deve diken, kuş üzümü, dağ armudu, at kestanesi, ateş çiçeği, güzelhatun çiçeği, meyan kökü, can eriği, yer mantarı, su kamışı, Japon gülü, kuru fasulye, kuru soğan, kuru üzüm...



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Çiçek dışında anlamlar taşıyan “baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (hasta-lık)”; ot dışında anlamlar taşıyan “ağızotu (barut), sıçanotu (arsenik)”; ses düşmesine uğramış olan “çöreo” ve yazımı gelenekselleşmiş olan “semizotu, dereotu” bitişik yazılır.

● **Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:**

- Oltu taşı, Hacıbektaş taşı, arap sabunu, kahve değirmeni, su dolabı, oturma odası, duvar saati, kol saati, duvar takvimi, kriz masası, masa örtüsü, alt geçit, üst geçit, çekme kat, dolma kalem, kesme kaya, afyon ruhu, lokman ruhu...

● **Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler:**

- Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu; köprü yolu...

● **Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:**

- açık öğretim, ana dili, Ay tutulması, baş ağrısı, çıkış yolu, dil birliği, iş birliği, madde başı, yer çekimi...

● **Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:**

- anlam bilimi, dil bilimi, gök bilimi, halk bilimi, toplum bilimi, top- rak bilimi; dil bilgisi, halk bilgisi...

● **Yuvar ve küre sözcükleriyle oluşturulan birleşik kelimeler:**

- göz yuvarı; hava küre, su küre, taş küre, yarım küre...

● **Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:**

- talaş böreği, maden suyu; tulum peyniri, Adana kebabı; İnegöl köftesi, İzmir köftesi; ezogelin çorbası; irmik helvası; Kemalpa- şa tatlısı; balık yumurtası...

● **Gök cisimleri:**

- Çoban Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı...

● **Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:**

- elmacık kemiği; serçe parmak; azı dişi, köpek dişi; kuyruk sokumu, safra kesesi; takma diş, takma kirpik; ekşi surat; karga burun...

● **Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler:**

- çetin ceviz, eski kurt, eski toprak, sapsız balta, çakır pençe, demir yumruk, kuru kemik...

● **Zamanla ilgili birleşik kelimeler:**

- bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu...

● **-r, -ar/-er, -maz/-mez ve -an/-en sıfat - fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır:**

- bakar kör, çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa; çıkmaz sokak, geçmez akçe; doyuran buhar, uçan daire...

● **“Renk” sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tam- laması yapısındaki renk adları ayrı yazılır:**

- bal rengi, duman rengi, ateş kırmızısı, boncuk mavisi...

● **Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır:**

- açık mavi, açık yeşil, kara sarı, kirli sarı...

2. "Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı; iç, dış, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift" **sözcüklerinin başa geldiği birleşik sözcükler ayrı yazılır:**
- alt yazı, ana dili, ana bilim dalı, ön söz, ön yargı, art niyet, yan cümle, iç tüzük, dış hat, küçük parmak, peşin hüküm...
3. "Dış, iç, sıra" **sözcükleriyle oluşturulan birleşik sözcükler ayrı yazılır:**
- çağ dışı, sıra dışı, olağan dışı, yasa dışı, hafta içi, yurt içi, ardi sıra, yanı sıra...
4. **Yer adlarında kullanılan** "batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak" **kelimeleri ayrı yazılır:**
- Batı Akdeniz, Doğu Trakya, Kuzey Kutbu; Güneydoğu Anadolu, Kuzeybatı Avrupa; Aşağı Ayrancı, Yukarı Ayrancı, Orta Anadolu; Yakın Doğu, Uzak Doğu, Orta Asya...

DİKKAT

İSTİSNA DURUM

İkinci sözcükte anlam kaybı olmamasına rağmen bitişik yazılan sözcükler:

- dereotu
- semizotu
- kırmızıturp
- çöreotu (çörek otu)
- kırmızilahana
- kırmızibiber

TDK TEMMUZ 2023 DEĞİŞİKLİĞİ	
YANLIŞ	DOĞRU
yeşilzeytin	yeşil zeytin
yeşilbiber	yeşil biber
yeşilsoğan	yeşil soğan
yeşilfasulye	yeşil fasulye

KISALTMALARIN YAZIMI

1. **Kuruluş, kitap, dergi, ülke ve yön adlarının kısaltmalarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılarak kısaltma yapılır:**

- TTK
- ABD
- THY
- K (Kuzey)



BENİM HOCAM UYARIYOR!

Bazen bir harf değil bazı kelimelerden iki ya da üç harf alındığı da görülebilir:

- BOTAŞ (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi)
- İLESAM (İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği)
- TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)

**NOT**

Kısaltmalara getirilen ekler, kısaltmanın okunuşuna göre kesme işaretiyle ayrılarak yazılır.

- TTK'nin, TBMM'de, ASKİ'ye, ABD'nin, TRT'ye vb.

**DİKKAT**

Aralarına nokta konulmaz. ("T.C." kısaltılması noktalıdır.) Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

2. **Ölçü birimlerinin kısaltmalarında uluslararası kullanım esas alınır:**

- | | |
|-------------------|-----------------|
| ■ m (metre) | ■ g (gram) |
| ■ mm (milimetre) | ■ kg (kilogram) |
| ■ cm (santimetre) | ■ l (litre) |
| ■ km (kilometre) | |

3. **Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, ünvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur:**

- Alm. (Almanca)
- Kocatepe Mah. (Kocatepe Mahallesi)
- Prof. (Profesör)
- Dr. (Doktor)

4.

Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır:

- cm'yi
- mm'den
- kg'dan
- kr.un

**BENİM HOCAM UYARIYOR!**

Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir:

- No.lu, No.suz

**DİKKAT**

Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır:

- | | | |
|--------------------------------------|-----------------------------------|----------|
| ■ vb.leri | ■ Alm.dan | ■ İng.yi |
| ■ cm ³ e (santimetreküpe) | ■ m ² ye (metrekareye) | |

KISALTMALARIN YAZIMI

KISALTMALAR

Hepsi Büyük Harfle Yazılanlar
(Kuruluş, ülke, kitap, dergi, yön adları)
(Nokta Kullanılmaz.)

DSİ'ye
TDK'ye
TBMM'nin
RTÜK'e

NOKTASIZ YAZILIR.

Ek → Kısa hâline göre getirilir.

İSTİSNAİ → T.C.
T.

İçinde Küçük Harf Bulunanlar

Ölçü birimleri
(Nokta kullanılmaz.)

cm'yi
dm'ye
kg'dan
mm'ye
g'a
l'yi
cm²ye

Diğerleri
(Nokta kullanılır.)

yy.ın
İng.yi
Alm.dan
dr.un

Ek → Tam okumasına göre (Uzun hâline göre) getirilir.

SATIR SONUNA SIĞMAYAN SÖZCÜKLERİN BÖLÜNMESİ

- Kısa çizgi (-) işareti kullanılarak bölünür.

1. Satır sonunda tek harf bırakılmaz.

..... a-
lamaz. (YANLIŞ)

..... ala-
maz. (DOĞRU)

2. Birleşik sözcüklerin bölünmesinde heceleme kuralına uyulur

..... ilk
öğretim (YANLIŞ)

..... il-
köğretim (DOĞRU)

..... ilköğ-
retim (DOĞRU)

DÜZELTME İŞARETİNİN KULLANIMI (^)

1. Sesleri aynı, söylenişleri ve anlamları farklı sözcükleri ayırmak için kullanılır:

■ adem (yokluk)	âdem (insan)
■ adet (sayı)	âdet (gelenek)
■ hal (sebze, meyve satılan yer)	hâl (durum)
■ hala (babanın kız kardeşi)	hâlâ (henüz)
■ şura (şu yer)	şûra (danışma kurulu)

2. Arapça ve Farsçadan dilimize geçen

- "g, k"den sonra gelen "a, u" üzerine konur:

■ dergâh	■ karargâh	■ yadigâr	■ dükkân
■ kâfir	■ Hakkârî	■ gâvur	■ tezgâh
■ Nigâr	■ hikâye	■ kâğıt	■ Kâzım
■ gülgün	■ mahkûm	■ sükûn	■ merzengûş
■ mezkûr	■ sükût	■ mekân	■ Kâmil

- "l"den sonra gelen "a, u" üzerine konur:

■ Halûk, Lâle, Nalân, Balâ, Elâzığ, İslâhiye, Lâdik, Lâpseki, Selânik...
--

3.

Nispet ekinin belirtme durum ekiyle karışmasını önlemek için konur:

- Türk askeri / Askerî iş
- İslam dini / Dinî ilimler
- Fizik ilmi / İlmî tartışmalar
- Atatürk'ün resmi / Resmî tartışmalar
- (millîleşmek, millîlik, resmîleştirmek, resmîlik ...)

TDK TEMMUZ 2023 DEĞİŞİKLİĞİ	
YANLIŞ	DOĞRU
hatasıyla sevabıyla	boy bos, boy pos
pilili (etek)	çiğ börek, çi börek
atbalığı	hatasıyla savabıyla
akzambak	pileli (etek)
göksoğan	at balığı
Marmara Ereğlisi	ak zambak
Doğubeyazıt	gök soğan
yakan top (oyun)	Marmaraereğlisi
ek eylem	Doğubayazıt
ek fiil	yakantop (oyun)
yeşilçay	ek-eylem
yeşilalan	ek-fiil
yeşilzeytin	yeşil çay
yeşilsoğan	yeşil alan
yeşilbiber	yeşil zeytin
akça armudu	yeşil soğan
Allah müstehakını versin	yeşil biber
unvan	akçaarmut
sultan efendi	Allah müstehakını versin
hasıraltı etmek (örtbas etmek)	ünvan
	sultaneferdi
	hasır altı etmek (örtbas etmek)

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki cümlelerde yapılan yazım yanlışlarını bularak doğru hâllerini yazınız.

- Hastanın yanına gelen baş hekim, onu tedavi etti.
.....
- Ankara'nın Mamak İlçesi, birçok bakımdan oldukça hızlı geliyor.
.....
- Doğruyu yanlıştan ayırt etmek son zamanlarda oldukça güç.
.....
- Çamlıca'ya yeni bir gözlem evi yapılmak isteniyor.
.....
- Kitabın önsözüne yeni bir şeyler eklemek istedi.
.....
- Hareketlerine çeki düzen vermesi gerektiğini söyledik.
.....
- Çalışmalarımız ağırsak ilerlediği için zaman kaybımız oluyor.
.....
- Biraz yeşilzeytin almak için markete gitti.
.....
- TTK'nın yaptığı etkinlikler sayesinde Türk Dünyası bir araya geldi.
.....
- Onbeş gün sonra yeni evimize taşınacağız.
.....
- Yeni bir çalarsaat alma zamanı geldi.
.....
- "Bu boyunbağı bana hiç yakışmıyor." diyerek kravatını değiştirdi.
.....

ETKİNLİK - 1 CEVAPLAR

1. Hastanın yanına gelen **başhekim**, onu tedavi etti.
2. Ankara'nın Mamak **ilçesi**, birçok bakımdan oldukça hızlı gelişiyor.
3. Doğruyu yanlıştan **ayırt etmek** son zamanlarda oldukça güç.
4. Çamlıca'ya yeni bir **gözlemevi** yapılmak isteniyor.
5. Kitabın **ön sözüne** yeni bir şeyler eklemek istedi.
6. Hareketlerine **çekidüzen** vermesi gerektiğini söyledik.
7. Çalışmalarımız **ağır aksak** ilerlediği için zaman kaybımız oluyor.
8. Biraz **yeşil zeytin** almak için markete gitti.
9. **TTK'nin** yaptığı etkinlikler sayesinde Türk **dünyası** bir araya geldi.
10. **On beş** gün sonra yeni evimize taşınacağız.
11. Yeni bir **çalar saat** alma zamanı geldi.
12. "Bu **boyun bağı** bana hiç yakışmıyor." diyerek kravatını çekıştirdi.

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki cümlelerde yapılan yazım yanlışlarının nedenlerini karşılıklarına yazınız.

CÜMLE	YAZIM YANLIŞININ NEDENİ
En sevdiği hikâye olan Leyla ile Mecnun'u dilinden düşürmezdi.	
Hayvan severlerin tepkileri sonuç vermeye başladı.	
Çocuklara 3'er dilim pasta verdi.	
Sarfettiği sözler, herkesi üzdü.	
Onun ön sezilerine her zaman güvenirim.	
Amerika yerlileri anadillerinde eğitim alamıyor.	
100 kg.den büyük torbalar kullanılıyor.	
Benim gibi sende buna olumsuz yaklaşıyorsun	
Onun alafıranga düşkünlüğü herkesi kızdırıyor.	
Her şeyi oldu bittiye getirmek onun huyuydu.	

ETKİNLİK - 2 CEVAPLAR

CÜMLE	YAZIM YANLIŞININ NEDENİ	DOĞRU YAZIMLARI
En sevdiği hikâye olan Leyla ile Mecnun'u dilinden düşürmezdi.	Büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır.	Leyla ile Mecnun
Hayvan severlerin tepkileri sonuç vermeye başladı.	Birleşik sözcüğün yazımı ile ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	hayvansever
Çocuklara 3'er dilim pasta verdi.	Sayının yazımı ile ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	üçer
Sarfettiği sözler, herkesi üzdü.	Birleşik fiilin yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	sarf ettiği
Onun ön sezilerine her zaman güvenirim.	Birleşik sözcüğün yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	önsezilerine
Amerika yerlileri anadillerinde eğitim alamıyor.	Birleşik sözcüğün yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	ana dillerinde
100 kg.den büyük torbalar kullanılıyor.	Kısaltmanın yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	kg'dan
Benim gibi sende buna olumsuz yaklaşıyorsun	"de"nin yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	sen de
Onun alafranga düşkünlüğü herkesi kızdırıyor.	Alıntı kelimenin yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	alafranga
Her şeyi oldu bittiye getirmek onun huyuydu.	Birleşik sözcüğün yazımıyla ilgili yazım yanlışı yapılmıştır.	oldubittiye



DİKKAT

uluslararası
milletlerarası

BITİŞİK

devletler arası
şehirler arası
evler arası
sınıflar arası

AYRI
(Diğerleri)

TEST

1. Son on beş yıldır, yazını bir dil sorunu olarak görüyorum. Burada,
I
dilden muradım, Türkçenin doğru ya da yanlış kullanılması ya da bir
II III
üslup sorunu değil. Romanda her şey dil içinde var oluyor. Anlatmak
istediğiniz olaylar, yarattığınız kişiler bu dil yapısı içinde yer alıyor ve
IV V
başka bir düzeyde de karşılıkları yok.
- Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinin yazımı yanlıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yayın evlerinin danışma kaynaklarına olan ilgisi ve güncel bilgi talebi,
I
hemen her bilim ve uygulama alanına hitap eden biyografik eserleri
II
daha popüler ve gerekli kılmıştır. Birçok akademik ve özel ilgili kurum
III
çok sayıda ulusal ve uluslararası çapta genel veya özel kapsamlı
IV
biyografi kitapları ile ansiklopediler yayımlamıştır.
V

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımında yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Birçok resmî ve özel kurum yöneticisi, hem ulusal hem de uluslararası arenada rekabet etmeye hazır olduklarını beyan etti. Bazı firmaların ön görü yeteneği göz önüne alındığında bu yöneticilerin başarılı olması işten bile değildir.

Bu parçadaki yazım yanlışları aşağıdakilerden hangisi yapılarak giderilebilir?

- A) "uluslararası" sözü, ayrı yazılarak
B) "ön görü" ifadesi "öngörü" şeklinde yazılarak
C) "beyan etti" birleşik fiili bitişik yazılarak
D) "Birçok" belgisiz sıfatı ayrı yazılarak
E) "işten bile değil" sözü "içten bile değil" şeklinde yazılarak

4. I. Çalışma süreleriyle ilgili tasarı Resmî Gazete'de yayımlanarak yasalaştı.
II. Son olarak "Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe" oyununu izlemiştim.
III. Düşünen Adam heykeli, ziyaretçilerin ilgisini çekiyor.
IV. Bugün ilçemize gelecek olan Vali, ilçemizin sorunları hakkında bilgi alacak.
V. Tespihi sever ama Oltu taşından yapılanlara ayrı ilgi duyar.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanılması ile ilgili yazım yanlış yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

YAZIM KURALLARI - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?
- A) 40 yıl önce yayımlanan ve güncelliğini hâlâ koruyan *Türk Düşününde Batı Sorunu* adlı eser yeni baskısıyla okurun karşısında
- B) Tarih yazılarında akademik yetkinliğinin yanı sıra güçlü üslu-
buyla da öne çıkan Profesör İlber Ortaylı, bu kitapta kadınların
Osmanlıdaki varlık sahasını tartışıyor.
- C) Sokağın yüzlerini; söz gelimi esnafı, arzuhâlcıyı ustalıkla birer kah-
ramana dönüştüren yazara, Vali tarafından bir plaket verildi.
- D) Antik Yunan'da Tanrılar ve dönemin sıradan insanları arasında
yaşananlar, sonraki çağlarda bilimden sanata pek çok alana ilham
kaynağı olmuştur.
- E) Bu kitap, Deli Ozan takma adıyla da bilinen Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın
daha önce yayımlanmamış şiirlerini bir araya getiriyor.

2019 - KPSS LİSANS

/benimhocam

2. Aşağıdakilerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?
- A) Türkçenin sözcük türetme imkânları oldukça geniştir.
- B) Mehmet Bey, konuyla ilgili görüşmeler yapmak üzere cumartesi
günü İstanbul'a gidecek.
- C) Bilge Kağan anıtındaki yazıları okumaya çalışıyor ancak pek başa-
rılı olamıyordu.
- D) Sabahleyin yedide yola çıkabilirsek en geç öğleden sonra ikide
Tokat'tayız.
- E) Cumhuriyet Bayramı, bütün Türkiye'de büyük bir coşkuyla kutlandı.

2014 - KPSS LİSANS

141

3. Geçen I temmuzda II Uzak Doğu'dan beni ziyarete gelen eski bir dostum-
la hasret giderdik. Dostumun bana hediye olarak getirdiği vazunun
III Çin'de yapıldığını öğrendim. IV Çin'lilerin sanat anlayışını gösteren bu
vazo, V 1800'lü yıllardan izler taşımakta.

Bu parçada numaralandırılmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı
vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2015 - KPSS LİSANS

4. Pers İmparatorluğu, Ege'den İndus'a, Libya çöllerinden Orta Asya'ya uzanan topraklara hükmetti ve büyük bir uygarlık oluşturdu. Ama büyük İskender'den sonra o uygarlıktan geriye hiçbir şey kalmadı.
- I II
III
IV V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2012 - KPSS ORTAÖĞRETİM

5. (I) Genç bilim insanı Edmund Halley, 1682'de daha sonra kendi adıyla anılacak olan bir yıldızla tanıştı. (II) İsminin verilmesine neden olan şey, Uzay ile ilgili yaptığı muhteşem keşif değildi. (III) Halley, bu cismin Güneş'in yörüngesinde dönen bir nesne olduğunu ve 75 yılda bir görülebileceğini hesapladı. (IV) Bir sonraki ziyaretin 1758'de olacağını söyledi ve gerçekten de bu gök taşı, o sene insanlar tarafından görüldü. (V) Ne var ki zavallı Edmund, 1742'de öldüğü için, adıyla anılan Halley Kuyruklu Yıldızı'nın tekrar görme şansına sahip olamadı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2020 - KPSS LİSANS

6. -an/-en, -ı/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat - fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Kıyıya yanaşmaya çalışan yük gemisi, limandaki dalgakırana çarptıktan son anda kurtuldu.
B) Kültürel mirasın en önemli eserleri, değerbilmez kişilerin elinde yok olmaya mahkûm ediliyor.
C) Yıllarca kalbinde biriktirdiği tüm kırgınlıklarına rağmen gelen konuklarını samimiyetle ve güleryüzle karşıladı.
D) Son zamanlarda sinemaseverlerin beğenisini kazanan yönetmen, vizyondaki filmiyle bir kez daha alkışları topladı.
E) Dijital göstergeli sıcaklıkölçer kullanım kolaylığı sunmakla birlikte pil tüketiminin artmasına da yol açıyor.

2024 - KPSS LİSANS

7. Osmanlı ordusu, batı yönünde hareket etmekteydi. Görünürde olağan üstü bir durum yoktu sanki. Her şey yolunda seyrediyor gibiydi.
- I II III

Ancak Tuna kıyısına yaklaşıncaya bir hareketlilik başlayıverdi. Sultan da bu duruma bir anlam veremedi.

IV V

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2020 - KPSS ORTAÖĞRETİM

8. Birleşme sırasında kelimelerden her ikisi veya ikincisi anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Türkiye'nin denizlerinde çokça avlanan dil balığı sofralarda yeterince tüketilmemektedir.
- B) Adamcağız tek başına yaşadığından evde bir ses olsun diye muhabbet kuşu beslemekteydi.
- C) Araştırmacılara göre son zamanlarda deniz atı türü azalma eğilimi göstermektedir.
- D) Anadolu'da yol ve tarla kenarlarında yetişen deve dikenine sütlü kengel de denilmektedir.
- E) Badem ağaçlarının arasında kumsala inen keçi yolunda yürümek çok hoşuna gitmekteydi.

2023 - KPSS LİSANS

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiillerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Her şeyini yitirmişti ama sağlıklı olduğu için şükrediyordu.
- B) Salgın hastalıklar yüzünden pek çok insan hayatını kaybetti.
- C) Anne ve babalar çoğu zaman çocuklarının hatalarını affeder.
- D) Bilinçli bir vatandaş, toplumdaki değişimleri kolayca farkederek.
- E) Yağışların yol açtığı sel, bölgedeki tüm köprüleri bir gecede mahvetti.

2016 - KPSS ORTAÖĞRETİM

10. Yeni açtığı sahaf dükkânı merkezî bir yerde olduğundan herkesin çat kapı uğrayabileceği bir konumdaydı. Mahalle arasında

I

fırdöndüleriyle oynayan çocuklar bu dükkânı dışardan merakla

II

inceliyorlardı. Öyle ki ilk kez mahallelerinde açılan bu sahaf dükkânı, gerek cam göbeği rengi duvarlarıyla gerekse diğer albenileriyle onları

III

IV

cezb ediyordu.

V

Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

143

2022 - KPSS LİSANS

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bir gün bu hayatı bırakıp uzaklara gittiğini farz et, tüm yaşadıkların anlamsız gelecek.
- B) Mücadeleyi kazanmak için sarfettiğin üstün çabayı, her seferinde yeniden hatırlamalısın.
- C) İstediyin bölüme kaydolduğunu ve yeni bir hayata başladığını düşünsene.
- D) Otomobillerin park ettiği yerden geçince sağa dön, orada beni göreceksin.
- E) İşinden ayrıldıktan sonra hayatının mahvolduğunu düşünmeye başladı.

2022 – KPSS ÖN LİSANS

144

12. Bir şey okurken veya gündelik işlerimizle ilgili bir plan yaparken kelime-
I
leri sesli olarak söylemesek de kafamızın içinde onları bir an duyar gibi
II
oluruz. Konuşma, bir sürü karmaşık sürecin birlikte gerçekleşmesiyle
III
ortaya çıkan bir işlemdir. Bazı araştırmacılar, bir hayli uğraş sonucu
IV
geliştirdikleri yapay zekâ uygulaması ve kafaya takılan kulaklığa ben-
zer bir takım cihazlar yardımıyla iç konuşmalarımızı yazıya dönüştür-
V
meyi başardı.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

2020 - KPSS LİSANS

13. Birleşik kelimeyi oluşturan kelimelerden her ikisi veya ikincisi anlam değişmesine uğramışsa bu tür bileşik kelimeler bitişik yazılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uymamaktan kaynaklanan bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) Tamir gerektiren işler için aldığı ve adına bir türlü anlam veremediği kargaburnunu çantasından hiç eksiltmezdi.
- B) Çocukluğunda deniz canlılarına ayrı bir ilgi duyar, annesinden denizatıyla ilgili masalı anlatmasını isterdi.
- C) Misafirleri için hazırlayacağı menülerde, lezzetli olduğu kadar büyük emek de gerektiren bülbülüvasına mutlaka yer verirdi.
- D) Kazılar sırasında hem keçi boynuzu hem de hangi hayvan türüne ait olduğunu hâlâ belirleyemediğimiz başka boynuz örneklerine rastladık.
- E) Hayvancılık yapan toplumlar, kuzukulağı örneğindeki gibi yeni karıştırdıkları bitkilere genellikle hayvan organlarından çağrışımla ad verirler.

2022 – KPSS LİSANS (İPTAL)

CEVAPLAR 1. D 2. C 3. D 4. D 5. B 6. C 7. A
8. C 9. D 10. C 11. B 12. E 13. D

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTA (.)

1. Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur:

- Tüm derslerden geçmeyi başardı.

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur:

- Av. ■ Alb. ■ Dr. ■ Doç.

⚠ DİKKAT

Her kelimesinin ilk harfinin büyük yazılmasıyla yapılan kısaltmalarda nokta (.) kullanılmaz.

- (T.C.ve T. hariç)

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır:

- XVI. yüzyıl ■ 8. kişi

💰 BENİM HOCAM UYARIYOR!

Arka arkaya sıralanan virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan rakamlardan sadece sonuncusuna sıra bildiren nokta kullanılır:

- 1,2,ve 3.

4. Bir yazının maddelerini gösteren rakam ve harflerden sonra kullanılır:

- 10. ■ II. ■ D. ■ a.

5. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır:

- 12. 10. 1999 ■ 12. X. 1999

- Ay adları yazıyla yazılırsa nokta kullanılmaz: 15 Mart 1987

6. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

- 15.45'te ■ 13.00'te ■ 15.00'te

7. Ölçü ve tartı birimlerinin sonuna nokta kullanılmaz:

- kg'ı ■ mm'den ■ cm'yi

8. Bibliyografik künyelerin sonuna konur:

- İleri Selim, Cumartesi Yalnızlığı, Everest Yayınları, 1978.

9. Dört ve dörtten çok rakamlı sayılarda sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur:

- 1.263 ■ 4.574.323

10. Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır:

- 6.4 = 24

11. Genel ağ adreslerinde kullanılır:

- <https://www.benimhocam.com/>

VİRGÜL

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:

- Kitapları, defterleri, kalemleri kaldırım.

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

- En çok ben çalıştım, diğerleri çalışmadı.

3. Tırnak içine alınmayan alıntı cümlelerinden sonra kullanılır:

- Adamı burada gördüm, dedi.

4. Cümlede ara sözlerin ve ara cümlelerin hem başına hem sonuna virgül konur:
- Ankara'yı, çocukluğumun berrak incisini, çok özledim.
 - Ahmet'i, belki bilirsiniz, çok severim.
5. Anlam karışıklığını önlemek için virgül kullanılır.
- Küçük, ağacın altında oturuyordu.
 - İsim tamlamalarında ve sıfat tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına virgül konmaz. Yukarıdaki gibi anlam karışıklığı olursa virgül kullanılır.
 - Ali'nin, defteri yine kayboldu. (Virgülün kullanımı YANLIŞ.)
6. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:
- Doğru, bunları anlamadım.
7. Hitap ve seslenme kelimelerinden sonra konur:
- Değerli Meslektaşlarım,
8. Sayıların yazılışında, kesirleri ayırmak için konur:
- 11,50 ■ 68,27
9. Bibliyografik künyelerde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:
- İleri Selim, Cumartesi Yalnızlığı, Everest Yayınları, 1978.
10. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
- Binnaz, yıllardır hayalini kurduğu son model arabayı almayı başardı.

11. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:
- Akşam, yine akşam, yine akşam
12. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur:
- Sonunda bana hak verdiniz, dedi.
13. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:
- Ali Bey'e,
— Bu kapıyı çalmak istemiyorum, dedi.
14. Özne olarak kullanıldıklarında “bu, şu, o” zamirlerinden sonra kullanılır.
- Bu, yalnız senin bildiklerinden ibarettir.

⚠ DİKKAT

Dikkat 1: “ve, veya, yahut” bağlaçlarından önce ya da sonra virgül kullanılmaz.

- Sen veya başkası şunu getirsin.

Dikkat 2: Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül kullanılmaz.

- Ne coğrafyayı seviyor ne matematiği.
- Hem seni sevdi hem beni sevdi.

Dikkat 3: Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan “de, da” bağlacından önce ya da sonra virgül kullanılmaz.

- Parkeleri silmiş de silmiş.

Dikkat 4: Metin içinde “ınca, -ince” anlamı katan “mı, mi” edatından sonra virgül kullanılmaz.

- Eve gittin mi beni ara!
- Cevabı buldun mu beni ara.

DİKKAT

Dikkat 5: Şart ekinden sonra virgöl kullanılmaz.

- Gidersen yıkılır bu kent.

Şart ekleri art arda kullanılırsa virgöl kullanılır.

- Benimle konuşsan, bana olanları anlatsan bir çözüm buluruz.

Dikkat 6: Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgöl konmaz.

- Seni görünce yanına gelirim.

Zarf-fiiller art arda kullanılırsa virgöl kullanılır. Anlam karışıklığı olursa zarf-fiil eklerinden sonra virgöl kullanılabilir.

- Konuşarak, birbirinizi anlayarak olaylara yaklaşmalıyız.

NOKTALI VİRGÜL (;)

- Cümle içinde virgülle sıralanmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:**
 - Bugün tarih, coğrafya, felsefe; yarın matematik, fizik çalışacağım.
- Ögeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:**
 - Annesini, babasını, amcasını çok sevdi; onlara hiç yanlış yapmadı.
- İkiden fazla eş değer ögeleri arasında virgöl bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgöl konabilir:**
 - Yakışıklı yazar; roman, hikâye, tiyatro ve makale yazardı.

İKİ NOKTA (:)

- Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur:**
 - Yakın dönemin en beğenilen yazarlarından bazıları şunlardı: Selim İleri, İhsan Oktay Anar ve Sinan Sülün.
- Kendisiyle ilgili açıklama yapılacak cümlelerin sonuna konur:**
 - Konuyla ilgili tek gerçek şuydu: Vatan, uğruna ölenlerindir.
- Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:**
 - Binnaz: Dün neden gelmedin?
 - İpek: Yorgundum.

DİKKAT

İki noktadan sonra bir cümle, cümle niteliğinde söz ya da özel ad yazılacaksa bunlar büyük harfle başlar. Örnekler sıralandıkça küçük harfle başlar:

- Kayıt için şu belgeler istendi: nüfus cüzdanı, fotoğraf...
- Kendimi takdim edeyim: Meclis kâtiplerindenim.
- Tanzimat Dönemi sanatçılarından bazılarını sıralayalım: İbrahim Şinasi, Namık Kemal...

ÜÇ NOKTA (...)

- Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:**
 - Sana öyle muhtacım ki...
- Herhangi bir sebeple söylenmek istenmeyen sözler ya da kaba sözcükler yerine konur:**
 - Memleketi olan Y... ilini anlatır dururdu.

3. Alıntılarda başta, ortada ya da sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine kullanılır:
- ... her şey anlattığım gibiydi. Tüm gezegenlerde bu yaşamsal alametler yoktu.
4. Ünlem ve soru işaretinden sonra anlamı pekiştirmek için kullanılır. Ancak üç nokta değil iki nokta kullanılması kâfidir.
- Koca Ali!..
 - Ne konuşuyor bu insanlar?..

SORU İŞARETİ (?)

1. Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur:
- Bu maçı neden izlemiyorsunuz?
2. Soru eki ve soru kelimesi kullanılmadan ezgili söyleyişlerde kullanılır:
- Kimsiniz?
3. Bilinmeyen, kesin olmayan ve şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:
- İlk kitabını 1978(?) yılında çıkartmış.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

"mi, mi" soru edatı "inca/-ince" anlamında zarf-fiil işlevinde kullanıldığında soru işareti konmaz:

- Eve ulaştın mı haber ver.

DİKKAT

Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur.

- Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?
- Ne yaptı, nerelere gitti?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

1. Sevinç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur:
- Eyvah!
 - Ne güzel bir gün!
2. Seslenme, hitap, uyarı sözlerinden sonra konur:
- Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!
 - Ey insanlar!

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konabileceği gibi cümlelerin sonuna da konabilir:

- Eyvah! Yine yanıldım.
- Eyvah, yine yanıldım!

3. Alay, küçümseme, yerme, kinaye, tersini kastetme anlamı verilmek istendiğinde yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır:
- Çok akıllı (!) olduğumu anlamıştım.

KISA ÇİZGİ (-)

1. Satıra sığmayan sözcükler bölünürken kullanılır:
 - anla-
mamışsınız.
2. Ara söz ve ara cümlelerin başına ve sonuna konur:
 - Bu güzel kente – Ankara'ya – her zaman giderim.
3. Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için kullanılır:
 - Göz – lük – çü – lük – ten
4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır:
 - Kap –
5. Eklerin başına konur:
 - - l, - n, - dır
6. Bazı kelimeler arasına “arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e” anlamla-
rını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır:
 - 07.00 - 12.00
 - Ankara - Yozgat yolu
 - Türkçe - Fransızca Sözlük

DİKKAT

Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz:

- Sekiz üç beş kişi sınava girmedi.
- On on beş kişiden oluşan gruptu.

UZUN ÇİZGİ (—)

- “Konuşma çizgisi” olarak da adlandırılır. Satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır:
 - — Onu nerede bulabilirim?
 - — Okulda.

3

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Oyunlarda uzun çizgi konuşanın ardından da konabilir.

- Mümtaz Bey — Bu semti neden sevedin?
- Süheyla Hanım — Herkes bana garip geliyor.

3

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

- Begüm “Seni bulamadım!” diye haykırdı.

EĞİK ÇİZGİ (/)

1. Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur:
 - Gönülünden gönlüne veda gibisin / Şimdi artık sen de herkes gibisin
2. Adres yazılırken apartman numarası ile daire numarası ve semt ile şehir adları arasına konur:
 - Atatürk Mah. 19 Mayıs Caddesi No.: 5/15 Çankaya/ Ankara
3. Tarihlerin yazılışında kullanılır:
 - 10 / 05 / 2007
 - 10 / V / 2007

4. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır:

- -acak / -ecek, -dı / di

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

1. Bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:

- “Ne konuşuyor bu insanlar?” diye sordu yanındakine.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, üç nokta, soru işareti vb.) tırnak içinde kalır.

- “İzmir üzerine dünyada bir şehir daha yoktur.”

2. Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır:

- Yazar “realizm” akımından etkilenmiştir.

3. Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları, başlıkları tırnak içinde belirtilir:

- Son günlerde “Eylül” popüler olmaya başladı.

Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap ve dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazı ile de gösterilebilir:

- Höyük sözü Anadolu’da *tepe* olarak geçer.
- Cahit Sıtkı’nın *Şairin Ölümü* şiiri çok sevilmişti.

DİKKAT

Tırnak içine alınan sözlerden sonra kesme işareti kullanılmaz:

- Öğrenciler, “Mai ve Siyah”ı çok beğenmiş.

TEK TIRNAK İŞARETİ (‘ ’)

- Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır:

- Binnaz, “En çok ‘Kalp Ağrısı’ romanından hoşlandım.” dedi yanındakilere.

YAY AYRAÇ (PARANTEZ) ()

1. Cümlelerin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:

- Adam kasabasını (O eski kasabalardan olmadığını biliyorum.) öve öve bitiremiyordu.

NOT

Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Özel veya cins isme ait ek, ayraçtan önce yazılır:

- Yunus Emre’nin (1240 ? - 1320)

2. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:

- Ferhunde - (Elindeki çayı yudumlar.) Ne iş çeviriyorsunuz?

3. Bir yazının maddelerini gösteren sayı ve harflerden sonra kullanılır:

- I) ■ 1) ■ A) ■ a)

KÖŞELİ AYRAÇ []

- Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:
 - Miskin Yunus [Yunus Emre (1240 ? - 1320)] tasavvuf edebiyatının en büyük isimlerindendir.

KESME İŞARETİ (')

1. Özel isimlere getirilen bazı ekler (iyelik, durum, bildirme ekleri) kesme işaretiyle ayrılır:

- Ayşe'den
- Türkiye'nin
- Hisar'da

TEMEL KURAL

Özel İsim

- Ankara
- İngiliz
- İpek
- Türk
- Ahmet
- Konya

Özel isme gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

- Ankara'da
- İngiliz'e
- İpek'ten

Özel isme gelen yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:

- Türklük
- Ahmetgil
- Ankaralı
- Türkçe

Özel isme gelen "-lar /-ler" çoğul ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:

- Türkler
- İngilizler

Yapım ekinden sonra gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz:

- Annemsiz
- Atatürkçülükten
- Türklerin
- Ankaralının
- Türkçeyi
- Türklerden

2. Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

- Türk Tarih Kurumundan
- Türkiye Büyük Millet Meclisini
- Bakanlar Kurulunun
- Türkiye Büyük Millet Meclisinin 112'nci Birleşiminin 2'nci Oturumunda

3. İstisnai durum: Kurum, kuruluşlardan sadece "Avrupa Birliği"ne ek getirildiği zaman getirilen ek kesme işaretiyle ayrılır:

- Avrupa Birliği'ne üye ülkeler...

4. Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz:

- Çanakkale Köprümüzün yeşilliği
- Konya Ovamızın güzelliği

5. Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır:

- Ortaöğretim Sınıf Geçme Yönetmeliği önemlidir. Bu Yönetmelik'in 7'nci maddesine göre...
- 2876 sayılı Kanun çok hızlı çıktı. Bu Kanun'a göre işlerini düzenlemelisin.

6. Başbakanlık, Rektörlük vb. sözlere ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde "Başbakanlığa, Rektörlüğe" şeklinde yazılır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde virgülün hangi işlevde kullanıldıklarını karşılarına yazınız.

CÜMLE	VİRGÜLÜN KULLANILMA AMACI
Zeytin, peynir, ekmek getirip kahvaltı hazırladı.	
Her şeyin bir sonu vardır, dedi.	
Herkese, birkaç kişi dışında, iyi günler diledi.	
Seni çok seviyorum, sensiz yapamıyorum.	
Çok çalışarak, emek verilerek başarılı olunur.	
Çocuk, yıllar sonra babasını görmenin heyecanını duydu.	
Küçük, çocuğun yanına geldi ve selam verdi.	

ETKİNLİK CEVAPLAR

CÜMLE	YAZIM YANLIŞININ NEDENİ
Zeytin, peynir, ekmek getirip kahvaltı hazırladı.	Birbiri ardınca sıralanmış eş görevli kelimeleri ayırmak için
Her şeyin bir sonu vardır, dedi.	Doğrudan aktarma cümleleri belirtmek için
Herkese, birkaç kişi dışında, iyi günler diledi.	Ara sözlerin başına ve sonuna getirilerek ara sözleri belirtmek için
Seni çok seviyorum, sensiz yapamıyorum.	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için
Çok çalışarak, emek verilerek başarılı olunur.	Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra
Çocuk, yıllar sonra babasını görmenin heyecanını duydu.	Yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtmek için
Küçük, çocuğun yanına geldi ve selam verdi.	Anlam karışıklığını engellemek için

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde yapılan noktalama yanlışlıklarını bularak doğru biçimde yazınız.

- a) Ankara'ya dönersen, Ankara'nın havasına tekrar uyum sağlaman gerekecek.
- b) Meclis'te yapılan çalışmalar, Avrupa Birliği'ne uyum sürecini hızlandıracak.
- c) Yazın domates; biber ve patlıcan; kışın kabak, enginar ve havuç yenmeli.
- d) Avrupa'da Türkler'in birçok iş kolunda öncü olduğu biliniyor.
- e) "Eyvah, Yine bu yanlışla düştüm!" diyerek feryat etmeye başladı.
- f) Bizim gibi düşünmeyenler "yeniliğe karşı olanlar" bu garip durumun içindeler.
- g) Yazarın "Yaprak Dökümü" adlı romanını heves ederek, okumanın keyfine vardım.
- h) Binnaz, zeki, çevik, çalışkan bir gençti.
- ı) Türkçeden Almancaya çevrilen eser, 30000 adet basıldı.
- i) At ölür, meydan kalır, yiğit ölür, şan kalır.

ETKİNLİK CEVAPLAR

- a) Ankara'ya dönersen Ankara'nın havasına tekrar uyum sağlaman gerekecek.
- b) Meclis'te yapılan çalışmalar, Avrupa Birliği'ne uyum sürecini hızlandıracak.
- c) Yazın domates, biber ve patlıcan; kışın kabak, enginar ve havuç yenmeli.
- d) Avrupa'da Türklerin birçok iş kolunda öncü olduğu biliniyor.
- e) "Eyvah! Yine bu yanlışla düştüm." diyerek feryat etmeye başladı.
- f) Bizim gibi düşünmeyenler, yeniliğe karşı olanlar, bu garip durumun içindeler.
- g) Yazarın "Yaprak Dökümü" adlı romanını heves ederek okumanın keyfine vardım.
- h) Binnaz; zeki, çevik, çalışkan bir gençti.
- ı) Türkçeden Almancaya çevrilen eser, 30.000 adet basıldı.
- i) At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

TEST

1. Deneme yazarı, eleştiricidir () Akliselim ölçütüyle ideolojik fosilleşmelere () tabulara () klişelere karşı çıkar () kanıtlamalarla kendi görüşünü ortaya koyar.

Bu parçada yay ayrıçla () belirtilen yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (.) (.) (.) (:) B) (:) (.) (:) (:) C) (...) (.) (:) (.)
D) (.) (:) (.) (:) E) (:) (.) (:) (.)

2. Bu yazılar, Tanzimat Dönemi'nin tüm ruhunu bize en yakından hissettirmektedir. Sanatçıların yaşamlarını, sanatlarını bize doğrudan vermektedir. Dönemin baskıcı anlayışını biz bu yazılardan öğrendik, aynı acıları o sanatçılarla beraber yaşadık. Dönemin politik anlayışını, belki bilirsiniz, bu eserlerle harmanlamak gerektiğini düşünüyorum.

Bu parçada virgülün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

- A) Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra konur.
B) Ara söz ya da ara cümlelerin başına ve sonuna konur.
C) Art arda sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
D) Sıralı cümlelerin arasına konur.
E) Yüklemden uzak düşen özneyi belirtmek için konur.

3. Çağdaş Türk romanının nasıl bir görünüşü olacağını (I) hangi yolları izlemesi gerektiğini (II) hangi kaynaklardan beslenmesinin doğru olacağını bilmiyorum. Bu konuda ancak kendi romanım üzerinde konuşabilirim. Ben (III) *Savaş ve Barış*'ı yeniden okurken şu cümlemin altını çizdim: "Toplumsal ve bireysel felaketlerle dolu günler yaşıyoruz." Tolstoy'un da Dostoyevski'nin de karışık bir iç dünyaya sahip olduğunu okudukça görüyorum (IV) içinde yaşadıkları toplumu (V) o toplumun kişilerini ve olaylarını oldukça berrak bir biçimde ortaya koymuşlar.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Hayır (I) bir yineleme söz konusu değil. Daha önce de yazdım (II) bence bir romanın içeriği ve biçimi diye iki ayrı öge söz konusu değildir. Bunlar birbirinden ayrılma olanağı olmayan (III) birlikte gelişmiş ve birbirini doğurmuş öğelerdir. *Kimse*'de beni bir yazar olarak ilgilendiren (IV) düşündüren ve üstünde kafa yordüğüm sorunları düşünerek (V) çözmeye çalıştım.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAPLAR 1. A 2. A 3. D 4. E

NOKTALAMA İŞARETLERİ - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Eskiden Boğaziçi yalılarında oturanların çoğu; kışın İstanbul'a iner ve nisan sonu (.) mayıs başında Boğaziçi'ne dönerlerdi. Taşıdıkları eşyaların ağırlıklarından başka hiçbir özelliğine aldırış etmeyen (.) ağırları yüklenirken zorlanan fakat ağır olmayanların hafifliklerini de küçümseyen bir edayla kaldıran (.) eşya az gelmiş gibi bir de ağır semerlerini taşıyan emektar hamallar bu göç işini üzerlerine alırlardı. En mahrem (.) en nadide eşyalarımız bile sanki onların olur ve bize ise yalnız (.) kalplerimizde taşınacak sevinçler kalırdı.

Bu parçada numaralanmış virgüllerden hangisi "bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek" amacıyla kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 - KPSS LİSANS

2. Sıradan insanlar için açılmış (I) sonsuza kadar dümdüz giden bir yolda yürüdüm ben. Yürüdükçe bütün iyi ve umut verici şeyler (II) ne bileyim yağmur mevsiminde yağmur, baharda yeşillik ve sis (III) zamanında gerçekleşmesi gereken her şey benden uzaklaşıyordu. Sonra da başka dünyalarda (IV) başka zamanlarda (V) hiç hak edilmemiş ya da hiç istenmeyen durumlarda ortaya çıkıyordu.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti konmalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2023 - KPSS LİSANS

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışı yapılmıştır?**

- A) Yunus Emre, *Divan*'ında Türkçenin anlatım zenginliğini ortaya koymuştur.
B) O; romanlardan *Huzu'u*, şiirlerden ise *Kaldırımlar*'ı öğrencilerine tavsiye ederdi.
C) Hem bu işten bir pay istiyor, hem de kendine verilince almıyordu.
D) Tarihin her döneminde yeni nesil; farklı, sabırsız, aceleci olarak nitelendirilmiştir.
E) Bu sonuç, katılımcıların 1/3'ünün yeni müzik türlerine ılımlı yaklaş-tığını göstermektedir.

2021 - KPSS LİSANS

4. Aşağıdakilerin hangisinde virgül farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Lider kişinin özellikle kriz zamanlarında ortaya çıkan kararlı duruşu, grubun psikolojisini etkilediği gibi geleceğe yönelik kaygılarına da tesir eder.
- B) Grubun uyumunu artırmak için yapılması gerekenlerden biri, açık iletişimi teşvik etmek ve üyeler arasındaki anlaşmazlıklara çözüm getirmektir.
- C) Yönetici, oluşturduğu küçük gruplardaki iletişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine zemin hazırlayarak herkesin kendini güvende hissetmesini sağlamalıdır.
- D) Normların oluşturulmasında ve devam ettirilmesinde yöneticinin rolüne dikkat edilmeli, grubun sağlıklı normlar oluşturabilmesi için gerekli müdahaleler yapılmalıdır.
- E) Grubun başlangıç aşamasında oturumları açan ve gündemi belirleyen başkan, grup üyelerinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır.

2024 - KPSS ÖN LİSANS

5. *Dillerin Katli* adlı kitabının 2000 yılında basılmasından bugüne kadar (,) tehlikedeki diller konusunda dünyada birtakım ilerlemeler katedildi.

Tehlike Altındaki Diller Vakfı (,) Avustralya ve Asya'da yaptığı yıllık

konferanslarla dil ölümünün tehlikelerini anlattı. Hans Rausing Vakfının (,) Londra'daki Doğu ve Afrika Çalışmaları Okuluna 2022'de yapmış

olduğu yüksek miktardaki bağış (,) risk altındaki dillerin belgelenmesi

için Tehlike Altındaki Diller programının kurulmasına olanak sağladı. Bu sayede sanatçıların ortaya çıkardıkları yapıtlar (,) halkın ilgisini bu

soruna çekti.

Bu parçada numaralanmış virgüllerden hangi ikisi "bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime grubuyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek" kuralına örnek gösterilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

2022 - KPSS LİSANS (İPTAL)

6. Sahaflar (.) hayatlarını idame ettirmek için bir yandan ticaret yapar bir yandan da tarihî mirasa hiç küçümsenmeyecek katkıda bulunurlar. Bazen bir depodan, tavan arasından (.) bir müstemilat veya kömürlükten çıkarılan eserler hem buralarda telef olmaktan kurtarmış olur (.) hem de gerekli restorasyon aşamasından geçirilerek onlara direnç kazandırılır. Cildi çürümüş (.) dağılmış kitaplar ciltlenir. Tozu (.) küfü alınarak varsa rutubeti giderilir; yıpranmış kâğıtlar takviye edilerek güçlendirilir.

Bu parçada numaralanmış virgüllerden hangisinin kullanımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2022 - KPSS ÖN LİSANS

7. Hayalleri süsleyen kent New York bana göre baharda gezilmeli. Kışın rahatsız edecek kadar soğuk; yazın nemli, çok sıcak. Baharın ılık, serin günlerinde üşümeden, terlemeden, yazın turist kalabalıkları arasında ezilmeden New York'u gezmek en doğrusu.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangisinin işlevi diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2016 - KPSS LİSANS

8. İroni, bireysel veya toplumsal bir konuda üst bakış ve ince alayla bir şeyi över görünüp aslında onu gülünçleştirerek anlatmaktır. İroni aracılığıyla yazarlar, gerçeğe ayrıca vurgu yapmak için eleştirisini akıcı bir anlatımla ve ima yoluyla dile getirirler. İronide zekâ, yergi ve mizah dolaylı bir bağlam içinde, çarpıcı bir anlatımla sunulur. Geçmişten günümüze birçok yazara ironiden yararlanmış, onun aracılığıyla yaptıklarını retorik olarak da zengin kılmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış virgüller, işlevleri bakımından gruplandırıldığında hangi ikisi bir grup oluşturur?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

2020 - KPSS LİSANS

9. Yusuf güzel bir çocuk ^I Kenan'ın Yusuf'u. Naz uykularındaydı. Güzelim ^{II} göz kapaklarının arkasında rüyası vardı. Yusuf'un rüyasında güneş vardı ^{III} ay vardı. Yusuf'un rüyasında tam on bir yıldız vardı. Berrak gökyüzü ve parlak yıldızlar ^{IV} elini uzatsa dokunabileceği kadar yakınındaydı. Güneş ve ay birbirinin ışığını söndürmemekte ^V on bir yıldız başının üzerinde titremekteydi.

Bu parçada numaralanmış virgüllerden hangisinin kullanımında yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2019 - KPSS LİSANS

10. İzohips eğrilerinin özellikleri şöyledir (I) Yeryüzü şekillerinin kuş bakışı görünüşünü tasvir ederler (II) İç içe geçmiş kapalı eğrilerdir (III) Yar (IV) falez gibi yeryüzü şekillerini tam olarak gösteremezler. Dağ doruklarında nokta hâlini alırlar ki (V) bu noktalar da tepeyi işaret eder.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine herhangi bir noktalama işareti getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2016 - KPSS ORTAÖĞRETİM

11. Şehir; insanın ^I hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli ^{II} en büyük fiziki ürün olmasının yanı sıra insan hayatını yönlendiren ve çevreleyen bir yapıdır. Bu yapıya biçim veren tercihleri ise insan ve toplumlar; inançlarından ^{III} dinlerinden hareket ederek belirler. Oysa şehir; toplumsal hayata ^{IV} insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren bir yer olmakla birlikte sosyal mesafelerin en aza indiği ^V bu ilişkilerin en büyük yoğunluk kazandığı bir yerdir de.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangisinin işlevi diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2018 - KPSS LİSANS

12. Oxford Sözlüğü, her yıl olduğu gibi bu yıl da yılın sözcüğünü açıkladı(;) I
 post-truth(,) Sözlük(,) Amerika'da başkanlık seçimine bağlı olarak kul- II III
 lanım sıklığı çok artan bu kelimenin anlamını şu şekilde vermiş(;) IV
 Nesnel gerçekliklerin kamuoyunu şekillendirmede duygusal ve kişisel görüşlerden daha az etkili olması(,) V

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisinin kullanımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2018 - KPSS ÖN LİSANS

160

13. Aile apartmanı gibiydi bizimkisi... Üst katta babamın amcası (I) onun altında halamlar (II) girişte babaannemler (III) bodrumda da amcamlar (IV) Bunun yanında iki kiracı aile (V) bir de tek başına Ayla.

Bu parçadaki numaralandırılmış yerlerden hangisine farklı bir noktalama işareti konmalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2014 - KPSS ÖN LİSANS

14. Gülün Adı'nın ünlü yazarı Umberto Eco 1932 yılında İtalya'nın I
 Alessandria kasabasında doğdu. 1950'li yıllarda Radio Audizioni Italiane II
 yani RAI'nin kültür programlarını yönetti. 1959 - 1975 yılları arasında III
 edebiyat dışı yayınların editörlüğünü üstlendi. Makalelerini ülkesinin önde gelen gazetesi Corriere della Sera'da yayımladı. 38 yaşında IV
 intisap ettiği Bologna Üniversitesi'nde göstergebilim dersleri verdi. V

Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinde kesme kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2022 - KPSS LİSANS

CEVAPLAR 1. E 2. B 3. C 4. D 5. B 6. C 7. A
 8. A 9. B 10. E 11. A 12. A 13. D 14. E

ANLATIM BOZUKLUKLARI

ANLAMDA KAYNAKLANAN ANLATIM BOZUKLUKLARI
(BAĞDAŞIKLIK HATALARI)

Sözcüğün atılması cümlede herhangi bir bozulma veya daralmaya yol açmıyorsa bu anlatım bozukluğunun sebebi gereksiz sözcük kullanımıdır. Bu bozukluk iki şekilde karşımıza çıkabilir:

BAĞDAŞIKLIK	BAĞLAŞIKLIK
● Anlam kaynaklı yanlışlıklardır. ■ Sözcüğün yanlış yerde kullanılması ■ Gereksiz sözcük kullanımı ■ Yanlış anlamda sözcük kullanımı ■ Mantık / sıralama hatası ■ Anlamca çelişen sözcüklerin kullanımı ■ Deyim yanlışlığı	● Dil bilgisi kaynaklı yanlışlıklardır. ■ Tamlama yanlışlığı ■ Özne - yüklem uyumsuzluğu ■ Çatı uyumsuzluğu ■ Eylemsi eksikliği ■ Ek-eylem eksikliği ■ Bağlaç yanlışlığı

İYİ BİR CÜMLEDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

1. AÇIKLIK

- Cümlelerin tek bir anlam taşımasıdır.
 - Kalemini buldum.

Kimin kalemi olduğu belli değildir. → *Açıklık ilkesine aykırıdır. Başına senin ya da onun getirilmelidir.*

- Senin kalemini buldum.
- Onun kalemini buldum.

2. DURULUK

- Cümlede gereksiz sözcük kullanılması duruluk ilkesine aykırıdır.
 - Böyle yüksek sesle bağırması herkesi rahatsız etti.

Bağırma, zaten yüksek sesle olur. Duruluk ilkesine aykırıdır.

3. DOĞRULUK

- Cümlelerin dil bilgisi açısından doğru olmasıdır.
 - Burada birçok insanlarla tanıştım. → **YANLIŞ**
 - Burada birçok insanla tanıştım. → **DOĞRU**

4. MANTIKLILIK

- Cümlelerin mantığa uygun olması gerekir.
 - Tasarı 150'ye karşı 30 oyla kabul edildi.

150'ye karşı 30 oyla kazanılmaz. Sıralama hatası yapılmıştır. 30'a karşı 150 denmeliydi.

Gereksiz Sözcük Kullanımı

- a. **Eş anlamlı sözcüklerin aynı anlamı karşılayacak şekilde beraber kullanılmasıyla gerçekleştirilebilir:**

(Anlatım bozukluğunu düzeltmek için sözcüğün biri atılmalıdır.)

- Bu ilacı **iki günde bir güneşir** alman gerekiyor.
- "İki günde bir" sözü ile "güneşir" sözleri aynı anlamı karşılar.
- Hava sıcaklığı **sıfırın altında eksi** üç derece.
- "Sıfırın altında" ile "eksi" sözleri anlamca birbirini karşılar.
- Bize karşı yeterince **ilgi ve alaka** gösterilmedi.
- "İlgi" ile "alaka" sözleri anlamca birbirini karşılar.

b. Sözcüğün anlamını aynı cümlede başka bir sözcüğün ya da ekin içinde bulundurmasıyla da gerçekleşebilir:

- Üç ay **süreyle** evinden uzak kalmış.
 - “Üç ay” sözcüğü zaten “süre” anlamını içinde barındırmaktadır. Bu yüzden “Evinden üç ay uzak kalmış.” demek yeterlidir.
- Filmin **sonu** hüznü bitti.
 - “Bitmek” sözcüğü zaten “son” anlamını içinde barındırmaktadır. Bu yüzden “Film hüznü bitti.” demek yeterlidir.
- Bizi kardeşiyle **birlikte** ziyaret etti.
 - “ile” edatı zaten “birlikte” anlamını içinde barındırmaktadır. Bu yüzden “Bizi kardeşiyle ziyaret etti” demek yeterlidir.

162

DİKKAT

Başlangıç ve son ibareleri derecelendirilemez. Yani “ilk önce” ve “en son” kullanımları her zaman yanlışır.

Anlamca Çelişen Sözlerin Kullanımı

- Birbirleriyle çelişen sözcüklerin aynı cümlede kullanılması anlatım bozukluğu yaratır.
 - **Şüphesiz**, benimle aynı görüşü paylaşıyor **olmalısınız**.
- “Şüphesiz” sözcüğü kesinlik anlamı verir ama “olmalı” sözcüğü ihtimal anlamı verir. Bu ikisinin aynı cümlede kullanılması hatadır. Bu tip anlatım bozukluklarında sözcüğün biri atılmalıdır. Yani;
 - **Şüphesiz**, benimle aynı görüşü paylaşıyorsunuz.
 - Benimle aynı görüşü paylaşıyor **olmalısınız**.
 - **Aşağı yukarı tam** on yıldır köyünden uzaktaydı.

- “Aşağı yukarı” ikilemesi yakınlık anlamı verirken “tam” ibaresi kesinlik anlamı vermektedir. Bu sözlerden biri cümleden atılmalıdır.

3

BENİM HOCAM UYARIYOR!

“Şüphesiz, eminim, tam, kuşkusuz, elbette” sözleri kesinlik anlamı verir bu yüzden “galiba, umarım, -malı, zannederim ki, aşağı yukarı...” gibi olasılık bildiren sözcüklerle kullanılamaz.

Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanımı

- Sözcüklerin anlamları net bir şekilde bilinemez ve bu yüzden sözcükler yanlış anlamda kullanılır.
- Bazen de birbiriyle karıştırılan sözcükler kullanılır.
- Anlam inceliğine dikkat edilmeden kullanılan sözcükler bu kapsamda kabul edilir.
 - Hastanın bu hastalıktan kurtulma **şansı** yüksek. → “Şansı” yerine “olasılığı” olmalıydı.
 - Sakatlığı **iyileşen** futbolcu, sahalara döndü. → “İyileşen” yerine “geçen” olmalıydı.
 - Bu anlatım tarzının sana **özel** olduğunu söyledik. → “Özel” yerine “özgü” olmalıydı.
 - Aldığı ilaçlar iyileşmesine **neden oldu**. → “Neden oldu” yerine “sağladı” olmalıydı.
 - Beton yapılar, şehrin çirkinleşmesini **sağladı**. → “sağladı” yerine “neden oldu” olmalıydı.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

- Bir sözcüğün cümle içinde bulunması gereken yerde bulunmamasıdır. Mesela sıfatken zarf görevinde ya da zarfken sıfat görevinde kullanılması bozukluğa yol açabilir.
 - **Çok** denizde kaldığı için hastalanmış. (YANLIŞ)
 - Denizde çok kaldığı için hastalanmış. (DOĞRU)
 - **Yeni** sınıfa girmişti ki zil çaldı. (YANLIŞ)
 - Sınıfa yeni girmişti ki zil çaldı. (DOĞRU)
 - Alman Başbakan, **üç gün içinde** petrol çıkaran ülkeleri ziyaret edecek. (YANLIŞ)
 - Alman Başbakan, petrol çıkaran ülkeleri üç gün içinde ziyaret edecek. (DOĞRU)
 - Televizyonlar **tekrar tekrar** maçın özetini veriyor. (YANLIŞ)
 - Televizyonlar maçın özetini tekrar tekrar veriyor. (DOĞRU)
 - Belediye **üç gün içinde** hasar alan evlerin hasar tespitini yapacak. (YANLIŞ)
 - Belediye hasar alan evlerin hasar tespitini üç gün içinde yapacak. (DOĞRU)

Deyim ve Atasözü Yanlışları

- Deyimler ve atasözleri kalıplaştıkları için değiştirilemez. Değiştirildikleri zaman anlatım bozukluğuna sebep olurlar. Yerlerine eş anlamlısı dahi getirilemez.
 - Öğretmen, dersi öyle güzel anlatıyordu ki öğrenciler **kulak kabartmış** öğretmenini dinliyordu.
 - “Kulak kabartmak” çaktırmadan dinlemektir. Burada dikkatle dinlemek anlamında olan “kulak kesilmek” deyimini kullanılmıyordu.

- Öylesine umursamaz biriydi ki hep **pireyi deve yapardı**.
 - “Pireyi deve yapmak” deyimini, olayları veya durumları büyütme anlamına gelir. Burada umursamamak anlamında olan “dünya yansa umurunda olmaz” deyimini kullanılmıyordu.
- Açlıktan **karnım zil çalıyordu**.
 - “Karnım zil çalıyor” yerine “midem zil çalıyor” deyimini kullanılmıyordu.
- **Açın gözü hamur teknesindedir**.
 - Atasözünün orijinali bozulmuştur. Doğrusu: “Açın gözü ekme teknesindedir.”
- Odadaki ağır kokudan **burnumun direği sızladı**.
 - “Burnunun direği sızlamak” deyimini, bir yerinin acısından duramamak, üzüntü duymak ve ağlayacak duruma gelmek anlamına gelir. Bu cümlede “burnunun direği kırılmak” deyimini kullanılmıyordu.

Mantık ve Sıralama Hataları

a. Sıralama ve mantık kaynaklı hatalar:

- Yasa tasarısı **350'ye karşı 150 oyla** kabul edildi. (YANLIŞ)
 - Yasa tasarısı 150'ye karşı 350 oyla kabul edildi.
- Bu hastalık tedavi edilmezse **ölüme** hatta **yüksek ateşe** yol açar.
 - Bu hastalık tedavi edilmezse yüksek ateşe hatta ölüme yol açar.
- **Bir lokma ekmeğe** hatta **bir tas çorbaya** muhtaçtı.
 - Bir tas çorbaya hatta bir lokma ekmeğe muhtaçtı.

b. Mantık kaynaklı hatalar:

- Çekmecesindeki altınları çalınmış hâlde buldu.
 - Mantığa terstir. Çalınmış arabayı nasıl bulabilir ki?
- Gelecek güzel günlere özlem duyuyorum.
 - Mantığa terstir. Gelecekte yaşanması muhtemel bir şeye özlem duyulmaz. Özlem, geçmişe duyulur.
- İtirafçı, bildiği ve bilmediği her şeyi anlattı.
 - Mantığa terstir. İtirafçının bilmediği şeyleri anlatması mümkün değildir.

Anlam Belirsizliği

Karşılaştırma Yanlışları

- Bir cümlede tek ve net anlam olmalıdır. Anlam açık - seçik anlaşılamazsa anlatım bozukluğu olur.

a. Anlam belirsizliği kaynaklı yanlışlar:

- Kitaplarını taşıdım.

Anlam 1: Senin kitaplarını taşıdım.

Anlam 2: Onun kitaplarını taşıdım.

Cümlelerin başına “senin” ya da “onun” zamirleri getirilmelidir ki cümlede anlatım bozukluğu olmasın.

- Küçük ağaca yaslandı.

Anlam 1: Küçük, ağaca yaslandı.

Anlam 2: (Başka birisi) Küçük ağaca yaslandı.

Virgülün kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açmıştır. “Küçük”ten sonra virgül getirilerek anlatım bozukluğu giderilebilir.

b. Anlam belirsizliği + karşılaştırma kaynaklı yanlışlar:

- Binnaz, İpek’ten çok para aldı.

Anlam 1: Binnaz, miktar bakımından İpek’e göre daha fazla para aldı. Parayı veren bir başkasıdır.

Anlam 2: Binnaz, İpek’in kendisinden miktar bakımından fazla para aldı. Parayı veren İpek’tir.

- Maç izlemeyi babamdan çok severim.

Anlam 1: Maç izlemeyi babam sever ama ben bunu babamın sevdiğinden daha çok severim.

Anlam 1: Maç izleme sevgim babama duyduğum sevgiden daha fazladır.

DİL BİLGİSİ KAYNAKLI YANLIŞLIKLAR (BAĞLAŞIKLIK HATALARI)

Tamlama Yanlışları

- Tamlayan ile tamlanan uyumsuzluğundan ya da ikisinden birinin kullanılmamasından kaynaklanır.
- “ve” bağlacının tamlayanları ya da tamlananları bağladıkları durumlara dikkat etmelisiniz.
 - Binnaz, **polisye ve macera romanları** okumayı sever.
 - Cümlede sıfat ve isim tamlamasının tamlayanları aynı tamlanana bağlanarak anlatım bozukluğu yapılmıştır.
- Cümle “Binnaz **polisye romanlar ile macera romanları** okumayı sever.” şeklinde düzeltilmelidir.

Kısayol: Bu tür bozukluklar için matematikteki dağıtma işlemi formülünü $(2+6+7) \cdot 8$ ya da $8 \cdot (2+6+7)$ kullanınız. Şöyle gösterelim:

- Misafirlere **soğuk limonata ve pasta** verildi. (YANLIŞ)
- Misafirlere **pasta ve soğuk limonata** verildi. (DOĞRU)
 - Cümlede “soğuk” sıfatı hem limonatayı hem pastayı nitelemiş ve anlatımı bozmuştur.

- **Ekonomik ve sağlık problemleri**, bölgenin en önemli sorunları. (YANLIŞ)
 - **Ekonomik problemler ile sağlık problemleri**, bölgenin en önemli sorunları. (DOĞRU)
 - Problemleri tamlananına ekonomik ve sağlık tamlayanları ortak kullanılmış, anlatım bozukluğuna yol açmıştır.
 - Çocuğu yanına çağırdı ama topunu vermedi. (YANLIŞ)
 - Çocuğu yanına çağırdı ama çocuğun topunu vermedi.
 - **Tamlayan eksikliği** anlatım bozukluğuna yol açmıştır.
- Tamlayan:** Çocuğun

Öge Eksiklikleri

a. Özne Eksikliği

- **Okulun inşaatı** tamamlandı, hizmete açıldı.
 - Sıralı cümlede ortak öge olarak "**Okulun inşaatı**" gösterilmiştir. Lakin ikinci cümleye bu özne uymamaktadır. O zaman sıralı cümlelerin virgülden sonraki bölümüne "**okul**" öznesi eklenmelidir.
- **Hiçbiri** doğruyu söylemiyor, yalan söylemeyi sürdürüyor.
 - Ortak özne "hiçbiri" kullanılmıştır ama bu olmamıştır. Özne eklenmesi mecburidir. O zaman ekleyelim:
- **Hiçbiri** doğruyu söylemiyor, **hepsi** yalan söylemeyi sürdürüyor.

b. Yüklem Eksikliği

- Salatayı ben, çorbayı sen **yap**.
 - "yap" yüklemi ortak kullanılamayacağı için virgülden önce bir yüklem getirilmelidir.
- Salatayı ben **yapayım**, çorbayı sen yap.

- Anlatılanları dinlemediğini, kendisine önem verilmesi gerektiğine dair düşüncesini **ortaya koydu**.
 - "ortaya koydu" yüklemi ortak kullanılamayacağı için virgülden önce bir yüklem getirilmelidir.
- Anlatılanları dinlemediğini **söyledi**, kendisine önem verilmesi gerektiğine dair düşüncesini ortaya koydu.
- Ne sen beni **unut** ne de ben seni.
 - "unut" yüklemi ortak kullanılamayacağından cümlelerin sonuna yüklem getirilmelidir.
- Ne sen beni unut ne de ben seni **unutayım**.

c. Dolaylı Tümleç Eksikliği

- Dolaylı tümlecin genelde "-e, -de, -den" eklerini aldığını unutmayalım!
 - Beni sevdiğini ve değer verdiğini söyledi.
 - Bu cümlede "değer verdiğini" den önce dolaylı tümleç kullanılmalıdır.
 - Beni sevdiğini ve **bana** değer verdiğini söyledi.
 - Bana: Dolaylı tümleç
 - Eve giren çıkan belli değil.
 - Bu cümlede "giren"den sonra dolaylı tümleç kullanılmalıdır.
 - Eve giren **evden** çıkan belli değil.
 - Evden: Dolaylı tümleç
 - Sokakları temizlemeye başladığında bir sürü insan vardı.
 - "başladığında"dan sonra dolaylı tümleç kullanılmalıdır.
 - Sokakları temizlemeye başladığında **sokaklarda** bir sürü insan vardı.
 - Sokaklarda: Dolaylı tümleç

d. Nesne Eksikliği

- Belirtili nesnenin “neyi, kimi” sorularına belirtisiz nesnenin de “ne” sorusuna cevap verdiğini unutmayalım!
 - Sana farklı davranıyor, çok seviyor.
 - Virgülden sonra nesne getirilmelidir.
 - Sana farklı davranıyor, **seni** çok seviyor.
 - Seni: Belirtili nesne
 - Çocuklara selam eder, özlediğimi söylemek isterim.
 - Virgülden sonra nesne getirilmelidir.
 - Çocuklara selam eder, **onları (çocukları)** özlediğimi söylemek isterim.
 - Çocukları – onları: Belirtili nesne

e. Zarf Tümleci Eksikliği

- Okulu **her zaman** sevdim ve aksatmadım.
 - Bağlaçtan sonra zarf tümleci getirilmelidir.
- Okulu her zaman sevdim ve **hiçbir zaman** aksatmadım.
 - Hiçbir zaman: Zarf tümleci
- **Sabah** erken kalktı çünkü erken yattı.
 - Bağlaçtan sonra zarf tümleci getirilmelidir.
- Sabah erken kalktı çünkü **akşam** erken yattı.
 - Akşam: Zarf tümleci

Özne - Yüklem Uyumsuzluğu

a. Tekillik - Çoğulluk Yönünden

İnsanlar için

Özne	Yüklem
Tekil	Tekil
Çoğul	Tekil/ Çoğul

- **Komşum** kapıma **geldi**.
- **Komşularım** kapıma **geldiler**.

İnsan dışı varlıklar için

Özne	Yüklem
Tekil	Tekil
Tekil	Tekil

- **Ayakkabım** yırtıldı.
- **Ayakkabılarım** yırtıldı.

DİKKAT

Özne insan cinsinden çoğul olursa yüklem tekil de çoğul da olabilir.

- Misafirler kalkıyor. - Misafirler kalkıyorlar.
- Öğrenciler gitti. - Öğrenciler gittiler.

DİKKAT

İnsan dışındaki varlıklarda “kişileştirme” varsa insanlar için geçerli olan kurala göre hareket edilir.

- Ağaçlar dans ediyorlar.
- Ağaçlar dans ediyor.

BENİM HOCAM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Belgisiz zamirler (herkes, hepsi, çoğu, bazıları vs.) özne olursa yüklem tekil olur.

- Senin için **herkes** güzel şeyler **söylüyor**.
- **Birçoğu** bu karardan **memnun**.

BENİM HOCAM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Sayılarla belirtilmiş öznelerde genelde tekil yüklem kullanılır.

- Üç kişi işe alınacak.
- Yüz kişi hep bir ağızdan **tezahürat yaptı**.

BENİM HOCAM

BENİM HOCAM UYARIYOR!

Belgisiz sıfatlar özne olursa yüklem tekil olur.

Birkaç kişi maça çıkmadı.

b. Olumluluk - olumsuzluk yönünden

- “Herkes, hepsi...” gibi sözcükler özne olursa yüklem olumlu olur.
- “Hiçbiri, hiç kimse, kimse” gibi sözcükler özne olursa yüklem olumsuz olur.
 - **Hepsi** bu göreve hazır olduğunu **söyledi**.
 - **Herkes** yemekleri **beğendi**.

c. Kişi yönünden

- **Ben** ve **sen** cevabı **bulduk**.
- **Ben** ve **o** cevabı **bulduk**.

- **Ben**, **sen** ve **o** cevabı **bulduk**.
- **Sen** ve **o** cevabı **buldunuz**.

Çatı Uyumsuzluğu

- Birleşik cümlelerde bildiğimiz gibi fiilimsinin bulunduğu alan yan cümle adını alır.
- Temel cümle edilgen çatılıysa yan cümle de edilgen çatılı olur.
 - Velileri okula **çağırıp** onlara konuyla ilgili bilgilendirme **yapıldı**.
Etken Edilgen
 - Velileri okula **çağırıp** onlara konuyla ilgili bilgilendirme **yaptı**.
(DOĞRU)
 - Veliler okula **çağırılıp** onlara konuyla ilgili bilgilendirme **yapıldı**. (DOĞRU)

Ek Yanlışlıkları

a. Tamlayan eki (-ın/-in) eksikliği

- Çalışkan öğrenci, doğru zamanlama ve doğru programla çalışması gerekir. (YANLIŞ)
- Çalışkan öğrencinin doğru zamanlama ve doğru programla çalışması gerekir. (DOĞRU)

b. isim hâl (durum) ekinin yanlış kullanılması

- Herkesi bize tanıştırdı. (YANLIŞ)
- Herkesi bizimle tanıştırdı. (DOĞRU)

c. Sıfat yapan “-ki” ekinin gereksiz kullanılması

- Sınıftaki ders çalışan öğrencileri kontrol etti. (YANLIŞ)
- Sınıfta ders çalışan öğrencileri kontrol etti. (DOĞRU)

d. İsim-fil durumundaki bazı sözcüklere gereksiz iyelik eki getirilmesi

- Kitap okumasını çok sevdiğini söylüyor. (YANLIŞ)
- Kitap okumayı çok sevdiğini söylüyor. (DOĞRU)
- Bisiklete binmesini bir türlü öğrenemedi. (YANLIŞ)
- Bisiklete binmeyi bir türlü öğrenemedi. (DOĞRU)

Gereksiz Yardımcı Eylem Kullanımı

● Onun tavırlarından <u>kuşku duy-</u> <u>dum</u> .	● Onun tavırlarından <u>kuşkuland-</u> <u>dım</u> .
● Takımımız sahaya <u>giriş yaptı</u> .	● Takımımız sahaya <u>girdi</u> .
● Kırmızı araç sağda <u>bekleme</u> <u>yapıyor</u> .	● Kırmızı araç sağda <u>bekliyor</u> .

YANLIŞ

DOĞRU

Bağlaç Yanlışlığı

- Güzellikler **ne** sana **ne** de bana uğramaz. (YANLIŞ)
 - “Ne ... ne” bağlacı zaten olumsuzluk anlamı verir. Bu yüzden yüklem olumlu olmalıdır.
- Güzellikler **ne** sana **ne** de bana uğrar. (DOĞRU)
- Bu sözleri doğru bulmuyorum **ama** desteklemiyorum. (YANLIŞ)
 - “Ama” bağlacı birbirine zıt/karşıt cümlelerin arasına gelir. Buradaki cümlelerde zıtlık yoktur.
- Bu sözleri doğru bulmuyorum ve desteklemiyorum. (DOĞRU)
 - Onunla konuşmuyorum **ama** ona küs de değilim.

Zıtlık olduğu için doğru kullanılmıştır.

Ek-Eylem Eksikliği

- Yüzü pek biçimli ama uzun boylu değildi. (YANLIŞ)
- Yüzü pek biçimli~~di~~ ama uzun boylu değildi. (DOĞRU)

↓
Ek eylem

- Hayatı zorluklarla dolu ama bundan şikâyetçi değildi. (YANLIŞ)
- Hayatı zorluklarla dolu~~ydur~~ ama bundan şikâyetçi değildi. (DOĞRU)

↓
Ek eylem

Eylemsi (Fili) Yanlışları

- Akşam yemeğini tatlı ve su içerek tamamladı. (YANLIŞ)
- Akşam yemeğini tatlı iyiyerek ve su içerek tamamladı. (DOĞRU)

↓
(Fili zarf-fil)

- Tören için kravat ve beyaz gömlek giymesi gerekiyor. (YANLIŞ)
- Tören için kravat takması ve beyaz gömlek giymesi gerekiyor. (DOĞRU)

↓
(Fili isim-fil)

TEST

1. (I) Yabancılarla konuşmasını bilmem. (II) İlk tanıştığım insanlara birçok şeylerden bahsederim, şiirler okurum. (III) Neler biliyorsam hemen içime atarım hatta bilmediğim şeyleri de onlara bilirim gibi göstermek istediğim olur. (IV) Sonra kendi kendimden nefret ederim. (V) İlk konuşmada kendimi karşımdakine beğendirerek iyilik ettiğimi düşünürüm.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, iyelik ekinin gereksiz kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.
 B) II. cümlede, gereksiz sözcük kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.
 C) III. cümlede, yanlış deyim kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.
 D) IV. cümlede, gereksiz ek fiil kullanımından kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.
 E) V. cümlede, dolaylı tümleş eksikliğinden kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.

2. Maupassant tarzı hikâyelerde dikkati çeken ilk özellik, çoğunlukla kusursuz bir yapı ve kurgu içinde vücut bulmuş olmasıdır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisi yapılarak giderilebilir?

- A) "vücut bulmuş olmasıdır" sözü yerine "yaşamasıdır" sözü getirilmelidir.
 B) "ilk özellik" sözündeki "ilk" ifadesi cümleden atılmalıdır.
 C) "dikkati çeken" sözü yerine "dikkat çeken" sözü getirilmelidir.
 D) "Maupassant tarzı" ifadesinde "tarzı" sözü cümleden atılmalıdır.
 E) Virgülden sonra "hikâyelerin" sözü getirilmelidir.

3. İnsanlar karşılıklı birbirleriyle konuşmayı sevdiklerinden, söyleşi ⁱ türündeki yazıları okumayı severler. İyi bildiği ve herkesin ^{III} ilgilendiği bir konuda çoğu kişi söyleşi ^{IV} yazabilir. Bunun için bir konuda, ne söyleyeceğini ^V bilmenin yanı sıra, nasıl söyleyeceğini bilmek gerekmektedir.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi gereksiz kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Duygular ve düşünceler kendilerine uygun edebî sanatlar, hayaller ve sembollerle ifade edildikleri zaman anlam kazanırlar.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gereksiz sözcük kullanılması
 B) Özne - yüklem uyumsuzluğu
 C) Özne eksikliği
 D) Anlamca çelişen ifadelerle yer verilmesi
 E) Çatı uyumsuzluğu

CEVAPLAR 1. D 2. E 3. A 4. B

ANLATIM BOZUKLUKLARI - ÇIKMIŞ SORULAR

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Cemal Süreyya ile tanıştığımızda sanki birbirimizi yıllardır tanıyor-muşçasına koyu bir muhabbete daldık.
- B) Fikret Mualla'nın resimlerinde soğan sarısı tonunu çokça kullan-ması, sanatının özgün yönlerinden biridir.
- C) Eleştirmenler, Roland Barthes'in yazılarını edebî eserler olarak algılıyor ve önem veriyor.
- D) Polonya asıllı ünlü yönetmen Kieslowski, bazı filmlerinde yaşamın zorluğu ve yalnızlık konularını işlemiştir.
- E) Ara Güler; hayatını fotoğraf sanatına adanmış, hem ülkemizde hem de yurt dışında takip edilen isimlerdendir.

2014 - KPSS ÖN LİSANS

170

2. Bugüne (I) kadar (II) sevmekten (III) vazgeçmediğim, şiirin yüce bir uğraş olduğunu (IV) kendisinden öğrendiğim (V) şairlerinden biriydi o.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangilerine "asla" sözcüğü getirilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

2014 - KPSS ORTAÖĞRETİM

3. Aşağıdakilerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Takım arkadaşlarım ve kendi adıma sizlere iyi çalışmalar diliyo-rum.
- B) Sinemaya eskiden seyrek de olsa giderdim, artık hiç gitmiyorum.
- C) Eski komşumu her gün görmem ama çok severim.
- D) Denizi ve doğal güzellikleriyle birçok sanatçıya esin kaynağı olmuştur.
- E) Gideceğim yerlerle ilgili kitapları mutlaka önceden karıştırırım.

2014 - KPSS ORTAÖĞRETİM

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Yarışmada sorulan soruların yalnızca üçünü cevaplayabilmişti.
- B) İşlerini yoluna koymak için gece gündüz demeden çalışıyordu.
- C) Her gün aynı yerde aynı saatte kuşlara yem atardı.
- D) Bu kentin bütün sokaklarını avucumun içi gibi biliirim.
- E) Kardeşine niçin odayı toplamadığı için çıkmış.

2012 - KPSS ÖN LİSANS

CEVAPLAR 1. C 2. C 3. A 4. E

SÖZCÜKTE ANLAM

ANLAMLARINA GÖRE SÖZCÜKLER

Tek Anlamlılık	Çok Anlamlılık
Tek bir varlığı karşılayan sözcüklerdir. Bu anlamı dışında başka bir anlamı karşılamaz.	Başta bütün sözcükler tek anlamlıyken zaman geçtikçe başka anlamlar da kazanarak "çok anlamlı" olurlar. Sözcükler deyimleşerek, soyutlaşarak, mecazlaşarak başka anlamlar kazanırlar. Böylece sözcüklerin başka anlamları ortaya çıkar:
■ Serçe ■ Buğday ■ Kaktüs	1) Temel (İlk) Anlam 2) Mecaz Anlam 3) Terim Anlam 4) Yan Anlam (?)

1. Temel (İlk) Anlam

- Sözcüğün asıl anlamıdır, duyduğumuzda akla gelen ilk anlamıdır.
- Sözcüğün sözlük anlamıdır.
 - Son zamanlarda gözleri iyi görmüyor.
 - Ağaçların yaprakları sararmaya başladı.
 - Şımarık çocuk, poşeti şişirip patlattı.
 - Dilindeki yaralar konuşmasını engelliyor.

NOT

NOT: Müfredatta artık yan anlam yoktur. Sadece "Neden yok?" dediğiniz için yazdım.

Yan Anlam

- Sözcüğün temel anlamıyla bağlantılı olup sonradan kazandığı ikincil anlamıdır.
- Temel anlama "yakıştırma" ve "benzerlik" açılarından bağlıdır. Genelde benzerlik ilgisile sonradan oluşur.
 - Masanın gözündeki kalemi getir.
 - Kitabın yapraklarını yırtıp attı.
 - Taşa tekme atınca ayakkabısını patlattı.
 - Kapının dili içine kaçmış.

2. Mecaz Anlam

- Sözcüğün gerçek anlamını kaybederek bütünüyle bambaşka, yani sıfır kilometre yepyeni bir anlam kazanmasıdır.
- Sözcüğün temel anlamdan tamamen uzaklaşmasıdır.
 - Bu tavırları yüzünden göze batıyor.
 - Piyasada âdeta yaprak kımıldamıyor.
 - Genç muhabir sonunda haberi patlattı.
 - Çocuk dilini yutmuş gibi konuşmuyordu.

3. Terim Anlam

- Bilim, sanat, spor gibi alanlarla ilgili kavramlardır.
- Bilim, sanat, spor ya da teknik alanlarla ilgili kullanılmalıdır.
 - Sanatçı, hece ölçüsünü kullanmayı tercih etmiş.
 - Oyunun son perdesi birazdan başlayacak.
 - Oyuncu, topu taca attı.

ANLAM İLİŞKİLERİNE GÖRE SÖZCÜKLER

1. Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler

- Yazılışları ve okunuşları farklı olduğu hâlde aynı anlamı karşılayan sözcüklerdir.
- Gök – sema, ıslak – yaş, yaşlı – ihtiyar...

DİKKAT

İkilemeler dışında aynı cümlede aynı anlamı ifade edecek biçimde kullanılamaz. Kullanılırsa anlatım bozukluğuna yol açar. Adam **mutlu** ve **bahtiyar** biriydi. (Anlatım bozukluğu vardır.)

2. Yakın Anımlı Sözcükler

- Eş anlamlı gibi görünürler lakin aralarında az da olsa anlam farkı bulunan sözcüklerdir.
- Bazıları yabancı dilden girmiş ve dilimize yerleşmiştir.
- **İri – büyük**
 - Eline aldığı taşlar oldukça **iriydi**.
 - Elmalar **büyük**ti, cebine sığmıyordu.
- **Yalan – yanlış**
 - Bu haberin **yanlış** aktarıldığını söyledi
 - **Yalan** haberlere aldanmamak lazım.
- **Yürekten – candan**
 - Yarışmacıları **yürekten** kutlamak isterim.
 - Bu güzel işe **candan** bağlandım.

3. Eş Sesli Sözcükler

- Yazılışları aynı olan fakat anlamları farklı olan sözcüklerdir.
- Türkçe sözcüklerde olur. Sözcükler arasında anlam ilgisi bulunmaz.
- Bu **yaz**, yeni yerlere gitmek istiyorum.
- Bunu da bir kenara **yaz**.
- **Kan** grubunu bilmeyen kalmasın!
- Sonunda o da bu oyuna **kandı**.

4. Zıt (Karşıt) Anımlı Sözcükler

- Anlam bakımından birbirinin karşıtı olan sözcüklerdir.
- Siyah – beyaz, ıslak – kuru, gece – gündüz, ağır – hafif...

DİKKAT

Olumsuzluk eki zıtlık anlamı **katmaz**.

- Açmak – açmamak → Zıtlık YOKTUR. Olumsuzluk VARDIR.
- Açmak – Kapatmak → Zıtlık VARDIR.

DİKKAT

Kelimelerdeki anlam ilgisini “bağlam”dan yani cümleden çıkarmaya çalışın!

Yani sadece altı çizili sözcüğe bakmayın! Cümlede kazandığı anlama bakınız.

- **Zengin renkli tablo X Fakir insanlar** (Zengin ve fakir kelimeleri birbirinin zıttı gibi dursa da zıtlık yoktur anlamda.)
- **Zengin akrabalar X Fakir arkadaşlar** (Zıtlık vardır.)

SÖZCÜKLERDE ANLAM DEĞİŞMELERİ

1. Anlam Daralması

Bir sözcüğün eskiden geniş bir anlam yelpazesine sahip olması ama zamanla bu yelpazenin daralmasıdır. Yani bir sözcüğün eskiden anlattığı durumun şimdi sadece bir bölümünü anlatmasıdır.

	ESKİDEN	ŞİMDİ
Oğul, oğlan	Kız ve erkek çocuk	Sadece erkek çocuk
Yemiş	Her türlü meyve	Sadece incir
Davar	Her türlü mal, mülk	Koyun veya keçi sürüsü

2. Anlam Genişlemesi

Eskiden bir varlığın ya da türün bir bölümünü anlatan sözcüğün anlam yelpazesinin genişlemesiyle o varlığın ya da türün tamamını anlatmasıdır.

	ESKİDEN	ŞİMDİ
Yıldız	Işık yayan gök cisimleri	Ünlü veya başarılı sinema, tiyatro ya da ses sanatçısı
Araba	Atlı araba	Motorlu ya da motorsuz her türlü karada seyreden taşıt

3. Anlam Kötüleşmesi

Eskiden iyi bir anlamı karşılayan sözcüğün şimdi “anlam değişmesi” yoluyla kötü bir anlamı karşılamasıdır.

	ESKİDEN	ŞİMDİ
Abdal	Ermış	Aptal

4. Anlam İyileşmesi

Eskiden kötü bir anlamı karşılayan sözcüğün şimdi “anlam değişmesi” yoluyla iyi bir anlamı karşılamasıdır.

	ESKİDEN	ŞİMDİ
Yavuz	Kötü, hırslı	Cesur, iyi
Mareşal	At bakıcısı	Orduda yüksek rütbe

5. Deyim Aktarması

a. İnsandan Doğaya Aktarma

- İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara verilmesidir.
- Yani insan dışındaki varlıklara insan özelliklerinin verilmesidir.
- “Kişileştirme” sanatının ta kendisidir.
 - Ağaçların **fısıltısını** dinledi.
 - Rüzgâr, en içli namelerle şarkısını söylüyordu.

b. Doğadan İnsana Aktarma

- Doğaya ait özelliklerin insana aktarılmasıdır.
- İnsan dışındaki varlıklara ait özelliklerin insanlara ait olarak kullanılmasıdır.
 - Amcam olanları duyunca **kükredi**.
 - Gençliğinde **dalgalanıp** yaşlandığında **duruldu**.

c. Doğadan Doğaya Aktarma

- Doğadaki bir varlığın özelliğinin doğadaki başka bir varlığa aktarılmasıdır.
 - **Denizin kükreyişi** uzaklardan duyuluyor.
 - Kükreme özelliği aslen “aslan”a aitken burada “deniz” kükremiş.
 - **Akasya, kanat çırpı** ve uzaklaştı.
- Kanat çırpma özelliği aslen “kuş”a aitken burada “akasya” kanat çırpmış.

d. Duyudan Duyuya Aktarma

- Bir duyu organıyla (görme, işitme, tatma, koklama, dokunma) algılanabilecek kavramı başka bir duyu organıyla algılanabilecek duruma getirmektir.
- Bir başka deyişle en az iki duyu organı arasında bağ kurma işidir.

sıcak	gülümseme
Dokunma	Görme

keskin	Koku
Dokunma	Koklama

acı	kahkaha
tatma	İşitme

acı acı	gülmek
tatma	İşitme

6. Ad Aktarması (Mecazımürsel)

- Bir sözcüğü benzetme amacı gütmeyen bazı anlam ilgileriyle (iç-dış, sebep-sonuç, parça-bütün, eser-yapıt vs.) başka bir sözcüğün yerine kullanılmasıdır.

İç - Dış İlişkisi

- **Tabağını** bitir.
- Tabak, yemek yerine kullanılmıştır.

Sanatçı - Yapıt İlişkisi

- **Peyami Safa'yı** okuyorum.
- Peyami Safa, eserinin yerine örneğin *Yalnızız* yerine kullanılmıştır.

Yer - O Yerde Bulunanlar ya da Yaşayanlar İlişkisi

- **Ankara**, şampiyonluğu sokaklarda kutluyor.
- Ankara, Ankara'da yaşayanlar yerine kullanılmıştır.

Parça - Bütün İlişkisi

- Bir çift **kanat** havalandı.
- Kanat, bütüne ait bir parçadır. Kanat, kuş yerine kullanılmıştır.

Neden - Sonuç İlişkisi

- **Ölüm** indirmede gökleri, ölü püskürmede yer.
- Ölüm, bu ölüme neden olan "bomba" yerine kullanılmıştır.

7. Dolaylama

- Bir sözcükle ifade edilebilecek kavramı, anlatımı çekici kılmak amacıyla birden çok sözcükle anlatmaktır.
- Bir sözcüğün adı söylenmez ünvanı ya da niteliği söylenir.

tüfek	delikli demir
yazar	kalem işçisi
sinema	beyaz perde
televizyon	aptal kutusu
turizm	bacasız sanayi
balık	derya kuzusu

8. Güzel Adlandırma

- Dolaylamanın bir çeşidi gibi düşünülebilir.
- Söylendiğinde kötü çağrışımlar uyandırabilecek bir sözcüğü olumsuzluğunu örtmek için ifade etmektir.
- **Dolaylamadan farkı:** Olumsuzluğu örtmektir.

kör	görme engelli
ölmek	mevta olmak
verem	ince hastalık
tabut	İmamın kayığı

9. Kinaye

- Bir sözcüğün hem gerçek anlama hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanılmasıdır. Asıl kasıt mecaz anlamdır.

- Deyimlerde karşımıza sıkça çıkar.
 - Son günlerde **burnu büyümüş**, kimseyi beğenmiyor.
 - Burnu büyümek
 - **Gerçek Anlam:** Gerçekten burnu büyümek
 - **Mecaz Anlam:** Ukala olmak, kendini beğenmek
 - **Nerede bir gül bitse etrafı diken.**
 - **Gerçek Anlam:** Gülün etrafı dikenlerle çevrilmiştir.
 - **Mecaz Anlam:** Güzelliklerin etrafı zorluklarla çevrilmiştir.
 - Mızrak çuvala sığmaz.
 - Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.
 - Ağaç yaşken eğilir.

10. Tariz (İğneleme)

- Eleştiri ya da alay amaçlı bir sözcüğü tam tersini ifade edecek şekilde kullanmaktır.
 - O kadar çok çalıştı ki dersten kaldı.
 - **Söylenen anlam:** Çok çalıştı.
 - **Kastedilen anlam:** Hiç çalışmadı.
 - Öyle düzenli ki aradığı hiçbir şeyi bulamıyor.
 - **Söylenen anlam:** düzenli
 - **Kastedilen anlam:** dağınık

11. Benzetme (Teşbih)

- Bir şeyin niteliğini anlatmak için o niteliği eksiksiz taşıyan bir şeyi örnek olarak gösterme işidir. Yani güçsüz olanı güçlü olana benzetmektir.

Ögeleri

- a. **Benzeyen**
- b. **Kendisine benzetilen**
- c. **Benzetme yönü**
- d. **Benzetme edatı**

- 4 öge **de** bulunursa “**tam benzetme**” olur.
- 2 ana öge -benzeyen, kendisine benzetilen- bulunursa “**güzel benzetme**” olur.
 - Dağ gibi heybetli adam yerlere serilmişti.
 - **Benzeyen:** Adam
 - **Kendisine benzetilen:** Dağ
 - **Benzetme yönü:** Heybetli
 - **Benzetme edatı:** Gibi
 - **Gül yüzüne** hasret kaldık. Teşbihibeliğ
 - **İnci gibi** dişleri dökülmüştü. (Kendisine benzetilen + Benzeyen)

12. Soyutlaştırma (Somuttan Soyuta Aktarma)

- Soyut anlamlı bir sözcüğü cümlede somut anlamlı olarak kullanmaktır.
 - Yıllarca babasının **gölgesinde** yaşadı.

Somut > Soyut
 - Gülüşündeki **soğukluk** hemen anlaşılıyordu.

Somut > Soyut

13. Somutlaştırma (Soyuttan Somuta Aktarma)

- Somut anlamalı bir sözcüğün kullanıldığı cümlede soyut anlam kazanmasıdır.
 - **Korku**, bir kara tren gibi geliyor.
Soyut > Somut
 - **Mutluluk**, güneşle doğar.
Soyut > Somut

14. Genel Anlam - Özel Anlam

- Bir türün tamamını kapsayan → **GENEL ANLAM**
- Bir türün belli bir bölümünü ya da birini kapsayan → **ÖZEL ANLAM**
 - İnsan - genel
 - Türkler - özel
 - Sebze - genel
 - Kereviz - özel

Müzik , ruhun gıdasıdır.	Genel Anlam
Bu müzik , bir yerlerden tanıdık geliyor.	Özel Anlam
Kitap , en iyi dosttur.	Genel Anlam
Bu kitabı bitirdim.	Özel Anlam

- **Televizyon**, hem yararlı hem zararlı bir eşyadır. (Tüm televizyonları kapsadığı için, genel anlam)
- Bu **televizyon**, sürekli bozuluyor. (Bir televizyon kastediliyor, özel anlam)

15. Nicel Anlam - Nitel Anlam

Nicel Anlam: Varlıklara ait ölçülebilir özellikleri belirten sözcüklerdir.

- Bu poşet, **ağır**dı.

Nitel Anlam: Varlıklara ait ölçülemeyen özellikleri belirten sözcüklerdir.

- Bu **ağır** sözleri kaldıramam.

Güzel düşün.	Nitel Anlam
Güzel kazanç elde ettik.	Nicel Anlam
Hafif bir gülümseme, her şeyi çözer.	Nitel Anlam
Hafif torbayı kaldıramadı.	Nicel Anlam

16. Yansıma Sözcükler

- Tabiattaki seslerin taklidi ile oluşurlar.

DİKKAT

Yansıma için işitme organı harekete geçmelidir. Yani "ses" olmalıdır. Bunlar yansıma değildir.

- Bülbüller ötüştü. ■ Oda, pırıl pırlıdı. ■ Camlar, ışıltı ışıltı.

Bu örnekler asla yansıma DEĞİLDİR. Tabiatla böyle sesler yoktur.

- | | | | |
|------------|-----------------------------------|------------|----------------------|
| ■ Şırıltı | } Bu kelimeler yansımadır. | ■ Tükürmek | } Yansımadır. |
| ■ Havlamak | | ■ Melemek | |
| ■ Islık | | ■ Gürültü | |

SÖZ GRUPLARI

1. Deyimler

- Gerçek anlam veya mecaz anlamı olur. Kendine özgü anlatım sağlar.
- Kısa ve özlü anlatım, etkileyici anlatım sağlar.
- Kalıplaşmıştır.
- Gerçek anlamda olanları da vardır mecaz anlamda olanları da vardır.

- Ulusal söz öbekleridir.
- Öğüt vermezler. Öğüdü atasözleri verir.
- **Genellikle mecaz anlamlıdır.**
 - Araba, **tozu dumana katıp gitti.**
 - Sonunda **bir baltaya sap oldu.**
 - Beni görünce **eli ayağına dolaştı.**
- **Bazen gerçek anlamlıdır.**
 - **Çoğu gitti, azı kaldı** diyerek çocuklarını teselli etti.
 - **Kimi kimsesi yoktu.**
- **Genelde isim + fiil şeklinde olur.**
 - Göz gezdirmek
 - İçine kurt düşmek
- **Az da olsa yargı yani cümle hâlinde olanları vardır.**
 - Armut piş, ağzıma düş.
- **Deyimlerden bazıları yakın anlamli olabilir.**
 - Pot kırmak - Baltayı taşla vurmak - Çam devirmek

2. Atasözleri

- Kalıplaşmıştır. Uzun deneyimlerle oluşturulmuştur.
- Öğüt verir. Her atasözü geçmişin bir kuralıdır.
- Yargı şeklindedir.
- **Genelde mecaz anlamli olur.**
 - Körle yatan şaşkı kalkar.
 - Altın eli bıçak kesmez.
- **Bazen gerçek anlamli da olur.**
 - Son pişmanlık fayda etmez.
 - Acele ile menzil alınmaz.

- **Atasözleri bazen yakın anlamları verebilir.**
 - Ağaç yaprağı ile gürlük.
 - Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

3. İkillemeler

- Anlamı güzelleştirmek ya da pekiştirmek için kullanılır.
- Ayrı yazılır ve aralarına noktalama işareti konmaz.

ÇEŞİTLİ YOLLARLA YAPILIRLAR:

- a. **Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Yapılanlar**
 - İri iri
 - Yeşil yeşil
- b. **Eş Anlamli Sözcüklerle Yapılanlar**
 - Güçlü kuvvetli
- c. **Yakın Anlamli Sözcüklerle Yapılanlar**
 - Bıkmak usanmak
 - Yalan yanlış
 - Eş dost
- d. **Zıt (Karşıt) Anlamli Sözcüklerle Yapılanlar**
 - İleri geri
 - Aşağı yukarı
- e. **Biri Anlamli Biri Anlamsız Sözcükle Yapılanlar**
 - Yarım yamalak
 - Çer çöp
- f. **"m" Sesiyle Yapılanlar**
 - Kalem malem
 - Ütü mütü
- g. **İki Anlamsız Sözcükle Yapılanlar**
 - Eften püften
 - İvrir zıvır
- h. **Yansıma Sözcüklerle Yapılanlar**
 - Çat pat
 - Çatır çutur
- i. **İsmin Durum Ekleriyle Yapılanlar**
 - Göz geze
 - Şuradan şuraya

ÖRNEK SORU

- I. Onun hafif davranışları herkesi üzüyor.
- II. Öğle vakti hafif bir rüzgâr esti.
- III. Kendini kuş gibi hafif hissediyordu.
- IV. Hafif bir yokuştan indik.
- V. Onlar da akşam yemeğini pek hafif yerlerdi.
- VI. Bu hafif konu yüzünden tartışmaya başladılar.
- VII. Hafif bir ceza alarak bu işten de paçayı kurtardı.

Numaralanmış cümlelerden hangi ikisinde "hafif" kelimesi aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) I ve IV B) III ve V C) II ve VI
D) IV ve V E) VI ve VII

ÇÖZÜM

Kullanılan anlamlar:

- I. Ağırbaşlı, ciddi olmayan
- II. Etkisi az olan, sert karşıtı
- III. Sıkıntısız, ferah, rahat
- IV. Çok dik olmayan
- V. Miktarı az, sindirimi kolay
- VI. Önemli olmayan
- VII. Önemli olmayan

Yanıt: E

ÖRNEK SORU

İnsan, varoluşçu filozofların da vurguladığı üzere "bir durum" ya da "bir bağlam" içindeki varlıktır yani insan kendisini doğal ve tarihsel bir ---- içerisinde bulan ve özgür atılımlarıyla bulunduğu durumu ----, ona katkı yapabilen bir varlıktır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) zenginlik - algılayan
B) çevre - karıştıran
C) konum - şekillendirebilen
D) boyut - karşılayabilen
E) biçim - kapatabilen

ÇÖZÜM

Bu tip sorularda her zaman önce ikinci boşluğa bakmalısınız. Son bölümde "ona katkı yap**abilen**" demiştir. Onunla bağlantılı ve onun gibi "**ebil-**" ifadesi kullanan "**şekillendirebilen**" ibaresidir. "Doğal ve tarihsel bir" söz grubunun ardına da "konum" ibaresi "cuk" diye oturmuştur.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

- I. Onun kılı kırk yararcasına ödevini yapması, öğretmenin gözünden kaçmadı.
- II. Yazarın başka yazarlara öykünmesi, onun özgünlüğü önündeki en büyük engeldir.
- III. Bu yazar, beylik sözler ederek okuru etkileyebileceğini düşünüyor.
- IV. Sevmediği komşusunun arabası bozulunca içinin yağları eridi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerle aşağıdaki anlamlar eşleştirildiğinde hangi seçenek dışarıda kalır?

- A) Bilindik, herkesin kullandığı, etkisi kalmamış
- B) Taklit etme, özenme
- C) Nispet vererek sevinmek
- D) Önemle üstünde durmak
- E) Telaş ve kaygı ile üzülme

ÇÖZÜM

- I. **kılı kırk yararcasına:** titiz, önemle üzerinde durarak incelemek (D)
 - II. **öykünmek:** taklit etmek, özenmek (B)
 - III. **beylik:** herkesin kullandığı, herkesin bildiği (A)
 - IV. **içinin yağları erimek:** nispet vererek sevinmek (C)
- "İçinin yağı erimek" deyimini "telaş ve kaygıyla üzülme" anlamını da verir. O zaman şöyle kullanılmalıydı: **İçimizin yağı eridiği** hâlde umursamadığımızı göstererek kendimizi cendereye soktuk.

Yanıt: E

ÖRNEK SORU

Ablam, yere attığım çoraplarımı yerden kaldırırken gözlerini yüzüme kaldırıp bana ters ters baktı. Ablamın kitaplarını, kalemlerini ve defterini hemen masadan kaldır, yemeğe oturacağız diye bağırın sesi beni hem korkutmuş hem de hemen ayağa kaldırmıştı. Son zamanlarda çok gergin olan ablamı üzme istemediğimden onun, sofrayı kurmasına ve kaldırmasına yardım ettim.

Bu parçada "kaldırmak" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisini karşılayacak biçimde kullanılmamıştır?

- A) Yukarı doğru hareket ettirmek
- B) Bulunduğu yerden almak
- C) Alıp başka yere götürmek
- D) Elin ulaşamayacağı yere koymak, saklamak
- E) Oturur ve yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

Boş: Herhangi bir iş yapmadan, çalışmadan

Aramak: Bir kişiyle görüşmek üzere telefon etmek

Saat: Bir işin yapıldığı belli bir zaman

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "boş, aramak, saat" sözcükleri yukarıda belirtilen anlamları karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Uyku saatine kadar televizyon karşısında boş boş oturan delikanlı, tam yatmaya hazırlanırken babasını araması gerektiğini hatırladı.
- B) Anahtarını bulamayan kadın, boş bardakların arasına bakmayı akıl edemediğinden bir saatten uzun süre onları aradı.
- C) İş arayan delikanlı, kadronun boş olmadığını öğrenince iki saatte geldiği yerden hayal kırıklığıyla döndü.
- D) Elektrik saatinin bozuk olmasından şüphelendiği için tesisatçıyı arayıp ondan boş olduğunda gelmesini rica etti.
- E) Beni bu saatte boş tesellilerle avutmak için mi aradın, diye çıktı.

Yanıt: A

ÖRNEK SORU

Sırtını koca bir dağa yaslamış ufacak bir köyde doğdum. Kara elmas

I II
diyarının kalbinde olmasına rağmen dünyanın geri kalanı tarafından
III

unutulmuş ancak bu durumdan oldukça memnun bir köydü orası.
İnsanlarının sıcaklığı, misafirperverliği, görkemli tabiat harikaları,
IV

lezzetli yemekleri ve tertemiz havasıyla insanı kucaklardı.
V

Yukarıdaki parçada altı çizili sözlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözde, kişileştirmeye başvurulmuştur.
- B) II. sözde, dolaylama yapılmıştır.
- C) III. sözde, ad aktarması vardır.
- D) IV. sözde, mecaz anlamı bir sözcük kullanılmıştır.
- E) V. sözde, doğadan doğaya aktarım yapılmıştır.

Yanıt: E

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen açıklama ile ayraç içindeki atasözü **uyuşmamaktadır**?

- A) Bir şey, ihtiyacı giderecek kadar olsa yeter. (Bir başa bir göz yeter.)
 B) İşe yaramaz sandığın bir malı satılığa çıkarırsan akla gelmeyen yerlerden onu arayanlar gelir. (Satılık ziftin olsun, Selânik'ten kel gelir.)
 C) Bir işin iyi yapılabilmesi için gerekli koşulların, gerekli malzemele-
 rin sağlanması gerekir; işe yaramayan araçlarla iyi bir sonuç elde edilemez. (Zerdaliden kaval olmaz, al zurnadan haberi.)
 D) Bir şeyin gerçek değeri ancak ona gereksinim duyulduğunda anla-
 şılır. (Kırlangıcın zararını biberiden sor.)
 E) Her nesnenin kendisine özgü nitelikleri, kendisinden ayrılmayan
 özellikleri vardır. (Deniz dalgasız olmaz, kapı halkasız.)

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

Etrafı her an küsüp gidecekmiş gibi aydınlatan güneş, yılın bu zamanı

I

insanoğluna çok soğuk davranırdı. İnsanoğlu ne yaparsa yapsın

II

gönlünü alamazdı güneşin, çaresiz beklerdi bu zamanın coşkun

III

IV

dereler gibi akıp gitmesini. Ne var ki zaman bir gün bile şırıl şırıl akıp

V

insanoğluna yardım etmemiştir.

Yukarıdaki parçada altı çizili sözlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözde, kişileştirmeye başvurulmuştur.
 B) II. sözde, duyular arası aktarım vardır.
 C) III. sözde, ad aktarması vardır.
 D) IV. sözde, doğadan doğaya aktarım yapılmıştır.
 E) V. sözde, yansıma sözcükler ikileme oluşturmuştur.

Yanıt: C

SÖZCÜKTE ANLAM - ÇIKMIŞ SORULAR

1. A alışkanlık hâline gelmiş bir iş yapılmaya başlandığı zaman beyin; karar verme sürecine ----, çok çalışmayı bırakır ya da ---- başka işlere kaydırır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) yoğunlaşır - dikkatini
- B) ket vurur - eğilimini
- C) odaklanır - enerjisini
- D) geçiş yapar - gücünü
- E) ara verir - önceliğini

2024 – KPSS LİSANS

2. Yedinci Sanat olarak da adlandırılan sinema; hemen hemen bütün sanatlardan ----, diğerlerinden aldığı malzemeleri kurmaca bir yapıyla ---- film hâlinde seyirciye sunan bir sanat dalıdır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) beslenen - birleştirerek
- B) üretilen - çözümleyerek
- C) etkilenen - parçalayarak
- D) esinlenen - soyutlularak
- E) çoğaltılan - özgürleştirerek

2024 – KPSS ÖN LİSANS

3. Dünyayı anlatmak isteyen yazarların Filistin'i sıklıkla bir metafor olarak kullandığını görüyoruz. Okudukça Filistin üzerine söylenmiş ve söylenecek daha nice söz olduğunu anlıyoruz. Bu, bereketli topraklardan hasat edilen zeytinleri sızma yağa dönüştürmek gibi bir şey aslında. Sayfalara ekmeğinizi bandığınızda toprağın kokusunu almanız da bundan kaynaklanıyor.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Bir coğrafyayı anlamaya kaynaklık edecek eserleri titizlikle hazırlamak
- B) Bir edebî eseri uzun bir çalışma sürecinden geçirerek kaleme almak
- C) Eserlerin konu seçiminde yazıldığı ortamın koşullarını gözetmek
- D) Tarihî gerçekleri yazarın süzgecinden geçirerek okuyucuya aktarmak
- E) Coğrafyanın sunduğu zengin malzemeyle değerli eserler oluşturmak

2024 – KPSS ÖN LİSANS

4. Modernliğin gölgesine hapsedilen gelenek; sosyal bilimlerde uzun yıllar ----, en ılımlı yazarlardan en keskin görüşlü olanlara dek bir dizi sert eleştirinin ---- olmuştur.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) gelişimin dayanağı sayılmış - merkezi
- B) farklı açılardan tartışılmış - amacı
- C) bir ideal olarak görülmüş - konusu
- D) detaylı bir şekilde incelenmiş - önceliği
- E) kötü bir şöhrete anılmış - odağı

2023 - KPSS LİSANS

5. Dâhi olarak bilinen ve kabul edilen dünyadaki birçok kimsenin hayat hikâyesi incelendiğinde birtakım basit deneyimlerin bile onların performanslarına ne kadar önemli katkı sağladığı görülecektir. Örneğin Albert Einstein bu deneyimi, beş yaşında iken babasının ona hediye ettiği basit bir manyetik pusula sonucunda yaşamış ve bu kristalleştirici deneyim onun uyuyan dehasını harekete geçirmiştir.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir bireyin yetenek ve potansiyellerinin gelişiminde dönüm noktası sayılabilecek yaşantılar
- B) Bireyin bakış açısını şekillendiren ve küçük yaşta edinilen ayırt edici farkındalıklar
- C) Doğuştan gelen ve sonrasında birey tarafından eğitimle geliştirilen birtakım yetiler
- D) Bireyin öz yeterliklerini ortaya çıkarmasını sağlayan kendi eğitim hayatındaki tecrübeler
- E) Farkında olunmadan gündelik yaşantıdaki tecrübelerle birlikte şekillenen bireysel özellikler

2023 - KPSS LİSANS

6. Ressamın *Füg* adlı tablosu, müziğin görsel bir yansımasının güzel bir örneği olarak ele alınabilir. Tabloya adını veren ve aynı zamanda müzikte bir beste türü olan füg, çok sesli olarak yazılır ve farklı konuları temsil eden birden fazla melodik ritimden oluşur. Bir kalıbı ya da kuralı takip etmeyen bu ritimler; tabloya çizgi, renk ve doku olarak taşınır. Tabloda birbirine benzemeyen pek çok çizgi, farklı yoğunlukta renk ve gerçeklik algısını kıran şekil yer alır. Bu nedenle tablo, resim alanında renkler korusu olarak adlandırılır.

Bu parçada altı çizili sözle tabloyla ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Aralarındaki uyuma bakılmaksızın farklı çağrışımların bir karışımını sunduğu
- B) Eserin içerdği kompozisyonadaki ahengin büyük bir yankı uyandırdığı
- C) Disiplinlerin kendine has özelliklerini soyutlayarak bir düzen içinde yansıttığı
- D) Bir sanat dalının diğerinde baskın etkiyle değişim meydana getirdiği
- E) Sanatın amacını farklı bakış açılarıyla özgün bir şekilde yeniden ürettiği

2024 - KPSS LİSANS

CÜMLEDE ANLAM

YÜKLEMİN ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

1. Olumlu Cümle (Biçimce, Anlamca)	2. Olumsuz Cümle (Biçimce, Anlamca)	3. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Cümle	4. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Cümle
Fiil cümlelerinde işin yapıldığını, yapılıyor olduğunu ya da yapılacak olduğunu bildirir. İsim cümlelerinde bir özelliğin var olduğunu bildirir. ■ İçimde dinmek bilmeyen sızı var. ■ Kazada birçoğu ölmüş. ■ Çorba tuzsuz olmuş.	Fiil cümlelerinde işin yapılmadığını, yapılıyor olmadığını ya da yapılmayacağını bildirir. İsim cümlelerinde bir özelliğin olmadığını bildirir. ■ Kimse yaralanmadı. ■ Bu kazak iyi değil. ■ Dedem, çok sabırsız.	Cümlelerin yargısına olumsuzluk anlamı veren “-ma/-me, -maz/-mez, -sız/-siz, yok, değil” ifadeleri olmadığı hâlde anlamın olumsuz olduğu cümlelerdir. ■ Yıllardır ne arıyor ne de soruyor. ➤ Biçim: Olumlu (Olumsuzluk unsuru yok.) ➤ Anlam: Olumsuz (Aramıyor, sormuyor) ■ Çalışmadan başarı gelir mi hiç? ➤ Biçim: Olumlu (Olumsuzluk unsuru yok.) ➤ Anlam: Olumsuz (Gelmez)	Cümlelerin yargısına etki eden “-ma/-me, -maz/-mez, -sız/-siz, yok, değil” ifadeleri vardır ama cümle olumlu anlam ihtiva eder. ■ Olanları anlamadım değil. ➤ Biçim: Olumsuz (-me, değil) ➤ Anlam: Olumlu (Anladım) ■ Kim zengin olmak istemez ki? ➤ Biçim: Olumsuz (-mez) ➤ Anlam: Olumlu (İster)

DİKKAT

Olumsuzluk unsurları kullanılır.

-ma/-me, -maz/-mez, -sız/-siz, yok, değil

METİNDE KAZANDIKLARI ANLAMLARA GÖRE CÜMLELER

1. Eş Anımlı Cümleler

- Değişik sözcükler kullanılmasına rağmen aynı düşüncüyü okuyucuya verebilen cümlelerdir. Yani anlatılmak istenen yargı değişik şekillerde aktarılır.

ÖRNEK

- Az konuşarak dert anlatmak beceridir.
- Fazla konuşmaya gerek duymadan kendini ifade edebilmek, bir yetenektir.

2. Yakın Anlamli Cümleler

- Söylenen yargılar kelime kelime birbirinin özdeşi değildir belki ama aynı özü ve ruhu taşır. Anlamları birbirine çok yakın olur. Bu da yorumlama ile anlaşılır.

ÖRNEK

- Hayat bir yolsa hep yokuş yukarı giden bir yoldur.
- Yaşadığımız şey, zorluklar, güçlükler ve daha birçok engelden ibarettir.
- Düne dair ne varsa dünle beraber yok olup gitti.
- Yaşanmış ne varsa tükenmiştir, geri getirilemez.

3. Zıt (Karşıt) Anlamli Cümleler

- Birbirleriyle çelişirler. "çelişen cümleler" olarak da geçerler. Zıt yani karşıt durumları ifade ederler.

DİKKAT

- İnsan, insanın kurdudur.
- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
- Sanatçının özgünlüğü, toplumsal fayda ölçüsündedir.
- Sanatçı topluma değil, sanata hizmet ederek özgünlüğü yakalar.

ÖRNEK SORU

İnsan varoluşunun asli bir unsuru ve kültürün bir aynası pozisyonunda ki dilin, kültürün her ögesi için olduğu gibi felsefe ve bir sanat dalı olan edebiyat için de önemi reddedilemez.

Yukarıdaki cümleden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Dil, birçok disiplinde önemli ögedir.
- B) Edebiyat, bir sanat dalıdır.
- C) Edebiyat için dil, önemi yadsınmayacak unsurdur.
- D) Dil, kültürü yansıtan durumundadır.
- E) Edebiyatın kültürle bağına dil kurar.

Yanıt: E

ÖRNEK SORU

Antik Yunan Dönemi'nden beri çok sayıda düşünür toplum hakkında düşünmüş ve çeşitli fikirler ileri sürmüştür ancak toplum hakkında düşünmüş olmaları bu düşünürleri sosyolog olarak adlandırmaya yetmez.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki cümleyle aynı doğrultuda değildir?

- A) Sosyolog olarak adlandırılmak için toplum hakkında düşünmek yeterli sayılmaz.
- B) Toplum hakkında birçok düşünür düşünmüş ve görüşlerini aktarmışlardır.
- C) Toplum, çok eski zamanlardan beri düşünürlerin ilgi alanına girmiştir.
- D) Toplum hakkında düşünme eylemi çok geçmişe dayanmaz.
- E) Her düşünürün sosyolog olamayacağı, sosyolog olarak adlandırılmayacağı ortadadır.

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

Yakup Kadri; Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarındaki kültürel, sosyal ve siyasi olaylara fiili katılımın yanında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sırasında etkin bir rol oynayan edebî kişiliklerden biri olmuştur. Bu süreçte Mustafa Kemal Atatürk'ün toplumsal, kültürel ve siyasi politikalarının en ateşli savunucularından biri olarak dikkati çeker. Tüm bunlar yazarın, sis perdesini aralayarak dönemin krokisini çizen hatıra türündeki eserlerinde geçmiş yaşamını, ailesi, nesli ve ülkesini tarihle bağlantılı şekilde hikâye etmesine olanak tanımıştır.

Bu parçada altı çizili sözün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Yazılarında bilinçaltının bilinmeyen yönlerini genel hatlarıyla ortaya koyarak halkın bilinçaltı hakkında fikir sahibi olmasını sağladı.
- B) Toplumsal meselelerden önemli ölçüde etkilenen Nezihe Meriç, bunları öykülerinde kurguyla birleştirip aktarmıştır.
- C) İmgenin psikiyatrik veri işlevi gördüğü bu şiirlerde zamanın psikolojik algılama alanlarına yönelmesi söz konusudur.
- D) Daha çok kendi beninde yaşadığı buhranları eserine taşıyan yazar, zihinsel sayıklamalar ve içsel konuşmalarla dolu romanlar kaleme almıştır.
- E) Bir varlık, sadece iyilik üzerinden tanımlandığında, varlığını sorgulamadan ve geliştirmeden ömrünü tamamlar.

Yanıt: A

ÖRNEK SORU

İlk dönem şiirlerinde kendinden önceki ünü asırları aşan şairlerin ayak izlerini takip ederek kendi yolunu bulmaya çalışmış, kısa süre sonra bunun boş bir çaba olduğunu görmüştür. Kendine kendinden başkasının gerek olmadığını fark eden şair, bu farkındalıkla kendi şiir coğrafyasını oluşturmuştur. Bu coğrafya tümüyle onun çevresine bakışının tezahürüdür. Her yönden kuşatılmış, bunalmış kentli bireylerin yalnızlığı, büyük kentin karmaşası gibi konuları kendi gibi olmayı başararak şiirleştirmiştir.

Bu parçada altı çizili sözün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Şiirsel ifadelerle daha etkileyici olduğu sanılan roman, köksüz bir ağaç gibi her an devrilebilir.
- B) Şiirlerinde insan soyut bir imge olarak tasarlanırken varoluşsal krizler bilinçaltıyla ilişkilendirilir.
- C) Geleneksel ölçü ve uyak kurallarını reddeden bu akım, şiirin çok katmanlı olması gerektiğini savunur.
- D) Yazarın amacı okurun arayış ve sorgulamalarla kendini bulmasını sağlamak olmalıdır.
- E) Edebiyat tarihi klasikleşmiş yazarlara öykünerek var olmaya çalışan şairlerin mezar taşlarıyla doludur.

Yanıt: E

ANLATTIĞI DUYGU, DÜŞÜNCE VE KAVRAMLARA GÖRE CÜMLELER

1. Neden - Sonuç Cümlesi

- Bir işin, oluşun hangi sebep ya da gerekçeden dolayı gerçekleşip gerçekleşmediğini ifade eden cümlelerdir.
- **Kısayol:** “-dık için, -dığı için, -den, -den dolayı, -den ötürü, çünkü, diye” ek ve ibareleri genelde kullanılır.
 - Erken çıkmadığından otobüsü kaçırmış.
 - Parası yetmediği için ayakkabı alamamış.
 - Yeterince çalışmadığından ötürü sınavı kazanamadı.
 - Her zaman balkona çıkardı çünkü temiz hava almaya ihtiyacı vardı.
- **Metot:** Araya “-dık / -dığı için, çünkü” ifadelerini getirmek sağlamasını yapabilmek açısından değerlidir.
 - Kitap okumayı sevdiğinden paragraf sorularında sıkılmazdı.
 - Kitap okumayı sevdiği için paragraf sorularında sıkılmazdı.
 - Paragraf sorularında sıkılmazdı çünkü kitap okumayı severdi.

Sonuç	Neden
Aşırı kilo aldı	çünkü hamur işini çok yedi.
İşe geç kaldı	çünkü hastaneye gitti.

Neden	Sonuç
Televizyona fazla vakit ayırdığı için	hiçbir işini bitiremezdi.
Derse yeterince önem vermediklerinden	dersten kaldılar.

2. Amaç - Sonuç Cümlesi

- Ulaşılmak istenen bir hedef vardır. Lakin bu hedef yani amaç daha gerçekleşmemiştir.
- **Kısayol:** “-mak için, -mak üzere, diye, -mak amacıyla” ibareleriyle yapılır genellikle.
 - Sevdiği işi yapmak üzere bu sıkıcı işten ayrıldı.
 - Seni güldüreyim diye sana fıkra anlattım.
 - Çocuklara harçlık vermek amacıyla parasını bozdurdu.
 - İnsanları anlamak için çok uğraşmak gerekir.

3. Koşul (Şart) Cümlesi

- Bir işin, oluşun gerçekleşmesinin başka bir duruma bağlılığını bildiren cümlelerdir.
- **Kısayol:** “-sa, -şartıyla anlamı veren -mek üzere, -dıkça, -madan, -ınca” ek ve ibareleriyle yapılır genellikle.
 - Beni ağlatırsan doyma yaşına.
 - Vadesinde vermek üzere borç alınabileceğini söyledi.
 - Kitabı veririm ancak bir hafta içinde okuyup getireceksin.
 - Seni düşündükçe bir ceylan su içmeye iner dağdan.
 - Borcunu ödeyince senetleri alabilirsin.

4. Tanım Cümlesi

- Bir varlığın “ne olduğunu” bildiren cümlelerdir.
- “Bu nedir?” sorusunu sorduğumuzda cevap alabildiğimiz cümlelerdir.
- Öznel de nesnel de olabilir.
 - Edebiyat, bir güzel sanattır.

DİKKAT

Sıfatlar, ismi niteleyebilir ya da belirtebilir.

- Bu cümle tanım cümlesi değildir. Çünkü "Sıfat nedir?" sorusuna cevap vermez.

5. Karşılaştırma Cümlesi

- **Varlık, kavram ya da durumların bazı yönlerden kıyaslanmasıdır.**
- **Kısayol: "gibi, kadar, daha, en, ise, oysa, göre, -den"** gibi ibareler kullanılır genellikle.
 - Kimseyi tanımadım ben, senden **daha** güzel.
 - Yazarın son romanı öncekiler **kadar** beğenilmedi.
 - Yeni moda, eskiye **göre** sönük kaldı.
 - Binnaz'dan başarılı olduğunu söyleyerek bizi güldürdü.
 - Sözüm, şiirlerin **en** güzelidir.

6. Nesnel Anlatım - Öznel Anlatım

Nesnel Anlatım	Öznel Anlatım
● Kanıtlanabilir yargıdır. ● Kişisel görüş içermez. ■ Şiirlerinde, memleket sevgisine yer vermiştir. ■ Sanatçı, romantizm akımından etkilenen yazarlar üzerine makaleler yazmıştır.	● Kanıtlanamaz yargılardır. ● Kişisel görüş ve düşüncelere dayanır. ● Doğruluğu ya da yanlışlığı yorumla dayalıdır. Kişiden kişiye değişir. ■ Memleket edebiyatı içinde onun eşsiz anlatımı okuru büyülüyor. ■ Düşünürlerin ortaya koyduğu fikirler, aradan yıllar geçse de tazeliğini koruyacaktır.

7. Doğrudan Anlatım - Dolaylı Anlatım

Doğrudan Anlatım	Dolaylı Anlatım
● Söylenen sözleri hiçbir değişikliğe uğratmadan ağızdan çıktığı gibi aktarmaktır. ■ Yine mi gurbetten kara haber var, dedi. ■ "Ben sende ülkemi sevdim." diyerek hüznünlendi.	● Söylenenleri kendine göre değiştirerek, biçimsel değişiklikler yaparak başkasına aktarmaktır. ● Kısayol: "Söyledi, belirtti, ifade etti, beyan etti, açıkladı..." gibi ifadeler kullanılır. ■ Bunun popüler olabileceğini dile getirdi. ■ Yazın yaşamını sonlandırdığını söyledi.

8. Cümledeki Diğer Anlamlar

Varsayım Gerçekleşmeyen bir durumu gerçeğeymiş gibi kabul etmektir. Kısayol: "Farz edelim ki, diyelim ki, tut ki, kabul edelim ki, mesela, düşünelim..." gibi ibareler kullanılır.	■ Tut ki karnım acıktı. ■ Yüksek puan aldığını düşünelim.
Tahmin - Sezgi Belli sezgi ve tecrübelerle gerçekleşmiş ya da gerçekleşebilecek bir olay hakkında fikir yürütmektir. Tahmin geçmişe de geleceğe de dair olabilir. Öngörü Öngörü bir tahmindir ama geçmişe dönük olamaz. Geleceğe dair tahmindir.	■ Çeşitli olumsuz işlere karıştığı düşünülüyor. ■ Uzmanlar, ülkemizdeki su sorununun yakın zamanda artacağını işaret etti.

Olasılık (İhtimal) Kesin anlamlar içermeyen, bir olayın ya da durumun gerçekleşebileceğini ifade eden öznel cümlelerdir. Kısayol: “belki, galiba, sanırım, zannederim, sanki, -e bil-, -malı/meli” ifadeleriyle yapılır genellikle.	■ Belki üstümüzden bir kuş geçer. ■ Bu film, kötü bitebilir.
Kesinlik Bir olay ya da durum hakkında kanıtlanabilir net bilgi olması.	■ Trendeki yolculardan üçü, son durağa kadar trenden inmedi.
Yorum Öznel dir. Kişinin duygularıyla sonuca varmasıdır.	■ Bu mevsimdeki yağmurlar beni ıslatmak için yağar.
Hayıflanma Bir olay ya da durum karşısında üzülmektir. Genelde kaçırılan bir fırsata üzülmür.	■ Biraz daha çalışmış olsaydım kıl payıyla kaybetmezdim.
Yakınma Kişinin sızlanması, şikâyet etmesidir.	■ Cüzdanımı kaybettim, bir Allah'ın kulu da yardım etmedi.
Öneri Çıkabilecek olumsuz sonuçlara karşı ya da bir sorunu çözmek için yapılan tavsiyedir.	■ Türkçeye daha fazla zaman ayırmalısınız.
Tasarı İleriye dönük yapılması planlanan planlardır.	■ Yaz tatili için Antalya'ya gitmeyi düşünüyoruz.

Eleştiri Bir insanın ya da bir eserin doğru ya da yanlış yanlarını ortaya çıkarmak, incelemektir.	■ Yazar, aynı konuyu işleyerek okuru bunaltıyor.
Kanıksama Çok tekrar eden durumun artık etkilemez hâle gelmesi, yoğun bir alışmadır.	■ Okulun gürültüsü artık rahatsız etmiyor.
Ön Yargı Bir kişi ya da olay hakkında önceden edinilmiş genelleme olumsuz tutumlardır.	■ Yeni kitabıyla edebiyat dünyasına damgasını vuracak.
Çıkarım Herhangi bir kişi, olay ya da durumla ilgili olarak elde edilen verilerle dayanarak bir sonuca ulaşmaktır.	■ Yazarın kitap satışının azalması eskisi kadar okunmadığını gösteriyor.
Saptama (Tespit) Herhangi bir durumu tespit etmektir. Kanıtlanabilir ve nesnel bir tespit gerekir.	■ Yazarın İstanbul'u anlatan iki eseri var.

İçerik (Muhteva)	Biçim (Üslup)	Biçim
■ Eserde anlatılan şeydir. Konudur. ■ "Yazar neyi anlatıyor?" sorusunun cevabıdır. ■ Eserde anlatılmak istenen duygu ve düşüncelerdir.	■ Yazarın anlatım tarzıdır. Üslup, bir sanatçının kendine özgü anlatım ve söyleyiş özelliklerinin tümüdür. ■ Yazarın tekniği, stili, tarzı, rengidir. ■ "Yazar nasıl anlatıyor?" sorusunun cevabıdır.	■ Yazını, eserin dış görüntüsüdür.
➤ Anadolu insanının yaşama tutunma çabasına eserinde yer vermiş. ➤ Bu dizelerde İstanbul'un tarihine ışık tutuluyor.	➤ Akdeniz yaylalarındaki yaşamı şiirsel anlatımla okura sunmuş. ➤ Şair, dizelerine kavgacı kimliğini yansıtırken günlük konuşma dilinden yararlanır.	➤ Yazarın bu eseri yirmi dört hikâyeden oluşuyor. ➤ Eserin kapağı, dört renkten oluşan çizimlerden ibaret.

Soru Cümleleri

a. Gerçek Soru Cümlesi

- Bir şey öğrenmek için sorulan, cevap beklenen sorulardır.
 - Kaç saat sonra denize ulaşırsınız?

b. Sözde Soru Cümlesi

- Bir durumu, bir düşünceyi etkili ifade etmek için sorulan cevap beklemeyen sorulardır.
 - Birden önüme çıkmasın mı?

ÖRNEK SORU

Mutlu bir yaşam, huzurlu bir zihindedir.

Bu cümlede verilmek istenen mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutlu olmak isteyen insan, mücadele etmelidir.
- B) Huzurun olmadığı yerde mutluluk için fazla çaba gösterilmelidir.
- C) İnsanın huzurunun olmadığı yerde mutlu olması zaman alır.
- D) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.
- E) Huzurla dolmuş bir kafa ile mutlu bir yaşam mümkündür.

Yanıt: E

ÖRNEK SORU

(I) Toplum, insanın içinde yaşadığı bir gruptur. (II) Birey, topluma uyum sağladığı takdirde mutlu olur. (III) Toplumdan soyutlandıkları için mutsuz olan birçok insanın varlığından söz edebiliriz. (IV) Yani mutsuz birinin uyumsuz ve dışlanmış olduğu ortadadır. (V) Yani mutlu olmak için uyumlu olmak ilk şarttır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümle, tanım cümlesidir.
- B) II. cümle, koşul - sonuç cümlesidir.
- C) III. cümle, öneri cümlesidir.
- D) IV. cümlede, çıkarım yapılmıştır.
- E) V. cümle, amaç - sonuç cümlesidir.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

(I) Yazar, toplumsal siparişler üzerine yaşar bir bakıma. (II) Yalnız yaşayan yazar olamadığı içindir bu. (III) O, toplum için vardır. (IV) Sanatıyla gerçeği, bir iletişim ögesi olan dil ve onun kullanım olanaklarıyla okura ulaştırır, ereği özgün bir iletiyi okura sunmaktır. (V) O mesajıyla yaşar, onunla yaşatır; onunla yeniler, yaşamın gizlerini onunla yakalar ve daha üst boyutlara bu yaratıyla ulaşır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi kendinden önceki cümlelerin nedenidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Yanıt: B

ÖRNEK SORU

- I. Düne dair ne varsa dünle beraber gitti, dedi.
- II. Kitabın kapağı üç renk olarak düşünülmüş.
- III. Edebiyat, insan ruhuna seslenen bir güzel sanattır.
- IV. Yazar, bu eserinde İstanbul'u ve İstanbul'un semtlerini anlatmış.
- V. Yüzüme bakmadığından üzüldüm.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümle, doğrudan anlatımlı cümledir.
- B) II. cümle, biçim cümlesidir.
- C) III. cümle, tanım cümlesidir.
- D) IV. cümle, içerik cümlesidir.
- E) V. cümle neden - sonuç cümlesidir.

Yanıt: B

Cümleler Arası Anlam Bağlantısı

ÖRNEK SORU

- I. Marksist ideolojinin sanatçıya ve onun oluşturduğu esere yansıması olan toplumcu gerçekçilik akımı; bilhassa köylerdeki zengin - fakir, bilgili - cahil, köylü - ağa gibi çatışmalar, köyden kente göçün sebepleri, sonuçları gibi toplumsal konuları mercek altına alır.
- II. Toplumcu gerçekçi eleştiri, edebiyatı yazıldığı toplumsal koşullar içinde ele alan ve toplumun ideolojisi içinde inceleyen, bunu yaparken de estetik bir düzlem oluşturmayı amaçlayan toplumcu gerçekçilik akımının membası olan bir kuramdır.

Yukarıda numaralanmış II. cümle ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümlede açıklanan edebî anlayışa kaynaklık eden görüş tanımlanmıştır.
- B) I. cümlede yapılan açıklamayı çürütmek için bilimsel verilerden yararlanılmıştır.
- C) I. cümlede bahsedilen sanatsal anlayışın olduğu dönem hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.
- D) I. cümlede sözü edilen edebî akıma tepki olarak çıkan bir yaklaşımdan söz edilmiştir.
- E) I. cümlede bahsedilen eser içeriklerinin amacından saptığı açıklanmıştır.

Yanıt: A

ÖRNEK SORU

- I. Z kuşağı internet ve dijital teknolojilerin yaygınlaşmaya başladığı, mobil cihazların yaygınlaştığı ve sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanıldığı bir dönemde büyüdüğü için dijitalleşmeye doğal bir yakınlık gösterir.
- II. Y kuşağı, teknolojinin kucağına doğan Z kuşağına göre çocuk yaştan itibaren sosyalleşmeye başladığı için Y kuşağının sosyal becerileri Z kuşağının becerilerinden daha fazladır.

Yukarıda numaralanmış II. cümle ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümlede açıklanan kavramın değişik yönleri sıralanmıştır.
- B) I. cümlede açıklananlar karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.
- C) I. cümlede bahsi geçen kuşağın çatıştığı kuşak hakkında bilgi verilmiştir.
- D) I. cümlede sözü edilen neslin hoşlanmadığı durumlara değinilmiştir.
- E) I. cümlede ele alınan konu değişik örneklerle açıklanmıştır.

Yanıt: B

İki Cümleyi Birleştirerek Ortak Vargıya Varma

ÖRNEK SORU

- I. İnsanın bağıışıklığını kuvvetlendirmek için oluşturulan hemen her aşı, at nalı yengecinin kanı kullanılarak test edilmiştir.
- II. 450 milyon yıldır dünyada varlıklarını sürdüren at nalı yengeçleri, milyonlarca canlı türün yükselişine ve düşüşüne şahit olan bir hayvan türüdür.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanın hasta olmasını engellemek için üretilen aşılardan çoğunda dünya var olduğundan beri soyunu sürdüren at nalı yengeçlerinin kanı kullanılmıştır.
- B) Üretilen bazı aşılardan içeriğinde 450 milyon yıldır soyunu devam ettirmeyi başaran at nalı yengeçlerinin kanı bulunuyor.
- C) 450 milyon yıldır soyunu devam ettirmeyi başaran ve birçok canlı çeşitinin yükselişini ve düşüşünü gören at nalı yengeçlerinin kanı, tıbbın ürettiği çoğu aşıyı sınamak için kullanılıyor.
- D) Tabiatdaki canlıların soyunun nasıl sürdüğünü araştıran bilim insanları, insanoğlunun bedensel sağlığına faydalı buluşlara imza atmıştır.
- E) 450 milyon yıldır soyunu sürdüren at nalı yengeçlerinin kanı, aşılardan daha güçlü olmasını sağlayan kimyasal bileşikler içeriyor.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

- I. Zamandan daha güçlü olan yazarların ortak özelliği insanoğlunu her çağda, her toplumda etkileyen konuları işlemeleridir.
- II. Her sözcüğüyle insanoğluna ışık tutabilen paragraflar yazma becerisi, bir yazarın her dönem güncel olmasını sağlar.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yetenekli olmak bir yazarın işine yarasa da aslolan toplumsal ve evrensel konuları mercek altına alabilen eserler verebilmektir.
- B) İnsanoğluna rehberlik edecek evrensel ve zamansız konuları özelliği bir anlatımla aktaran yazar, her zamanın yazarıdır.
- C) Her çağda okunmayı başaran bir yazarın az sözcükle çok şey anlatabilme becerisinin keskin olması gerekir.
- D) Toplumdaki açmazların düğümünü çözebilen yazarlar yerel değerlerden evrensele ulaşmayı başarabildiğinde ölümsüzleşir.
- E) Her çağda yaşanan içsel sıkıntılarla boğuşan roman karakteri, tüm dünya edebiyatında kendine yer bulacaktır.

Yanıt: B

Cümleye Uzak Düşen Parça

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi “Zekâ her kapıyı açan bir anahtar olsa da doğru kapıyı açmak asılandı.” görüşüne uzak düşer?

- A) Büyük bir siyasi zekâyâ sahip olan Adolf Hitler, zekâsını kendi hırsları için kullanmıştır. Almanya'yı tek başına totaliter bir rejime sürükleyecek kadar zeki oluşunun kurbanı olmuştur.
- B) Tıp alanında büyük bir etki yaratan Hipokrat, çağının çok ötesindeki zekâsıyla modern tıbbın temellerini atmış ve tıp alanında sistematik bir yaklaşımın öncüsü olarak zekâsının hakkını vermiştir.
- C) İtalyan siyaset filozofu Niccolò Machiavelli; birinin amacına ulaşmak için her türlü yöntemi kullanabileceğini, güç ve otorite elde etmek veya onu korumak için etik veya ahlaki sınırları aşabileceğini savunarak tarihe geçmiştir.
- D) Sovyetler Birliği'nin lideri olan Joseph Stalin, üstün zekâsını kendi rejiminin güçlenmesi için kullanarak toplumuna milyonlarca insanın öldürüldüğü büyük bir terör dönemi yaşattığından günümüzde Stalin'in zekâsı değil zalimliği konuşuluyor.
- E) Rönesans Dönemi'nin dâhi insanı Leonardo da Vinci, bir ressam, mucit, matematikçi, mühendis ve bilim insanıydı. Resimde Mona Lisa ve Son Akşam Yemeği gibi eserleriyle, icatları ve bilimsel çalışmalarıyla zekâsını birçok alanı geliştirmek için kullandı.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi “Romanı şiir gibi, şiiri hikâye gibi, hikâyeyi deneme gibi yazmak marifet değil cehalettir.” görüşüne uzak düşer?

- A) Tüm edebî türlerin kendine has bir dili olması gerektiğini savunan Yahya Kemal, edebî anlayışını bu görüş üzerine kurmuştur. Bundan dolayı onun şiirleri ile düzyazıları görünürde çok farklı olsa da olması gerektiği gibidir.
- B) Öykü, roman, tiyatro oyunu gibi birçok farklı türde eserle birçok ödül alan Bilge Karasu'nun bütün eserleri, kendini hemen ele vermeyen çok katmanlı metinlerdir.
- C) Şiirleri toplumsal açmazları da bireysel duygularını da anlatsa şiirlerinde metaforlarla dolu yoğun bir dil kullanan Atilla İlhan'ın romanları daha sade ve akıcıdır.
- D) Hem şiir hem de öykü türünde eserler veren Ziya Osman Saba; şiirlerinde genellikle lirik ve yoruma açık bir dil kullanarak okurun duygu dünyasına dokunmayı, öykülerinde ise yanlı bir dille anlaşılmayı önclemiştir.
- E) Her edebî türün kendine özgü bir tarzı olduğunu ve bu tarzların birbirine yaklaşmaması gerektiğini savunan Ahmet Haşim için şiir hep çok ayrı bir yerde olmuştur.

Yanıt: B

Soruya Yanıt Veren Parça

ÖRNEK SORU

Aşağıdakilerden hangisi “İnsanın kitap okurken uyuyakalması nite-
liksiz bir okur olmasından mı kaynaklanır?” **sorusuna yanıt vermek-**
tedir?

- A) Kitap okurken sayfalarındaki sözcükleri dikkatle seçmeye ve takip etmeye çalışan göz, sürekli hareket hâlinindedir. Beyin de gözün gördüğü harfleri yorumlayarak bunlardan anlamlı bir bütün yaratmaya çalışır.
- B) Semboller, metaforları ve göndermeleri fark ederek metnin ötesine geçmeyi başaran okur, eserin satır aralarını da kavramayı başarır ancak kimi zaman günün yorgunluğu buna engel olabilmektedir.
- C) Okudukları eserlerden edindikleri bilgileri bağlantı kurarak zihnine yerleştiren kişi, farklı yazarların ve eserlerin ortak temalarını, motiflerini veya düşünsel yapılarını tanıyabilir.
- D) Yorucu bir günün ardından rahat bir konuma geçerek kitap okumaya çalışmak, beyni ne kadar aktiveleştirirse aktiveleştirsin bedenini gevşemesine ve yorgunluk hissinin tüm vücuda yayılmasına sebep olur ve kişi normal olarak uyuyakalır.
- E) Sadece metni anlamakla kalmayıp derinlemesine analiz edebilen, eleştirel düşünme becerisine sahip ve eserler arasında bağlantılar kurabilen nitelikli okurlar; düşünmeye de en az okudukları süre kadar zaman ayırır.

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

Aşağıdakilerden hangisi “Olumsuz duyguların olumlu bir yanı var mı?” **sorusuna yanıt vermektedir?**

- A) Yeterince tecrübe edilen kötü duygular, kişiyi var olan imkânlardan yola çıkarak durumu değiştirmek için motive eder ve kişinin konfor alanından çıkmasını ve gelişmesini sağlar.
- B) Bedensel ve zihinsel olarak kötü hissetmek beden ve zihnin “Dinlenmeye ihtiyacım var.” diye bağırmasıdır. Bu noktadan bakıldığında her hastalık zihnin ve vücudun başkaldırısıdır.
- C) Olay ve durumun iyi ya da kötü olması söz konusu değildir, doğru ya da kötü olan sizin olay ya da durumlara bakış açınızdır. Farklı bir yerden bakınca tüm olay ve durumlar iyi olur.
- D) Kişinin kendine olan güveni, öz saygısı ve öz değeri, onun genel duygusal durumunu etkiler. Olumsuz bir olay veya eleştiri, kişinin kendine olan güvenini zedeleyebilir ve bu da kötü hissetmesine yol açabilir.
- E) Kişinin hayatla ve kendiyi mücadele edecek gücü bulmasını sağlayan en büyük duygu, kişinin sevildiğini hissetmesidir. Sevgi, tüm olumsuzlukları olumluya çevirebilen bir duygudur.

Yanıt: A

Diyalogla Örtüşen Yargı

ÖRNEK SORU

Gazeteci: Kanın kırmızı aktığını, yağmurun rengi olmadığını söyleyen öğrencinize neden "Ezber ettiklerinle değil, hayallerinle resim yap." dediniz.

Ressam: Kan kırmızı dersin Picasso'yu, yağmurun da rengi yok dersin Van Gogh'u yalancı çıkarırsın.

Gazeteci: Yağmur ve kan ne renk o zaman?

Ressam: Hayal gücünün ve duygunun rengi neyse o renk.

Aşağıdakilerden hangisi bu diyalogdaki ressamın sanat anlayışıyla örtüşür?

- A) Sanat, görsel imgelerin gerçekliğinden çok, duygu ve hayal gücünün ifadesidir.
- B) Bir ressam gücünü renklerden aldığını unutmadan hakikati resmetmeye odaklanır.
- C) Sanatın gerçeğinin hayatın gerçeğinden üstün olduğunu düşünenler sanatçıdır.
- D) Sanatın gücü, bireyin karanlık yanını dışa vurmaya amaçlayan sanat eserlerinde saklıdır.
- E) Acı, keder gibi olumsuz duygular sanatı besleyen en büyük kaynaktır.

Yanıt: A

ÖRNEK SORU

Gazeteci: Gençleri kendine hayran bırakan genç yazarın çok satanlar listesine giren romanı için neden "Çiğ bir et gibi kokuyor." dediniz?

Eleştirmen: Okuma ve yazma sırasını karıştırmış onu yazan.

Gazeteci: Bu sıralama nasıl olmalı?

Eleştirmen: Yazar olmaya hevesliysen okuyarak pişersin.

Aşağıdakilerden hangisi bu diyalogdaki eleştirmenin sanat anlayışıyla örtüşür?

- A) Okumak kişinin hem kendini hem toplumunu hem de evreni tanımasını sağlar.
- B) Bir roman karakteri yaratmadan önce karakterle örtüşen bir çevre yaratılmalıdır.
- C) Kişisel beğeniler medyanın dayattığı trendlerden etkilenmeden oluşmaz.
- D) Okumadan yazmaya kalkmak, emeklemeden yürümeye çalışmaya benzer.
- E) Bilgiyi kitaptan başka yerlerden de edinebilirsiniz ancak hepsinde okuma bulunur.

Yanıt: D

Cümle Analizi

ÖRNEK SORU

(I) Sosyoloji, XIX. yüzyılda geleneksel toplumdan modern sanayi toplumuna geçişte yaşanan toplumsal krizleri çözümlmek için Batı toplumlarında ortaya çıkmıştır. (II) Toplumun dinamiklerini anlamaya çalışan sosyoloji bunu normlar, toplumsal ilişkiler, dinî inançlar, bireyin toplum içindeki rolü ve konumu gibi konular etrafında çözümlenmiştir. (III) Toplumu benzer biçimde çözümleyen edebiyat da sosyolojiden ve sosyolojinin amaçlarından etkilenecek toplumun dinamiklerini kendi çerçevesinde çözümlenmiştir. (IV) Edebiyat, ilişkiler ve değerler ağı içinde gözlemlediği insanlardan seçtiği başat tiplerle dönemin sorunlarını incelerken sosyolojiye veri sağlamaktadır. (V) Bir edebiyatçı hayata tuttuğu projeksiyonla sıradan bir olayı neden sonuç bağlamında hikâyeleştirirken bir sosyolog aynı sıradanlığı sorunsallaştırmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, sosyolojinin ortaya çıkış amacı açıklanmıştır.
- B) II. cümlede, sosyolojinin üzerinde durduğu konular belirtilmiştir.
- C) III. cümlede, sosyoloji ve edebiyatın benzer yönüne değinilmiştir.
- D) IV. cümlede, sosyoloji üzerinden edebiyatın tanımı yapılmıştır.
- E) V. cümlede, edebiyat ve sosyoloji ile uğraşanların yaklaşımları karşılaştırılmıştır.

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

(I) 1920'lerde İngiltere, Fransa ve İtalya gibi ülkeler ortak düşmanları olduğu için Avrupa devletlerine karşı ittifak yapan Türkiye Cumhuriyeti ve Sovyet Rusya arasında siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurulmuştur. (II) Sovyet teşkilatı VOKS'un büyük rol oynadığı Türk-Sovyet kültürel ilişkileri, II. Dünya Savaşı'nın başlarına kadar yoğun bir şekilde devam etmiştir. (III) Bu sayede ülkeler arasında sinema, tiyatro, müzik, resim gibi alanlarda sanatçı değişimleri, konser ve sergi gibi etkinlikler gerçekleştirilmiştir. (IV) Birçok sanatçı gibi Türk tiyatrocusu ve oyuncu Muhsin Ertuğrul da bu dönemde Sovyetleri ziyaret ederek oradaki sanatı yerinde gözlemlemiştir. (V) Muhsin Ertuğrul, bu gözlemler sonucunda filmler çekmiş ve Stanislavski, Meyerhold ve Eisenstein gibi önemli Sovyet sanatçılarıyla birlikte çalışmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, Rusya ile Türkiye'nin ittifak yapma nedeni açıklanmıştır.
- B) II. cümlede, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya ve Türkiye ittifakının sona erdiği sezdirilmiştir.
- C) III. cümlede, Türkiye ve Rusya'nın siyasi birliğinin sanatı da etkilediğinden söz edilmiştir.
- D) IV. cümlede, birçok sanatçının gözlem için Rusya'ya gittiğinden bahsedilmiştir.
- E) V. cümlede, bir Türk sanatçının Rus sanatçılarla iş birliği yaptığından söz edilmiştir.

Yanıt: B

CÜMLEDE ANLAM - ÇIKMIŞ SORULAR

1. (I) Yeni bir araştırmada bilim insanları; gen düzenleme ve yapay zekâ kullanarak, evcilleştirilmiş bitkileri yabani otlardan ayıracak bir yöntem önerisi ortaya koydu. (II) Evcilleştirilmiş mahsullerin robot ayıklayıcılar tarafından kolayca tanınmasını hedefleyen bu yeni yöntemle yabani otları ayıklama sırasında kimyasal kullanımı da rafa kalkıyor. (III) Böylece hem yabani ot kontrolü kolaylaşıyor hem de mahsullerin çevresel strese karşı dayanıklılığı ve besin değeri artıyor. (IV) Genetik ve robotikteki son teknolojilerin bütünleştiği bu çalışma, daha sürdürülebilir ve verimli tarım uygulamalarına geçiş yapılabileceğini ortaya koyması bakımından oldukça heyecan verici. (V) Bu yeni yöntemin, yaygın kullanıma geçirilirse tarımsal uygulamalarda ürün yönetimi konusunda çığır açacağı düşünülüyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, farklı yollarla gerçekleştirilecek yeni bir tarımsal yöntemden bahsedilmiştir.
- B) II. cümlede, yeni bulunan tarımsal yöntemin amacıyla ilgili bilgiye yer verilmiştir.
- C) III. cümlede, yeni yöntemin uygulanmasında dikkat edilecek hususlardan söz edilmiştir.
- D) IV. cümlede, bu yeni araştırmanın tarımsal faaliyetler açısından önemi vurgulanmıştır.
- E) V. cümlede, yeni yöntemin hayata geçirilmesi durumunda alana sunacağı katkı belirtilmiştir.

2024 – KPSS ÖN LİSANS

2. I. Acıkan bir bebek ağlayarak kendini nasıl ifade ediyorsa yavru kuşlar da yemek isteklerini annelerine yalvaran ötüşlerle belli ediyor ancak anne kuşlar buna her zaman yemek ödülüyle karşılık vermiyor.
- II. Kuşların yaşadığı ortam yiyecek kaynakları bakımından zenginse anne en çok sesi çıkan yavrularını besliyor, ortam kaynak bakımından zayıfsa anne ötüşlere kayıtsız kalıp sınırlı yiyeceği daha çok iri yavrularına veriyor.

Verilen II. cümleyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümlede söz edilen durumun hangi şartlarda ortaya çıktığı belirtilmiştir.
- B) I. cümlede belirtilen konuyla çelişen farklı bir durumdan söz edilmiştir.
- C) I. cümlede ifade edilen durumu örneklendirmek üzere bir çıkarım yapılmıştır.
- D) I. cümlede anlatılan durumun yol açtığı bazı olumsuz etkilerden bahsedilmiştir.
- E) I. cümlede değinilen davranışın farklı türlerde nasıl ortaya çıktığı açıklanmıştır.

2024 – KPSS LİSANS

3. Çocuklukta kelimeler düşünmeden ağızımızdan dökülür, onları nasıl giydireceğimizi ise büyümeyle başlayınca öğreniriz.

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dili etkili kullanmak çaba isteyen bir uğraştır.
- B) Etkili ifade biçimleri zaman ve tecrübeyle kazanılır.
- C) Kelime dağarcığı gençlik döneminde zenginleşir.
- D) Olgun bireyler, ifade şekilleri doğru olan kişilerdir.
- E) Hızlı konuşma becerisi çocuklara özgüdür.

2024 – KPSS ÖN LİSANS

4. 1610'da Galile tarafından keşfedilen ve Galile Uyduları olarak adlandırılan dört Jüpiter uydusu, Avrupa Uzay Ajansı'nın Amerika Uzay Ajansı ile ortaklaşa gerçekleştirmeyi planladığı ve 2029'da Jüpiter'e ulaşacak JUICE Projesi kapsamında aynı yıl derinlemesine incelenecek.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) JUICE Projesi, Avrupa ve Amerika'ya ait uzay ajanslarının ilk ortak projesidir.
- B) Avrupa Uzay Ajansı, uydu incelemelerinde Amerika ile uzun süredir iş birliği yapmaktadır.
- C) Galile Uyduları, keşfedilmesini takiben bilimsel araştırmalara konu edilmiştir.
- D) JUICE Projesi, Galile Uyduları'nı 2029 yılında inceleyecek bir uzay projesidir.
- E) Galile Uyduları, Galile'nin gök bilimci olarak tanınmasını sağlayan ilk keşfidir.

2024 – KPSS ÖN LİSANS

5. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü; Osmanlı'nın çok dilli toplumunda, erken modern dönemin sınırları geçişken coğrafyasında, şekillenerek ortaya çıkan ancak matbaanın Osmanlı'ya gelişile birlikte XIX. yüzyılda önemini kaybetmeye başlayan el yazması kültürünü, "Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler" başlıklı sergiyle yeniden gündeme taşıyor.

Bu cümleden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Osmanlı'nın el yazması kültürü hakkındaki ilk çalışmaları, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü yapmıştır.
- B) Matbaanın yaygınlaşmasından dolayı Osmanlı'da XIX. yüzyıldan itibaren el yazması eserler kaleme alınmamıştır.
- C) Farklı dillerin etkisiyle bir kültür hâline gelen el yazması geleneği, Osmanlı'da XIX. yüzyıla kadar önemini sürdürmüştür.
- D) "Hafıza-i Beşer: Osmanlı Yazmalarından Hikâyeler" sergisinde XIX. yüzyıldan önceki eserler bulunmaktadır.
- E) Osmanlı topraklarında çok uluslu bir toplumun yaşaması, el yazması eserlere verilen önemin artmasını sağlamıştır.

2023 – KPSS LİSANS

CEVAPLAR 1. C 2. A 3. B 4. D 5. C

PARAGRAF BİLGİSİ

ANLATIM BİÇİMLERİ (TEKNİKLERİ)

1. AÇIKLAMA

- Paragraf okura bilgi verir, okura bir şeyler öğretir.
- Daha çok nesnel bir anlatım kullanılır.
- Okur yönlendirilir.
- Ders kitaplarında, ansiklopedilerde, bilimsel dergilerde bu anlatım tekniğine ait örnekleri bulabiliriz.

- Bir konu hakkında bilgi verilir.
- Konu genişletilip örnek ve tanımlarla zenginleştirilir.
- Okur aydınlatılır.

Örnek: Atmosfer, çeşitli gazlardan oluşur. Güneş ışınları atmosferi geçerek yeryüzünü ısıtır. Atmosferdeki CO₂, CH₄, N₂O, O₃, CFC (kloroflorokarbon) gibi gazlar güneşten yeryüzüne gelen ısıнын bir kısmını tutarak yeryüzünün belirli sıcaklık derecesinde kalmasını sağlar. Atmosferin ısıyı tutma özelliği sayesinde denizlerin, okyanusların donması önlenmiş olur.

2. TARTIŞMA

- Yazar, nesnel değildir.
- Savunduğu bir görüş vardır ve bu görüşünü okuyucuya kabul ettirmek ister.
- Okuru ikna etmek için yazılır.
- Okuru ikna etme işini genellikle soru sorarak yapar: Sizce de böyle olmamalı değil mi?
- Okurla konuşuyormuşçasına yazılır.
- Yazar, bir görüşü savunur ve karşıt görüşü eleştirir.
- Böylece kendi görüşünü üstte tutar.
- İki farklı bakış açısının olduğu öznel yazılardır.

Örnek: Denebilir ki bence, bu dünya zindanında, ne sadece ruh ne de sadece beden sayılabilecek hiçbir şey yoktur insanda ve insan bedenine acı vermek günahtır. İnsanın zevk duymasını en azından, acı çekmesi kadar hoş görmemiz gerekmez mi aklımızı kullanırsak? Azizler nefislerini körletirken acıların en büyüğünü duyuyorlardı; bileşik olmaları dolayısıyla beden de katılıyordu elbet bu acıya, hiç de kendi davası olmadan.

3. BETİMLEME

- Yazar, gördüklerini -niteleyici sözcükler de kullanarak- okuyucunun gözünde canlandırmaya çalışır.
- Görme duyusu ağırlıklı kullanılır ama diğer duylara da yer yer başvurulur.
- Gözlem ön planda olur.
- DURAĞANLIK vardır yani okuyucunun gözünde hareket değil tablolar canlanır.
- Nesneler ya da yerler tasvir yapılarak okuyucunun gözünde canlandırılır.
- Kişisel duygular katılırsa → **ÖZ-NEL BETİMLEME**, Görülen şeyler aynen katılırsa → **NESNEL BETİMLEME** adını alır.
- Amaç görüntüyü veya izlenimi aktarmaktır.

Örnek: Sabahları Beylerbeyi'nden Köprü'ye gelen vapurda, öğleyin Kapalıçarşı içindeki Çukur muhallebicide, akşamları da Küllük kahvesinde görebilirsiniz. Orta boylu, şişmanca, çay kutuları üzerindeki Çinli resimlerini andıran düşük pos bıyıklı 35 yaşlarında bir adam. O, bu hâliyle Hindistanlı baharat tüccarlarına benzetilebilir. Sivri topuklarını tahtalarda tıkırdatarak gelir tesadüfen karşınıza oturur.

4. ÖYKÜLEME

- Kişi, zaman, yer ve olaylara bağlı anlatım tekniğidir.
- Anlatılmak istenen şey sanki bir film şeridi gibi okura yaştırılır.
- HAREKET hâkimdir.
- Devingenlik hâkimdir.
- Olayın gelişimi aktarılır.
- Olay hikâyelerinde sıkça baş vurulur.

Örnek: At, ahır işlerinde yalnız tımarı beceremiyordum. Boyum atın karnına bile varmıyordu. Oysa en keyifli, en eğlenceli şey buydu. Sanki kaşağının düzenli tıkırtısı Tosun'un hoşuna gidiyor, kulaklarını kısıyor, kuyruğunu kocaman bir püskül gibi sallıyordu. Tam tımar biteceğine yakın huysuzlanır, o zaman Dadaruh, "Höyt.." diye sağrısına bir tokat indirir, sonra öteki atları tımara başlardı. Ben bir gün yalnız başıma kaldım. Hasan'la Dadaruh dere kenarına inmişlerdi. İçimde bir tımar etmek hırsı uyandı. Kaşağıyı aradım, bulamadım.

PARAGRAFTA DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

1. TANIMLAMA

- Yazar, öznel ya da nesnel tanım yapar.
- Bir kavramı bütün özellikleriyle anlatır, özel ve temel niteliklerini sayar.
- "Nedir?" sorusuna cevap verir.

Örnek: Volkanik faaliyetler, doğadaki en güçlü olaylardan biridir.

2. KARŞILAŞTIRMA

- Aralarında benzerlik ya da farklılık bulunan iki nesneyi birlikte düşünerek kıyaslamaktır.
- "En, daha, kadar, fazla" ibareleri bulunabilir.

Örnek: Tarih boyunca volkanlar çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Günümüzde ise dünya nüfustaki artışa bağlı olarak volkanik faaliyetlerden daha fazla insan etkileniyor.

3. ÖRNEKLENDİRME

- Paragrafta anlatılan konuyu desteklemek, pekiştirmek, okuyucu için inandırıcı kılmak amaçlı örnek verilir.

Örnek: Japonya'daki Ontake, Hawaii'deki Kilauea, İtalya'daki Etna ve Endonezya'daki Lewotolo... Bunlar, zaman zaman lavlarını püskürten aktif volkanlardan bazıları. Son iki ayda meydana gelen volkanik patlamalar akıllara "Olağanüstü bir hareketlilik mi var?" sorusunu getiriyor. Oysa bu, her yıl yaşanan sıradan bir durum.

4. TANIK GÖSTERME

- Yazar, anlattıklarını inandırıcı kılmak için kendisine ait görüşü destekleyen tanınmış bir kişinin sözüne ihtiyaç duyar ve bunu paragrafında kullanır. Kişinin alanında yetkin ve tanınmış olması şarttır.

Örnek: Sanatçılar toplumu yüksek ideallere ulaştıran insanlardır. Toplumun aynası olmaları nedeniyle bir milletin gelişim sürecini sanatçıları takip ederek anlamak mümkündür. Bir temsil sonrasında Gazi'nin elini öpmek isteyen tiyatro sanatçılarına vefa duyguları ile söylediği: "Sanatkâr el öpmez; sanatkârın eli öpülür." sözleri sanatçının değerini ortaya koyar.

5. SAYISAL VERİLERDEN YARARLANMA

- Anlatılanların inandırıcı kılınması için istatistiksel veriler, sayılar kullanılır.

Örnek: Dünya'da bir yılda gerçekleşen volkanizmanın %70 - 80'i okyanus içlerinde meydana gelmektedir. Okyanus içlerindeki aktif volkanların %90'ı daha çok dalma - batma zonunun hemen üzerinde ve/veya çevresinde "ateş çemberi" diye adlandırılan bu kuşak üzerinde bulunmaktadır.

6. BENZETME

- Anlatılan hususu pekiştirmek için zayıf dereceliyi güçlü dereceliye benzetmektir.

Örnek: Bazı düşler altın kadar değerli, inci gibi parlaktır.

DiKKAT

Soruda anlatım teknikleri / biçimleri soruluyorsa cevaplar şunlar olabilir: Açıklama, tartışma, öyküleme, betimleme

Soruda düşünceyi geliştirme yolları soruluyorsa cevaplar şunlar olabilir: Tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma, benzetme, kişileştirme

ÖRNEK SORU

Kamu hastanelerinin, özel ve üniversite hastanelerine göre internet, dergi, gazete, broşür ve tur operatörleri gibi tanıtım araçları aracılığı ile daha düşük seviyede tanıtım yaptığı saptanmıştır. Sağlık hizmetlerinde tanıtım Amerika Birleşik Devletleri'nde şartlı olarak serbest iken ülkemizde yasaktır. Günümüzde sağlık kurumları tanıtımlarında gazete, dergi, özel radyo ve televizyonlar hatta reklam panoları gibi Batı dünyasının kullandığı tüm medya araçlarını kullanmaktadır.

Bu parçanın anlatımında,

- I. açıklama,
- II. tanımlama,
- III. karşılaştırma,
- IV. tanık gösterme

hangilerinden yararlanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Yanıt: B

ÖRNEK SORU

Teknoloji bilgisi ve ifade özgürlüğünü demokratikleştirdi ama bugünlerde kimsenin kimseyi dinleyecek hâli kalmamış sanki. Kimse yazdığını okumuyor, anlattığınızı anlamıyor, aklını evirip çevirmiyor, zekâsını kullanmıyor ve dikkatini vermiyor çünkü dinlemiyor. Oysa sosyal bir varlık olmanın birinci koşuludur dinlemek. “İnsanlar konuştuğunda, onları can kulağıyla dinleyin.” Ernest Hemingway’in bu sözleri pek çok insan için oldukça iyi bir yol gösterici, ilke olmalı. Tıpkı Antik Yunan filozof Cıtiumlu Zeno’nun şu sözü gibi: “İki kulağımız ama bir ağızımız var, bu yüzden söyledüğimizden daha çok dinlemeliyiz.” Ancak burada da dinlemenin yanlış anlaşıldığı gerçeği devreye giriyor. Pek çok insan iyi dinlemenin başını sallamak ya da göz teması kurmak olduğunu düşünür. Ancak Mullender, bunun gerçekten dinlemek olmadığını savunuyor. İyi bir dinleyici her zaman gerçekleri, duyguları ve muhababının değerlerine ilişkin göstergeleri arar. Elbette bir dinleyicinin de zaman zaman konuşması gerekir. Bu, diğer kişinin size söylediklerinin bir değerlendirmesini yapmak ve ardından bunu onunla kontrol etmektir. “Bana öyle geliyor ki senin istediğin şey şu.” demek gibi... Bunun yanında insanoğlunun, beden dilini çok önemseydiği de unutulmamalı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tartışma
B) Tanık gösterme
C) Gerekçe cümleleri
D) Örnekleme
E) Tanımlama

Yanıt: E

PARAGRAFTA KONU

- Paragrafta yazarın anlattığı şeydir. Üzerinde en çok durulan kavram ya da kavramlardır.
 - “Yazar ne anlatıyor?”
 - “Yazar neden bahsediyor?” sorularının cevabıdır. Bu sorulara cevap verdiğimiz zaman konuyu buluruz.
- ÖSYM “paragrafta konu” başlığından aşağıdaki soruları yöneltir: **Paragrafta üzerinde durulan konu aşağıdakilerden hangisidir?**
- **Paragrafın konusu aşağıdakilerden hangisidir?**

ÖRNEK

Dünyadaki ülkeler coğrafik yapısı gereği aynı imkânlarla sahip değildir fakat bu aynı haklara sahip olmadıkları anlamına gelmemektedir. Tüm ülkelerdeki insanlar dil, din, ırk, mezhep gözetilmeksizin temel haklarından biri olan yaşama hakkına sahiptir. İnsan, yaşamını devam ettirebilmesi için zaruri olan sağlıklı bir çevrede yaşama, temel besin ve hijyen kaynağı olan temiz sudan yararlanma hakkına sahiptir.

Bu parçanın konusu: Kişinin temel hakları

ÖRNEK SORU

Toplumsal gelişmeler bir yana salgın hastalıkların çağ açıcı kapattığını ifade eden yaklaşımlar mevcuttur. Söz gelimi kimi uzmanlara göre veba mikrobunun keşfi, Orta Çağı bitirmişti. Ancak koronavirüsün aslında insanın doğa ile savaşından kaynaklandığını, kapitalizmin yarattığı ekolojik yıkımla ilişkilendirilmesi gerektiği tartışmaları da göze çarpmaktadır. Söz konusu tartışmaları insan etkisinden sonra sermaye etkisine bağlayanlar; hastalık ve yayılma süreçlerini, yaşam biçimlerinin değişmesi, yatay yapılaşmadan apartman hayatlarına geçilmesi ve dolayısıyla kültürel değişim ile ilişkilendirmişlerdir.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Salgın hastalıkların etkileri
- B) Toplum sağlığının korunması
- C) Salgın hastalıkların sosyal yaşama olumlu etkileri
- D) Bireyin salgın hastalıklara bakışı
- E) Bireyin sağlığını tehdit eden unsurlar

Yanıt: A

PARAGRAFTA ANA DÜŞÜNCE

- Yazarın okuyucuya vermek istediği mesajdır.
 - **Yazar bu paragrafı neden yazmış?**
 - **Yazar okura ne demek istiyor?**
 - **Yazar okuyucuya hangi mesajı vermek istiyor?**

sorularının cevabıdır.

- Yazının bütününe kapsamalıdır.

- Başta, ortada ya da sonda olabileceği gibi yazının bütününe sinmiş de olabilir. Yazının bütününe sındiyse yorumla çıkarılır.
- Paragrafın yazılış amacıdır.
- ÖSYM “paragrafta ana düşünce” başlığından aşağıdaki soruları yöneltir:
 - Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?
 - Bu parçada vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?
 - Bu parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?
 - Bu parçada yazarın asıl söylemek istediği aşağıdakilerden hangisidir?
 - Aşağıdakilerden hangisi paragrafın ana düşüncesi olmaya en uygun yargıdır?
- Kısayol: “Kısaca, özetle, genel olarak, dolayısıyla...” gibi ifadeler paragrafta ana düşünce için size bir metot olabilir.

204

ÖRNEK

Sosyolojinin en temel görevi insan hakkındaki bilgilerin toplanması, analizi ve açıklamasıdır. Sosyolojinin insan hakkındaki bilgisi çağımızda birçok mesleğin, örneğin pazarlama, halkla ilişkiler, medya, iletişim, eğitim, araştırma ve sosyal politikanın temel bilgi yapısını oluşturduğundan, son derece önem taşır. Böylece, sosyoloji hem kendimizi hem yaşadığımız dünyayı hem de onun içindeki yerimizi anlamada bizlere katkıda bulunan temel bir disiplindir.

Ana Düşünce: İnsanın yaşadığı dünyayı algılayıp yorumlaması ve dünyadaki konumunu tayin etmesinde sosyoloji, önemli bir yerdedir.

Not: Burada ana düşünce paragrafın yorumuyla çıkartılmıştır.

ÇIKMIŞ SORU

1915'te yeni teknolojilerin tanıtıldığı bir fuarda şu reklam dikkat çekmişti: “Gelin, traktörleri görün! Çiftçi yorgun hayvanlara bağımlı olmaktan kurtulacak ve çiftçilikte yeni bir dönem başlayacak!”. Aynı dönemde bu söylemi destekleyen farklı görüşler de traktörün hayvandan daha ekonomik olduğunu ayrıca çiftçiliği kolaylaştırıp hızlandırdığını paylaşıyordu. Teknolojinin işlevselliği insanların işini kolaylaştırırsa da başlangıçta korku içeren bir toplumsal direnç de yaratmıştı. 1900'lerin başında işçilerin büyük kısmına iş alanı sunan tarım sektörünün dinamiklerini altüst edecek bu gelişmenin uyandırdığı hayranlığın ve korkunun benzerini bugün yapay zekâ uygulamalarına karşı da görüyoruz. Vaktiyle emeğe duyulan gereksinimi sonlandırması nedeniyle traktöre gösterilen tepki, bugün birçok mesleği sarsacağından korkulan yapay zekâ karşısında vücut bulmuş durumda.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- XX. yüzyılın başında tarım sektörü önemli bir istihdam alanı olmuştur.
- Tarımda traktör kullanımı, üretim süreçlerinin kolaylaşmasına katkı sağlamıştır.
- Yeni teknolojiler sayesinde tarım alanında insan gücüne duyulan ihtiyaç azalmıştır.
- Yapay zekânın gelişmesi belli meslekleri ortadan kaldıracağına dair kaygıları artırmaktadır.
- Geniş kitlelerin yeniliklere verdiği tepkiler, farklı dönemlerde ortak nitelikler arz etmektedir.

2024 – KPSS LİSANS

Yanıt: E

PARAGRAFTA YARDIMCI DÜŞÜNCE

- Paragrafta bir ana düşünce vardır ama o ana düşünceyi desteklemek için kümelenmiş birçok da yardımcı düşünce vardır.
- Yardımcı düşünceler ana düşünceyi desteklemek için vardır.
 - ÖSYM "paragrafta ana düşünce" başlığından aşağıdaki soruları yöneltir:
 - **Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?**
 - **Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**
 - **Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
 - **Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?**

ÖRNEK

Sosyologlar tıpkı fotoğrafçılar gibi toplumların farklı kesimlerini görmek ve incelemek için farklı mercekler kullanırlar. Bazı mercekler daha mikroskobik yani daha küçük ve görünen parçaları incelememize yardımcı olur. Örneğin, iki insanın birbirleriyle olan iletişimleri gibi. Buna mikro düzeyde analiz diyoruz. Burada temel olan şey sosyal etkileşimlerdir. Yani insanlar bir araya geldiklerinde neler yapmaktadırlar. İnsanların arkadaşlarıyla, aileleri ile olan ilişkileri, nerede vakit geçirdikleri, neler yaptıkları, kullandıkları dil, evlerini döşeme stilleri, birbirlerinin dikkatlerini nasıl çektikleri, nasıl ilgi duydukları hep mikrososyolojik analizlerdir. Burada önemli olan şey insanların yüz yüze olan etkileşimleridir.

Yardımcı düşünceler:

- İki insanın birbiriyle olan iletişimini incelemek, mikro düzeyde analizdir.
- İnsanların yüz yüze etkileşimleri mikrososyolojik analizin alanına girer.
- İnsanların birbiriyle olan iletişimi ve etkileşimi mikrososyolojik analizlerdir.
- Toplumun farklı kesimlerini incelemek için farklı yaklaşımlar gereklidir.
- Tüm toplum kesimleri aynı biçimde incelenmez.

ÇIKMIŞ SORU

Kitap ön sözlerinin bir özelliği iç dökmeye bolca yer vermesidir. Bunun da okur ile yazar ilişkisini kurmakta büyük bir rolü vardır. Yazar hiçbir yerde anlatamadığı gerçekleri bu iç dökmelerinin arasına sıkıştırır. Ön sözlerin düşünce mutfağı adını verebileceğimiz bu bölümünde yazar, kendi özel yaşamını ne kadar sergilerse okurun güvenini o kadar kazanır. Bu arada kendini okuruna acındırmaktan da çekinmez çünkü acındırma da ön sözlerin temel özelliklerinden biridir. Yazar uğradığı haksızlıkları, çektiği acıları hiç makaslamadan okurun önüne serer ki okur da gözyaşlarını tutmasın.

Bu parçaya göre ön sözlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yazarların okurlarıyla baş başa kaldıkları yazılar oldukları
- B) Okura, kitaptaki karakterlere dair bilgi sundukları
- C) Yazarların kimseyle paylaşmadığı sırlarına yer verdikleri
- D) Duygusal bir tepki uyandırmayı hedefledikleri
- E) Samimi ve duygusal bir üslupla kaleme alındıkları

2024 - KPSS ÖN LİSANS

Yanıt: B

DİKKAT

1. Önce soru kökünü oku!
2. Sonra seçenekleri oku! Seçenekleri oku ki paragrafta ne aradığımızı bilelim.
3. Sonra paragrafı oku! İlgili seçenekleri buldukça tik at!

PARAGRAFTA YAPI

- İyi bir paragraf nasıl olmalıdır?
 - “Açık, yalın, duru, özlü, özgün, tutarlı, akıcı, doğal” olmalıdır.
 - Şimdi bu kavramları açıklayalım mı?

Açıklık	■ Paragrafta anlam tek olmalıdır. ■ Belirsizlik olmamalıdır. ■ Eğer bir paragraf farklı yorumlara açık olursa açık sayılamaz. ■ Sözcükler doğru yerinde, noktalama işaretleri tam yerinde olursa açıklık sağlanır. Örneğin; “Başını ağrıttım.” cümlesi bir paragrafta açık değildir. ■ Kimin başını ağrıttığı belli değildir. ■ Onun başını mı, senin başını mı? ■ Paragrafın tamamında bu konu açıklığa kavuşturulmazsa açıklık ilkesi zarar görür.
Yalınlık	■ Paragrafta gereksiz süsler örneğin edebî sanatlar çok olmamalıdır. ■ Anlatılmak istenen dolambaçlı yollardan ya da tekrara düşülerek anlatılırsa yalınlık ilkesi zarar görür.
Duruluk	■ Paragrafta gereksiz sözcükler ya da cümleler olmamasıdır. ■ Paragrafın duru olması demek ne bir sözcük çıkarılması ne de bir sözcük eklenmemesi demektir.
Özlülük	■ Paragrafın, paragrafı yazan kişiye özgü özellikler taşımasıdır. İçerikte, biçimde de yazan kişiye has olmasıdır. Klasik ya da diğer yazarlara benzememesi, kendine has olmasıdır.
Tutarlılık	■ Paragraftaki düşüncelerin uyumlu olmasıdır. ■ Paragraftaki düşüncelerin çelişmemesidir. ■ Yani bir nevi düşüncelerin birbirini desteklemesidir.

Akıcılık	■ Kelimelerin birbiriyle uyumlu olmasıdır. Kulağa hoş gelmeyen kelimeler, okunması zor olan sözcüklerin olmamasıdır. Hani derler ya okuru sıkmadan bir çırpıda okunuveren bir paragraf olmalıdır.
Doğallık	■ Bir paragraf içten ve samimi olmalıdır.
Güncellik	■ Yazar kendi yaşadığı dönemi, çağını anlatırsa bir paragraf güncel olur.
Özgünlük	■ Paragrafın, paragrafı yazan kişiye özgü özellikler taşımasıdır. ■ İçerikte, biçimde de yazan kişiye has olmasıdır. ■ Klasik ya da diğer yazarlara benzememesi, kendine has olmasıdır.

ÖRNEK SORU

Yazarın son yazısını okudum. Ne güzel bir denemeydi o! Kim okursa okusun çıkan anlam tekti. İster Necip Fazıl'a okut ister Peyami Safa'ya okut. Bir de hani tam olmuş derler ya aynen öyle! “Cuk” diye oturmuş. Ne fazla bir sözcük ne eksik bir sözcük var. Bir de metin nasıl başladıysa öyle devam etmiş. Başta söylediği unsurları ne güzel de desteklemiş! Günümüz ABD'sine, günümüz Avrupa'sına ne güzel de temas etmiş!

Bu parçada bahsedilen yazarın eserinde aşağıdaki anlatım özelliklerinden hangisine değinilmemiştir?

- A) Açıklık B) Yalınlık C) Duruluk
D) Tutarlılık E) Güncellik

Yanıt: B

Paragrafın Bölümleri

Giriş	Gelişme	Sonuç
● Bir ya da birkaç cümleden oluşur. ● Kendinden önce bir cümlelerin olduğunu asla hissettirmemelidir. ● Yani "bu yüzden, bu sebeple, bundan, ondan dolayı, çünkü, ama, fakat, oysa, bunun için, kısaca..." gibi ifadelerle başlamamalıdır. ■ Biz de gitmeliydik yaylaya. → Giriş cümlesi olamaz. "de" var. Yani "biz"den önce biri daha yaylaya gitmiştir." ÖSYM "paragrafta giriş" konusundan şu soruları yöneltir: Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olmaya en uygundur / <u>uygun değildir</u>? Yukarıdaki paragrafın başına aşağıdakilerden hangisi gelebilir / <u>gelemez</u>?	● Girişte verilen düşünce örneklerle yani düşüncüyü geliştirme yolları ve anlatım teknikleriyle zenginleştirilir. ● Yardımcı düşüncelerle paragraf zenginleştirilir. ÖSYM "paragrafta gelişme" konusundan şu soruları yöneltir: Ortaya bir yere boşluk (...) bırakır ve: Yukarıdaki "..." yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir / <u>getirilemez</u>?	● Son sözdür. Ana düşünce de olabilir. ● "Dolayısıyla, çünkü, bu yüzden, kısaca, özetle..." gibi sözlerle paragraf toplanıp ana düşünce verilebilir. ● Ama daha önce de dediğimiz gibi ana düşünce paragrafın geneline de sinmiş olabilir. ÖSYM "paragrafta sonuç" konusundan şu soruları yöneltir: Sona boşluk (...) bırakır ve: Yukarıdaki "..." yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir / <u>getirilemez</u>? Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın sonuç cümlesi olmaya en uygundur / <u>uygun değildir</u>?

ÇIKMIŞ SORU

Bilişsel davranışçı terapi; duyguları ve düşünceleri olumlu yönde etkilemeye ve değiştirmeye dayalı, kısa süreli bir psikoterapi yöntemidir. Bu terapinin çıkış noktası, insanların olayları algılama biçiminin duygusal tepkilerini etkilediği gerçeğidir. Kimileri yaşananlara olumlu yönden bakarak her şeye rağmen mutlu olmaya çalışır, kimileri de karşılaştığı durumlara daha karamsar ve kaygılı yaklaşır. ----. Dolayısıyla duygular, doğrudan durumun kendisinden değil kişinin durumla ilgili düşüncelerinden kaynaklanır.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) İnsanlar baskı altında oldukları zaman giderek bozulan algıları nedeniyle doğru düşünemez hâle gelir
- B) Bilişsel davranışçı terapi, kişilerin olumsuz düşüncelerinin nedenlerini anlamasını sağlar
- C) İnsanların olaylar karşısındaki duygusal tepkileri kişisel yorum ve değerlendirmelerinden etkilenir
- D) Duygu ve davranışların kontrol edilebilmesini kolaylaştıran temel etken, bakış açısını değiştirebilmektir
- E) Kişi, koşullara uygun olmayan düşüncelerini değiştirmeyi öğrendiği zaman sorunlarını çözmeye başlar

2025 - ALES-2

Yanıt: C

ÇIKMIŞ SORU

----. Örneğin Galileo, Dünya'nın Güneş etrafında döndüğünü kanıtlamak için yaşadığı çağın ortak biliminden hareket etti. Kim bilir bir gün Napolyon'un ölüm tarihi olarak bildiğimiz tarihin de doğru olmadığını öğreniriz. Ama yine de doğru olduğunu düşündüğümüz o tarih, gelecekte yapılabilecek düzeltmeler için ortak kültürün hareket noktası olacaktır. Böylece belirli hareket noktaları esas alınarak oluşturulan ansiklopedilerde kalıplaşmış bilgiler sorgulanarak gerçeğe ulaşılabacaktır.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ansiklopedilerin gerçek bilgiyi halka sunabilmeleri hâlihazırdaki inanışları çürütürken insanları ikna etmesiyle sağlanır
- B) Yanlış da olsa yazıldığı dönemin genel kabulleriyle oluşturulan ansiklopediler sayesinde ideal bilgiye erişmek mümkün olur
- C) İnsanların etkileşim hâlinde olmaları, dönemin değer yargılarını şekillendirerek doğru bilgiye ulaşmak için ihtiyaç duyulan bilimsel yöntem zemin hazırlar
- D) Yenilikçi bir yöntemin ortaya çıkabilmesi için toplumun, ansiklopedilerdeki yüzyıllardır kabul gören bilgiler konusunda şüpheye düşmesi gerekir
- E) Toplumca benimsenmiş ansiklopedik bilgilerin yaşam pratiğine dönüşebilmesi, o bilgilerin bilim otoriteleri tarafından ispat edilmesiyle gerçekleşir

2025 - ALES-2

Yanıt: B



ÇIKMIŞ SORU

Filozoflar kendi disiplinlerinin tarihiyle ilgilenmeli midir? Bazı filozoflar bu soruya olumsuz yanıt verir. Bunun temel sebebi bu filozofların felsefenin bir tarihi olmadığını ve onun kesin cevap verilemeyecek tek bir soru üzerine sonsuz bir derinleşme olduğunu düşünmeleridir. Dolayısıyla her filozof, her şeyi tek başına ve sıfırdan ele almalıdır. Bu durumda ----. Başka bazı filozoflar ise felsefenin kendi tarihi dışında var olmadığını savunur. Felsefe, geçmişten gelen metinlerle tamamen iç içe girmiştir ve felsefe yapmak da öncelikle kendini bu metinlerle ifade etmektir.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) filozofların birbirleri yerine eski metinlerle yüzleşmeleri gerektiği ortaya çıkar
- B) eski görüşleri incelemektense meseleleri baştan değerlendirmek gerekir
- C) geçmişin büyük yapılarına eleştirel gözle bakmayı önemsemek değerlidir
- D) felsefe alanındaki araştırma konularının nicelik bakımından azalması sorunu doğur
- E) felsefi açıdan taraf tutan bir tarih anlayışına doğru savrulmak kaçınılmazdır

2025 – ALES-1

Yanıt: B

Paragrafa Cümle Yerleştirme

- Bir cümle verilir ve bu cümle “**Aşağıdaki numaralanmış yerlerden hangisine getirilebilir?**” şeklinde sorulabilir.
- Bu cümleyi uygun biçimde yerleştirmek için düşünce akışına bağlı kalınır.
- Getirilecek cümlelerin önceki ve sonraki cümleye uyum sağlamalıdır. **Kelime takibi yapmak önemlidir.**

Bir örnekle inceleyelim:



ÖRNEK SORU

(I) Wittgenstein, resim terimini çok geniş bir anlamda kullanmaktadır. (II) Resim, sadece iki boyutlu bir çizim olmak durumunda değildir. (III) Nerede olguların, olguların içerisinde yer alan nesnelerin temsil edilmesi söz konusu ise bir resmetme bağıntısından söz edilebilir. (IV) Mantıksal resimler, dünyayı doğru ya da yanlış resmedebilir. (V) Wittgenstein tüm olanaklı olguların, ya da olanaklı tüm nesnelerin olanaklı tüm bağıntılarının mevcut olduğu bir mekândan söz eder ve bu mekâna mantıksal uzay adını verir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Wittgenstein’a göre her bir resim mantıksal bir resimdir.” cümlesi getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm: Verilen cümle, mantıksal resim ifadesiyle ilgili ve mantıksal resim ile ilgili bölümün ilk cümlesi olacaktır. Bu yüzden verilen cümle, III. cümleden sonra getirilmelidir. Çünkü, önce ifadeyi ve kavramı vermeliyiz. “Wittgenstein’e göre her bir resim mantıksal bir resimdir.” ibaresini vermeli sonra da “Mantıksal resimler...” şeklinde bu ifadeyi açıklamaya devam etmelidir.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

(I) Bizim gündelik dili öğrenmemiz, bir yerlinin yaşadığı bölgeyi öğrenmesine benzer. (II) Dili konuşmayı öğrenirken dili belirleyen kuralları ifade etmeyi öğrenmemiz gerekmez. (III) Bu durum, kendi yöresinde bir yerden bir yere giderken farklı yollar izleyen ve seçtiği bazı yollarla farklı noktalara varan yerlinin durumuna benzerdir. (IV) O kişi de bu farklılıkları bilir, öte yandan kendi bölgesinde hareket ederken bu farklılıklar hakkında düşünme gereği hissetmez. (V) Ancak gündelik dilde farklı ifadeleri kullandığımda, bu ifadelerin içerdiklerinin birbirleriyle zıt bazı anlamlara bizi yönlendirdiğini de fark ederiz.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Öte yandan, dili konuşmayı öğrenirken bir sözcük ya da sözcük grubunu bir başkası ile değiştirdiğimizde, söz konusu ifadenin anlamının ve içerdiği sonuçların farklılaştığını öğreniriz.” cümlesi getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Yanıt: B

Anahtar söz / söz grubu → DİLİ KONUŞMAYI ÖĞRENİRKEN

ÖRNEK SORU

(I) Kültürel değişimleri yaratan motiflerden biri kültürler arası etkileşimdir. (II) Kültürler arası etkileşim, farklı kültürlerin karşılaşması sonucu ortaya çıkar. (III) Bu değişimler, etkileşimin derecesine göre kültürel etkileşim, kültürel asimilasyon veya karma kültürülük biçiminde ortaya çıkabilir. (IV) Kültürel etkileşim, maddi ve manevi kültür unsurlarında, inanç ve değerler sisteminde değişimlere neden olabilmektedir. (V) Bu yönüyle kültür, dönüşüme oldukça açıktır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Genellikle kültürel sistemlerden birinin ya da her ikisinin değişmesiyle sonuçlanır.” cümlesi getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Yanıt: B

Anahtar söz / söz grubu → DEĞİŞME

Verilen Parçayı İki Paragrafa Bölme

ÖSYM iki paragrafı tek bir paragraf hâlinde bize verir ve bizden işlenen iki farklı konuyu bulmamızı ve tam konunun değiştiği yerden paragrafı ikiye ayırmamızı ister.

DİKKAT

Ayırdığımız yer yani **ikinci paragrafın başlayacağı cümle, paragrafın ilk cümlesi olmaya uygun olmalıdır**. Yani içinde “bu yüzden, bu sebeple, bunun için, bunu, çünkü...” gibi sözlerle başlamamalıdır. Kendinden önce cümle olduğunu asla hissettirmemelidir!

ÇIKMIŞ SORU

(I) İç Anadolu bozkırının göz alabildiğine uzanan coğrafyasında bir höyük, üstünde de bir köy vardır. (II) Şimdilerde Çorum'un önemli yerlerinden biri olan bu köye gitmek isteyenler, Alaca adlı bir kasabadan geçmek zorundadır. (III) Civar halkı tarafından başlangıçta kullanılan "Alaca'dan höyüğe gitme" tabiri, zamanla buranın Alacahöyük adıyla anılmasını sağlamıştır. (IV) Alacahöyük, her ne kadar bölge insanı tarafından bilinse de bilim dünyasına 1907'de arkeolog Theodore Macridy'nin yaptığı kazılar sonucunda tanıtılır. (V) 1930'lara kadar kısa süreli ve düşük bütçeyle devam eden Alacahöyük kazıları devletin de desteğiyle 1930'lardan sonra hızlanır. (VI) 1935'e gelindiğinde Atatürk'ün kişisel servetinden aktardığı bütçe ve verdiği talimatla başlayan kazı çalışmaları sonucunda da dünyaya açılır.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

2024 – KPSS LİSANS

Yanıt: C

benimhocam

ÇIKMIŞ SORU

(I) Modern toplumun dönüşümü, XVII. yüzyılda başlamış ve zirve noktasına ulaşması için iki yüzyıl geçmesi gerekmiştir. (II) Rönesans'ın, Fransız İhtilali'nin ve Sanayi Devrimi'nin modern devletin doğuşuna önemli katkılar sağladığı açıktır. (III) Modernleşme sürecine en önemli katkı ise XVIII. yüzyıl boyunca sürececek olan aydınlanma projesinden gelmiştir. (IV) Modernite kavramının tarihsel anlamı, aklın anlamının tarihsel gelişimine paralel olarak gelişmiştir. (V) Aklın kendi kendisinin ispatı olduğu anlayışının zirve noktası, modernizmin tanımlandığı an olarak belirlenebilir. (VI) Bu çerçevede moderniteyi sadece bir değişim, yenileşme süreci olarak nitelemek, onu ve temelindeki akılcılığı basite indirgemek anlamına gelebilir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

2024 – KPSS ÖN LİSANS

Yanıt: C

Paragrafta Akışı Bozan Cümle

- ÖSYM bir paragrafın arasına ilgisiz tek bir cümle koyar ve bunu bulmamızı ister.
- Konunun sekteye uğradığı yeri tespit etmeliyiz.
- Ama sağlamasını da yapmalıyız.
- Yani tespit ettiğimiz cümleyi çıkarınca önündeki ve arkasındaki cümle birbirine kusursuz bağlanıyorsa işaretlemeliyiz.

ÇIKMIŞ SORU

(I) Zambia'daki Kalambo Şelaleleri'nin yakınlarında yapılan kazılarda en az 476 bin yıl öncesine ait ahşap yapılar keşfedildi. (II) Keşfin yapıldığı tarihe kadar bölgedeki toplulukların kazıcı aletler ve mızraklar üretmede ahşap kullanımını geliştirdiği biliniyordu. (III) Söz konusu keşif; dünyanın herhangi bir yerinde, maksatlı bir şekilde bir araya getirilmiş ahşap malzemelere ilişkin en eski kanıt oldu. (IV) Ahşap malzeme, zaman içinde çürüyerek yok olan bir yapıda olduğundan bu kadar eski tarihli alanlarda nadiren bulunmaktadır. (V) Ancak Kalambo Şelaleleri'nde sürekli yüksek kalan su seviyeleri sayesinde ahşap kalıntıları, günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 – KPSS LİSANS

Yanıt: B

ÇIKMIŞ SORU

(I) Bir müzik aleti mi çalmak istiyorsunuz, temel ilkelerini uzun uzadıya düşünmeye gerek duymayana kadar sistemli uygulama yapmak zorundasınız. (II) Disiplinli bir şekilde defalarca tekrarlayabildiğiniz temel uygulamalar bir süre sonra otomatikleşip kas hafızanıza yerleşir. (III) Bu iş için harcadığınız enerjinin fiziksel yapı ve kişisel kabiliyetlerinize uyumlu olup olmadığı da önemlidir. (IV) Ancak harcadığınız saatler oranında ödüllendirilmeyeceğinizi hatırlamalı, yalnızca tekrarın değil iyi tekrarın gerekli olduğunu bilmelisiniz. (V) Çünkü ancak yüksek nitelikli, amaca uygun ve düzenli yapılandırılmış tekrar, gelişmeyi sağlar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2024 – KPSS ÖN LİSANS

Yanıt: C

Yer Değiştirme

- Verilen cümleleri sıralarken veya onların yerini değiştirirken öncelikli olarak düşüncenin akışı esas alınır.
- Sıralanan her bir cümlelerin önceki veya sonraki cümleyle uyumlu olması ana koşuldur.

ÇIKMIŞ SORU

- Pek çok ülkede bir restorana gittiğinizde soğuk su servis edilirken Asya kıtasının bazı bölgelerinde önünüze bir sürahi ılık su getirilir.
- Soğuk içilen suyun yiyeceklerin içindeki yağları katılaştırarak sindirimi zorlaştırdığı düşünüldüğünde bu gayet mantıklı geliyor.
- Dolayısıyla yiyecek ve içeceklerin vücut sıcaklığına yakın bir sıcaklık olan 37°C'de servis edilmesini uygun görüyorlar.
- Bu yörelerdeki insanlar yiyecek ve içeceklerin ne buz gibi soğuk ne de çok sıcak tüketilmesi gerektiğine inanıyor.
- Ayrıca buz gibi soğuk suyun, sıcak bir günde serinletse de mideye oturma ihtimali ortadan kalkıyor.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturabilmesi için hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ile II B) II ile III C) II ile IV
D) III ile V E) IV ile V

2024 – KPSS ÖN LİSANS

Yanıt: C

ÇIKMIŞ SORU

- Günümüzde dalga sörfü bambaşka bir boyut kazanarak kutuplarda, nehirlerde ve son derece ilkel koşulların hüküm sürdüğü kıyılarda yayılıyor.
- Sınırları zorlayan sörf sporunun en uç noktası, beş dakikadan fazla hareket etmeden duran bir kişinin donma riskiyle karşılaşabileceği, havanın sudan çok daha soğuk olduğu Antarktika'dır.
- Bu nedenle dalga sörfünün sadece okyanusta değil, nehirlerde de yapılabildiğini gösterse de sörfte yeni başlayanlara burası tavsiye edilmiyor.
- Denize kıyısı olmadığı hâlde Almanya'nın Münih kentindeki nehir, dibindeki kayalardan dolayı taşıdığı tehlike nedeniyle başka çılgın sörf noktası olarak görülüyor.
- Kuzey Kutbu'nda ise su soğukluğunun -40 derece civarına düşmesinin yanı sıra volkanik hareketler nedeniyle oluşmuş sarp yapı ve sahillerin sivri buzlarla kaplı olması sörfçüleri zorluyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturabilmesi için hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ile III B) I ile V C) II ile IV
D) II ile V E) III ile IV

2024 – KPSS LİSANS

Yanıt: C

Paragraf Oluşturma

Karışık verilen cümlelerden paragraf oluşturmamız istendiğinde “giriş” cümlesini bularak işe başlamalıyız. Unutmayalım ki giriş cümlesi “bu yüzden, bu sebeple, çünkü, bunu, onun için, özetle, kısaca, oysa...” gibi kendinden önce cümle olduğunu hissettirecek ibarelerle başlayamaz.

ÖRNEK SORU

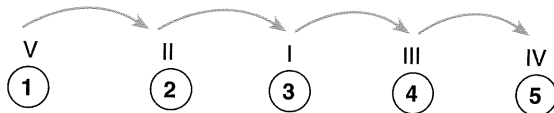
- Hissedilen duygu öfke olduğunda beyin, vücutta “savaş” ya da “kaç” tepkisini tetikler.
- Bu hormonlar, vücudun duyguları fark etme ve yaşananlara tepki verme yeteneğini artırır.
- Bu tepkinin oluşabilmesi için beyin vücudun adrenalin ve noradrenalin salgılamasını sağlar.
- Bu iki hormon kalp atış hızını, kan basıncını ve vücut sıcaklığını artırmakla görevlidir.
- Vücudun alarm sistemi olarak da düşünülebilen beyin; mutluluk, üzüntü ve öfke gibi duygu durumları esnasında tüm vücuda sinyal göndererek vücutta belirli hormonların salgılanmasını sağlar.

Yukarıdaki cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ÇÖZÜM

Yanıt: A



ÇIKMIŞ SORU

- Destanın UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girişinin yirminci yıl dönümü olması sebebiyle 2018 yılı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Troia Yılı” ilan edildi.
- Aynı yıl içinde yapılan tanıtım toplantıları ve çeşitli kültür, sanat, spor faaliyetleriyle Troia'nın ülkemiz için tarihî ve kültürel öneminin daha fazla insan tarafından fark edilmesini sağlamak amaçlandı.
- Beş bin yıllık mazisiyle dünya tarihinin önemli kültürel miraslarından biri olan Troia Destanı; Büyük İskender, Fatih Sultan Mehmet gibi önemli hükümdarlara ilham vermiş bir eser.
- Türkiye için önemli bir değer olan bu mirasın tanıtımının, hazırlanan proje ve etkinlikler sayesinde hedeflenen şekilde gerçekleştiği raporlandı.
- Bu hedef doğrultusunda düzenlenen “Anadolu Ateşi” gösterileri ve “Troia'dan Anadolu'ya: Tarihin İzinde Yürüyoruz” adlı festivale yüksek düzeyde katılım gerçekleşti.

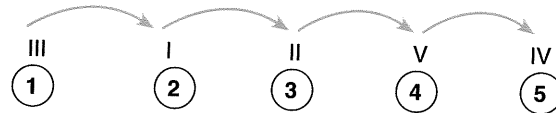
Yukarıda numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2025 – ALES-2

ÇÖZÜM

Yanıt: B



Paragrafın Sadece Sorulan Bölümüne Odaklanma

ÇIKMIŞ SORU

Varoluşunun özgürlüğünü duyumsayarak kendilik bilincine ulaşan birey; dünyaya, yaşama ve varlığa sorgulayıcı bakar. Bilinçli bir algılama süreci olan bu sorgulamada, kendi ile yaşamın gerçekleri arasında aykırılık hissederek "saçma" duygusuna kapılır. Bu duygu, dünyayı ve yaşamı akıl yoluyla anlamlandırma gayreti içerisindeki bireyin akıl dışı olana karşı oluşturduğu bir bilinç hâlidir: Kendilik dünyasını koruyabilme, saçma olana karşı durmayı gerektirir.

Bu parçaya göre bireyin saçma olana karşı durma nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşamını sorgulayarak kendilik bilincine ve özgürlüğe ulaştıktan sonra daha güçlü bir duruş sergilemek
- B) Kendi varoluşunu algılama süreci sonunda sınırlarının dışına çıkarak gerçek özgürlüğe ulaşmak
- C) Sorgulamalar neticesinde kendilik ile yaşam arasındaki karşıtlıkları fark edip direnç göstermek
- D) Dış dünyanın sunduklarını değerlendirip bütüncül bir kendilik dünyası oluşturmaya çabalamak
- E) Kendilik gerçeklerini akıl yürüterek algılamak ve yaşamındaki akıl dışı etkenleri reddetmek

2023 – KPSS

Yanıt: C

/benimhocam

ÇIKMIŞ SORU

Bellek üzerine yapılan birçok psikolojik araştırma anıların güvenilirliğine odaklanır. Anının gerçekten olup bitenle örtüştüğü koşullar vardır. Ancak bazen geçmişe dönüp bakarken, çocukluğumuzu hatırlarken ya da yaşam öykümüzü kaleme alırken anılarımızın değişmiş olduğunu fark ederiz. Nostaljik zamanların taşıdığı anlamın zamanla değişmesi, kişilerin hatırlamak istemediği anıları silerek yerine yenilerini koymaya çalışması, çevresindekilerden duyduklarını bir zaman sonra kendi deneyimleri gibi hatırlaması bu durumun başlıca nedenleri arasında gösterilir. Anılara yönelik algılar zamanla değişse de zihnin arka planında gerçekler varlığını sürdürür ve bu süreçte kişi, gerçek anılarını bulmaya o kadar odaklanır ki şimdiki yaşayamayaz hâle gelir.

Bu parçadan anıların değişmesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Zamanla gücü zayıfladığı için belleğin geçmişe dair bilgilerde boşluklar bırakmasıyla bugünü anlamlandırmayı zorlaştırır.
- B) Geçmişin sürekli farklı yorumlanması ve kişilerin davranışlarını şekillendirmesi nedeniyle psikolojik araştırmalara konu edilir.
- C) Belleğin güvenilirmez oluşundan değil, bir olay ya da yaşantının farklı bir gözle görülmesinden kaynaklanır.
- D) Bilinçaltının ve zihnin eş zamanlı çalışmasıyla ortaya çıkarak anıların detaylarını hatırlamayı zorlaştırır.
- E) Zamanla oluşan yeni anıların baskın olması nedeniyle gerçekleştire ve zihinde karmaşıklık meydana getirir.

2024 – KPSS

Yanıt: C

İki Parçadan Ortak Yargıya Ulaşma

ÖRNEK SORU

- I. Beslenme bebeklik döneminde tamamen bakım verene bağımlı-ken çocuk büyüyüp olgunlaştıkça bağımsız hâle gelmektedir. Beslenmenin bağımsız yapılması, çocukların özerklik kazanarak kendilerinin bir eylemi yerine bağımsız getirmesini ve kendilerini yönetebilmesini sağlamaktadır. Çocukların beslenme sürecinde besinleri öğrenmesinde farklı yollardan söz edilmektedir. Çağırışım sürecinde çocuk iyi olduğu zamanlarda tükettiği yiyecekleri beğenmeye yatkınken kötü olarak değerlendirilebilecek zamanlarda aldığı besinleri beğenmeme eğilimindedir.
- II. Sosyal öğrenme, başkalarının rol-model olarak alınmasını ifade ederken yiyecek tercihleri bilişsel gelişimden etkilenmektedir. Gelişim alanlarının birbirleriyle olan ilişkisi göz önüne alındığında gelişimin yeme davranışlarının gelişim sürecinde etkili olduğu söylenebilir. Bebeklik döneminde bebeğin tükettiği bazı besinleri çocukluk döneminde tüketmemesi, gelişim dönemleri ile beslenme arasındaki ilişkiyi gösterir.

Bu iki parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Konunun farklı boyutlarına, birbirinden zıt bir yaklaşım sergilenmiştir.
- B) Birbirinden farklı görüşler, farklı konularda ortak noktada birleştirilmiştir.
- C) Aynı konuda birbiriyle çelişen görüşlere yer verilmiştir.
- D) Bir konuda çeşitlenme, derinleştirme söz konusudur.
- E) Ele alınan konuyla ilgili yanlışlıklar giderilmeye çalışılmıştır.

Yanıt: D

ÖRNEK SORU

- I. Duyular dünyasına ait olan ağaçlar, ırmaklar birer taklittir, yansımadır, değişmez özün taklididir ama tabiatta ikinci dereceden bir taklit, bir yansıma daha vardır, o da mesela ağacın sudaki aksidir. Bu durumda ağacın sudaki yansıması, taklidin taklididir. Sanatçı, bir taklit olan duyular dünyasını taklit ettiğine göre ortaya koyduğu, yarattığı eser, ağacın sudaki aksi gibi ikinci dereceden bir taklittir yani taklidin taklididir, dolayısıyla pek de kıymetli bir şey değildir.
- II. Platon'a göre değişmez özler bizi gerçeklere götürür, sanatçılar, şairler heyecan veren güzel eserler yaratsalar da insanları gerçeklerden uzaklaştırırlar. Sanat ve edebiyat eserleri aslında gerçekliği yansıtmaz. Şair ve yazarlar, akla dayanmazlar, bilgiden yola çıkmazlar, gerçekliğe öykünmezler, ilahi bir ilhamla yazarlar. Okuyucunun yahut dinleyicinin aklına değil, duygularına seslenirler. Dolayısıyla onları asıl olan biçimlerden uzaklaştırırlar.

Bu iki parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Aynı konuda birbirini destekleyen düşünceler verilmiştir.
- B) Bir konudaki yanlışlıklar giderilmeye çalışılmıştır.
- C) Farklı konularda nesnel bilgiler verilmiştir.
- D) Aynı konuda birbiriyle çelişen görüşlere yer verilmiştir.
- E) Bir konuda sapmaya uğramadan düşünce desteklenmiştir.

Yanıt: D

Diyalog Tamamlama

ÖRNEK SORU

Gazeteci:

(I) ----

Yönetmen:

Zorlukları aşmak çok keyif veriyor bana. Bu işi yaparken her türlü aksiliğe hazırlıklı olmak zorundayız. Her an bir sorunla karşı karşıya kalma ihtimalimiz var. Buna rağmen her sıkıntıyı en güzel şekilde aşıp sonrasında içime çok sinen eserler meydana getirmek gerçekten çok mutlu ediyor. Tabiri yerindeyse düşümleri çöze çöze ilerlemek her çözüme kavuşan sorunla birlikte rahat bir nefes almak, insanın hem gururunu okşuyor hem egosunu tatmin ediyor.

Gazeteci:

(II) ----

Yönetmen:

Bu soruya yönetmen kimliğimle ayrı, yapımcı kimliğimle ayrı cevap vermek istiyorum. Bilindiği gibi özellikle son 10 yılda kadın yönetmen sayısı hayli artmış durumda neredeyse eşit sayıda erkek yönetmen-kadın yönetmen var diyebiliriz. Bu nedenle yönetmen kimliğimle kadın oluşumla değil yaptığım işlerle konuşulduğumu ve bu konuda zorluk çekmediğimi düşünüyorum. Fakat aynı şekilde yapımcı kimliğimle eşit davranıldığımızı söyleyemeyeceğim. Yayıncı sektörü ataerkil bir sektör olduğu ve kadın yapımcı sayısı parmakla sayılacak kadar az olduğu için bazen yersiz diyaloglara maruz kaldığımız oluyor.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) I. İşinizle gurur duyduğunuzu söyleyebilir miyiz?
II. Kadın yönetmene sektörün bakışı nasıldır?
- B) I. İşinizi sevdiğiniz ölçüde işinize bağlılığınız var mı?
II. Kadın yönetmen sayısı artırılmalı mıdır?
- C) I. Zorlukları aşmada işinize duyduğunuz sevgi yardımcı oldu mu?
II. Kadınların yönetmen olmak adına dezavantajlı olduğu doğru mu?
- D) I. İşinize duyduğunuz sevgi ölçüsünde başarılı olduğunuzu söyleyebilir miyiz?
II. Kadın yönetmen sayısının artırılması gerektiği düşüncesine katılıp mısınız?
- E) I. İşinizin en sevdiğiniz yanı nedir?
II. Sinema sektöründe kadın olmanın herhangi bir zorluğu var mı?

Çoklu Soru

Örnek soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Anton Çehov'un olağanüstü sanat yaşamının en son ürünü *Vişne Bahçesi*'nin sanatçının gerek bireysel bakış açısı gerekse de sanatsal yaşamı içerisinde yeri birçok eserinden daha farklıdır. Hastalığının son evrelerine ve en ağır nöbetlere denk gelen yazım süreci, sanatçıyı hem ruhen hem de fiziksel olarak derinden etkiler. Çehov defalarca *Vişne Bahçesi*'nin taslağını değiştirir. Piyesini bitirdiğine inandığı an ise eserin başına gelen talihsiz bir olayla yeniden yazması gerekir. Her defasında tasarladığı diyaloglar değişip durur. Bir türlü komedisini zihninde tam anlamıyla bitiremez. Roman tadında bir oyunun da kolay yazılması düşünülemezdi. Yalta'daki evine topladığı dostlarına kendi piyesini okuyarak onların fikirlerini alır. Kısa sürede yazmadaki ustalığı, bu eserinde hastalığı ve ondan kaynaklanan kötü ruh hâli nedeniyle işe yaramaz. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Çehov yazmaya karar verdiği komedisini en sonunda bitirir.

ÖRNEK SORU

Bu parçadan hareketle *Vişne Bahçesi* adlı eserle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Yazarı tarafından üzerinde defalarca değişiklik yapılmıştır.
- B) Komedi olarak tasarlanmıştır.
- C) Bir romandan uyarlamadır.
- D) Yazarı tarafından tamamlanabilmiştir.
- E) Yazarın sanat yaşamındaki son eseridir.

Yanıt: C

ÖRNEK SORU

Bu parçadan hareketle Çehov ile ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenbilir**?

- A) Hayatını yazarak kazanmaktadır.
- B) Eseri üzerinde değişiklikler yapmaktan çekinmez.
- C) Son kitabı defalarca basılmıştır.
- D) Ruh hâlini son eserine yansıtmaya çalışır.
- E) Dostlarının görüşlerinden etkilenmez.

Yanıt: B

Sanat sineması; ana akım sinemadan farklı olarak izleyicinin alımlama sürecinde daha aktif rol almasını sağlayan, gerçek olanın popüler sinemadan farklı olarak gerçeğe daha uygun ortaya koyma iddiasında olan biçimdir. Gerçeği ortaya koyuş biçimi sanat filminin tanımlanmasındaki asıl unsurdur ve bu biçim anlaşılır kılınmayı da beraberinde getirir. Ticari kaygılardan çok insanları düşünmeye sevk eden sanat filmleri estetik ve edebî bir zevk uyandırırken izleyiciyi düşünmeye sevk eder. Popüler kültüre karşı bir duruş sergileyen ve izleyicinin beklentisine göre şekillenmeyen, film içerisinde ve film sonunda izleyicide yeni pencereler açan sanat sineması, izleyicinin düşünmesine de olanak tanır. Bu olanaklar filmin sonunun açık uçlu bitmesi gibi film içerisinde gerçekliği çok daha verimli yansıtmak amacıyla uzun ve sonu belirsiz sahneler verilerek de gerçekleştirilebilir.

ÖRNEK SORU

Bu parçadan hareketle sanat sineması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İzleyenleri belli bir düşünceye yönlendirmeye çalışır.
- B) Popüler sinema anlayışından farklıdır.
- C) İzleyiciyi etkin kılmayı amaçlar.
- D) İzleyiciyi düşündürmeyi maddi kaygının önünde tutar.
- E) Bırakılan boşlukları izleyicinin doldurması beklenir.

Yanıt: A

219

ÖRNEK SORU

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Beklenmeyen biçimde bitmesi
- B) Yoruma açık biçimde sonlanması
- C) Verilmek istenen mesajın açık olması
- D) Gerçeklikten uzak biçimde sonlanması
- E) İzleyeni etkileyen bitişe sahip olması

Yanıt: B

Öncüllü Paragraf

ÖRNEK SORU

Ukrayna'nın küçük bir köyünde dünyaya gelen Gogol, genç yaşta memur olmak için Petersburg'a gider ama bunu bir türlü başaramaz. Kısa süren bir yurt dışı macerasının ardından tekrar Petersburg'a gelerek ancak küçük bir memuriyet bulabilir. Bu sırada memurların küçük dünyasını yakından izleme fırsatı bulan Gogol, eleştirel yönü ağır basan meşhur "Palto" öyküsünü yazdıktan hemen sonra Rus insanına hakaret etmekle itham edilerek yoğun eleştirilere maruz kalır. Küçük insanın çevresiyle kurduğu hiyerarşik ilişkinin mizahını yaptığı bu hikâyesinden birkaç yıl önce kaleme aldığı "Burun" adlı hikâyesi de benzer bir etki yaratır. Petersburg'da 9. dereceden memurluk görevinde bulunan Kovalev'in burnunu kaybetmesini konu ettiği bu öyküsünde Gogol, okuyucunun dikkatini memurların yaşamındaki küçük fakat onlar için mühim olan ayrıntılara çeker. Öykünün gerçeküstü atmosferi boyunca Kovalev, yüzünden ayrılarak bağımsız bir kişiliğe bürünen burnunun izini sürerken en çok memurluk gururunu düşündürmektedir.

Bu parçadan yola çıkılarak Gogol ile ilgili;

- I. Döneminde tepki toplayan eserler yazmıştır.
- II. Kimi eserlerini gülmece ve eleştiriyi harmanlayan bir üslupla yazmıştır.
- III. Rus edebiyatının sanatsal üslubuyla dikkat çeken roman yazarıdır.
- IV. Çevresinde gözlemlediği olay ve durumları eserlerine aktarır.

Öncüllerinden hangileri söylenemez?

- A) I ve III B) Yalnız III C) II ve IV
D) I ve IV E) Yalnız IV

Yanıt: B

ÖRNEK SORU

Millî Mücadele sonrası ve Cumhuriyet ilan edildiği yıllarda yaşanan hareketlilik Türk romanı için oldukça verimli bir süreç olmuştur. Bu süreçte Yakup Kadri, Peyami Safa, Aka Gündüz, Hüseyin Rahmi, Reşat Nuri, Sadri Ertem gibi yazarlar tarafından hem roman türünün imkânları genişletilmiş hem de ele alınan konular çeşitlendirilmiştir. Yakın tarihin ciddi bir sorgusunu yapan bu yazarlar, eserlerini meseleyi içten kavrayan, Cumhuriyet'in ideolojik penceresinden yorumlayan bir tutumla kurgulamışlardır. Ancak "Devlet Ana, Kurt Kanunu, Yorgun Savaşçı" gibi romanlarında meseleyi dışarıdan bakan bir gözle ele alan Kemal Tahir toplumcu gerçekçi bir yazar olmasına karşın diğer toplumcu gerçekçi yazarlardan farklı bir çizgide ilerlemiştir. Benlik yıkmanın benlik yaratmaktan kolay olacağına inanan yazar, romanlarında modernleşme adı altında kültürel öğelerini yitirme ve kimliksizleşme konusunu eleştirel bir gözle irdelemiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra yenileşen ve modernleşen toplumu kimliksizleşmeyle suçlamıştır.

Bu parçadan yola çıkılarak Kemal Tahir ile ilgili;

- I. Romanlarında konuya, benzer roman anlayışına sahip romancılar-dan farklı yaklaşmıştır.
- II. Çağa ayak uydurmak için özden vazgeçilmemesi gerektiğini savunmuştur.
- III. Romanlarının konusundan cumhuriyet rejimine tepki duyduğu anlaşılmaktadır.
- IV. Eleştirel tutumuyla toplumcu gerçekçi roman anlayışına hiçbir ülkede görülmeyen yeni bir soluk getirmiştir.

Öncüllerinden hangileri söylenemez?

- A) I ve III B) II ve III C) I ve IV
D) III ve IV E) Yalnız III

Yanıt: D

1. SIRALAMA

1. HİKÂYE

1- 4. soruları aşağıda verilen bilgilerden yola çıkarak birbirinden bağımsız şekilde yanıtlayınız.

Aysun, Baran, Cengiz, Dilek, Ece, Fatih ve Görkem adlı kişiler indirim giren kazak ya da pantolondan sadece birini satın almak için bir mağazanın kasasında sıra beklemektedir. Kişilerin beklediği sıra ve aldığı ürün ile ilgili şunlar bilinmektedir:

- Kazak alan kişi sayısı pantolon alan kişi sayısından fazladır.
- İlk ve son sırada bekleyen kişiler aynı üründen almıştır.
- Kazak alanlardan biri, üçüncü sırada bekleyen Ece'dir.
- Dilek ve Dilek'in arka sıralarında olan Görkem, aynı üründen almıştır.
- Sırada Fatih'ten hemen önce Dilek, hemen sonra Baran beklemektedir.
- İkinci sırada bekleyen kişi pantolon almıştır.

(2024 KPSS LİSANS SORU İKİZİ)

1. Buna göre,

- Baran,
- Cengiz,
- Dilek

kişilerinden hangileri pantolon almış olabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

2. Buna göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle yanlıştır?

- Birinci sırada bekleyen kişi, kazak almıştır.
- Dördüncü sırada bekleyen kişi, pantolon almıştır.
- Beşinci sırada bekleyen kişi, pantolon almıştır.
- Sırada art arda bekleyen iki kişi, pantolon almıştır.
- Sırada art arda bekleyen iki kişi, kazak almıştır.

3. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangileri kesinlikle aynı üründen almıştır?

- Aysun - Fatih B) Baran - Görkem C) Cengiz - Dilek
D) Dilek - Ece E) Ece - Fatih

4. Pantolon alan üç kişiden birinin Aysun olduğu biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Görkem, altıncı sırada beklemektedir.
- Dilek, beşinci sırada beklemektedir.
- Cengiz, birinci sırada beklemektedir.
- Baran, kazak almıştır.
- Fatih, kazak almıştır.

1. HİKÂYE 1. D 2. B 3. D 4. C

2. HİKÂYE

5 - 8. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ahmet, Buket, Canan, Derya, Emel ve Feryal; spor yapmak için farklı günlerde spor salonuna gitmektedir. Bununla ilgili bilinenler şunlardır:

- Pazartesi günü spor salonu kapalıdır.
- Herkes spor salonuna haftanın bir günü gitmektedir.
- Ahmet, Feryal'den bir gün önce spor salona gitmektedir.
- Buket, spor salonuna çarşamba günü gitmektedir.
- Emel'in spor yaptığı gün, Derya'nın spor yaptığı günden bir gün sonradır.

5. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) Derya'nın spor günü, Ahmet'in spor gününden bir sonraki gündür.
- B) Ahmet'in spor günü, Buket'in spor gününden sonradır.
- C) Hafta sonu spora gidenlerden biri Feryal'dir.
- D) Feryal, Derya'dan bir gün önce spora gitmiştir.
- E) Emel, Feryal'den önceki günlerde spora gitmiştir.

6. Yukarıdaki bilgilere göre hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) Ahmet'in spora gittiği gün perşembedir.
- B) Buket'in spora gittiği gün, Emel'in spora gittiği günden önceki bir gündür.
- C) Canan, spora hafta sonu gidenlerdendir.
- D) Derya, Feryal'den bir gün sonra spora girmiştir.
- E) Haftanın son günü spora giden Emel'dir.

7. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisinin spora gittiği gün kesin olarak bellidir?

- A) Ahmet
- B) Derya
- C) Emel
- D) Canan
- E) Feryal

8. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi cumartesi günü spora gitmiş olabilir?

- A) Emel - Feryal
- B) Canan - Derya
- C) Ahmet - Derya
- D) Feryal - Ahmet
- E) Emel - Ahmet

2. HİKÂYE

5. A

6. B

7. D

8. C

3. HİKÂYE

9 - 10. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ayşe, Burcu, Cem, Dilek, Erdem ve Fidan en yüksek iki puanı alanın işe alınacağı bir mülakata gitmiştir.

Mülakat sonucunda oluşan sıralama ile ilgili şunlar bilinmektedir:

- İki kişi aynı puanı alarak birinciliği paylaşmıştır.
- Sıralamada Dilek, Fidan'ın bir önünde Burcu'nun bir arkasındadır.
- Ayşe, Fidan'dan yüksek puan alarak Fidan'ın önüne geçmiştir.
- İşe alınanların ikisi de erkek değildir.

9. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi **kesin olarak** doğrudur?

- A) Cem, mülakat sıralamasında dördüncü olmuştur.
- B) Erdem, mülakat sıralamasında beşinci olmuştur.
- C) İşe alınanlardan biri Ayşe'dir.
- D) Fidan, mülakat sıralamasında Erdem'in bir önündedir.
- E) Cem, Erdem'den yüksek puan almıştır.

10. Cem'in mülakat sıralamasında sonda olmadığı biliniyorsa Erdem kaçınıcı sıradadır?

- A) Birinci
- B) İkinci
- C) Üçüncü
- D) Dördüncü
- E) Sonuncu

3. HİKÂYE 9. C 10. E

4. HİKÂYE

11 - 13. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Aslan, Bahri, Cihan, Dursun; Elif, Fidan, Hazal ve Gönül aynı aile hekimine muayene olmak için sıra beklemektedir. Bir kişinin muayenesi 20 dakika sürmekte ve diğer hasta hemen içeri alınmaktadır. Muayene olan hastaların sırasıyla ilgili şunlar bilinmektedir:

- Sağlık ocağında ilk hasta saat 10.00'da alınmış, 12.00- 13.00 arası öğle yemeği için mola verilmiştir.
- Cihan saat 10.00'da muayene olmuştur.
- Öğle yemeği molasından sonra muayene olan hastaların hepsi kadındır.
- Bahri'den hemen sonra Fidan, hemen önce Dursun muayene olmuştur.
- Elif, saat 11.20'de muayene olmuştur.

11. Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi **kesinlikle** doğrudur?

- A) Gönül, Dursun'dan hemen sonra muayene olmuştur.
- B) Elif'ten önce muayene olan, Aslan'dır.
- C) Öğle arasından sonra muayene olanlardan biri, Hazal'dır.
- D) Bahri dördüncü sırada muayene olmuştur.
- E) Gönül, öğle arasından önce muayene olmuştur.

12. I. Hazal
II. Gönül
III. Aslan

Yukarıdaki hastalardan hangilerinin muayene olduğu sıra kesin olarak bilinmektedir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

13. Aşağıdaki hastaların hangisinden sonra kimin muayene olduğu kesin olarak bilinemez?

- A) Cihan B) Fidan C) Elif
D) Aslan E) Bahri

4. HİKÂYE 11. C 12. C 13. D

5. HİKÂYE

14 -16. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Kaya, Leylak, Mert, Narin, Orhon ve Revan aileleri tatil için gittikleri otelden aynı hafta salı hariç haftanın diğer günlerinde çıkış yapmışlardır. 4 aile 12.00'de, 2 aile 10.00'da otelden çıkış yapmıştır. Ailelerin otelden çıkış yaptıkları gün ve saat hakkında şunlar bilinmektedir:

- Revan ve Narin aileleri hafta sonu farklı günlerde ve farklı saatlerde otelden çıkış yapmıştır.
- Mert ailesi, Leylak ailesinden bir gün önce otelden çıkış yapmıştır.
- Orhon ailesi, cuma günü saat 10.00'da otelden çıkış yapmıştır.
- Her gün otelden sadece bir aile çıkış yapmıştır.

14. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) Pazartesi 10.00'da çıkış yapan aile olmamıştır.
B) Çarşamba 12.00'de çıkış yapan aile olmamıştır.
C) Leylak ailesi, perşembe 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
D) Revan ailesi, cumartesi 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
E) Narin ailesi, pazar 10.00'da otelden çıkış yapmıştır.

15. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) Mert ailesi, pazartesi 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
B) Kaya ailesi, çarşamba 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
C) Leylak ailesi, perşembe 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
D) Revan ailesi, pazar 12.00'de otelden çıkış yapmıştır.
E) Narin ailesi, cumartesi 10.00'da otelden çıkış yapmıştır.

16. I. Mert ailesi
II. Leylak ailesi
III. Kaya ailesi

Yukarıda verilen ailelerden hangileri otelden çarşamba günü çıkış yapmış olabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

5. HİKÂYE 14. B 15. C 16. A

2. SINIFLANDIRMA/GRUPLANDIRMA

6. HİKÂYE

17 - 18. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ali, Burcu, Ceyda, Davut ve Eda bir manavdan alışveriş yapmıştır. Herkes meyvelerden elma, armut, üzüm, muz ve erikten birer çeşit; sebzelerden maydanoz, kabak, marul, brokoli ve ıspanaktan birer çeşit satın almıştır. Müşterilerin satın aldığı meyve ve sebzeler hakkında şunlar bilinmektedir:

- Armut alan kişi, sebzelerden brokoli almıştır.
- Eda, erik ve kabak almıştır.
- Ispanak alan kişi kadındır.
- Burcu maydanoz almıştır.
- Ali üzüm almıştır.

17. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Burcu, muz almıştır.
- B) Ispanak alan elma da almıştır.
- C) Ceyda, ıspanak almıştır.
- D) Maydanoz alan üzüm de almıştır.
- E) Davut, muz almıştır.

18. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisinin brokoli ve armut aldığı bilinmektedir?

- A) Ali
- B) Burcu
- C) Ceyda
- D) Davut
- E) Eda

6. HİKÂYE 17. C 18. D

7. HİKÂYE

19 - 21. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Aslı, Buse, Cengiz, Demir, Emrah, Figen ve Gülümser adlı yedi kişi balık, kedi, kuş, köpek ve kaplumbağa hayvanlarından sadece birini beslemektedir. Kişilerin beslediği hayvanlar hakkında bilinenler şunlardır:

- Kuş bir erkek tarafından beslenmektedir.
- İkişer kişi kedi ve köpek beslemektedir.
- Aslı kaplumbağa, Demir balık beslemektedir.
- Figen ve Gülümser'in beslediği hayvanların türü aynıdır.

19. Cengiz'in kuş beslediği biliniyorsa aşağıdakilerden hangi ikisinin aynı türde hayvan beslediği kesin olarak söylenebilir?

- A) Buse - Emrah
- B) Aslı - Demir
- C) Buse - Cengiz
- D) Emrah - Demir
- E) Figen - Erdem

20. Figen'in köpek beslediği biliniyorsa,

- I. Emrah,
- II. Cengiz,
- III. Buse

kişilerinden hangilerinin kedi beslediği kesin olarak söylenir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

21. Figen'in kedi beslediği biliniyorsa

- I. Buse köpek besliyordur.
- II. Cengiz balık besliyordur.
- III. Emrah kedi besliyordur.

yargılarından hangileri **kesin olarak** söylenir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. HİKÂYE 19. A 20. C 21. A

8. HİKÂYE

22 -25. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Adem, Berk, Ceyda, Didem, Engin ve Filiz adlı öğrenciler; matematik, fizik ya da edebiyattan performans ödevi almışlardır. Öğrencilerin performans ödevi aldıkları dersler hakkında bilinenler şunlardır:

- Öğrenciler sadece tek dersten performans ödevi almışlardır.
- Üç öğrenci fizikten, iki öğrenci matematikten, bir öğrenci edebiyattan performans ödevi almıştır.
- Berk, performans ödevini fizikten almıştır.
- Didem ve Engin, aynı dersten performans ödevi almıştır.
- Ceyda ve Filiz, farklı derslerden performans ödevi almıştır.

22. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi **kesin olarak** yanlıştır?

- A) Adem, performans ödevini matematikten almıştır.
B) Ceyda, performans ödevini edebiyattan almıştır.
C) Filiz, performans ödevini fizikten almıştır.
D) Didem, performans ödevini edebiyattan almıştır.
E) Engin, performans ödevini matematikten almıştır.

23. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi **kesin olarak** söylenir?

- A) Adem ve Filiz, farklı derslerden performans ödevi almıştır.
B) Berk ve Ceyda, farklı derslerden performans ödevi almıştır.
C) Didem, fizik dersinden performans ödevi almıştır.
D) Engin, matematik dersinden performans ödevi almıştır.
E) Adem ve Engin, farklı derslerden performans ödevi almıştır.

24. I. Matematik

II. Fizik

III. Edebiyat

Filiz yukarıda verilen derslerin hangilerinden performans ödevi almış olabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

25. Engin'in performans ödevini fizikten aldığı biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi **kesin olarak** söylenebilir?

- A) Adem, performans ödevini matematikten almıştır.
B) Ceyda, performans ödevini edebiyattan almıştır.
C) Didem, performans ödevini matematikten almıştır.
D) Adem ve Ceyda, performans ödevlerini aynı dersten almıştır.
E) Filiz, performans ödevini edebiyattan almıştır.

8. HİKÂYE 22. D 23. E 24. E 25. A

9. HİKÂYE

26 - 29. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Bir şirkette çalışan Aysun, Beril, Can, Dilek ve Ender isimli beş personel bir yıl içinde farklı zamanlarda Ege Bölgesi'nden İzmir, Manisa, Aydın, Çanakkale ve Muğla'ya; Akdeniz Bölgesi'nden Antalya, Adana ve Mersin'e iş gezisine gönderilmiştir. İzmir, Manisa, Aydın ve Antalya'ya iş gezisi için ikişer kişi; kalan şehirlere birer kişi gönderilmiştir. Kişilerin iş gezisi için gönderildiği şehirler hakkında bilinenler şunlardır:

- Beril ve Dilek üç, diğerleri iki şehre gönderilmiştir.
- Beril Ege Bölgesi'nden iki şehir, Akdeniz Bölgesi'nden bir şehre gönderilmiştir.
- Aysun ve Can, Ege Bölgesinden aynı şehre gönderilmiştir.
- İzmir, Antalya ve Adana şehirlerine aynı kişi gönderilmiştir.

26. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

- A) Dilek, İzmir'e gönderilenlerden biridir.
- B) Aydın'a gönderilenlerden biri, Ender'dir.
- C) Aysun, Muğla ve Mersin'e gönderilmiştir.
- D) Çanakkale'ye gönderilen Adana'ya da gönderilmiştir.
- E) Can, Manisa'ya gönderilmiştir.

27. Ender'in Manisa'ya gönderildiği biliniyorsa Can'ın Ege Bölgesi'nde gönderildiği şehir kesin olarak aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İzmir
- B) Manisa
- C) Aydın
- D) Çanakkale
- E) Muğla

28. Aysun'un Aydın ve Antalya'ya gönderildiği biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenemez?

- A) Ender, İzmir'e gönderilmiştir.
- B) Dilek, Akdeniz Bölgesi'nden iki şehre gönderilmiştir.
- C) Akdeniz Bölgesi'ne gönderilen personeller bilinmemektedir.
- D) İzmir'e gönderilen personellerden birisi bilinmemektedir.
- E) Can ve Dilek, Akdeniz Bölgesi'nden aynı şehre gönderilmiştir.

29. Beril'in İzmir ve Aydın'a gönderildiği biliniyorsa,

- I. Can, Manisa'ya gönderilmiştir.
- II. Beril ve Dilek, Ege Bölgesi'nden aynı şehre gönderilmiştir.
- III. Dilek, Akdeniz Bölgesi'nden birden çok şehre gönderilmiştir.

yargılarından hangileri kesin olarak doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

3. YER - KONUM BELİRLEME

10. HİKÂYE

30 - 32. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ahmet, Baki, Ceren, Damla ve Eylem her katında sadece tek daire olan beş katlı bir apartmanda yalnız yaşamaktadır. Kişilerin yaşadıkları katlarla ilgili şunlar bilinmektedir:

- Ahmet üçüncü katta yaşamaktadır.
- Baki, Ceren'in bir üst katında yaşamaktadır.
- Eylem beşinci katta oturmamaktadır.

30. Verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenemez?

- A) Baki, en üst katta yaşamaktadır.
- B) Eylem, dördüncü katta yaşamaktadır.
- C) Baki, dördüncü katta yaşamaktadır.
- D) Baki, ikinci katta yaşamaktadır.
- E) Damla, beşinci katta yaşamaktadır.

31. Verilenlerden yola çıkarak

- I. Eylem,
- II. Damla,
- III. Baki,
- IV. Ceren,
- V. Ahmet

kişilerinden hangileri kesinlikle ikinci katta yaşıyor olamaz?

- A) I ve III
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) I ve V
- E) IV ve V

32. Eylem'in, Damla'nın üst katında yaşadığı biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Eylem, Ahmet'in üst katında yaşamaktadır.
- B) Baki, birinci katta yaşamaktadır.
- C) Damla, beşinci katta yaşamaktadır.
- D) Ceren, dördüncü katta yaşamaktadır.
- E) Ahmet, Baki'nin üst katında yaşamaktadır.

10. HİKÂYE 30. C 31. E 32. D

11. HİKÂYE

33 - 36. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Bir süpermarkette çalışan Ali, yiyecek reyonunun aşağıdan yukarı doğru numaralanmış 5 katlı raflarına piring, makarna, bulgur, şehriye nohut, fasulye ve börülce yerleştirmiştir. Her kata en az bir en çok iki farklı tür yerleştiren Ali'nin yiyecekleri düzenlediği sıra ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Ali, ikinci kata sadece nohut yerleştirmiştir.
- Dördüncü kata yerleştirilen iki ürünün biri, piringtir.
- Şehriye, fasulyenin bir üst katına tek başına yerleştirilmiştir.
- Her yiyecek sadece bir rafa yerleştirilebilir.

33. Verilen bilgilerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

- A) Bulgur, üçüncü kata yerleştirilmiştir.
- B) Nohut ve börülce, altı üstü katlardadır.
- C) Bulgur ve börülce, farklı katlardadır.
- D) Makarna, nohudun üst katındadır.
- E) Üçüncü kata iki farklı türde yiyecek yerleştirilmiştir.

34. Verilen bilgilerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenemez?

- A) Şehriye, bulgurun üst katlarından birine yerleştirilmiştir.
- B) Pirinç ve fasulye, aynı kata yerleştirilmiştir.
- C) Üçüncü kata, makarna yerleştirilmiştir.
- D) Börülce, makarnanın bir üst katına yerleştirilmiştir.
- E) Pirinç, börülcenin bir üst katına yerleştirilmiştir.

35. I. Makarna
II. Bulgur
III. Börülce

Yukarıda verilen yiyeceklerden hangileri birinci kata yerleştirilmiş olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

36. Makarna ve bulgurun aynı kata yerleştirildiği biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenir?

- A) Börülcenin yanında başka yiyecek türü yoktur.
- B) Makarna ve bulgur, üçüncü kata yerleştirilmiştir.
- C) Bulgur, nohutun üst katına yerleştirilmiştir.
- D) Makarna ve bulgur, birinci kata yerleştirilmiştir.
- E) Börülce, bulgurun üst katlarından birine yerleştirilmiştir.

11. HİKÂYE 33. B 34. D 35. E 36. A

4. AKIŞ ŞEMALARI / OYUNLAR

12. HİKÂYE

37 - 39. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Birbiriyle sürekli yazışan Aslı ve Aysun konuştuklarını kimse anlamasın diye kendileri için simgelerden oluşan bir alfabe yapmışlardır. Ancak aşağıda verilen tabloda oluşturdukları alfabeyi simgeleyen şekillerin yerleri karışık olarak yazılmıştır.

SANDAL	$\leftrightarrow \Omega \Omega L \nearrow \uparrow$
SARI	$\rightarrow L \Omega \geq$
ASIK	$\mu \Omega L \geq$
KALE	$\mu \star \Omega \uparrow$

37. "L" harfini karşılamak için kullanılan simge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\leftrightarrow$
- B) L
- C) $\nearrow$
- D) $\uparrow$
- E) μ

38. Yukarıdaki tablodan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) E harfi $\star$ simgesiyle karşılanmıştır.
- B) L harfi $\leftrightarrow$ simgesiyle karşılanmıştır.
- C) A harfi μ simgesiyle karşılanmıştır.
- D) R harfi $\uparrow$ simgesiyle karşılanmıştır.
- E) S harfi Ω simgesiyle kodlanmıştır.

39. Bilinen harflerden yola çıkarak aşağıdaki sözcüklerden hangisi yazılamaz?

- A) Karslı
- B) Kırsal
- C) Asker
- D) Islak
- E) Ardıc

12. HİKÂYE 37. D 38. A 39. E

13. HİKÂYE

40. İstanbul'da yapılan bir bilgi yarışmasına İzmir'den Aslı ve Kadir, Antalya'dan Sinem ve Anıl, Bursa'dan Berk ve Yağmur, Denizli'den Sevgi ve Engin isimli öğrenciler katılmıştır. Yarışmada öğrenciler ikiye eşleştirilmiş, kaybedenler elenmiş, kazananlar kendi arasında tekrar ikiye eşleştirilerek yarışmıştır.

Öğrencilerin bilgi yarışmasındaki performansı hakkında bilinenler şunlardır:

- İlk turda aynı şehirden gelen öğrenciler birbiriyle eşleştirilmemiştir.
- Aslı ilk turda Yağmur ile, ikinci turda Kadir ile yarışmıştır.
- Anıl ilk turda Sevgi'ye yenilmiştir.
- Berk ikinci turda Sevgi'yi yenmiştir.

Verilenlere göre

- I. Antalya'dan gelen öğrencilerin hepsi ilk turda elenmiştir.
- II. Aslı, finale çıkmıştır.
- III. Aynı şehirden gelen öğrenciler sadece ikinci turda birbiriyle yarışmıştır.
- IV. Engin, Sinem ile yarışmıştır.
- V. Engin, ilk turda elenmiştir.

yargılarından hangileri **kesinlikle** doğrudur?

- A) I, II ve IV B) I, III ve V C) II, IV ve V
D) III, IV ve V E) I, IV ve V

13. HİKÂYE 40. B

14. HİKÂYE

41. Ece ve Berkay yeni kelimeler öğrenmek ve öğrendiklerini pekiştirmek için bir oyun üretmiştir. Oyun, Ece'nin söylediği bir sözcüğün sadece bir harfini değiştirerek Berkay'ın farklı bir sözcük söylemesine dayanmaktadır. Ece "sakız" sözcüğünü söyleyerek oyunu başlatmış ve oyun aşağıdaki gibi ilerlemiştir.

Berkay : ...

Ece : Yakın

Berkay : ...

Ece : Karın

Berkay : ...

Ece : Barış

Berkay : ...

Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi Berkay'ın söylediği sözcüklerden biri **olamaz**?

- A) Yarın B) Bağış C) Karış
D) Yarım E) Sakın

14. HİKÂYE 41. D

5. TABLO YORUMU

15. HİKÂYE

42 - 43. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Doktor; Ali, Buse, Cengiz, Dilek ve Figen adlı beş hastanın hormon, kolesterol ve insülin tahlillerinin sonuçlarını aşağıdaki tablodan incelemektedir.

	Hormonal değerler	Kolesterol Değeri	İnsülin Değeri
1. hasta	Yüksek	Yüksek	Normal
2. hasta	Düşük	Yüksek	Normal
3. hasta	Normal	Düşük	Yüksek
4. hasta	Düşük	Düşük	Yüksek
5. hasta	Normal	Normal	Düşük

Hastaların test sonuçlarıyla ilgili şunlar bilinmektedir:

- Hormonal değerleri yüksek olan hasta, Buse'dir.
- Dilek'in kolesterol değeri, normaldir.
- İnsülin değeri yüksek olan hastalardan biri, Ali'dir.
- Ali'nin hormonal değeri ile Dilek'in hormonal değeri aynıdır.

42. Verilen bilgilere göre dördüncü hasta,

- Cengiz,
- Ali,
- Figen

adlı hastalardan hangileri olabilir?

- A) I ya da II B) I ya da III C) Yalnız I
D) Yalnız III E) I, II ya da III

43. Figen'in insülin değerinin yüksek olduğu biliniyorsa Cengiz'in hormonal değeri, Figen'in kolestreol, Buse'nin insülin değeri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- A) Düşük - düşük - normal
B) Düşük - normal - normal
C) Yüksek - düşük - normal
D) Yüksek - yüksek - normal
E) Düşük - düşük - yüksek

15. HİKÂYE 42. B 43. A

6. SORU İKİZLERİ (KPSS)

16. HİKÂYE

44 - 47. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

A, B, C, D, E, F ve G gemilerinin aynı gün içinde limana giriş ve limandan çıkış sıraları hakkında şunlar bilinmektedir:

- Limana giriş ve limandan çıkış sırası aynı olan tek gemi limana dördüncü sırada giriş yapan B gemisidir.
- C ve F, gemileri limana art arda girmiş ve limandan art arda çıkmıştır.
- Limana son giren gemi, limandan çıkış yapan ilk gemidir.
- D gemisi, limandan ikinci sırada çıkış yapmıştır.
- G gemisi, limana giriş sırasından bir önceki sırada limandan çıkış yapmıştır.
- Limana birinci sırada giren gemi, limandan üçüncü sırada çıkış yapmıştır.

(KPSS 2023 LİSANS Soru İkizi)

44. Verilen bilgilere göre

- I. A,
- II. E,
- III. F

gemilerinden hangileri limandan çıkan son gemi olabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) Yalnız I
- D) Yalnız III
- E) I, II ve III

45. Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) A gemisi, limana giren ilk gemidir.
- B) F gemisi, limana ikinci sırada girmiştir.
- C) C gemisi, limana üçüncü sırada girmiştir.
- D) D gemisi, limana altıncı sırada girmiştir.
- E) E gemisi, limana giriş yapan son gemidir.

46. Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) G gemisi limana E gemisinden sonra giriş yapmıştır.
- B) F gemisi limandan A gemisinden sonra çıkış yapmıştır.
- C) A gemisi limana D gemisinden önce giriş yapmıştır.
- D) E gemisi limandan D gemisinden sonra çıkış yapmıştır.
- E) B gemisi limandan G gemisinden sonra çıkış yapmıştır.

47. Tüm gemilerin limana giriş ve limandan çıkış sırasının tam olarak belirlenebilmesi için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi yeterlidir?

- A) A ve C gemilerinin limana giriş ve limandan çıkışları arasında kaç gemi olduğunun
- B) B ve F gemilerinin limana giriş ve limandan çıkışları arasında kaç gemi olduğunun
- C) D ve E gemilerinin limana giriş ve limandan çıkışları arasında kaç gemi olduğunun
- D) E ve B gemilerinin limana giriş ve limandan çıkışları arasında kaç gemi olduğunun
- E) F ve G gemilerinin limana giriş ve limandan çıkışları arasında kaç gemi olduğunun

16. HİKÂYE 44. D 45. D 46. B 47. A

17. HİKÂYE

48 - 49. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Bir festivalde Antalya'dan gelen Atakan, Bahadır, Ceylan ve Defne; İstanbul'dan gelen Engin, Fatih, Gül ve Harun isimli müzisyenler sırayla sahne almıştır. Müzisyenlerin sahneye çıkış sırasıyla ilgili bilinenler şunlardır:

- Aynı şehirden gelenler art arda sahne almamıştır.
- Bahadır, altıncı sırada sahne almıştır.
- Atakan ve Defne arasında sahne alan tek müzisyen Gül'dür.
- Ceylan, Harun'dan hemen sonra sahneye çıkmıştır.

(2023 KPSS Ön Lisans Soru İkizi)

48. Buna göre,

- I. Atakan,
- II. Ceylan,
- III. Defne

müzisyenlerinden hangileri Bahadır'dan önce sahne almış olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

49. Bütün müzisyenlerin sahneye çıkış sırasının bilinmesi için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi yeterlidir?

- A) Engin'in Bahadır'dan hemen önce sahne aldığı
- B) Atakan'ın Fatih'ten hemen önce sahne aldığı
- C) Defne'nin Gül'den hemen önce sahne aldığı
- D) Engin ve Fatih'in Bahadır'dan önce sahne aldığı
- E) Fatih ve Gül'ün Harun'dan önce sahne aldığı

17. HİKÂYE 48. D 49. B

18. HİKÂYE

50 - 53. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ali, Buket, Can, Didem, Ece, Furkan ve Gökhan isimli öğrenciler defter, kitap ve kalem almak için bir kırtasiyenin kasasının önünde sıra beklemektedir. Öğrencilerin sırası ve aldıkları ürün hakkında bilinenler şunlardır:

- Tüm öğrenciler yalnız bir ürün almıştır.
- Öğrencilerin üçü defter, ikisi kalem almıştır.
- İkinci sırada bekleyen Gökhan, kitap almıştır.
- Beşinci ve altıncı sırada bekleyen öğrenciler aynı üründen almıştır.
- Sırada Can'dan hemen önce Ali, hemen sonra Furkan vardır.
- Can, Ali ve Furkan farklı ürünler almışlardır.
- Kalem alanlardan biri, Furkan'dır.
- Buket ve Ece art arda sıra beklemektedir.

(2020 KPSS Lisans Soru İkizi)

50. Verilenlere göre,

- I. Ali,
- II. Buket,
- III. Didem

isimli öğrencilerden hangilerinin sırası kesin olarak bilinmektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

51. Verilenlere göre,

- I. Buket,
- II. Ece,
- III. Furkan

İsimli öğrencilerden hangileri kalem almış olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

52. Verilenlere göre aşağıdaki sıralardan hangisinde bekleyen öğrencilerin aldıkları ürünler kesinlikle aynıdır?

- A) Birinci - yedinci
- B) Birinci - üçüncü
- C) İkinci - üçüncü
- D) Üçüncü - beşinci
- E) Üçüncü - yedinci

53. Bütün öğrencilerin beklediği sıranın belirlenmesi için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi yeterlidir?

- A) Can ve Furkan'ın aynı ürünü aldığının
- B) Buket'in Ece'den hemen sonra sırada olduğunun
- C) Buket'in Didem'in arkasında olduğunun
- D) Ali ve Didem'in aynı ürünü aldığının
- E) Gökhan ve Ali'nin aynı üründen aldığının

18. HİKÂYE 50. D 51. E 52. A 53. B

19. HİKÂYE

54 - 57. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Ali, Buket, Cem, Dilek, Esra isimli kişiler iş gezisi, tatil ve arkadaş ziyareti amaçlı Amerika ya da İtalya'ya gitmiştir. Kişilerin yurt dışında gittikleri ülke ve ülkeye gidiş amaçları hakkında bilinenler şunlardır:

- Kişiler yalnız tek bir ülkeye, tek bir amaçla gitmiştir.
- Amerika'ya üç kişi gitmiştir.
- Yurt dışına iş ve arkadaş ziyareti için ikişer kişi gitmiştir.
- Dilek'in yurt dışına gitme amacı arkadaş ziyaretidir.
- Farklı ülkelere giden Ali ve Esra'nın yurt dışına çıkma amacı aynıdır.
- Buket ve Cem aynı ülkeye gitmiştir.

(2021 KPSS Soru İkizi)

54. Buna göre aşağıdakilerden hangisi Amerika'ya gidenlerden biri olamaz?

- A) Ali
- B) Buket
- C) Cem
- D) Dilek
- E) Esra

55. Verilenlere göre,

- I. Ali,
- II. Buket,
- III. Cem

İsimli kişilerden hangilerinin yurt dışına çıkış amacı kesin olarak bilinmektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

56. Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) Amerika'ya iş gezisi için giden biri vardır.
- B) İtalya'ya giden kişilerden birinin amacı tatildir.
- C) İtalya'ya giden kişilerden birinin amacı iş gezisidir.
- D) Amerika'ya gidenlerden birinin amacı tatildir.
- E) Amerika'ya gidenlerden birinin amacı ziyaretir.

57. Bütün kişilerin çıktıkları yurt dışındaki ülke ve çıkış amaçlarının tam olarak belirlenmesi için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi yeterlidir?

- A) Cem'in yurt dışına çıkış amacı ve Buket'in gittiği ülke
- B) Ali'nin yurt dışına çıkış amacı ve Cem'in gittiği ülke
- C) Buket'in yurt dışına çıkış amacı ve Cem'in gittiği ülke
- D) Buket'in yurt dışına çıkış amacı ve Ali'nin gittiği ülke
- E) Esra'nın yurt dışına çıkış amacı ve Buket'in gittiği ülke

7. GÖRSEL OKUMA / YORUMLAMA - 20. HİKÂYE

58. 3-A'nın sınıf öğretmeni öğrencilerinin sınav kâğıtlarının üzerine öğrencilerinin aldıkları notlara göre emoji çıkartmaları yapıştırılmaktadır. Aşağıdaki tabloda bazı öğrencilerin sınav kâğıtlarına yapıştırılan emoji verilmektedir.

	TÜRKÇE			MATEMATİK			HAYAT BİLGİSİ		
	1. sınav	2. Sınav	3. Sınav	1. sınav	2. Sınav	3. Sınav	1. sınav	2. Sınav	3. Sınav
AYLIN									
BERK									
CEMRE									
DENİZ									

90 ve üzeri	70-80 arası	60-70 arası	50-60 arası	50 ve altı

Verilen tablodan yola çıkarak

- Her öğrenci, en az bir sınavda 70 ve üzeri puan almıştır.
- Yalnız bir öğrenci, bir dersin tüm sınavlarında aynı puan aralığındadır.
- Hayat bilgisi dersinde tüm öğrencilerin notu 70 - 90 arasındadır.
- Aylin'in birinci sınavları, sonrakilerden düşüktür.
- Her öğrenci, tüm branşların son sınavında önceki sınavlarından yüksek not almıştır.

yargılarından hangileri kesinlikle söylenebilir?

A) I ve II

B) II ve III

C) I ve III

D) I ve IV

E) IV ve V

21. HİKÂYE

59. Anıl, Baran, Ceylin ve Dilara, İrfan Öğretmen'den haftanın farklı günleri özel ders almaktadır. Anıl haftanın üç günü, Dilara haftanın iki günü, diğerleri de haftanın birer günü özel ders almaktadır. Öğrencilerin ders günleri hakkında şunlar bilinmektedir:

- Baran'ın dersi, hafta içidir.
- Ceylin'in dersi, hafta sonudur.
- Anıl gūnaşırı ders almaktadır ve dersleri hafta sonu değildir.
- Dilara'nın ders aldığı günlerden biri hafta içidir.
- Ceylin'in ders aldığı gün, cumartesi değildir.

Verilen bilgilerden yola çıkarak

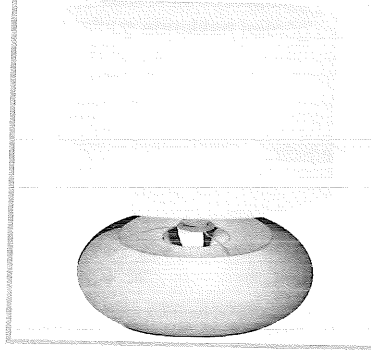
I.	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
	Anıl	Baran	Anıl	Dilara	Anıl	Dilara	Ceylin
II.	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
	Anıl	Anıl	Anıl	Baran	Dilara	Dilara	Ceylin
III.	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
	Dilara	Baran	Anıl	Anıl	Anıl	Dilara	Ceylin
IV.	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
	Anıl	Dilara	Anıl	Baran	Anıl	Dilara	Ceylin

tablolarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve III C) I ve IV D) II ve IV E) Yalnız IV

60.

22. HİKÂYE



Dokunmatik bir gece lambasının gövde kısmına bir kez dokunulduğunda lamba, beyaz loş ışık verecek şekilde açılmaktadır. Lamba açıldıktan sonra her çift dokunuş ışığın yoğunluğunu normal ve parlak olarak kademe kademe artırmaktadır. Lambanın abajur kısmına çift dokunulduğunda ise ışığın rengi sırayla önce sarı, sonra da her dokunuşta sırasıyla yeşil ve kırmızı olarak değişmektedir.

Lambanın kırmızı ve parlak ışık vermesi için tümüyle kapalı olan lambaya aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) Gövde kısmına 5, abajur kısmına 4 kez dokunmak
- B) Gövde kısmına 3, abajur kısmına 4 kez dokunmak
- C) Gövde kısmına 5, abajur kısmına 2 kez dokunmak
- D) Gövde kısmına 3, abajur kısmına 6 kez dokunmak
- E) Gövde kısmına 5, abajur kısmına 6 kez dokunmak

23. HİKÂYE (2025 AGS İKİZİ)

Aysun, Burak, Ceyda, Doruk, Emel, Fatih ve Gül adlı öğrenciler haftanın farklı günlerinde fizik ya da matematikten ders almak için bir etüt merkezine gitmektedir. Öğrencilerin ders aldıkları branşa ve güne ilişkin bazı bilgiler şu şekildedir:

- Fizik dersi alan öğrenci sayısı matematik dersi alan öğrenci sayısından fazladır.
- Aynı branştan en fazla iki öğrenci, art arda günlerde ders almaktadır.
- Perşembe ve cumartesi günü etüt merkezine giden öğrenciler, fizik dersi almaktadır.
- Matematik dersi alan Burak ve Ceyda etüt merkezine art arda günlerde gitmektedir.
- Haftanın ilk günü ve son günü etüt merkezine giden öğrenciler, aynı branшта ders almaktadır
- Gül'den hemen sonraki gün aynı branştan ders alan Aysun, hemen önceki gün ise farklı branшта ders alan Emel etüt merkezine gitmektedir.

61. Buna göre

- I. Doruk,
- II. Emel,
- III. Fatih

adlı öğrencilerden hangileri etüt merkezine fizik dersi almak için gitmektedir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

62. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) Fatih, etüt merkezine pazartesi gitmektedir.
B) Doruk, etüt merkezine pazartesi gitmektedir.
C) Emel, etüt merkezine salı gitmektedir.
D) Burak, etüt merkezine çarşamba gitmektedir.
E) Doruk etüt merkezine perşembe gitmektedir.

63. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) Burak etüt merkezine Doruk'tan sonraki günlerde gitmektedir.
B) Ceyda etüt merkezine Aysun'dan sonraki günlerde gitmektedir
C) Doruk etüt merkezine Gül'den sonraki günlerde gitmektedir.
D) Emel etüt merkezine Fatih'ten sonraki günlerde gitmektedir.
E) Fatih etüt merkezine Ceyda'dan sonraki günlerde gitmektedir.

64. Tüm öğrencilerin ders aldıkları gün ve branşın tam olarak belirlenebilmesi için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi yeterlidir?

- A) Fatih ile Emel'in art arda günlerde ders aldığının
B) Doruk ile Emel'in art arda günlerde ders aldığının
C) Burak'ın Fatih'ten hemen sonraki gün ders aldığının
D) Emel'in Fatih'ten hemen sonraki gün ders aldığının
E) Ceyda'nın Burak'tan hemen önceki gün ders aldığının

24. ÖZEL HİKÂYE (2024 KPSS LİSANS İKİZİ)

65 - 68. soruları aşağıdaki bilgilere göre yanıtlayınız.

Bir otagardan A, B, C, D, E, F ve G isimli otobüs ya da dolmuşlar sırayla hareket etmektedir. Araçların türü ve hareket sırası hakkında bilinenler şunlardır:

- Otobüs sayısı dolmuş sayısından fazladır.
- İlk ve son sırada hareket eden araçların türü aynıdır.
- Üçüncü sırada hareket eden E aracı, otobüstür.
- G aracı, D aracından sonra hareket etmiştir ve ikisi de aynı türde araçlardır.
- F aracından hemen önce D; hemen sonra da B aracı hareket etmiştir.
- İkinci sırada hareket eden araç, dolmuştur.

65. Buna göre

- I. B,
- II. C,
- III. D

araçlarından hangilerinin türü dolmuş olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

66. Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle yanlıştır?

- A) Birinci sırada hareket eden araç, otobüstür.
- B) Dördüncü sırada hareket eden araç, dolmuştur.
- C) Beşinci sırada hareket eden araç, dolmuştur.
- D) Art arda hareket eden iki otobüs vardır.
- E) Art arda hareket eden iki dolmuş vardır.

67. Aşağıdakilerden hangileri kesinlikle aynı türden araçlardır?

- A) A - F
- B) B - G
- C) C - D
- D) D - E
- E) E - F

68. Dolmuş türündeki üç araçtan birinin A aracı olduğu bilindiğine göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) G aracı altıncı sırada hareket etmiştir.
- B) D aracı beşinci sırada hareket etmiştir.
- C) C aracı birinci sırada hareket etmiştir.
- D) B aracı otobüstür.
- E) F aracı otobüstür.